

HOGE RAAD VAN FINANCIËN

Afdeling « Financieringsbehoeften van de Overheid »

JAARVERSLAG 2003

JUNI - JULI 2003

Woord Vooraf

Voorliggend Jaarverslag van de Afdeling omvat de synthese en drie delen.

Artikel 9 van de wet op het Zilverfonds bepaalt dat: “de aanbevelingen met betrekking tot het begrotingsbeleid van de overheid, vervat in het jaarlijks advies van de Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën houden in het bijzonder rekening met het verslag van de Studiecommissie voor de vergrijzing”. De Afdeling heeft in deel I van dit Jaarverslag over de Gezamenlijke Overheid dan ook bijzondere aandacht besteed aan de bijdrage die het budgettair beleid kan leveren tot het opvangen van de demografische druk.

In deel II worden op basis van de begrotingsgegevens de begrotingsevoluties 2002-2003 van de deelsectoren van Entiteit I, met name de Federale Overheid en de Sociale Zekerheid, besproken.

De teksten met betrekking tot de delen I en II werden afgesloten op 18 juni 2003

In deel III worden de begrotingsevoluties 2002-2003 van de deelsectoren van Entiteit II, met name de Gemeenschappen en de Gewesten en de Lokale Overheden, besproken. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de technische aspecten verbonden aan de overgang van de traditionele methodologie van de Afdeling naar de methodologie van ESR95

De teksten met betrekking tot deel III werden afgesloten op 22 juli 2003.

Brussel, juli 2003

De Leden van de Afdeling

de Heer P. VAN ROMPUY, Voorzitter

de Heer G. QUADEN

Mevrouw M. DE WACHTER

de Heer J.P. PAUWELS

Vertegenwoordigers van de Nationale Bank van België

de Heer B. JURION

Vertegenwoordiger van de Minister van Financiën

de Heer J.-P. ARNOLDI

de Heer D. HEREMANS

de Heer G. RAYP

de Heer R. DESCHAMPS

Mevrouw D. MEULDERS

de Heer M. BIENSTMAN

Mevrouw D. JANSSEN

Vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering, de Regering van de Franse Gemeenschap, de Waalse Regering en de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Waarnemers :

De Heren H. BOGAERT

G. DE SMET

C. HELLEBRANDT, vertegenwoordiger van de Duitstalige Gemeenschap

Het Secretariaat :

Mevrouw C. SPINNOY

De Heren L. BUFFEL

R. SAVAGE

F. STALLAERT

I N H O U D

LIJST VAN DE AFKORTINGEN	11
SYNTHESE	13
1. Uitgangspunt van het advies: de houdbaarheid van de Belgische overheidsfinanciën	15
2. De aanbevelingen voor 2003 en voor de middellange termijn: 2004-2007	16
3. De realisaties 2002-2003 en de aanbevelingen 2004 voor de Gemeenschappen en Gewesten	19
4. De arbitrages tussen de overschotobjectieven, de reële groei van de primaire uitgaven en de verminderingen van de ratio van de overheidsontvangsten	21
5. Actualisatie van de werkzaamheden van de Studiecommissie voor de vergrijzing en het begrotingsbeleid op lange termijn met integratie van het Zilverfonds	22
DEEL I : HET BEGROTINGSBELEID OP MIDDELLANGE EN LANGE TERMIJN IN HET LICHT VAN DE FINANCIERING VAN DE VERGRIJZING	25
1. Inleiding	27
2. Recente realisaties en begrotingsvooruitzichten (marges en beperkingen) op korte en middellange termijn	28
2.1. Korte terugblik op de begrotingsresultaten 1992-2002	28
2.2. Een poging tot evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 en van het begrotingsbeleid 1999-2003	30
2.3. Uitsplitsing van de begrotingsresultaten over de grote Entiteiten	33
2.4. Welk traject op middellange termijn voor de openbare financiën?	35
3. De budgettaire meerkosten van de vergrijzing: een actualisering en de implicaties daarvan	40
3.1. Vergelijking van de reële groei van de sociale prestaties en evolutie van de "globale budgettaire meerkosten van de vergrijzing"	40
3.2. Analyse van de verschillen tussen de ramingen van het Jaarverslag 2003 van de SCvV en van de voorgaande ramingen (2002)	43
3.3. Alternatieve scenario's	46
3.4. Besluit	47
4. Globale begrotingsmarges en/of –beperkingen voor de komende regeerperiode	48
4.1. De hypothesen van een illustratief traject op middellange en lange termijn op het vlak van de gezamenlijke overheid	48
4.2. Actualisering en uitbreiding van het aanbevolen normeringstraject in het verschiep van 2011	51
4.3. Arbitragevoorwaarden "Groei – ontvangsten – primaire uitgaven"	53
5. Het begrotingsscenario op middellange en lange termijn en de implicaties ervan voor Entiteit I en het Zilverfonds	58
5.1. Budgettaire houdbaarheid en gewaarborgde financiële leefbaarheid van de repartitiestelsels via het Zilverfonds	58
5.2. De aanbevolen begrotingsstrategie op lange termijn (gezamenlijke overheid) en de implicaties ervan voor de financiering van de meerkosten van de vergrijzing	60
5.3. Een geactualiseerd scenario op lange termijn voor het Zilverfonds	64

DEEL II : DE EVALUATIE VAN DE BEGROTINGSEVOLUTIES VAN DE FEDERALE OVERHEID EN VAN DE SOCIALE ZEKERHEID 67

HOOFDSTUK I De begrotingsevoluties op het niveau van Entiteit I 69

1. Begrotingsontwikkelingen m.b.t. de Federale Overheid in 2002 en 2003	69
1.1. De uitvoering van de begroting 2002	69
1.1.1. De ontvangsten in 2002	69
1.1.2. De op de begroting 2002 aangerekende uitgaven	73
1.1.3. Het netto te financieren saldo in 2002	75
1.2. De evolutie van de ontvangsten en de uitgaven in 2003	77
1.2.1. De ontvangsten in de initiële begroting van 2003	77
1.2.2. De uitgavenkredieten in 2002 en in de initiële begroting 2003	81
1.2.3. De evolutie van het netto te financieren saldo en het vorderingensaldo in 2002 en 2003	83
1.2.4. De begrotingscontrole 2003	84
1.3. Besluit	86
2. De evolutie in de sociale zekerheid	87
2.1. De evoluties in de sociale zekerheid voor werknemers 2001-2003	87
2.1.1. De belangrijkste evoluties 2001-2002	87
2.1.2. De budgettaire evoluties in 2002-2003	92
2.1.3. Besluit	97
2.2. De evoluties in de sector van de sociale zekerheid voor zelfstandigen 2001-2003	98
2.2.1. De belangrijkste evoluties 2001-2002	98
2.2.2. De evoluties 2002-2003	101
2.2.3. Besluit	102
2.3. Het vorderingensaldo van de sociale zekerheid	103

DEEL III : EVALUATIE VAN DE BEGROTINGSEVOLUTIE 2002 – 2003 VAN ENTITEIT II EN AANBEVELINGEN VOOR DE MIDDELLANGE TERMIJN 105

HOOFDSTUK I Methodologische beschouwingen bij de evaluatie van de budgettaire resultaten van gemeenschappen en gewesten in 2002-2003 en volgende 107

1. Het overgangsstelsel 2002 als tussenstap in de omschakeling naar het ESR95	107
1.1. Inleiding	107
1.2. Het overgangsstelsel 2002	108
2. De zuivere ESR95 benadering vanaf 2003	110
2.1. Overgang van het geconsolideerd HRF saldo naar het ESR vorderingensaldo	110
2.2. Overgang van het bruto saldo van de EH naar het ESR vorderingensaldo	116

HOOFDSTUK II Normnaleving in de periode 2002-2003 en aanbevelingen voor 2004 117

1. Overzicht van de normnaleving in 2002 en de vooruitzichten voor 2003	117
1.1. Normnaleving in 2002	117
1.2. Vooruitzichten voor 2003	121
2. Aanbevelingen voor 2004	123

HOOFDSTUK III Evaluatie van de begrotingsevoluties 2002-2003 per deelgebied	125
1. De Vlaamse Gemeenschap	125
1.1. Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen	125
1.1.1. Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)	125
1.1.2. Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling	129
1.1.3. De overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95	132
1.2. Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen	135
1.2.1. Inleiding	135
1.2.2. Begrotingsevolutie 2002 – 2003 (niet-geconsolideerd)	136
1.2.3. Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling	138
1.3. Meerjarenbegroting 2003-2006	141
1.4. Besluit	143
2. De Franse Gemeenschap	148
2.1. Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen	148
2.1.1. Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)	148
2.1.2. Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling	150
2.1.3. De overstap van het normatief overgangsstelsel van 2002 naar het ESR95	152
2.2. Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen	154
2.2.1. Inleiding	154
2.2.2. Begrotingsevoluties 2002-2003 (niet-geconsolideerd)	155
2.2.3. Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling	158
2.3. Meerjarenraming 2003 – 2006	160
2.4. Besluit	161
3. Het Waals Gewest	165
3.1. Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen	165
3.1.1. Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)	165
3.1.2. Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling	167
3.1.3. De overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95	169
3.2. Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen	171
3.2.1. Inleiding	171
3.2.2. Begrotingsevolutie 2002-2003 (niet geconsolideerd)	172
3.2.3. Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling	175
3.3. Meerjarenraming 2003-2007	177
3.4. Besluit	179
4. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	184
4.1. Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen	184
4.1.1. Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)	184
4.1.2. Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling	187
4.1.3. De overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95	190

4.2.	Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen	191
4.2.1.	Inleiding	191
4.2.2.	Begrotingsevolutie 2002-2003 (niet-geconsolideerd)	193
4.2.3.	Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling	195
4.3.	Meerjarenraming 2003-2012	197
4.4.	Besluit	200
5.	De Duitstalige Gemeenschap	204
5.1.	Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen	204
5.1.1.	Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)	204
5.1.2.	Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling	205
5.1.3.	De overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95	207
5.2.	Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen	209
5.2.1.	Inleiding	209
5.2.2.	Begrotingsevolutie 2002-2003 (niet-geconsolideerd)	210
5.2.3.	Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling	211
5.3.	Meerjarenraming 2003-2010	213
5.4.	Besluit	214
6.	De Franse Gemeenschapscommissie	216
6.1.	Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen	216
6.1.1.	Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)	216
6.1.2.	Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling	220
6.1.3.	De overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95	222
6.2.	Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen	223
6.2.1.	Inleiding	223
6.2.2.	Begrotingsevolutie 2002-2003 (niet-geconsolideerd)	225
6.2.3.	Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling	227
6.3.	Meerjarenraming 2003-2007	229
6.4.	Besluit	231
7.	De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	233
7.1.	Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen	233
7.2.	Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen	234
7.3.	Besluit	236
8.	De lokale overheden	237
8.1.	Evaluatie van de rekening van de lokale overheden in 2002	237
8.2.	Vooruitzichten voor het begrotingsjaar 2003	239
8.3.	Vooruitzichten op middellange termijn	239
8.4.	Besluit	240

BIJLAGEN

243

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

AFV	Avantage Fiscal - Fiscaal voordeel
ALESH	Amortisatiefonds voor de Leningen van de Sociale Huisvesting
BBP	Bruto Binnenlands Product
BFW	Bijzondere Financieringswet
BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
BIAC	Brussels International Airport Company
BGHGT	Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën
BNI	Bruto Nationaal Inkomen
BNP	Bruto Nationaal Product
BS	Belgisch Staatsblad
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
CBHK	Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet
CFO	Centraal Financieringsorganisme
CREDIBE	ex-CBHK
CRAC	Centre régional d'aide aux communes
DAB	Dienst met Afzonderlijk Beheer
DBA	Diensten met boekhoudkundige autonomie
DG	Duitstalige Gemeenschap
ECB	Europese Centrale Bank
EGKS	Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal
EH	Economische Hergroepering
EMU	Economische en Monetaire Unie
ESCB	Europees Stelsel van Centrale Banken
ESR95	Europees Stelsel van Nationale en Regionale Rekeningen
EU	Europese Unie
FEERR	Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie
FFEV	Financieringsfonds voor schuldafbouw en éénmalige investeringsuitgaven
FG	Franse Gemeenschap
FGC	Franse Gemeenschapscommissie
FO	Federale Overheid
FOD	Federale Overheidsdienst
FPB	Federaal Planbureau
FPM	Federale Participatiemaatschappij
GEN	Gewestelijk Express Net
G&G	Gemeenschappen en Gewesten
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
GO	Gezamenlijke Overheid
HRF	Hoge Raad van Financiën
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
ION	Instellingen van Openbaar Nut

KVD	Kredietverleningen en Deelnemingen
LO	Lokale Overheden
MIVB	Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel
NBB	Nationale Bank van België
NFB	Netto Financieringsbehoeften
NFS	Netto te Financieren Saldo
NIS	Nationaal Instituut voor de Statistiek
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OFI	Office for foreign Investors
ORTM	Openbare Radio- en Televisiemaatschappijen
OV	Onroerende voorheffing
PB	Personenbelasting
RC	Rekening courant
PRSA	Primair saldo
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RJV	Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie
RSVZ	Rijksdienst voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RSZ-GB	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid – Globaal Beheer
RSZPPO	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
SZ	Sociale Zekerheid
SCvV	Studiecommissie voor de vergrijzing
SOFICO	Société wallonne de financement complémentaire des infrastructures
SPABS	Publieke Beheersvennootschap van de Schoolgebouwen
UMTS	Universal Mobile Telecommunications systems
VenB	Vennootschapsbelasting
VERF	Vlaams Egalisatie Rentefonds
VG	Vlaamse Gemeenschap
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VHM	Vlaamse Huisvestingsmaatschappij
VIF	Vlaams Infrastructuurfonds
VIZO	Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen
VMW	Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening
VOI	Vlaamse Openbare Instellingen
WG	Waals Gewest
ZF	Zilverfonds
ZIV	Ziekte- en Invaliditeitsverzekering

SYNTHESE

1. Uitgangspunt van het advies: de houdbaarheid van de Belgische overheidsfinanciën

Het voorliggende Advies wordt in de eerste plaats geïnspireerd – zoals dit overigens ook in het Jaarverslag van vorig jaar het geval was – door de bekommernis om de houdbaarheid van de Belgische overheidsfinanciën te verzekeren.

Onder de notie “houdbaarheid”, verstaat de Afdeling een ontwikkeling van de overheidsfinanciën die een duurzame en onafgebroken vermindering van de schuldgraad waarborgt, rekening houdend met de meerkosten die de vergrijzing met zich meebrengt, zonder een verhoging van de fiscale en parafiscale druk en/of zonder drastische bezuinigingen op de pensioenrechten, op de toegang tot de gezondheidszorgen en/of andere sociaal en economisch nuttige overheidsuitgaven. Concreet impliceert deze doelstelling het bereiken van een schuldgraad van 60% van het BBP uiterlijk in de jaren 2013-2015.

Zoals ook in het jaarverslag van de Afdeling van 2002 onderlijnd werd, kan de houdbaarheid van onze overheidsfinanciën niet worden verzekerd door het louter nastreven van een begrotingsevenwicht, gemiddeld over de conjunctuurcyclus beschouwd.

De geleidelijke opbouw van structurele (conjunctuurgezuiverde) begrotingsoverschotten, gegeven de hoger vermelde randvoorwaarde, is dus hiertoe een noodzakelijke voorwaarde. Enkel die begrotingsoverschotten, die overigens een vermindering van de *netto*-overheidsschuld toelaten, bieden de mogelijkheid om op duurzame wijze de budgettaire gevolgen van de socio-demografische schok op te vangen. Operaties die enkel de (bruto) “Maastricht”-schuld verminderen en die het kapitaal van het Zilverfonds met eenmalige maatregelen verhogen zonder invloed op de *nettoschuld*, bieden daarom geen structurele oplossing voor het probleem van de vergrijzing. Dergelijke operaties kunnen echter nuttig blijken om de recente vertraging van de schuldafbouw (bruto “Maastricht”-schuld) als gevolg van de zwakke conjunctuur te compenseren en om opnieuw de verlaging van die schuldgraad te versnellen.

De meerkosten van de vergrijzing werden in belangrijke mate naar boven herzien in het recente verslag van de Studiecommissie voor de vergrijzing (SCvV) van 3,1% van het BBP naar 4,1% voor de periode 2000-2030, en dat vooral omwille van de groeivertraging gedurende de periode 2000-2003. Een groot deel van die meerkosten zal dus moeten worden opgevangen gedurende de huidige periode. Die herziening impliceert geen verhoging van de raming van de meerkosten in de periode 2010-2030.

Daarom handhaaft de Afdeling de doelstelling om tegen het begin van het volgende decennium een structureel (d.i. gezuiverd voor conjuncturele invloeden) vorderingensoverschot te realiseren van 1,5% van het BBP, dat nadien gedurende een tweetal legislaturen op dat niveau dient aangehouden te worden en dient toegewezen te worden voor de financiering van het Zilverfonds (ZF).

2. De aanbevelingen voor 2003 en voor de middellange termijn: 2004-2007

Het traject van het aanbevolen budgettaire beleid voor de volgende legislatuur kadert in de hoger vermelde bezorgdheid omtrent de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn. Het wordt bepaald door het in 2007 te bereiken vorderingenoverschot (en impliciet de doelstelling van het primair overschot) dat redelijkerwijze toelaat tegen het begin van het volgende decennium een overschot van 1,5% van het BBP te realiseren, binnen een macro-economisch scenario van een uitgesproken economische herneming gedurende de periode 2004-2007. In dit scenario, dat gelijk is op hetwelk onlangs werd voorgesteld door het Federaal Planbureau (FPB) in zijn middellangetermijnvooruitzichten, wordt rekening gehouden met de vermoedelijke budgettaire realisaties in 2003.

De door de Afdeling aanbevolen budgettaire doelstellingen voor de gezamenlijke overheid (GO), voor de volgende legislatuur, houden voor de vaststelling van de marges inzake "toelaatbare" reële groei van hun primaire uitgaven, rekening met de verwachte bijkomende weerslag voornamelijk op de totale ontvangsten van de door de uittredende regering aangegane verbintenissen inzake de hervorming van de personen- en vennootschapsbelasting, die voor de periode 2004-2007 door deze laatste op -0,8% van het BBP wordt geraamd voor de GO.

De Afdeling wenst erop te wijzen dat in dit scenario de groei van de ontvangsten ondersteld wordt, abstractie gemaakt van de hierboven vermelde weerslag, de groei van het BBP zeer nauw te volgen. Die randvoorwaarde kan op zich reeds compenserende correctie maatregelen vereisen, gezien:

- 1) de spontane evolutie van sommige belangrijke ontvangsten (1), alsmede
- 2) de eventueel ongunstiger samenstelling van de toekomstige groei voor de ontvangsten dan in het recente verleden (bijvoorbeeld onder invloed van een daling van het loonaandeel in het BBP).

Wat de budgettaire doelstelling voor 2007 betreft, stelt de Afdeling een structureel (conjunctuurgezuiverd) overschot van 0,7% van het BBP voorop dat verondersteld wordt overeen te komen met een zelfde *nominaal* overschot (2) op diezelfde datum. Die doelstelling ligt ongeveer 0,4% van het BBP lager dan de doelstelling die in het Jaarverslag 2002 van de Afdeling werd geformuleerd (0,7% van het BBP in 2005 en vervolgens een jaarlijkse toename met 0,2% van het BBP) en weerspiegelt gedeeltelijk de weerslag van de neerwaarts herziene groei over de periode 2002-2007 (hoofdzakelijk 2002-2004).

1 De spontane groei van de indirecte belastingen ligt gemiddeld lager dan die van hun belastbare grondslag alsmede van die van het BBP.

2 In de hypothese dat het BBP in 2007 zich opnieuw zal bevinden op zijn potentieel traject, zoals dat ondersteld wordt in de Economische Vooruitzichten 2003-2008 van het FPB.

De Afdeling verwacht in dit licht overigens dat de Gemeenschappen en Gewesten (G&G) de maximale toelaatbare saldi, overeengekomen in het samenwerkingsakkoord van december 2000 dat tot 2005 loopt, naleven (zie punt 3).

Ter herinnering: het Stabiliteitsprogramma van België (2003-2005) van november 2002 stelde voor 2003 een begrotingsevenwicht van de GO voorop op basis van een verwachte economische groei van 2,1% en een overschot van 0,5% van het BBP in 2005 op basis van een (gecumuleerde) groei van 4,9% over de periode 2004-2005.

De voorliggende vooruitzichten voor dit jaar duiden daarentegen op een groei van ongeveer 1% en impliceren *op basis van de beschikbare informatie, exclusief aanvullende correctiemaatregelen deze zomer*, een vermoedelijk vorderingstekort van -0,6% van het BBP, en dat als gevolg van het negatieve groeiverschil van 1,1% ten opzichte van het scenario van het hoger vermelde Stabiliteitsprogramma.

De Afdeling is van oordeel dat de aantredende regering onverwijld maatregelen dient te nemen opdat het verwachte tekort van dit jaar (-0,6% van het BBP, waarvan -0,9% van het BBP zich op het niveau Entiteit I – de Federale Overheid en de Sociale Zekerheid – situeert) zo dicht mogelijk het begrotingsevenwicht zou benaderen, zoals vooropgesteld in het Stabiliteitsprogramma 2003-2005. Het is echter van het grootste belang dat nog dit jaar zo vlug mogelijk structurele maatregelen worden genomen op het niveau van Entiteit I opdat alvast in 2004 op zijn minst een (nominaal) budgettair evenwicht voor de GO zou bereikt worden.

De onzekerheid omtrent het conjunctuurherstel heeft de Afdeling ertoe aangezet een centraal scenario te formuleren voor de economische en budgettaire ontwikkeling voor de periode 2004-2007, dat aangevuld wordt met een “voorzichtig” scenario inzake verwachte economische groei. Dat tweede pessimistisch scenario werd in aanmerking genomen *om de budgettaire weerslag te beoordelen* van het behoud van eenzelfde doelstelling van structureel vorderingenoverschot in 2007, alsmede van eenzelfde traject inzake ontwikkeling van de ratio van de overheidsontvangsten.

In het centraal scenario zou de Belgische economie met gemiddeld 2,4% groeien over de periode 2004-2007. De onderliggende *potentiële* groei van de Belgische economie bedraagt in dit scenario ongeveer 2,1% over de periode 2004-2007, hetgeen identiek is aan de potentiële groei die het Federaal Planbureau in zijn Vooruitzichten 2003-2008 voorop stelde.

Het dient aangestipt te worden dat de recentelijk door het INR gepubliceerde Economische Begroting slechts een reële groei van het BPP van 1,8% in 2004 vooropstelt, wat lager is dan de voorheen vooropgestelde groei (Europese Commissie, middellangetermijnvooruitzichten van het FPB).

In het “voorzichtig” scenario zou de groei in de periode 2004-2007 daarentegen beperkt blijven tot *gemiddeld* 2%, een groeiritme dat overeenstemt met het historisch lange termijngemiddelde, waargenomen over de periode 1981-2002, maar dat relatief zwak blijft in een periode van een verwachte herneming na drie ononderbroken jaren (2001-2003) van bijzonder matige groei.

In het vermelde centrale scenario acht de Afdeling volgende nominale vorderingenoverschotten en primaire overschotten (in % van het BBP) noodzakelijk om op termijn de houdbaarheid van onze overheidsfinanciën te verzekeren en om bijgevolg de gevolgen van de vergrijzing op het geheel van de sociale prestaties tijdig te kunnen opvangen.

Gelet op de verwachte conjuncturele evolutie stemt het nominaal vorderingenoverschot in 2007 overeen met een structureel overschot.

Begrotingsdoelstellingen voor de Gezamenlijke overheid (3)

	2004	2005	2006	2007
Vorderingensaldo	0,0%	0,3%	0,5%	0,7%
Primair saldo	5,2%	5,3%	5,3%	5,3%
Schuldgraad (°)	99,8%	95,5%	91,2%	87,3%

(°) Exclusief de weerslag van de netto-overdrachten van activa.

De Afdeling acht de realisatie van een *structureel* overschot van 0,7% van het BBP in 2007 op het niveau van de GO uitermate belangrijk omdat het een cruciale aanzet betekent naar de opbouw van een structureel overschot van 1,5% van het BPB bij de aanvang van het volgende decennium, *d.i. in amper acht jaar*. Rekening gehouden met de gehanteerde hypothese van een door Entiteit II te realiseren gemiddeld overschot van 0,2% over de periode 2004-2007, en in het bijzonder in 2007, komt dit overeen met een doelstelling van een overschot van 0,5% van het BBP voor Entiteit I, in 2007.

Dat zou het vertrouwen versterken dat de overheden in voldoende mate en op een structurele wijze hebben bijgedragen tot de afbouw van de netto overheidsschuld opdat in een volgend decennium de meerkosten van de vergrijzing zouden kunnen opgevangen worden.

3 Voor de schuldgraad wordt hier met geen enkele *netto*-weerslag van eenmalige verrichtingen buiten de NFB rekening gehouden, afgezien van een jaarlijkse vaste correctie van 0,2% van het BBP voornamelijk tot dekking van de Kredietverleningen en Deelnemingen.

Het structureel karakter van het begrotingsoverschot van 0,7% van het BBP in 2007 betekent dat indien de reële groei in de periode 2004-2007 *hoger* mocht uitvallen dan de verwachte 2,4%, de overeenstemmende “conjuncturele boni” volledig aangewend zouden worden voor de schuldafbouw via een *nominaal* hoger overschot. Omgekeerd betekent het structureel karakter van het eindobjectief (van een overschot) van 0,7% van het BBP in 2007, dat een minder gunstige reële groei in principe een negatieve afwijking van het nominaal begrotingsoverschot verantwoordt.

Gelet op de noodzaak van een volgehouden tempo van schuldafbouw, wil de Afdeling de werking van de “automatische stabilisatoren” (4) tot de helft beperken en die regel slechts toepassen voor zover er in alle conjuncturele omstandigheden ten minste een globaal nominaal begrotingsevenwicht wordt verzekerd.

3. De realisaties 2002-2003 en de aanbevelingen 2004 voor de Gemeenschappen en Gewesten

De Afdeling wenst er aan te herinneren dat overeenkomstig het akkoord van 21 maart 2002, afgesloten tussen de federale Regering en deze van de gemeenschappen en gewesten, deze laatste hun budgettaire realisaties zouden formuleren in termen van de ESR95-methodologie. Dit impliceert o.a. dat benevens de begrotingsgegevens, ook de verrichtingen en saldi van instellingen, diensten en fondsen die tot de consolidatiekring van de betrokken entiteit behoren, in rekening worden genomen.

In voorliggend advies heeft de Afdeling, op grond van de door de betrokken entiteiten verstrekte en beschikbare gegevens, getracht de overgang naar het ESR95-stelsel maximaal in haar evaluatie te betrekken. Het indicatieve karakter van deze oefening dient hierbij beklemtoond te worden. Het ligt in de bedoeling van de Afdeling, binnen afzienbare tijd en in overleg met de betrokken entiteiten, deze nieuwe benadering verder op punt te stellen.

Onderstaande tabel geeft weer dat indien de budgettaire realisaties 2002 integraal worden omgezet naar het ESR95, de doelstelling voor 2002, zijnde een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP voor het geheel van gemeenschappen en gewesten, niet wordt gehaald. De negatieve afwijking bedraagt 719,7 miljoen euro, hetzij -0,3% van het BBP.

Indien daarentegen de budgettaire realisaties 2002 worden getoetst aan de doelstelling geformuleerd in termen van ten dele geconsolideerd HRF saldo, zoals dat in het normatief overgangsstelsel voor 2002 werd bepaald, dan werd de doelstelling wel gehaald. Het verschil tussen beide benaderingen is toe te schrijven aan de uitwinning van reserves bij de instellingen die niet behoren tot de beperkte consolidatieperimeter die eigen was aan het jaar 2002 en aan het lager dan voorzien niveau van de KVD (die overeenkomstig het ESR95 het vorderingensaldo niet bezwaren).

4 Hetzij de automatische weerslag op de nominale begrotingssaldi en primaire saldi van de afwijkingen van de gerealiseerde reële groei ten opzichte van de economische trendgroei of potentiële groei. Die weerslag wordt in het algemeen voor België geraamd op bijna 60%.

Op grond van de begrotingen 2003 wordt de negatieve afwijking ten opzichte van de doelstelling geraamd op –294,1 miljoen euro of –0,1% van het BBP. Een overschrijding kan echter vermeden worden indien de benuttingsgraad van de uitgavenkredieten in voldoende mate wordt afgestemd op het behalen van de budgettaire doelstelling. De Afdeling is echter van oordeel dat dergelijke ad hoc praktijken niet passen in een behoorlijk bestuur. Daarom acht zij het aangewezen dat er structurele maatregelen worden genomen opdat de uitgaven zouden gepland én uitgevoerd worden binnen de budgettaire mogelijkheden.

Vorderingensaldi gemeenschappen en gewesten 2002-2003

(in miljoenen euro)

g&g	vorderingensaldo ESR95		
	realisaties	doelstelling (a)	afwijking (b)
2002	-399,9	319,8	-719,7
in % BBP	-0,2%	0,1%	-0,3%
2003	80,2	374,3	-294,1
in % BBP	0,0%	0,1%	-0,1%

(a) Overeenkomst van 15 december 2000 betreffende de begrotingsdoelstellingen voor de periode 2001-2005, aangevuld door het Akkoord van 21 maart 2002.

(b) "-" overschrijding / "+" marge.

Wat 2004 betreft gaat de Afdeling er van uit dat de budgettaire doelstelling zoals vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000, hetzij 116 miljoen euro, onverminderd wordt gehaald. Rekening houdende met de aanpassingen volgens de ESR95-methodologie, bedraagt het na te streven vorderingensaldo 391,7 miljoen euro, hetzij 0,1 % van het BBP.

Doelstellingen 2004 voor de gemeenschappen en de gewesten (a)

(in miljoenen euro)

	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	Totaal g&g	
								verrichtingen code 8	doelstellingen miljoenen euro in % BBP
2004	307,4	-29,7	-116,5	-44,6	0,0	0,0	0,0	275,2	391,7 0,1%

(a) Overeenkomst van 15 december 2000 betreffende de begrotingsdoelstellingen voor de periode 2001-2005, aangevuld door het Akkoord van 21 maart 2002.

4. De arbitrages tussen de overschotobjectieven, de reële groei van de primaire uitgaven en de verminderingen van de ratio van de overheidsontvangsten

In het macro-economisch en fiscaal in aanmerking genomen scenario, impliceren die doelstellingen een beperking van de reële groei (5) van de primaire uitgaven van de GO tot 1,7% per jaar gedurende de jaren 2004-2007 (4 jaar), waarvan 1,5% voor de finale primaire uitgaven voor Entiteit I. *Exclusief de uitgaven voor gezondheidszorgen* en in de door de SCvV geformuleerde voorzichtige hypothese inzake reële groei van die specifieke uitgaven (hetzij 3,6% voor die periode), zou het reële groeitempo slechts ongeveer 0,9% per jaar mogen bedragen in 2004-2007 op het niveau van Entiteit I.

De Afdeling gaat ervan uit dat Entiteit II gemiddeld een vorderingenoverschot realiseert van 0,2% van het BBP in de periode 2004-2007, wat onder sommige voorwaarden (6) leidt tot een gemiddelde reële “toelaatbare” groei van de primaire uitgaven van die Entiteit tot ongeveer 2,1% in het centraal scenario.

Die diverse reële groeitempi liggen beduidend onder de meest recente beschikbare gegevens voor de laatste 4 jaren (1999-2002). Ze bedragen gemiddeld +2,6% voor de GO, 2,1% op het niveau van Entiteit I en 3,3% op het niveau van Entiteit II.

In het hiervoor geschetste macro-economisch en fiscaal kader blijven er dus geen nettomarges over voor nieuwe initiatieven, bij de primaire uitgaven of bij de ontvangsten, die niet volledig worden gecompenseerd door een alternatieve financiering en/of compenserende herschikkingen bij andere primaire uitgavenposten, en dit in het bijzonder op het niveau van Entiteit I.

Indien nieuwe initiatieven inzake verlaging van de (fiscale en/of parafiscale) ontvangsten, ten belope van bijvoorbeeld 0,5% van het BBP ex ante, zouden worden ingevoerd tegen 2007, dan zou de “toegelaten” reële groei van de primaire uitgaven, zelfs in het centrale scenario van een relatief gunstige groei, beperkt moeten worden tot slechts 1,4% voor de GO en slechts 1,0% voor Entiteit I (gezondheidszorgen inbegrepen). Die normen liggen nog meer uitgesproken onder het gemiddelde van de overeenkomstige realisaties van de laatste 4 of 5 voorbije jaren.

Het is overigens duidelijk dat een zwakkere herneming van de conjunctuur in 2004-2007 dan in het centrale scenario ondersteld wordt, zelfs indien de automatische stabilisatoren gedeeltelijk (voor maximaal 50%) mogen spelen, ofwel een strengere beheersing van de groei van de primaire uitgaven noodzakelijk maakt, ofwel een meer beperkte verlaging van

5 In termen van BBP-deflator. In het geval dat de stijging van de consumptieprijzen lager is dan die van de BBP-deflator, zou dat de toelaatbare groeिनorm van de primaire uitgaven des te meer verhogen.

6 Door eveneens uit te gaan van een stabilisatie van de ratio van de *eigen* geconsolideerde ontvangsten van die Entiteit alsmede van een daling met iets minder dan 0,2% van het BBP in 4 jaar van haar « externe » fiscale via de Bijzondere financieringswetten overgedragen ontvangsten.

de ratio van de overheidsontvangsten dan voorzien in de nochtans voluntaristische hypothese, *ofwel een combinatie van die twee benaderingen.*

5. Actualisatie van de werkzaamheden van de Studiecommissie voor de vergrijzing en het begrotingsbeleid op lange termijn met integratie van het Zilverfonds

Zoals verleden jaar en overeenkomstig de haar toegekende opdracht, heeft de Afdeling haar budgettaire aanbevelingen op middellange en lange termijn geïntegreerd in het kader van de recente actualisaties door de Studiecommissie voor de Vergrijzing van de ramingen van de verwachte budgettaire meerkosten van de vergrijzing tegen 2030.

De opwaartse herziening (+1% van het BBP) van die meerkosten over het geheel van de periode 2000-30, gemeten aan de hand van de geraamde evolutie van de uitgavenratio voor totale sociale prestaties (inclusief werkloosheid) is in feite meer dan volledig toe te schrijven aan de opwaartse herziening van de evolutie van die ratio in het recente verleden (2001-2002) en van het huidige jaar (2003). Die herraaming wordt verklaard :

- 1) voor het grootste deel door de weerslag van het groeideficit in de periode 2000-2003 ten opzichte van de hypothesen van het vorige Jaarverslag (2002), dat zich vooral uit in een verzwaring van de uitgaven voor werkloosheid;
- 2) voor een beperkt deel ook door een snellere stijging dan verwacht (7) van het gewicht van de sociale prestaties exclusief werkloosheid (hoofdzakelijk van diverse sociale prestaties) over diezelfde periode.

In verband met het eerst vermelde punt van hierboven, blijkt duidelijk de sterke gevoeligheid van de raming van het gewicht van de kosten van de vergrijzing (in % van het BBP), zowel op korte als op langere termijn, voor de economische groei.

Bijgevolg moet ernaar gestreefd worden om, in navolging van de aanbevelingen van de top van Lissabon, de potentiële groei van de economie op middellange en lange termijn te bevorderen:

- ◆ onder meer door de kwaliteit van de uitgaven en de structuur van de ontvangsten verder te verbeteren ten einde de werkgelegenheidsgraad te verhogen, in het bijzonder bij de vrouwen en de oudere werkne(e)m(st)ers, en
- ◆ door de programma' s op de verschillende overheidsniveaus te ondersteunen die het meest die groeicapaciteit bevorderen (menselijk kapitaal en opleiding, O&O, infrastructuur, enz.). Ook de Gemeenschappen en Gewesten kunnen op dit vlak een cruciale rol vervullen, gelet op de aan hen toegewezen bevoegdheden.

7 Gedeeltelijk wegens de weerslag van in 2002 en 2003 ingevoerde discretionaire maatregelen.

De Afdeling stelt vast dat de raming van de *toekomstige* budgettaire meerkosten van de vergrijzing (na-2002–2003) niet opwaarts werden herzien en behoudt bijgevolg in grote lijnen haar vroegere aanbevelingen inzake de begrotingsstrategie op lange termijn.

In de hypothese van het behoud van een doelstelling van een begrotingsoverschot op middellange termijn van ongeveer 0,2% van het BBP voor Entiteit II, beogen haar aanbevelingen de geleidelijke opbouw van aanzienlijke structurele overschotten ten belope van 1,3% van het BBP op het niveau van Entiteit I ten laatste in het begin van het volgende decennium (2011). Dergelijke overschotten zouden moeten worden aangehouden gedurende ongeveer twee legislaturen, ten einde op globaal niveau de budgettaire meerkosten van de socio-demografische schok in hun geheel op te vangen en meer specifiek om op een cumulatieve en structurele wijze het Zilverfonds te spijzen.

De simulaties van de Studiecommissie voor de Vergrijzing wijzen er immers op dat de budgettaire *meerkosten* in verband met de vergrijzing tussen 2015 en 2030 ongeveer 3% van het BBP zouden bedragen. Volgens de simulaties van de Afdeling zou echter over diezelfde periode de verwachte automatische vermindering van het gewicht van de rentelasten in het beste geval slechts ongeveer de helft van dat bedrag bedragen. De andere helft (1,5% van het BBP) zal slechts, zonder maatregelen bij de ontvangsten en/of de primaire uitgaven door te voeren of zonder in een situatie van een structureel tekort te vervallen, kunnen worden opgevangen door een geleidelijke vermindering van een *voordien opgebouwd* begrotingsoverschot. Bovendien versterken die twee bestanddelen van de globale marge (intresten en overschot) elkaar, zodat de mogelijke automatische verlaging van de rentelasten slechts kan verzekerd worden door de realisatie van de vereiste overschotten en het ermee samengaande behoud van een ononderbroken tempo van schuldafbouw over de ganse periode.

Indien een kleiner overschot zou gerealiseerd worden, zou het tempo van schuldafbouw zeer gevoelig vertragen en samengaand daarmee het tempo van verlaging van het gewicht van de rentelasten. De budgettaire marge zou aldus dubbel ingekort worden en het Zilverfonds zou beroofd worden van een essentiële en aanzienlijke structurele en recurrente financieringsbron.

Een streng budgettair scenario op middellange en lange termijn is dus noodzakelijk om de schuldgraad van de GO vóór 2015 terug te brengen tot onder de grens van 60% van het BBP en om het Zilverfonds operationeel te maken. Er dient immers aan herinnerd dat de Wet op het Zilverfonds dit criterium van 60% heeft vooropgesteld als voorwaarde om beroep te kunnen doen op de binnen het Zilverfonds gekapitaliseerde middelen. Om de verhoging van de meerkosten van de vergrijzing – en in het bijzonder de verwachte verhoging van de kosten van de stelsels van de wettelijke pensioenen – te kunnen opvangen is het noodzakelijk dat tegen uiterlijk 2015 het in dat fonds gevormde kapitaal minimaal 10 tot 12% van het BBP zou bedragen, hetzij een geraamd bedrag van 45 à 46 miljard euro (tegen lopende prijzen).

Het recente verslag van de SCvV heeft eveneens een interessante raming gemaakt van de opsplitsing van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing over de twee grote Entiteiten.

Daaruit blijkt dat over de periode 2002-2030 meer dan 9/10 van die (bijkomende) kosten rechtstreeks en onrechtstreeks ten laste is van Entiteit I en ongeveer 1/10 (minder dan 0,3% van het BBP) rechtstreeks ten laste is van Entiteit II. Met die factor zal moeten rekening gehouden worden bij de herdefiniëring van de doelstellingen inzake door de diverse Entiteiten te bereiken begrotingsoverschotten, opdat de bijdrage van elke Entiteit tot de realisatie van die doelstellingen evenwichtig zou verdeeld zijn. Een dergelijke herdefiniëring en verdeling zou het voorwerp moeten uitmaken van analyses van de Afdeling in haar Jaarverslag 2004, ten einde een akkoord voor te bereiden dat uiteindelijk zou kunnen leiden tot een toekomstige budgettaire meerjarenovereenkomst tussen de Federale Overheid en de deelgebieden voor de jaren 2005-2010.

DEEL I :
HET BEGROTINGSBELEID OP MIDDELLANGE EN
LANGE TERMIJN IN HET LICHT VAN DE
FINANCIERING VAN DE VERGRIJZING

1. Inleiding

Het eerste deel van het Jaarverslag 2003 van de Afdeling moet gezien worden als een verkenningstocht die een evaluatie wil maken van de marges en beperkingen van het begrotingsbeleid en van de belastingpolitiek op middellange termijn in de komende regeerperiode. De bedoeling is ook na te gaan of de budgettaire kost van de komende socio-demografische schok (vergrijzing) de houdbaarheid van de openbare financiën op langere termijn niet in gevaar brengt.

Het vertrekt van het ongewijzigd centraal uitgangspunt dat het begrotingsbeleid in de lijn moet blijven van de Europese aanbevelingen inzake begrotingsbeleid voor België, en dan meer bepaald wat het ritme van de schuldafbouw betreft. Uitgaande van de vaststelling dat onze schuldgraad hoog blijft in vergelijking met die van onze Europese partners en dat deze toestand een financiële last betekent voor onze openbare financiën, wordt in die aanbevelingen de voorkeur gegeven aan een beleid van aangehouden schuldafbouw. Dat betekent dat België een strategie zal moeten uitwerken die leidt tot geleidelijk stijgende substantiële structurele begrotingsoverschotten (als gemiddelde van de economische cyclus (8)) eerder dan tot gewone evenwichten op middellange termijn. Dit past bovendien volledig in het eerder door de Belgische overheid bepaalde en doorgevoerde begrotingsbeleid op lange termijn, dat erin bestaat zich voor te bereiden op, en het hoofd te bieden aan, de onafwendbare budgettaire meerkosten van de vergrijzing door een aangehouden politiek van schuldafbouw die toekomstige budgettaire ruimte moet vrijmaken door een geprogrammeerde vermindering van de intrestlasten (via schuldafbouw) EN door een geleidelijke opbouw van begrotingsoverschotten die in een tweede fase (na 2015) geleidelijk aan afgebouwd kunnen worden.

Het gaat hier om een belangrijke politieke keuze, in de zin van een begrotingsbeleid dat op middellange en lange termijn houdbaar is en dat gericht is op de financiële houdbaarheid van een op repartitie steunend pensioenstelsel en van een kwalitatief hoogstaande gezondheidszorg, door een vermindering van de minst productieve uitgaven, met name de financiële lasten, eerder dan door een verhoging van de fiscale en parafiscale heffingen en/of aanzienlijke besnoeiingen op andere –sociaal en economisch nuttiger – overheidsuitgaven (onderwijs, vorming, onderzoek en technologische ontwikkeling, justitie, veiligheid, enz.).

In die zin is dit strikt begrotingsbeleid, gericht op een toenemende creatie van begrotingsoverschotten, een noodzakelijke -maar geen voldoende- voorwaarde voor een duurzame investering in de essentiële functies van sociale bescherming en herverdeling alsook in de andere opdrachten van openbare dienst. Zelfs indien dit beperkingen inhoudt inzake budgettaire en fiscale marges op korte termijn, verschaft dit beleid ook een zekere vorm van waarborg tegen toekomstige verhogingen van de fiscale en/of sociale heffingen op de toekomstige actieve generaties, die anders onvermijdbaar zouden kunnen worden.

8 In meer technische termen verwijst dit naar het begrip “cyclisch gecorrigeerd” vorderingensaldo, zoals dat gebruikt wordt door de diensten van de Europese Commissie.

Verder in de tekst worden de volgende punten behandeld :

- I. De recente realisaties en begrotingsvooruitzichten (marges en beperkingen) op korte- en middellangetermijn.
- II. De analyse van de recentelijk door de SCvV uitgevoerde herzieningen inzake evaluatie van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing, ondermeer op het vlak van de pensioenen.
- III. De globale budgettaire marges en/of beperkingen voor de komende regeerperiode.
- IV. De implicaties van het referentiescenario op middellange en lange termijn voor de gezamenlijke overheid, Entiteit I en het Zilverfonds

2. Recente realisaties en begrotingsvooruitzichten (marges en beperkingen) op korte en middellange termijn

2.1. Korte terugblik op de begrotingsresultaten 1992-2002

In de loop van de laatste 4 jaren (1998 tot 2002) werd er nog een zekere verbetering genoteerd van de effectief op het vlak van de Belgische overheidsfinanciën (9) verwezenlijkte resultaten; het ritme van die verbetering vertraagde wel maar sloot toch aan bij de opmerkelijke resultaten die in de jaren 1992-1997 werden genoteerd dank zij inspanningen tot het naleven van de budgettaire convergentiecriteria en tot een volwaardige deelname van België aan de derde fase van de EMU en aan het lanceren van de euro.

Toch wordt er een duidelijke omslag genoteerd van de onderliggende budgettaire en fiscale ontwikkelingen, voornamelijk in termen van primaire saldi, zoals duidelijk wordt uit volgende tabel.

Tabel I.1

Vorderingensaldo en bestanddelen (gezamenlijke overheid)

Vergelijking van de evoluties per sub-periode, in % van het BBP

	94-98	98-02
Effectieve ontvangsten (°)	1,6%	0,4%
Primaire uitgaven	-0,7%	1,1%
Primair saldo	2,2%	-0,7%
Rentelasten	-2,0%	-1,5%
Vorderingensaldo	4,3%	0,8%

(°) ESR95, exclusief toegerekende bijdragen

9 De gegevens in verband met die retrospectief komen voort uit de Rekeningen van de overheid (juni 2003) die heel recentelijk werden opgesteld door het Instituut voor de Nationale Rekeningen.

Het ritme van de verbetering van het vorderingensaldo is in de loop van de jongste vierjarenperiode 1998-2002 duidelijk vertraagd ten opzichte van de voorafgaande periode (1994-1998). De verbetering van 4,3% van het BBP op dit gebied is omgeslagen in een beperktere verbetering van 0,8% van het BBP. De reële groei was in de tweede periode iets beperkter (+2,1% per jaar gemiddeld) dan in de eerste (+2,3% per jaar gemiddeld in 1994-1998). Ook de vermindering van het gewicht van de rentelasten was iets beperkter (-1,5% van het BBP tegenover -2% van het BBP in 1994-1998).

Het verschil komt echter het duidelijkst tot uiting op het vlak van de evolutie van de primaire saldi. In 1998-2002 (4 jaar) wordt immers een achteruitgang van 0,7% van het BBP van het globaal primair saldo waargenomen, terwijl het in 1994-1998 nog verbeterde met 2,2% van het BBP. Deze ombuiging komt tot uiting zowel op het niveau van de ratio van de primaire uitgaven (verhoging van de ratio met 1,1% van het BBP in vier jaar (10), tegenover een daling van 0,7% van het BBP in de loop van de vier voorgaande jaren) als op het niveau van de ratio van de ontvangsten (beperkte groei van 0,4% van het BBP in 1998-2002 in vergelijking met de substantiële verbetering van nog 1,6% van het BBP in 1994-1998).

Het gewicht van de rentelasten is blijven dalen, zij het minder snel dan in de vorige vierjarenperiode, wat het mogelijk maakte EN de effectieve verslechtering van het primair saldo te financieren EN een nieuwe verbetering van het vorderingensaldo (+0,7% van het BBP) te boeken.

Tabel I.2

Determinanten van de evolutie van het gewicht van de rentelasten

	<i>Evoluties per sub-periode, in % van het BBP</i>	
	94-98	98-02
Rentelasten (% van het BBP)	-2,0%	-1,5%
Verklarende factoren		
* Evolutie van de impliciete rentevoet	-1,3%	-0,6%
* Evolutie van de schuldgraad	-0,7%	-0,9%
Schuldgraad	-16,3%	-13,8%
pm. Impliciete rentevoet (Evolutie)	-1,0%	-0,5%

10 Deze verhoging (en symmetrisch daarmee ook de ontwikkelingen die zijn waargenomen bij de overheidsontvangsten in ESR95-termen) is echter beïnvloed door methodologische aanpassingen in 2002 (opname van de openbare radio- en televisie maatschappijen ten belope van 0,2% van het BBP ongeveer) en door de wijziging van de structuur van de financiering van de Europese instellingen (+0,1% van het BBP aan bijkomende uitgaven en ontvangsten, na overdracht van fiscale ontvangsten aan de Europese instellingen). De ontwikkelingen van de ratio van de primaire uitgaven en ontvangsten in ESR95-termen zijn eveneens beïnvloed door schommelingen bij de negatieve kapitaalontvangsten (in de begroting als niet-fiscale ontvangsten beschouwd), ondermeer inzake verkoop van bestaande vaste activa, zowel materiële (gebouwen) als immateriële (zoals UMTS-vergunningen).

De evolutie van het gewicht van de rentelasten is dus geconditioneerd door de daarmee samengaande evolutie van de gemiddelde impliciete rentevoet op de schuld (Maastricht-definitie) en van de schuldgraad zelf. De component 'evolutie van de schuldgraad' is in de periode 1998-2002 belangrijker, zowel in absolute als in relatieve termen, dan de component 'impliciete rentevoet'.

2.2. Een poging tot evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 en van het begrotingsbeleid 1999-2003

Er kan geen poging ondernomen worden om het begrotingsbeleid over de voorbije regeerperiode te evalueren als niet tegelijkertijd de "vermoedelijke" begrotingsresultaten 2003 bij ongewijzigd beleid (vóór het in aanmerking nemen van mogelijke in 2003 nog van kracht wordende begrotingswijzigingen die bij de begrotingscontrole van deze zomer zouden kunnen beslist worden) in rekening worden gebracht. Twee belangrijke instellingen, de NBB (11) en het Federaal Planbureau (12), hebben onlangs een evaluatie van die resultaten openbaar gemaakt en hun conclusies voorzien beide, bij gebrek aan corrigerende maatregelen, voor de Belgische gezamenlijke overheid een vermoedelijk deficit van 0,6 à 0,7% van het BBP voor het lopende jaar.

Mocht dat cijfer bevestigd worden, dan zou het dus gevoelig lager liggen dan het begrotingsevenwicht dat als doelstelling voor 2003 was behouden en dat in de begrotingscontrole van februari 2003 nog was bevestigd.

Deze verslechtering van het vorderingensaldo met ongeveer 0,6 à 0,7% van het BBP ten opzichte van het lichte surplus opgetekend in 2002, zou deels het gevolg zijn van een belangrijke verslechtering, van zowat 1,1% van het BBP, van het primair saldo van de GO, die maar gedeeltelijk gecompenseerd zou zijn door een nieuwe vermindering –van ongeveer 0,5% van het BBP– van het gewicht van de rentelasten. Wat de verslechtering van het primair overschot betreft, die zou vooral het gevolg zijn van de sterke verlaging van de ratio van de overheidsontvangsten (0,8 à 0,9% van het BBP) en van een beperktere verhoging van de ratio van de primaire uitgaven (0,3 à 0,2% van het BBP).

In de volgende tabel worden ter illustratie de effectieve en de geraamde (2003) cijfers inzake openbare financiën gegeven voor de laatste jaren (op ESR95-basis).

11 NBB, "De Belgische Economie in 2003", in Economisch Tijdschrift, 2-2003.

12 Economische vooruitzichten 2003-2008 van het Federaal Planbureau, april 2003.

Tabel I.3
Budgettaire evoluties 1995-2002 en 2003 vermoedelijk
(raming exclusief correctiemaatregelen) (°°)

Niveaus, in % van het BBP

Gezamenlijke overheid	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 (°°)
Effectieve ontvangsten (°)	46,5%	47,0%	47,4%	48,0%	47,7%	47,6%	47,9%	48,3%	47,4%
Effectieve primaire uitgaven (°)	41,6%	42,0%	41,4%	41,1%	41,1%	40,7%	40,8%	42,2%	42,3%
Primaire saldi	4,9%	5,1%	6,0%	6,8%	6,6%	6,9%	7,1%	6,1%	5,0%
Rentelasten	9,3%	8,9%	8,0%	7,6%	7,0%	6,8%	6,6%	6,1%	5,6%
Vorderingensaldo	-4,3%	-3,8%	-2,0%	-0,7%	-0,4%	0,1%	0,5%	0,0%	-0,6%
Fiscale en parafiscale druk (incl. Ontv. EU)	45,1%	45,4%	45,8%	46,4%	46,0%	46,0%	46,1%	46,5%	45,6%

(°) ESR95, exclusief toegerekende bijdragen (INR: Nationale Rekeningen 06/2003)

(°°) Eigen raming op basis van de NBB (Economisch Tijdschrift 2-2003, Tabel 10)

Een vergelijking tussen de laatste twee vierjarenperiodes (m.a.w. 1995-1999 en 1999-2003) brengt ondermeer een duidelijke verslechtering van de primaire saldi aan het licht. Het is echter belangrijk dat de determinanten van die ombuiging worden geanalyseerd en dat daarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen enerzijds de niet-discretionaire weerslag (strikt cyclische of conjuncturele invloeden, compositie-effect), en anderzijds de discretionaire invloeden, zowel de niet-wederkerende (eenmalige factoren) als de strikt genomen structurele.

Aan de hand van de volgende tabel, afgeleid van ramingen van de NBB, kan men zich een beeld vormen van de essentiële determinanten van de evoluties die bij de primaire saldi worden waargenomen.

Er dient opgemerkt dat, ondanks de verslechtering van de effectieve en zelfs van de structurele *primaire* saldi in de loop van de periode 1998-1999 en 2002-2003, de overeenstemmende structurele *vorderingensaldi* – volgens deze methodologie – zeer dicht bij het evenwicht zijn gebleven in 2002-2003, en dat natuurlijk dank zij de zeer gevoelige daling van het gewicht van de rentelasten. Aangezien die daling structureel was, heeft ze de ongunstige conjuncturele invloeden die zich sinds 2001 doen gevoelen méér dan integraal kunnen opvangen.

De tabel laat aldus zien dat in de periode 1999-2003 ongeveer 60% van de geraamde achteruitgang van het primair saldo (-1,5% van het BBP) te verklaren zou zijn door cyclische invloeden (-0,9% van het BBP) in strikte zin (output-gap), terwijl in 1995-1999 daarentegen gunstige cyclische invloeden ten belope van 0,6% van het BBP significant bijdroegen tot de verbetering van het primair saldo met 1,6% van het BBP.

Tabel I.4
Effectieve en structurele primaire saldi

Niveaus in % van het BBP

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Effectief primair saldo	6,0	6,7	6,5	6,9	7,0	6,1	5,0
Conjunctuurgezuiverd saldo (°)	6,5	7,0	6,2	6,3	6,5	6,2	5,5
Structureel primair saldo (°°)	6,5	7,2	6,3	6,5	6,0	5,8	5,5
Idem, jaarverschil	1,0	0,7	-1,0	0,3	-0,5	-0,3	-0,3
Structureel vorderingensaldo (°°)	-1,4	-0,3	-0,7	-0,2	-0,5	-0,2	-0,1

(°) Inclusief correctie voor compositie-effecten.

(°°) Voor conjunctuurinvloeden gezuiverd, exclusief de weerslag van éénmalige maatregelen.

Bron : NBB (mei 2003)

Tabel I.5
Evoluties van de primaire saldi en determinanten

Gecumuleerde evoluties per sub-periode, in % van het BBP

	95-99	99-03	99-01	01-03
Effectieve gecumuleerde evoluties, waarvan:	1,7	-1,5	0,5	-1,9
- "Output-Gap"-effect (+ = gunstig)	0,6	-0,9	0,2	-1,1
= Variat. saldo gecorrigeerd voor "output-Gap"	1,1	-0,6	0,3	-0,8
- "compositie"-effect (+ = gunstig)	-0,2	0,1	-0,1	0,2
= Variat. gecorrigeerd voor conjunctuurinvloede	1,3	-0,7	0,4	-1,0
- Variat. van niet wederkerende factoren	-0,2	0,2	0,6	-0,4
= Variat. structureel saldo (NBB-definitie).	1,5	-0,8	-0,2	-0,6
Pm. totaal cycl. weerslag (incl/ Compositie)	0,4	-0,8	0,1	-0,9

Bron : NBB (mei 2003)

Als die analyse wordt uitgebreid door er ook de zogenoemde 'compositie-effecten' in op te nemen, zoals die berekend worden op grond van de methodologie van de ESCB, dan zou de verslechtering van het 'voor conjuncturele invloeden gecorrigeerd' saldo over de periode 1999-2003 opgelopen zijn tot 0,7% van het BBP, te vergelijken met een verbetering van 1,3% van het BBP over de voorgaande vierjarenperiode (1995-1999). Dit kan geïnterpreteerd worden als een 'proxy' indicator van het structurele (of opzettelijk) "expansief" budgettair en fiscaal beleid in 1999-2003, terwijl de strekking omgekeerd eerder restrictief was in 1995-1999.

Door rekening te houden met de weerslag van zogenoemde 'niet-wederkerende' factoren komt men tot de analyse van de zogenoemde 'structurele' saldi (gecorrigeerd voor conjuncturele invloeden EN exclusief niet-wederkerende factoren). Zo komt dan voor de laatste vier jaren een expansieve structurele strekking aan het licht ten belope van netto +0,8% van het BBP (0,2% per jaar), tegen een onderliggende restrictieve strekking ten belope van 1,5% van het BBP in 1995-1999.

Een verfijnde analyse van de ontwikkelingen die zich in de vorige regeerperiode hebben voorgedaan brengt bovendien aan het licht dat de *ongunstige conjuncturele invloeden* massaal geconcentreerd zijn over de laatste twee jaren (2002-2003), terwijl gelijklopend daarmee de *netto expansieve strekking*, gemeten aan de hand van de gecumuleerde verandering van het structureel primair saldo, eveneens een duidelijk meer uitgesproken karakter had in 2002-2003 (0,6% van het BBP) dan in 2000-2001 (0,2% van het BBP).

Vanuit een interpretatief oogpunt kan gesteld worden dat die discretionaire expansieve strekking a contrario verenigbaar had kunnen zijn met het behoud van de doelstelling van het begrotingsevenwicht ALS de conjuncturele weerslag globaal neutraal (13) was geweest of ten minste duidelijk minder ongunstig was geweest over het geheel van de periode. Die resultaten kunnen op een andere manier geïnterpreteerd worden door te stellen dat de effectieve conjuncturele evolutie, die sinds 2001 duidelijk minder gunstig is dan bij het begin van de regeerperiode werd verwacht, onverenigbaar zou zijn gebleken met de discretionaire expansieve strekking die aan het fiscale beleid is gegeven EN met het behoud van de aangekondigde begrotingsdoelstellingen (=evenwicht). Het pas laattijdig aan het licht komen van die tegenspraak is toe te schrijven

1. aan gunstige maar omkeerbare structureffecten bij de overheidsontvangsten 2001-2002, die het mogelijk hebben gemaakt de eerste fasen van de belastingverlagingen bij de personenbelasting voorlopig te financieren alsook
2. aan het feit dat de lang en luid aangekondigde conjunctuurverbetering geen concrete gestalte heeft gekregen in 2003.

2.3. Uitsplitsing van de begrotingsresultaten over de grote Entiteiten

In maart 2003 heeft de Afdeling zoals gewoonlijk een evaluatie gemaakt van de uitvoering van het Stabieliteitsprogramma in 2002, en dat op basis van nog voorlopige statistische gegevens die eind januari 2003 beschikbaar waren. Eind maart 2003 heeft het INR een voorlopige versie gepubliceerd van de overheidsrekeningen voor 2002. Die bevestigt het globaal evenwicht van het vorderingensaldo in 2002 maar leidt ook tot een gevoelige wijziging (van ongeveer 0,2% van het BBP) van de uitsplitsing van dat globaal evenwicht over de twee grote Entiteiten. Die herziening van de cijfers is in het voordeel van Entiteit I, die haar deficit met 0,2% van het BBP ziet dalen en zo terugvalt op het evenwicht, ten

13 Men kan immers veronderstellen dat als de conjunctuur duidelijk steviger was gebleven in 2001-2003, de daling van de marktrente minder uitgesproken zou zijn geweest, wat de vermindering van het gewicht van de rentelasten zou hebben kunnen vertragen (met ongeveer 0,1% van het BBP of zelfs meer). Die cyclische invloeden van de rentevoeten en van de financiële lasten worden meestal niet rechtstreeks in rekening gebracht bij de evaluatie van de totale conjuncturele invloeden.

nadele van Entiteit II die daarentegen haar initieel op 0,2% van het BBP geraamde overschot ziet herleiden tot niet meer dan het evenwicht.

Die aanpassing wordt in de definitieve Rekeningen van de overheid van juni 2003 globaal bevestigd. De evaluatie van de uitvoering van het Stabiliteitsprogramma in 2002 kan daarmee geactualiseerd worden.

In de volgende tabel wordt een dergelijke actualisering voorgesteld, waarbij een vergelijking gemaakt wordt tussen zowel

1. de nieuwe gegevens (NR.06/03) van de Nationale Rekeningen en de voorlopige ramingen van februari 2003 van de Afdeling (Ram.02/03) en
2. de nieuwe Realisaties 2002 en de doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma 2002-2005 van België, en ook
3. deze nieuwe realisaties 2002 en de eveneens herraamde realisaties 2001.

Tabel I. 6

Vergelijking van de (herraamde) realisaties 2002 met de doelstellingen en vroegere ramingen (HRF februari 2003)

in % van het BBP

	2001 Realisat. NR.06/03	2002 Doelst. (°)	Geraamde (°°) realisaties HRF 02/2003	Vershil Ram.02/03 /Doelst.	2002 Realisat. NR.06/03	Vershil / Ram.02/03	Vershil NR.06/03 / Doelst.	Evolut. 2002/01 NR.06/03
Totaal Entiteiten I. + II.								
Vorderingensaldo	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	-0,5%
+ Rentelasten	6,6%	6,0%	6,1%	0,1%	6,1%	0,0%	0,1%	-0,5%
+ Primair saldo	7,1%	6,0%	6,0%	0,0%	6,1%	0,1%	0,1%	-1,0%
Entiteit I.								
Vorderingensaldo	-0,2%	-0,3%	-0,2%	0,1%	0,0%	0,2%	0,4%	0,2%
+ Rentelasten	6,1%	5,5%	5,6%	0,1%	5,5%	0,0%	0,1%	-0,5%
+ Primair saldo	5,9%	5,1%	5,4%	0,3%	5,6%	0,2%	0,4%	-0,3%
Entité II.								
Vorderingensaldo	0,7%	0,3%	0,2%	-0,1%	0,0%	-0,2%	-0,3%	-0,7%
+ Rentelasten	0,5%	0,5%	0,5%	0,0%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%
+ Primair saldo	1,2%	0,9%	0,7%	-0,2%	0,5%	-0,1%	-0,3%	-0,7%

(°) Stabiliteitsprogramma 2002-2005

(°°) HRF februari 2003, De uitvoering van het Stabiliteitsprogramma in 2002, gegevens van tabel 4.

- ♦ ten opzichte van de vroegere ramingen, is het vorderingensaldo van Entiteit I 0,2% van het BBP gunstiger dan bij de raming van het Advies van februari 2003 van de Afdeling, en dat dank zij een bijna 0,2% van het BBP hoger primair saldo en dank zij marginaal lagere rentelasten.
- ♦ bij Entiteit II, daarentegen, ligt het vorderingensaldo 0,2% van het BBP lager (een evenwicht in plaats van een overschot van 0,2% van het BBP); dat verschil is in essentie gelokaliseerd bij het primair overschot.

- ♦ ten opzichte van de doelstellingen 2002 van het Stabiliteitsprogramma 2002-2005 van België, blijft de doelstelling, te weten een globaal evenwicht van het vorderingensaldo, bereikt maar wordt het verschil tussen de twee Entiteiten groter. De realisaties van Entiteit I liggen +0,4% van het BBP gunstiger dan de doelstelling inzake vorderingensaldo van het Stabiliteitsprogramma, terwijl het ongunstig verschil bij Entiteit II daarentegen groter wordt en oploopt tot -0,3% van het BBP. De verschillen zijn gelokaliseerd bij de primaire saldi.

Zoals af te lezen is uit de volgende tabel, is de verbetering van het vorderingensaldo van Entiteit I in 2002 (+0,2% van het BBP ten opzichte van de herraamde realisaties 2001) meer dan integraal gelokaliseerd op het vlak van de Federale Overheid (een verbetering van +0,6% van het BBP) terwijl er een duidelijke verslechtering (van 0,4% van het BBP) wordt genoteerd op het niveau van de Sociale Zekerheid, ook al blijft die globaal een overschot vertonen.

Op het niveau van Entiteit II is de verslechtering van het ene jaar op het andere (-0,7% van het BBP) meer dan integraal gelokaliseerd bij de Gemeenschappen en de Gewesten (G&G), waar ze 1,0% van het BBP bedraagt (14) maar is er een duidelijke gedeeltelijke compensatie bij de Lokale Overheden (LO), die een jaar-op-jaarverbetering kennen van 0,3% van het BBP.

Tabel I. 7
Vorderingensaldi, globaal en van de Entiteiten

Vorderingensaldi	Niveaus en evoluties in % van het BBP								
	1998	1999	2000	2001	2002	98-00	00-02	98-02	
Gezamenlijke overheid	-0,7%	-0,4%	0,1%	0,5%	0,0%	0,9%	-0,1%	0,8%	
=+ Entiteit I.	-1,2%	-0,9%	0,1%	-0,2%	0,0%	1,3%	-0,1%	1,2%	
* Federale Overheid	-1,6%	-1,6%	-0,5%	-0,9%	-0,3%	1,2%	0,2%	1,4%	
* Sociale Zekerheid	0,5%	0,7%	0,6%	0,7%	0,3%	0,1%	-0,3%	-0,1%	
=+ Entiteit II.	0,4%	0,5%	0,0%	0,7%	0,0%	-0,4%	0,0%	-0,5%	
* Gemeenschappen en Gewesten	0,3%	0,4%	0,2%	0,8%	-0,2%	0,0%	-0,4%	-0,5%	
* Lokale Overheden	0,2%	0,1%	-0,2%	-0,1%	0,2%	-0,4%	0,4%	0,0%	

2.4. Welk traject op middellange termijn voor de openbare financiën?

Deze analyse van de onderliggende begrotingsresultaten van de afgelopen regeerperiode is belangrijk omdat ze opheldering kan geven over de in de komende legislatuur te verwachten budgettaire ruimten en beperkingen, en dit des te meer daar de in de vorige regeerperiode aangegane engagementen op het fiscaal vlak in 2004-2006 een bijkomende discretionaire weerslag zullen hebben die op ongeveer 0,8% van het BBP kan geschat worden.

14 Na een uitzonderlijk gunstig resultaat in 2001 ingevolge teveel geïnde ontvangsten, die voor een gelijklopend bedrag gecorrigeerd werden in 2002.

In het laatste Stabiliteitsprogramma van België (2003-2005) van november 2002 werd voor 2003 het begrotingsevenwicht gehandhaafd als doelstelling, op basis van een verwachte reële groei van 2,1%, en werd tegen 2005 het begrotingsoverschot herzien (15) op 0,5% van het BBP, op basis van een verwachte gecumuleerde reële groei van 4,9% in twee jaar (2004-2005) (16).

In vergelijking met het vorige Stabiliteitsprogramma (2002-2005) van november 2001, waren de doelstellingen voor 2003 naar beneden toe herzien met 0,5% van het BBP, om rekening te houden met de ongunstige conjuncturele weerslag van een -toen op 1,8% geraamd-gecumuleerd negatief groeiverschil over de periode 2001-2003.

De recentste ramingen laten voor 2003 een vermoedelijke reële groei uitschijnen van ongeveer 1%, wat 1,1% minder is dan verwacht in het kader van het laatste Stabiliteitsprogramma. De budgettaire weerslag van dat negatieve groeiverschil kan op ongeveer 0,6% van het BBP geraamd worden (17). Dit groeiverschil zou zo ex post een essentiële verklaring kunnen zijn van de ongunstige afwijking van het voor dit jaar zowel door de NBB als door het Planbureau verwacht begrotingsresultaat (niet inbegrepen bijkomende begrotingsaanpassingen in het tweede semester).

Hier dient er echter toch op gewezen dat bij de begrotingscontrole van februari 2003, waarbij de reële groei voor 2003 al neerwaarts was bijgesteld op 1,4%, de Regering een aantal technische maatregelen had genomen om de globale begrotingsdoelstelling voor het lopende jaar ondanks alles te handhaven.

Een effectieve realisatie van een tekort van ongeveer 0,6% van het BBP in 2003 zou duidelijk betekenen dat er geen - zelfs geen gedeeltelijke - discretionaire compensatie in de begroting zou zijn aangebracht voor de weerslag van de ongunstige conjunctuur in 2003. De nieuwe regering die uit de recente verkiezingen zal tevoorschijn treden moet dus dringend de nodige structurele maatregelen treffen om te vermijden dat de begroting ontspoord en om zich ervan te verzekeren dat de effectieve resultaten voor 2003 zo dicht mogelijk aansluiten bij de voor 2003 vastgelegde en in het Stabiliteitsprogramma 2003-2005 vooropgestelde doelstelling, d.i. een begrotingsevenwicht. De bedoeling is minimaal een terugkeer naar het begrotingsevenwicht te verzekeren in 2004, voor zover de conjunctuur zich in 2004 herneemt.

15 Hetzij 0,5% van het BBP minder in 2003, 0,3% minder in 2004 en 0,2% minder in 2005 in vergelijking met de cijfers van het voorgaande bijgewerkte Stabiliteitsprogramma (2002-2005, november 2001).

16 Stabiliteitsprogramma van België 2003-2005, november 2002, tabel 6, p. 27.

17 Hetzij het product van het groeiverschil en de voor België op ongeveer 60% geraamde coëfficiënt van de 'conjunctuurweerslag'.

In zijn recente Economische vooruitzichten (2003-2008) heeft het Federaal Planbureau terecht de aandacht van de beleidsmakers en van de publieke opinie gevestigd op het feit dat een budgettaire ontsporing een potentiële bedreiging zou betekenen voor de Belgische overheidsfinanciën tot en met 2007, zelfs bij een merkbare conjuncturele heropleving (+2,45% per jaar in 2004-2007), en substantiële tekorten in stand zou houden over heel de periode 2003-2007 (jaarlijks gemiddeld 0,64% van het BBP) .

Bij een door het FPB verwacht tekort van nog 0,6% van het BBP in 2005 zou het vorderingensaldo 1,1% van het BBP lager liggen dan het als doelstelling genomen globaal vorderingenoverschot van 0,5% van het BBP dat de Regering in de laatste actualisering van het Stabiliteitsprogramma als wenselijk had bestempeld. Er dient opgemerkt te worden dat, voor zover daarop vooruitgelopen kan worden op basis van de nog fragmentarische bestaande gegevens, het merendeel, zonet de integraliteit, van de aangekondigde verslechtering op middellange termijn van de openbare financiën gesitueerd zou worden bij Entiteit I (Federale Overheid en Sociale Zekerheid) en niet bij Entiteit II.

Deze vooruitzichten op middellange termijn hebben de verdienste impliciet de nadruk te leggen op de toekomstige budgettaire weerslag van budgettaire en fiscale meerjarenmaatregelen getroffen en doorgevoerd in de vorige regeerperiode, vooral in het begin daarvan, toen er nog een comfortabele reële groei was en een extrapolatie van de hoogconjunctuur (met geraamde trendmatige groeivoeten van 2,5% per jaar) ook voor nieuwe initiatieven nog ruime begrotingsruimten liet ontwaren.

Afgezien van de meer technische vraagstukken aangaande de omvang van de verwachte budgettaire ontsporing, is en blijft het centrale en essentiële vraagstuk dat van de moeilijke politieke arbitrages te verrichten van bij het begin van deze regeerperiode, tussen

1. een fundamentele instandhouding van de –mogelijk wat in de tijd afgevlakte– centrale strategie van versnelde schuldafbouw op middellange en lange termijn door de geleidelijke opbouw van begrotingsoverschotten, waardoor tegen 2015-2020 structurele begrotingsruimten kunnen verzekerd worden die een aangehouden financiering van de groeiende budgettaire meerkosten van de vergrijzing moeten kunnen waarborgen.
2. dekking en financiering van de fiscale en budgettaire verbintenissen aangegaan in de vorige regeerperiode, die in tamelijk ruime mate ten laste vallen van de huidige regeerperiode, ten koste van een reële verslechtering van de vooruitzichten inzake overheidsfinanciën.
3. dekking en financiering van mogelijke nieuwe economische, sociale en fiscale initiatieven, die het tekort anders nog meer zouden doen aangroeien dan impliciet voorzien in de onlangs gepubliceerde middellangetermijnvooruitzichten.

De Afdeling is van oordeel dat, mits beperkte tussentijdse aanpassingen op korte termijn, de beschouwingen inzake houdbaarheid op middellange en lange termijn en inzake intergenerationale rechtvaardigheid voor de komende 20 jaar de bovenhand moeten krijgen op beschouwingen van korte termijn.

De terugkeer van het vertrouwen van de consumenten en van de investeerders is ongetwijfeld een noodzaak, en iedere radicale en brutale breuk met aangegane engagementen is af te raden, omdat ze schadelijk kan zijn voor de toekomstige geloofwaardigheid van beleidskeuzes. Maar er mag niet uit het oog worden verloren dat de terugkeer naar een periode van chronische begrotingstekorten, gekoppeld aan een nog zeer hoge schuldgraad, op zich eveneens onzekerheid kan meebrengen wat de houdbaarheid van de overheidsfinanciën en het gevoerde fiscaal beleid betreft en daarmee ook wat de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels betreft, en dientengevolge dus ook een factor van onzekerheid kan blijken die de terugkeer van het vertrouwen kan afremmen.

Geplaatst voor budgettaire beperkingen van een dergelijke omvang zou het op het eerste gezicht verleidelijk zijn, met het oog op het einde van de volgende regeerperiode, om ondanks alles het Zilverfonds van substantiële middelen te voorzien op korte termijn, en *daarbij de vroegere doelstellingen inzake de door Entiteit I te bereiken structurele begrotingsoverschotten (18) sterk te versoepelen*. Vanuit dat oogpunt zou het erom gaan het Zilverfonds op korte en middellange termijn massaal éénmalig te financieren via niet-fiscale en niet-wederkerende ontvangsten. Met die methode zou het ongetwijfeld mogelijk zijn tegen 2007 de doelstellingen inzake kapitaalvorming van het Zilverfonds en inzake versnelde schuldafbouw (Maastricht-schuld) te bereiken.

Maar doordat het door Entiteit I op te bouwen structurele overschot onvoldoende zou zijn, zou dat op langere termijn, na 2005-2007, de voor het Zilverfonds vereiste versterking van de kapitaalvorming gevoelig vertragen en zou het zodoende niet mogelijk zijn tijdig de gevoelige aangroei van de socio-budgettaire kosten van de vergrijzing vanaf 2010 ongeveer op te vangen. Bij gebrek aan bijkomende en wederkerende (structurele) 'verse' middelen in de periode 2005-2020, zou dat kapitaal onvoldoende zijn om de gecumuleerde uitgaven mogelijk te maken die voorzien zijn vanaf 2014-2015 om de meerkosten van de financiering van de wettelijke pensioenstelsels op te vangen. Uit macro-economisch oogpunt en geplaatst voor het probleem van de budgettaire meerkosten in ruimere zin verbonden aan de vergrijzing (met inbegrip van de lasten voor gezondheidszorg, zorgverzekering, enz.), zouden onvoldoende overschotten deze component van de marges beperken die onontbeerlijk zijn om die globale meerkosten te kunnen financieren, als men niet reeds vóór 2030 wil hervallen in toestanden van begrotingstekorten.

18 Bij trendgroei en exclusief overdrachten van eenmalige ontvangsten.

De Afdeling is bijgevolg van mening dat deze optie geen duurzame oplossing brengt voor het budgettaire probleem van de vergrijzing omdat ze de last van de door te voeren aanpassingen alleen maar naar de komende regeerperiodes verschuift. Vanuit budgettair oogpunt, kan alleen de opbouw van overschotten, en dus een netto nominale schuldafbouw, een structureel en uit een intergenerationeel oogpunt billijk antwoord bieden. Het Zilverfonds is juist het institutionele instrument dat zowel duidelijk moet laten zien dat de hele maatschappij voorstandster is van een beleid van prefinanciering van de socio-budgettaire meerkosten verbonden aan de vergrijzing via de opbouw en de collectieve kapitalisering van begrotingsoverschotten, als dat het een dergelijk beleid mogelijk moet maken.

Toch neemt de Afdeling het standpunt in dat een zekere -van ongeveer 0,2% van het BBP beperkte- versoepeling van de tegen 2007 vereiste doelstellingen inzake niveau van de begrotingsoverschotten tijdelijk aanvaardbaar en vanuit een macro-economisch oogpunt verdedigbaar is binnen het globale kader van de langetermijnstrategie die de Afdeling vorig jaar uitstippelde. Deze beperkte en tijdelijke herziening van de middellangetermijn doelstellingen is echter alleen volledig verenigbaar met de ongewijzigde langetermijnbasisstrategie op de uitdrukkelijke voorwaarde dat er

1. ten laatste in het begin van het volgend decennium, een structureel vorderingenoverschot van 1,5% van het BBP wordt gehandhaafd voor de gezamenlijke overheid
2. dat in geval van conjuncturele boni (reële groei van het BBP die in 2004-2007 hoger zou liggen dan de vooropgestelde gemiddelde 2,4% van het BBP) die boni **integraal** zouden aangewend worden voor een verhoging van de effectieve overschotten en voor de verlaging van de netto schuld, opdat eventuele latere conjunctuuromslagen zouden kunnen opgevangen worden.
3. Dat ingeval dat de reële groei lager zou uitvallen dan voorzien (2,4% gemiddeld), de werking van de "automatische stabilisatoren" wordt toegelaten, maar voor niet meer dan 50% (19), en dan nog op voorwaarde dat in geen geval de toepassing van die regel zou leiden tot een daling beneden het absolute bodemniveau van het begrotingsevenwicht.

Alvorens het door de Afdeling voorgestelde traject gedetailleerd te bespreken moet er eerst afgewogen worden of, en zo ja in welke mate, de nieuwe ramingen van de Studiecommissie voor de vergrijzing het profiel en het niveau van de vroegere raming van de budgettaire meerkosten (Verslag 2002) wijzigen.

19 Als bijvoorbeeld de reële groei beperkt blijft tot gemiddeld 2% gedurende 4 jaar (in plaats van de verwachte 2,4%), dan zouden de automatische stabilisatoren een speling krijgen die bij benadering geraamd kan worden op 0,8% van het BBP (50% van het gecumuleerd verschil van 1,60% van het BBP) en zou het maximaal toegelaten verschil inzake begrotingsoverschot ten opzichte van de doelstelling van 0,7% van het BBP in 2007, 0,4% bedragen (de helft van 0,8% van het BBP).

3. De budgettaire meerkosten van de vergrijzing: een actualisering en de implicaties daarvan

De Studiecommissie voor de vergrijzing heeft, in het kader van de opdracht die haar in 2001 door de Wetgever werd toevertrouwd, haar tweede Jaarverslag (2003) gepubliceerd. Dat verslag bevat een actualisering van de geraamde budgettaire meerkosten van de vergrijzing tegen 2030. Die actualisering heeft zowel te maken met het basisscenario (met gedeeltelijke welvaartvastheid van de sociale prestaties)⁽²⁰⁾, als met de variaties daarop (zonder welvaartvastheid van de sociale prestaties, met sterke verhoging van de activiteitsgraad of nog met een snellere stijging van de arbeidsproductiviteit).

In dit deel van de tekst wordt nagegaan wat de door de Studiecommissie voor de vergrijzing uitgevoerde actualisering impliceert voor de aanbevelingen van de Afdeling inzake het begrotingsbeleid op middellange en lange termijn, en vooral inzake het te volgen traject van schuldafbouw en van stijving van het Zilverfonds.

In de eerste sectie (3.1) zullen de resultaten van de actualisering geanalyseerd worden en zal getracht worden de oorzaak te vinden van de verschillen die genoteerd werden tussen de nieuwe raming (van de budgettaire meerkosten) en de raming die vorig jaar door de Studiecommissie voor de vergrijzing werd gemaakt.

Op grond van die analyse zal in de tweede sectie (3.2.) aan het licht worden gebracht welke de implicaties zijn inzake het gewenste schuldafbouwtraject en inzake de begrotingsstrategie op middellange en lange termijn die deze budgettaire meerkosten op een intertemporeel zo neutraal mogelijke manier zou kunnen opvangen.

3.1. *Vergelijking van de reële groei van de sociale prestaties en evolutie van de “globale budgettaire meerkosten van de vergrijzing”*

Er dient eerst aan herinnerd dat budgettaire meerkosten van de vergrijzing, net als in het vorig Verslag, een zowel brede als precieze betekenis heeft. Hij wordt gemeten op basis van de evolutie, over een bepaalde periode of meerdere subperiodes, van de ratio van de totale sociale uitgaven, zoals die door de Studiecommissie gedefinieerd worden. Op enkele details na komt dat begrip praktisch overeen met dat van “geheel van de totale door de overheid toegekende sociale prestaties”, zowel in geld als in natura, dat in de nationale rekeningen wordt gebruikt volgens de ESR95 methodologie.

20 Dat door de Afdeling “Financieringsbehoeften van de Overheid” als centraal scenario is overgenomen in haar jaarverslag 2002.

Deze brede definitie gaat veel verder dan het beperkte begrip van de loutere pensioen- (en brugpensioen)uitgaven en uitgaven voor gezondheidszorg. Ze is gerechtvaardigd door het vaststaand feit dat, waar de verwachte wijzigingen in de socio-demografische structuren de kosten van bepaalde sociale uitgaven (pensioenen, gezondheidszorg) onafwendbaar opwaarts zullen beïnvloeden, ze gelijklopend daarmee ook structurele neerwaartse ombuigingen van andere componenten van de sociale uitgaven (werkloosheid, gezinstoelagen, andere) met zich kunnen brengen. Logischerwijze zou die redenering uitgebreid kunnen worden tot andere overheidsuitgaven, zoals die voor onderwijs bijvoorbeeld, aangezien de verwachte vermindering van het aantal jonge schoolbezoekers, die het gevolg is van de erosie van hun relatief gewicht in de bevolking, bij ongewijzigd beleid zou kunnen tot uiting komen in een zekere automatische daling van de ratio van de overeenstemmende overheidsuitgaven.

De onderstaande tabel geeft, per subperiode, de belangrijkste ontwikkelingen weer die de Studiecommissie voor de vergrijzing in haar jongste verslag verwacht inzake reëel groeitempo – per subperiode - van de belangrijkste categorieën van sociale prestaties.

Tabel I. 8
Vergelijking van de reële groeivoeten van de uitgaven voor sociale prestaties in het centraal scenario van de SCvV

	<i>Jaarlijkse %-variatie en volume (°)</i>					
	2000-03	2003-07	2007-15	2015-30	2000-30	2007-30
Totaal Sociale prestaties	3,2%	2,0%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
Pensioenen + brugpensioenen	1,4%	1,4%	3,0%	3,3%	2,8%	3,2%
Gezondheidszorg	4,2%	3,6%	3,2%	2,6%	3,1%	2,8%
Werkloosheid	7,9%	0,2%	-1,5%	-0,7%	0,1%	-1,0%
Andere, excl. Werkloosheid	3,4%	1,7%	1,7%	1,3%	1,7%	1,4%
Pm. Onderwijs	2,2%	1,0%	1,1%	1,7%	1,5%	1,5%
Pm. Totaal, incl. onderwijs	3,0%	1,8%	2,3%	2,4%	2,4%	2,4%
Totaal excl. Werkloosheid	2,7%	2,2%	2,8%	2,7%	2,7%	2,7%
* Pensioenen, brugg., gezondheidszorg	2,5%	2,3%	3,1%	3,0%	2,9%	3,0%
Pm. Totaal "andere" (incl. werkloosheid)	4,8%	1,2%	0,7%	0,8%	1,3%	0,8%

(°) In termen van deflator van de private consumptie.

Hier blijkt duidelijk dat het trendmatige groeitempo in volume van de totale uitgaven voor sociale prestaties geleidelijk aan versnelt. Van 2% gemiddeld in 2003-2007 stijgt het tot 2,5% in 2007-2015 en in 2015-2030.

Zoals hierboven te zien valt, is de stijging van de uitgaven voor sociale prestaties bijzonder sterk bij de uitgaven die rechtstreeks verbonden zijn aan de vergrijzing (pensioenen, brugpensioenen, gezondheidszorg), waar ze van 2,3% in 2003-2007 zou oplopen tot gemiddeld 3,1% in 2007-2015, om daarna marginaal te zakken tot 3% in 2015-2030. Bij de andere sociale uitgaven daarentegen (werkloosheid inbegrepen) zou de stijging vertragen en van +1,2% in 2003-2007 terugvallen tot 0,7% in 2007-2015 en 0,8% in 2015-2030.

Er dient hier aangestipt dat een veronderstelde reële groeivoet van 3,6% per jaar van de uitgaven voor gezondheidszorg in de periode 2003-2007 (vier jaar) duidelijk lager zou liggen dan de vermoedelijke groeivoet uit de vorige regeerperiode (ongeveer 4,1% voor de periode 1999-2003 (21)) maar toch marginaal hoger dan de gemiddelde groeivoet over de laatste drie regeerperiodes (+3,5% in reële termen over de periode 1991-2003).

Hoe reëel ze ook is, toch zou de globale versnelling van de verwachte reële groei van de totale sociale prestaties minder zware gevolgen hebben als, gelijklopend daarmee, het potentieel groeitempo van de Belgische economie niet geleidelijk aan zou vertragen, vooral vanaf de tweede helft van het komend decennium. In het langetermijnmodel van de Studiecommissie voor de vergrijzing zou die vertraging van de potentiële groei, bij een hypothetische trendmatige productiviteitsgroei (van 1,75% in het centraal scenario), het gevolg zijn van het samen voorkomen van, enerzijds, het wegvallen van de neerwaartse convergentie van de effectieve werkloosheidsgraad naar de veronderstelde "structurele" langetermijnwerkloosheidsgraad en, anderzijds, van de toenemende vertraging van de aangroei van de actieve bevolking (22). De potentiële groei vertraagt dus minder snel net wanneer de aan de vergrijzing gebonden sociale uitgaven sneller beginnen te groeien.

Er dient tenslotte nog aangestipt dat de ramingen inzake socio-budgettaire meerkosten zeer gevoelig zijn voor de hypothese die in aanmerking is genomen inzake reële trendgroei van de uitgaven voor gezondheidszorgen. In het scenario van de SCvV is die reële groei beperkt tot 2,9% per jaar gemiddeld voor het geheel van de periode na 2003 (méér in het begin van de periode, met 3,6% in 2003-2007, dan op het einde van de periode, met nog maar 2,5% per jaar).

Mocht die reële groei méér dan 0,4% gemiddeld per jaar hoger liggen dan in de gehanteerde hypothese (hetzij in dit alternatief scenario 3,3% gemiddeld per jaar over de gehele periode), dan zou dat een verhoging van de globale vergrijzingskost met zich meebrengen van 1% van het BBP tegen 2030. Tussen 2003 en 2030 zouden die meerkosten dan globaal (alle sociale prestaties bij elkaar genomen) 3,7% van het BBP bedragen in plaats van de 2,7% uit het centraal scenario 2003 van de SCvV, en dus relatief verhogen met 37%!

21 Waarbij voor 2003 de door de SCvV verwachte reële groei inzake gezondheidszorg wordt overgenomen.

22 Dat de activiteitsgraad verondersteld wordt te blijven stijgen, ondermeer die van de vrouwelijke bevolking en van de oudere werknemers, compenseert maar zeer gedeeltelijk de absolute daling van de cijfers van de bevolking op arbeidsleeftijd en de achteruitgang van het relatieve aandeel daarvan in de totale bevolking.

Onderstaande tabel geeft, per subperiode, de voornaamste evoluties weer die de Studiecommissie voor de vergrijzing in haar jongste verslag verwacht, ditmaal inzake de verhouding tussen het BBP en de belangrijkste categorieën van sociale prestaties (afhankelijk van hun groeiverschil in volume ten opzichte van het BBP).

Tabel I. 9

Evoluties van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing (Jaarverslag 2003)

Gecumuleerde evoluties per sub-periode in % van het BBP

	2000-03	2003-07	2007-15	2015-30	2000-30	2003-30	2010-30
* Totale Prestaties	1,5	-0,6	0,3	3,0	4,1	2,7	3,4
+ Pensioenen + Bruggpensioenen	0,1	-0,4	0,5	2,5	2,7	2,6	3,0
+ Gezondheidszorg	0,6	0,3	0,5	1,1	2,5	1,9	1,5
+ Werkloosheid	0,4	-0,2	-0,6	-0,4	-0,8	-1,2	-0,7
+ Andere	0,4	-0,3	-0,1	-0,2	-0,2	-0,6	-0,4
Pm. Tot. excl. werkloosheid	1,1	-0,4	0,9	3,4	5,0	3,9	4,1
+ Pensioenen, brugp. & gezondheidszorg	0,7	-0,1	1,0	3,6	5,2	4,5	4,5
+ Andere incl. werkloosheid	0,8	-0,5	-0,7	-0,6	-1,0	-1,8	-1,1

3.2. *Analyse van de verschillen tussen de ramingen van het Jaarverslag 2003 van de SCvV en van de voorgaande ramingen (2002)*

Voor het geheel van de betrokken periode (2000-2030) verhogen de geraamde meerkosten van de vergrijzing erg aanzienlijk ten opzichte van het verslag van vorig jaar (4,1% van het BBP tegen 3,1% van het BBP). Maar ook de spreiding en de evolutie van die meerkosten in de loop van de verschillende subperiodes is gevoelig gewijzigd. Van de globale, op 4,1% van het BBP herraamde meerkosten, is 1,5% van het BBP, dus méér dan een derde, geconcentreerd op de afgelopen drie jaren, dus de periode 2000-2003. Ten opzichte van de vroegere ramingen is dat een aanzienlijk verschil, want in haar vorige verslag (2002) schatte de Studiecommissie voor de vergrijzing die ‘meerkosten’ op -0,4% van het BBP (dus een overeenstemmende *verlaging* van de ratio van de sociale prestaties in % van het BBP).

Alleen al voor de tweejarperiodes die nu tot het jongste verleden behoort (2001-2002), bedraagt de afwijking tussen de twee ramingen 1,4% van het BBP. Het spreekt vanzelf dat dit verschil in grote mate te maken heeft met de conjuncturele ontwikkelingen, die in 2001-2002 veel minder gunstig waren dan voorzien in de lentevooruitzichten 2002 van de Studiecommissie voor de vergrijzing (23) daar ze zowel de ratio van de uitgaven voor werkloosheid (die stijgen in plaats van te krimpen) als de ratio van de andere uitgaven voor sociale prestaties beïnvloeden, en dit via het noemer-effect (24).

23 Die bovendien steunen op de reeds oudere Vooruitzichten op middellange termijn 2001-2006 (van april 2001) van het FPB en niet op die van april 2002 (Vooruitzichten 2002-2007).

24 Elk punt van de negatieve afwijking van de reële groei van het BBP heeft immers een “mechanisch” of proportioneel effect op de ratio van de sociale prestaties exclusief werkloosheid, dat geraamd kan worden op ongeveer 0,2% van het BBP.

Wat de op middellange en lange termijn te voeren begrotingsstrategie betreft, zijn de meerkosten van de vergrijzing in de periode 2002-2030 en zelfs 2003-2030, inderdaad de meest pertinente in aanmerking te nemen variabele. En dit des te meer daar, in termen van vorderingensaldo, de begrotingsrealisaties in 2002 minstens de in het vorige Stabiliteitsprogramma (2002-2005) vastgelegde doelstelling (= het evenwicht) hebben gerespecteerd.

Voor de periode 2002-2030 werden de budgettaire meerkosten van de vergrijzing naar beneden herhaard op +3,1% van het BBP, tegenover +3,4% van het BBP in het vorige Jaarverslag.

Over deze periode 2002-2030 vallen, zoals uit de tabel hierna af te lezen valt, zelfs duidelijke wijzigingen waar te nemen in de spreiding van de verschillen inzake budgettaire meerkosten over de diverse subperiodes.

Tabel I. 10

Verschillen inzake meerkosten van de vergrijzing (tussen de Verslagen 2003-2002 van de SCvV) en determinanten

Gecumuleerde verschillen van de ratio en % van het BBP, per sub-periode (in % van het BBP)

	2000-02	2002-07	2007-12	2012-22	2022-30	2000-30	2002-30	2007-30
* Totale prestaties	1,4	0,6	-0,7	-0,3	0,1	1,1	-0,4	-0,9
+ Groei (noemer) en werkloosheid	1,2	0,6	-0,7	-0,4	0,0	0,7	-0,6	-1,1
: Groei (noemer)	0,9	0,4	-0,4	-0,3	0,0	0,6	-0,3	-0,7
: Werkloosheid (excl. noemer)	0,3	0,2	-0,4	-0,1	0,0	0,0	-0,3	-0,5
+ Vol. prestaties excl. werkloosheid	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,4	0,3	0,2
: Pensioenen en brugpens.	0,0	-0,2	-0,3	0,2	0,0	-0,3	-0,2	-0,1
: Gezondheidszorg	-0,1	0,2	0,0	0,2	0,0	0,3	0,4	0,2
: Andere	0,2	0,0	0,3	-0,2	0,1	0,3	0,1	0,1
Tot. weerslag excl. groei (noemer)	0,5	0,2	-0,3	0,0	0,1	0,4	0,0	-0,3
Pm. Pens., brugp., gezondh.	-0,1	0,0	-0,2	0,4	0,0	0,1	0,2	0,1
Pm. Tot. andere (incl. werkloosheid)	0,6	0,2	-0,1	-0,3	0,1	0,4	-0,2	-0,4

In deze tabel worden eveneens de verschillen ontleed (tussen de twee opeenvolgende ramingen van de meerkosten van de vergrijzing), waarbij twee duidelijk onderscheiden soorten determinanten onderkend worden :

1. enerzijds het geheel van de invloeden die verbonden zijn aan de reële groeiverschillen (van het BBP) tussen de twee in aanmerking genomen macro-economische trajecten (dat van het Verslag 2002 van de SCvV en dat van het verslag van mei 2003 van de SCvV). Die invloeden op hun beurt omvatten :

- ◆ een louter “noemer”-effect, verbonden aan de impact van het reëel groeidifferentieel (in de noemer) op de evolutie van de ratio (in volume en in waarde) van de sociale prestaties in % van het BBP.

- ◆ een “teller”-effect, rechtstreeks verbonden aan het evolutieverschil van de uitgaven voor werkloosheid (in volume), dat op zijn beurt ruim beïnvloed is door het groeidifferentieel van het BBP in volume (alsook door andere factoren, die onder meer verbonden zijn aan de productiviteitscycli).
2. anderzijds een “residuele” component in volume (exclusief “noemer”-effecten), die per constructie de impact van het geheel van de afwijkingen van de groeiritmes van de sociale prestaties in volume (25)(exclusief werkloosheid) uitdrukt.

Bovenstaande tabel (en de erbij horende grafieken in bijlage) leiden tot de volgende vaststellingen :

- ◆ Over de periode 2000-2002 (2 jaar), is iets meer dan 85% van het verschil tussen de twee ramingen (1,2% van het BBP op een totaal van 1,4%) toe te schrijven aan het verschil bij de reële groei, en dan voornamelijk aan het “noemereffect” (0,9% van het BBP) en aan de directe invloed daarvan op de evolutie van de werkloosheidsuitgaven (+0,3% van het BBP). De impact van het volume-effect excl. werkloosheid blijft beperkt (minder dan 15% van het totaal), voornamelijk bij de andere prestaties excl. werkloosheid (ongeveer +0,2% van het BBP).
- ◆ Over de periode 2002-2007 worden de budgettaire meerkosten van de vergrijzing beduidend zwaarder ten opzichte van de eerdere ramingen (verschil van 0,6% van het BBP), maar hier is dat volledig toe te schrijven aan de totale weerslag van de groeiafwijking. Hier overheerst het noemer-effect van het groeiverschil (bijna 0,4% van het BBP)(26), dat aangevuld wordt met een direct werkloosheids-effect van ongeveer 0,2% van het BBP.
- ◆ Over de periode 2007-2012 daarentegen wordt het gewicht van de differentiële kost van de vergrijzing 0,7% van het BBP kleiner tussen de twee ramingen, wat zo goed als volledig de verzwarende van de vorige vijfjarenperiode compenseert. Hier is het verschil integraal terug te vinden op het vlak van de effecten van het (gunstige) groeidifferentieel, die voor de helft toe te schrijven zijn aan het “noemer-effect” (27) en voor de andere helft aan het effect van de vermindering van de werkloosheidsuitgaven (-0,4% van het BBP).

25 Tot en met 2008 worden de cijfers van de sociale prestaties in volume bekomen door die prestaties in waarde te defleren met een consumptieprijsindex, waarvan de stijging in 2003-2008 gemiddeld 0,2% per jaar lager ligt dan die van de BBP-deflator. Dit veroorzaakt, tegen de horizon van 2007-2008, een gunstig “relatieve-prijzeneffect” dat gelijk is aan of iets groter dan 0,2% van het BBP (0,5% voor het geheel van de primaire uitgaven). Vanaf 2009 worden de relatieve prijzen verondersteld onveranderd te blijven.

26 Het gecumuleerde groeiverschil over de periode tussen de twee trajecten bedraagt -1,6% (vooral in 2003).

27 Dat gunstige groeiverschil wordt hier verondersteld volledig symmetrisch te zijn (+1,6% gecumuleerd over 5 jaar) ten opzichte van het ongunstige verschil van de voorgaande periode (2002-2007).

- ◆ Later zwakken de verschillen tussen de twee ramingen af, hoewel er nog een gunstig effect van 0,3% van het BBP te noteren valt in 2012-2017, dat méér dan integraal terug te vinden is op het niveau van de component "reële groei van het BBP" (vooral "noemer"-effect (28))

De bijkomende grafieken in bijlage laten zien dat het kernpunt hier is dat het vooral de wijziging van het profiel van de in aanmerking genomen reële groei is die aan de basis ligt van de verschuivingen tussen de twee verslagen bij de raming van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing, en vooral inzake de spreiding daarvan in de tijd.

3.3. Alternatieve scenario's

Zoals vorig jaar is de Studiecommissie voor de vergrijzing overgegaan tot de evaluatie van enkele alternatieve scenario's, respectievelijk inzake werkgelegenheidsgraad (in % van de bevolking van 15 tot 64 jaar) en inzake gemiddelde arbeidsproductiviteitsgroei.

In het *eerste alternatieve scenario* leidt een sterkere verhoging (van 0,6% tegen 2030) van de werkgelegenheidsgraad van de theoretische bevolking op arbeidsleeftijd tot een daling van 0,5 procentpunt van de werkloosheidsgraad (in brede zin (29)) en tot een vermindering van 0,2 % van het BBP van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing.

In het *tweede alternatieve scenario* wordt ervan uitgegaan dat de arbeidsproductiviteit en de conventionele lonen met 0,5% sneller toenemen dan in het referentiescenario. De gemiddelde reële groei gaat er dan met evenveel op vooruit bij een ongewijzigde gegeven "evenwichts"werkloosheidsgraad. Zelfs in de veronderstelling dat de welvaartsaanpassing van de sociale prestaties met een gelijkwaardig percentage stijgt (0,5%), wordt de globale kostprijs van de vergrijzing gevoelig naar beneden herzien (een "winst" van 0,5% van het BBP tegen 2030, uitsluitend geconcentreerd bij de pensioenuitgaven).

28 Het gecumuleerde groeiverschil bedraagt nog 1% (0,2% per jaar) alvorens te verdwijnen en zelfs negatief te worden op het einde van de periode.

29 Met inbegrip van de oudere werklozen die thans geboekt staan als niet-werkzoekenden.

3.4. Besluit

Over het geheel van de periode 2000-2030 worden de budgettaire meerkosten van de vergrijzing merkbaar opwaarts herzien (een verschil van +1,0% van het BBP(30)) maar paradoxaal slaat die herziening meer dan volledig op het verleden (periode 2000-2002) en op het heden (2003). Over de periode 2002-2030 daarentegen worden de cijfers neerwaarts herzien (-0,4% van het BBP), wat echter in ruime mate het gevolg is van een technische aanpassing inzake de structurele (evenwichts)werkloosheidsgraad, en dus ook inzake groeipotentieel.

Het tijdpad van die meerkosten wordt gevoelig gewijzigd: in een eerste fase (2002-2007) is er een stijging van +0,6% van het BBP, integraal te lokaliseren in 2003 ; daarna komt er een compenserende daling van -0,6% van het BBP in 2007-2011. Wat de jaren 2015-2030 betreft, periode waarin het merendeel van de meerkosten van de vergrijzing geconcentreerd is, geven de twee ramingen identieke meerkosten van 3% van het BBP.

Deze vaststellingen leiden tot twee belangrijke gevolgtrekkingen wat het te voeren begrotingsbeleid op middellange en lange termijn betreft :

- ◆ Aangezien de vroegere ramingen met betrekking tot de vermoedelijke toekomstige (na 2003) budgettaire meerkosten van de vergrijzing niet aan significante herzieningen toe zijn, lijkt het wel gegrond om de vroeger bepaalde begrotingsstrategie (Verslag 2002 van de Afdeling) die tot doel heeft geleidelijk aan een structureel begrotingsoverschot op te bouwen van 1,5% van het BBP tussen nu en het begin van het komend decennium, in grote lijnen onveranderd te laten.
- ◆ Het tijdpad van het traject dat moet leiden tot dat overschot zou echter wél, tenminste gedeeltelijk, aangepast kunnen worden aan de conjunctuurontwikkeling en aan de kortetermijnprojectie van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing. Als dat traject van de begrotingsoverschotten over de periode 2002-2007 ongewijzigd blijft, terwijl de budgettaire meerkosten van de vergrijzing voor diezelfde vijftienjarige periode met 0,6% van het BBP worden opgetrokken, dan zou dat de facto de budgettaire beperkingen met betrekking tot het saldo van de begrotingsverrichtingen, exclusief vergrijzing, van die periode nog strenger maken. Dit is des te meer waar daar de neerwaartse herziening van het traject van de reële groei 2002-2007 niet alleen de ratio van de sociale uitgaven maar ook die van het geheel van de andere primaire uitgaven ongunstig naar boven toe beïnvloedt.

30 Hetzij +4,1% van het BBP in plaats van de +3,1% van het BBP uit het vorig verslag van de Studiecommissie.

4. Globale begrotingsmarges en/of –beperkingen voor de komende regeerperiode

4.1. De hypothesen van een illustratief traject op middellange en lange termijn op het vlak van de gezamenlijke overheid

Zoals vorig jaar steunt de Afdeling haar normatieve aanbevelingen voor de middellange en lange termijn op een macro-economisch referentiescenario en op een zeker aantal technische hypothesen (impliciete rentevoet op de schuld, niveau van de "verrichtingen buiten het vorderingensaldo", enz.)

De volgende onderliggende "technische" hypothesen werden in aanmerking genomen :

- ◆ Inzake reële groei wordt ondersteld dat die beperkt zou blijven tot maximaal 1% in 2003 (i.p.v. 1,2% zoals in de Vooruitzichten 2003-2008 van het Federaal Planbureau), 2,1% in 2004 (i.p.v. 2,3% zoals in diezelfde Vooruitzichten) en, vanaf 2005 tot in 2030 worden de hypothesen overgenomen van de Vooruitzichten op middellange termijn van het FPB (31) voor de jaren 2005-2008 en van de Studiecommissie voor de Vergrijzing (werkzaamheden 2003) voor de jaren 2009-2030. Het dient aangestipt dat de recentelijk door het INR gepubliceerde Economische Begroting nog voorheen slechts een reële BBP-groei van 1,8% in 2004 vooropstelt, wat lager is dan de voorheen vooropgestelde groei (Europese Commissie, middellangetermijnvooruitzichten van het FPB).
- ◆ Wat het prijsindexcijfer betreft dat als deflator gebruikt wordt voor de meting van de volumes van de primaire uitgaven (en van de uitgaven voor de vergrijzing), dat blijft tot in 2008 gelijk aan dat uit de Vooruitzichten op middellange termijn van het Federaal Planbureau *inzake BBP-deflator* (met een jaarlijkse prijsstijging van 1,7% gemiddeld in 2004-2008 ten opzichte van een overeenstemmende stijging van de consumptieprijzen van ongeveer 1,5% per jaar). Dat verschil van 0,2% per jaar tussen die twee metingen van de inflatie betekent dat, gemeten in termen van consumptieprijzen en niet van BBP-deflator, het "volume" van "toegelaten" groei van de primaire uitgaven systematisch verhoogd zou worden met 0,2% per jaar gemiddeld over de jaren 2004-2007. Vanaf 2008 zouden de inflatie en de BBP-deflator gelijklopen (1,7% per jaar).

31 Voor de jaren 2005, 2006, 2007 en 2008 zijn de groeihypothesen respectievelijk 2,8%, 2,6%, 2,1% en 2,1%.

- ◆ Inzake rentevoeten wordt uitgegaan van de hypothesen dat de langetermijnrente weer geleidelijk gaat stijgen, vooral in 2005-2006, met ongeveer 100 basispunten en dat de kortetermijnrente in het tweede semester van 2004 en in 2005 een nog aanzienlijker stijging zal kennen, maar dan wel vertrekkend van niveaus die voor 2003 aanzienlijk lager liggen dan die van het Stabiliteitsprogramma van november 2003. Ondanks dat alles en rekening houdend met de vervaldagenkalender en de structuur van de schuld van de Federale Overheid (Thesaurie), blijft de impliciete gemiddelde rentevoet op de Belgische overheidsschuld aanzienlijk dalen tot en met 2006, en blijft hij daarna stabiel op 5,2%. Deze merkbare daling is het gevolg van het feit dat een relatief groot volume aan vervallen middellange en langetermijnleningen, met een relatief hoge gemiddelde nominale rentevoet (32), geherfinancierd worden tegen duidelijk lagere obligatierentvoeten, ook al liggen die hoger dan de in 2003 bereikte zeer diepe bodem. Van de korte rente daarentegen wordt verwacht dat hij tussen nu en 2007 gevoelig zal stijgen (met meer dan 200 basispunten) en, ook al vertegenwoordigt de schuld op korte termijn maar iets meer dan 12% van de totale schuld, toch zal die stijging een verhoging van ongeveer 0,25% van de globale impliciete rentevoet met zich brengen. Die doet op haar beurt de weerslag van de intrestdaling op de middellange en lange termijnschuld gedeeltelijk teniet en beperkt de verlaging van de globale impliciete rentevoet tussen 2003 en 2007 tot iets minder dan ongeveer 30 basispunten. Uiteindelijk wordt verondersteld dat de impliciete rentevoet zal dalen van 5,73% in 2002 en 5,5% in 2003 tot ongeveer 5,2% in 2006-2007.

- ◆ Wat de schuldgraad betreft wordt hier de hypothese in aanmerking genomen dat de Maastricht-schuld evolueert in functie van het vorderingensaldo uitgedrukt in ESR-termen, alsook in functie van (opwaartse) effecten verbonden aan niet-éénmalige verrichtingen "buiten het vorderingensaldo ESR95", die vermoedelijk jaarlijks gemiddeld 0,2% van het BBP zullen bedragen. Die effecten kunnen grotendeels toegerekend worden op de uitgaven als Kredietverleningen en Deelnemingen (KVD). Deze hypothese geldt ook voor de periode 2003-2007 (+1,0% van het BBP aan gecumuleerde verrichtingen buiten NFB in vijf jaar). Er is hier geen rekening gehouden met andere "netto" invloeden buiten NFB op de schuldgraad. Laatstgenoemde hypothese is *technisch* gezien niet in tegenspraak met de hypothese waarbij de Staat in 2004-2005 een deel of een totaliteit van de **schuld van de NMBS** (zie kadertekst hieronder) overneemt, voor zover die overname in tegengestelde richting gecompenseerd wordt door andere financiële verrichtingen voor een gelijkwaardig bedrag (ondermeer de valorisatie van de portefeuille van CREDIBE, ten belope van minimaal 1,0% van het BBP in 2003-2004, en andere – nog te beslissen- transacties in financiële overheidsactiva, voor tenminste een gelijkwaardig bedrag.

32 Respectievelijk 7,8%, 7,2% en 5,8% gemiddeld voor de leningen op middellange en lange termijn die in 2003, 2004 en 2005 vervallen. De gecumuleerde weerslag van de herfinanciering op de globale gemiddelde impliciete rentevoet (korte termijn + lange termijn) leidt zo in 2003-2007 tot een geraamde daling van die impliciete rentevoet met 53 basispunten.

Schuldgraad en overname van schulden van de NMBS

De overname van een groot deel van de schuld van de NMBS door de Federale Overheid is bedoeld om de financiële toestand van de NMBS te saneren en aldus de financiële houdbaarheid ervan te verzekeren in de toekomst (zie bijlage). Gelet op de nog hoge schuldgraad van de overheid en de tragere endogene afname van de overheidsschuldgraad omwille van de zwakke economische groei is een schuldovername voor de overheidsfinanciën op het eerste gezicht evenwel problematisch. Opdat de overheidsfinanciën niet in het gedrang zouden gebracht worden door een schuldovername, werden in de Programmawet (I) van 24 december 2002 (BS van 31/12/2002, eerste editie) die de wettelijke basis bezorgt van een schuldovername door de Federale Overheid, randvoorwaarden ingebouwd. Aldus wordt inzonderheid voorgeschreven dat de overname geen invloed mag hebben op het vorderingensaldo van de overheid volgens ESR95 (art. 492, §1, 2°) en dat na de overname de geconsolideerde brutoschuld van de gezamenlijke overheid (de Maastricht-schuld) niet hoger mag zijn dan 100% van het BBP (art. 492, §1, 3°). De Programmawet schrijft dus *niet* voor dat de schuldovername op het niveau van de schuld moet gecompenseerd worden, zodat een schuldverhoging in het betrokken jaar niet moet vermeden worden.

Overeenkomstig Art. 492, §1, 3° van de vermelde Programmawet dient de Afdeling zich uit te spreken over de wenselijkheid en de haalbaarheid van een overname van schulden van de NMBS, rekening gehouden met de vereiste inzake overheidsschuldgraad. Op basis van het geschetste scenario inzake vorderingensaldo en evolutie van de schuldgraad, gestoeld op welbepaalde hypothesen, zou de voorwaarde voor een overname van de schuld inzake peil van de overheidsschuldgraad ten laatste volledig vervuld zijn in 2005, omdat op het einde van dat jaar de schuldgraad na opname van de NMBS-schuld ongeveer 97% van het BBP zou kunnen bedragen. Opdat de overname reeds in 2004 zou kunnen worden doorgevoerd, zoals idealiter gewenst volgens Art. 492, §1 van voormelde Programmawet, zou voor de benodigde snelle exogene daling van de schuldgraad evenwel een omvangrijk bedrag van financiële overheidsactiva (ten belope van 1,2% à 1,5% van het BBP in 2004) moeten gevaloriseerd worden, die zouden moeten gezocht worden bovenop de verkoop in 2003-2004 van de hypotheekportefeuille van CREDIBE.

Alvorens in te gaan op de resultaten en implicaties van het illustratieve langetermijntraject, is het van belang eerst goed de mogelijke implicaties van dit normatief middellangetermijntraject (horizon 2007) af te bakenen wat de “mechanische” arbitragemodaliteiten tussen overheidsontvangsten en primaire uitgaven betreft.

4.2. Actualisering en uitbreiding van het aanbevolen normeringstraject in het verschieft van 2011

Om de begrotingsruimten en/of –beperkingen voor de komende regeerperiode correct in te schatten moet er enerzijds getracht worden de vermoedelijke begrotingsresultaten voor het lopende jaar (d.i. 2003) correct te evalueren en moet er anderzijds rekening gehouden worden met de toekomstige implicaties van de budgettaire en fiscale beslissingen die in de vorige regeerperiode zijn doorgevoerd, om verschillende plausibele macro-economische scenario's te ontwikkelen voor de duur van de komende regeerperiode.

Wat de vermoedelijke begrotingsresultaten voor 2003 betreft, hebben zowel de Nationale Bank van België als het Federaal Planbureau onlangs de prognose naar voren gebracht dat, bij gebrek aan correctiemaatregelen en bij ongewijzigd beleid, er vermoedelijk een deficit zou zijn van 0,6% à 0,7% van het BBP.

Rekening houdend met een voor eind 2003 en voor 2004 verwachte economische heropleving, ook al is die maar geleidelijk en weinig krachtig, is de Afdeling van mening dat voor 2004 de minimale structurele (=zonder eenmalige maatregelen) doelstelling, die in geen geval onderschreden mag worden, op zijn minst een terugkeer naar het evenwicht moet zijn in plaats van het in het geactualiseerde Stabiliteitsprogramma van november 2002 te betrachten overschot van 0,3% van het BBP.

Vervolgens zou dan het vroeger bepaalde traject weer in grote lijnen gevolgd moeten worden, verschoven met één jaar, met een trendgroei van 0,2% per jaar van het begrotingsoverschot vanaf 2006, tot een structureel overschot van 1,5% van het BBP bereikt is (wat normaal zou moeten gebeuren in 2011 in plaats van in 2010 zoals vermeld in het vorige Jaarverslag van de Afdeling). Dat overschot zal daarna nog gehandhaafd moeten worden tot iets voorbij 2015 om de financiering van de bijkomende kost van de vergrijzing te kunnen waarborgen van 2015 tot 2030 (3% van het BBP), wat voor de helft zal gebeuren door de verlaging van het gewicht van de rentelasten en voor de andere helft door de progressieve vermindering van het begrotingsoverschot van 1,5% tot de verdwijning ervan in 2030.

Op die basis ziet het nieuwe door de Afdeling aanbevolen traject in termen van begrotingssaldi er als volgt uit :

**Begrotingsdoelstellingen (gezamenlijke overheid)
voor de periode 2004-2007 (in % van het BBP)**

Jaar	2004	2005	2006	2007
Vorderingensaldo	0,0%	+0,3%	+0,5%	+0,7%
Reële BBP-groei	+2,1%	+2,8%	+2,6%	+2,1%

Hier dient opgemerkt te worden dat die schijnbare versoepeling van het traject van het vereiste begrotingsoverschot met 0,2% van het BBP in de periode 2004-2007 in feite verhuult dat de begroting voor diezelfde periode in feite striktere beperkingen worden opgelegd dan het geval was in het vorige referentietraject van het Jaarverslag van de Afdeling van vorig jaar en dat bepaald was op basis van een verwachte gunstigere conjuncturele omgeving. In het centraal scenario dat in dat vorige Jaarverslag gebruikt werd, lag het voor 2005 vereiste begrotingsoverschot immers op 0,7% van het BBP, en impliciet op 1,1% van het BBP in 2007 (dus een jaarlijkse groei van +0,2% van het BBP). Maar de in dit scenario onderliggende reële groei bedroeg iets meer dan 2,3% per jaar voor de jaren 2002-2007 (6 jaar), tegenover iets minder dan 1,9% per jaar in het nog relatief gunstige scenario waarvan de Afdeling dit jaar is vertrokken.

De budgettaire kost van dat gecumuleerde groeiverschil van 2,6% in zes jaar kan op minimum 1,1% van het BBP geraamd worden (33), als er rekening wordt gehouden met de mogelijke gunstige weerslag (34) van een sterkere daling van het gewicht van de rentelasten ingevolge de aan de gang zijnde desinflatie en de verdere erosie van de nominale rentevoeten (vooral in 2003-2004). Bij ongewijzigd begrotingsbeleid, en als de hierboven bepaalde "automatische stabilisatoren" voluit kunnen spelen, zou de van 2002 tot 2007 vereiste groei van het begrotingsoverschot met 1,1% van het BBP in 2007 theoretisch herleid kunnen worden tot een quasi-nulgroei, wat overeen zou stemmen met een doelstelling van een vorderingensaldo in evenwicht in 2007.

33 De impliciete coëfficiënt van de totale cyclische invloeden, die van de rentelasten inbegrepen, is dan veel beperkter (42% ongeveer) dan die van bijna 60% die gewoonlijk gebruikt wordt voor België.

34 Van maximaal 0,3% van het BBP.

4.3. Arbitragevoorwaarden “Groeï – ontvangsten – primaire uitgaven”

De implicaties van het hierboven in termen van marges en onderliggende budgettaire en fiscale beperkingen geschetste normatieve scenario zijn natuurlijk afhankelijk van de macro-economische en macro-financiële hypothesen die in aanmerking genomen werden. Enkele eenvoudige alternatieve macro-economische scenario’s illustreren de gevoeligheid van die beperkingen voor die macro-economische en budgettaire hypothesen, alsook de implicaties van die scenario’s wat de onderliggende arbitragevoorwaarden “groeï/marges” en “ontvangsten/primaire uitgaven” betreft.

Al die scenario’s op middellange termijn (2003-2007) steunen op de volgende technische hypothesen :

- ◆ Een *onderliggend* (excl. éénmalige (35) correctiemaatregelen) begrotingssaldo van –0,6% van het BBP in 2003, met een reële groei van ongeveer 1% in 2003 (vooruitzichten van de NBB).
- ◆ Een ex ante elasticiteit gelijk aan één van de totale overheidsontvangsten (in ESR95), **vóór** de aanvullende weerslag van de fiscale en para-fiscale beslissingen die in de vorige regeerperiode zijn getroffen en die op –0,8% van het BBP in vier jaar geraamd worden. De daling van de ratio van de overheidsontvangsten is daarmee verondersteld beperkt te blijven tot 0,8% van het BBP tussen 2003 en 2007, na in 2003 met bijna 0,9% te zijn gedaald (d.i. een totale daling van – 1,7% van het BBP in 2002-2007). Deze hypothese inzake elasticiteit gelijk aan één van de ontvangsten veronderstelt natuurlijk dat elke *endogene of ex ante* daling van de ratio (excl. aanvullende weerslag van vroeger besliste discretionaire maatregelen) gecompenseerd wordt door discretionaire ad hoc maatregelen bij de ontvangsten. Mogelijke nieuwe initiatieven inzake verlagingen van de sociale bijdragen en/of directe belastingen op de gezinnen en/of op de ondernemingen, zijn in dit stadium niet in rekening gebracht.
- ◆ Eenvoudigheidshalve wordt het traject van de impliciete rente op de totale overheidsschuld verondersteld onveranderd te blijven en onafhankelijk te zijn van het groeiscenario. Gelet op de recente evolutie van de lange rente wordt die impliciete rente verondersteld te dalen met 48 basispunten tussen 2002 en 2006 en daarna stabiel te blijven op 5,2% (reële impliciete rente van 3,5%).

35 Deze hypothese is niet onvereenigbaar met een effectief begrotingstekort in ESR-termen dat, omwille van deze zomer bij de begrotingscontrole besliste eenmalige maatregelen, lager zou liggen dan dit niveau. De hypothese veronderstelt dat als er structurele maatregelen worden beslist, die de onderliggende resultaten voor 2003 maar weinig kunnen beïnvloeden.

De voorgestelde scenario's zijn beperkt tot wat volgt :

- 1) twee macro-economische scenario's (I en II) met gemiddelde reële groeiritmes van het BBP van respectievelijk 2,4% en 2,0% per jaar in 2004-2007 (4 jaar);
- 2) twee scenario's inzake fiscaal beleid (A en B) met verlagingen van de globale ratio van de overheidsontvangsten met respectievelijk 0,8 en 1,3% van het BBP.

Ter illustratie wordt in scenario II.A de beperking van een ongewijzigd begrotingsoverschot (van 0,7% van het BBP) gehandhaafd bij een gemiddelde economische groei die 0,4% van het BBP per jaar lager ligt in 2004-2007 en bij een gehandhaafde verlaging van de ratio van de overheidsontvangsten. Zo kunnen de implicaties van een dergelijk scenario op de "toegelaten" reële groei van de primaire uitgaven in het daglicht worden gesteld alsook de weinig realistische en zeer restrictieve (pro-cyclische) beperkingen die daaruit zouden voortvloeien voor het budgettaire en fiscaal beleid.

Eveneens ter illustratie wordt een alternatief fiscaal scenario geïntroduceerd (Scenario B) dat een bijkomende *ex post* verlaging bevat van 0,5% van het BBP van de ratio van de ontvangsten, maar ook een ongewijzigde norm inzake begrotingsoverschot. De mechanische weerslag op de toegelaten impliciete "groeinorm" van de primaire uitgaven wordt daarvan afgetrokken in de twee in aanmerking genomen macro-economische scenario's.

Onderstaande tabel geeft de belangrijkste conclusies weer wat de arbitragevoorwaarden tussen groei en budgettaire (of fiscale) beperkingen betreft.

Tabel I. 11

Reële groei en voorwaarden van de begrotingsarbitrages met een vereist begrotingsoverschot van 0,7% van het BBP in 2007 (°)

	Macro-economische scenario's: 2004-2007 (4 jaar)	Reële groei van het BBP (4 jaar)		Verschil "I. - II."
		I.	II.	
		2,40%	2,00%	-0,4%
Fiscaal scenario A.	Daling van de ontvangstenratio tussen 2003 en 2007: -0,8% van het BBP	Jaarlijkse reële groei van de primaire uitgaven		Jaarverschil tussen II. en I.
	* Gezamenlijke overheid	1,7%	1,3%	-0,4%
	waarvan: Entiteit I.	1,5%	0,9%	-0,6%
	Pm. Groeiverschil / BBP	-0,7%	-0,7%	0,0%
Scenario B.	-1,3% van het BBP (-0,5% bijkom.)			
	* Gezamenlijke overheid	1,4%	1,0%	-0,4%
	waarvan: Entiteit I.	1,0%	0,5%	-0,6%
	Pm. Groeiverschil / BBP	-1,0%	-1,0%	0,0%
	Groeiverschil jaarl. Primaire uitgaven tussen de 2 fiscale scenario's (B -A).			
	* Gezamenlijke overheid	-0,3%	-0,3%	
	waarvan : Entiteit I.	-0,5%	-0,5%	

(°) Omwille van afrondingen kunnen de verschillen lichtjes afwijken van de onderliggende gegevens

- ◆ Bij een gegeven norm inzake begrotingsoverschot (horizon 2007), bijvoorbeeld bij een overschot van 0,7% van het BBP, en bij een gegeven *beperktheid* van het traject van de ratio van de totale overheidsontvangsten (-0,8% van het BBP tussen 2003 en 2007), brengt een *gemiddeld jaarlijks groeiverschil van 0,4% van het BBP* (bijvoorbeeld 2,0% per jaar in 2003-2007 in plaats van 2,4%) een vertraging met zich van het "toegelaten" jaarlijkse groeitempo van de totale primaire uitgaven (inclusief uitgaven voor werkloosheid) van 0,44%, hetzij ongeveer 1,75% voor de komende regeerperiode in haar geheel.

- ◆ Bij ongewijzigde doelstelling inzake begrotingsoverschot tegen 2007 heeft een aanvullende daling (36) van 0,5% van het BBP van de ratio van de totale overheidsontvangsten op het einde van de periode (fiscaal scenario B) een zelfde mechanisch effect op de genormeerde groei van de totale primaire uitgaven als een verstrenging met 0,5% van het BBP van de norm inzake het vereiste primair overschot tegen 2007, hetzij een jaarlijkse besnoeiing van 0,3% op de “norm” van de jaarlijkse groei van die uitgaven (en van 0,5% per jaar voor Entiteit I alleen). In het centraal macro-economisch scenario I.A zou een bijkomende daling van 0,5% van het BBP van de ratio van de overheidsontvangsten, bij een gegeven groei en gegeven doelstellingen inzake begrotingsoverschotten in 2007, de “toegelaten” reële groei van de primaire uitgaven terugbrengen tot nauwelijks 1,4% per jaar bij de Gezamenlijke overheid (en tot nauwelijks 1,0% bij Entiteit I alleen).

Ten slotte is het vooral belangrijk dat de aandacht wordt gevestigd op het feit dat achter de doelstelling van een overschot van 0,7% van het BBP tegen 2007 een begrotingsscenario schuilgaat dat zeer restrictief is in termen van discretionaire begrotingsruimten, andere dan de potentieel reeds door de aanvullende kost van de belastinghervorming (tot 2006) gebruikte marge.

- ◆ Als de recente vooruitzichten van het Federaal Planbureau in grote lijnen gevolgd worden, zou de veronderstelde beperking van de ratio van de overheidsontvangsten op ongeveer 0,8% van het BBP, die hier als uitgangshypothese wordt gebruikt, restrictieve discretionaire maatregelen ten belope van ongeveer 0,8% van het BBP over vier jaar nodig kunnen maken bij de ontvangsten om de verwachte gelijkwaardige endogene daling op te vangen van de ratio van de ontvangsten, andere dan de directe belastingen op de gezinnen en ondernemingen en de effectieve sociale bijdragen. Hier weze genoteerd dat dit cijfer van 0,8% van het BBP ongeveer overeenstemt met de geraamde aanvullende en gecumuleerde weerslag van de maatregelen tot verlichting van de personenbelasting. Zelfs als de groeistructuur (37) gunstiger evolueert dan voorzien in het scenario van het Federaal Planbureau, lijkt een endogene daling (over de vier komende jaren) van 0,5% van het BBP van de ontvangsten (fiscale en niet-fiscale), andere dan de directe belastingen, een realistische en plausibele hypothese

36 of een gelijkwaardige niet-compensatie van een deel van de eventuele endogene dalingen van die ontvangstenratio.

37 Ondermeer via een dynamischer groei van de finale binnenlandse bestedingen die de grootste invloed hebben op de ontvangsten bij de indirecte belastingen, en via een zwakkere bijdrage van de netto-uitvoer op de groei.

- ◆ Toch is de jaarlijkse “genormeerde” groei van de totale primaire uitgaven in het “gunstig” macro-economisch scenario I beperkt tot ongeveer 1,7% op het vlak van de Gezamenlijke overheid. Dat ritme blijft duidelijk achter op de gemiddelde effectieve ritmes die de laatste jaren werden genoteerd (38), bijvoorbeeld +2,4% per jaar in 1998-2002 (5 jaar). In de onlangs gepubliceerde Vooruitzichten 2003-2008 van het Federaal Planbureau wordt de verwachte reële groei van de totale primaire uitgaven in 2004-2007 op bijna 1,8% per jaar geraamd, *excl. nieuwe initiatieven* (39). Dat betekent dat er in dit centraal scenario geen plaats is voor breedschalige nieuwe begrotingsinitiatieven, *tenzij er bij de ontvangsten compenserende financieringen worden gevonden, of tenzij er binnen of tussen de bestaande begrotingsprogramma's herschikkingen worden doorgevoerd*.
- ◆ Meer specifiek wat Entiteit I betreft, zou de “toegelaten” reële groei van de (finale) primaire uitgaven maximaal 1,5% bedragen in datzelfde scenario (I.A). Bij een verhoging van het gemiddeld waargenomen groeitempo over de laatste vijf jaren (1998-2002) te weten 2,0%, zouden er, bij ongewijzigde doelstelling inzake begrotingssaldo, bijkomende middelen moeten gevonden worden ten belope van 0,5% van het BBP (d.i. ongeveer 60% van de geraamde bijkomende kost van de belastinghervorming in 2004-2007).
- ◆ Het is dus duidelijk dat, als de reële groei lager uitvalt, bijvoorbeeld 0,4% per jaar lager (Scenario II) dan in de relatief optimistische centrale hypothese (2,4% per jaar in 2004-2007), de realisatie van de begrotingsdoelstelling uiterst problematisch zou worden. Zelfs als er rekening wordt gehouden met eventueel vereiste correcties bij de fiscale en niet-fiscale ontvangsten die de daling van de ratio van de overheidsontvangsten tot maximaal 0,8% van het BBP beperken en zelfs als er geen nieuwe fiscale en parafiscale initiatieven worden genomen, zou in dit scenario de reële groei van de primaire uitgaven in principe beperkt worden tot jaarlijks gemiddeld +1,3% in 2003-2007 (vier jaar) voor de Gezamenlijke overheid, en zelfs tot maar 0,9% voor Entiteit I.

38 Gecorrigeerd voor de classificatiewijziging van de Openbare Radio- en Televisiemaatschappijen (in 2002) en voor de “negatieve kapitaaluitgaven”. De nominale gegevens (Nationale Rekeningen van juni 2003) werden gedefleerd met de BBP-deflator.

39 Eveneens in termen van BBP-deflator.

Het is op basis van die vaststelling dat de Afdeling voorstelt dat, in geval de gemiddelde groei significant lager zou liggen dan die van het centraal scenario (2,4% per jaar gemiddeld), men ten minste gedeeltelijk de “automatische stabilisatoren” zou laten spelen (40), zonder dat natuurlijk de minimumregel inzake begrotingsevenwicht overtreden zou worden. Rekening houdend met onze nog zeer hoge schuldgraad en ook met de in het verleden reeds verrichte neerwaartse herzieningen van de begrotingsdoelstellingen om “conjuncturele” redenen, stelt de Afdeling voor dat in geval van een groeideficit ten opzichte van het centraal macro-economisch scenario, het spel van de automatische stabilisatoren zal toegelaten worden, maar slechts gedeeltelijk, ten belope van maximaal 50%. In ons scenario II (gecumuleerd groeideficit van 1,6% in vier jaar), zou de doelstelling van een begrotingsoverschot tegen 2007 teruggebracht worden op 0,3% van het BBP (41), d.i. een verschil van 0,4% van het BBP ten opzichte van de initiële doelstelling (begrotingsoverschot van 0,7% van het BBP in 2007).

Als **omgekeerd** de groei hoger uitvalt dan het reeds in aanmerking genomen hoge groeitempo, dan zouden de overeenstemmende – omkeerbare – conjuncturele boni integraal aangewend moeten worden voor het verhogen van de effectieve overschotten (en voor de versnelde schuldafbouw), zodat gelijklopend daarmee latere eventuele –en waarschijnlijke– ongunstige cyclische ombuigingen kunnen opgevangen worden.

5. Het begrotingsscenario op middellange en lange termijn en de implicaties ervan voor Entiteit I en het Zilverfonds

5.1. Budgettaire houdbaarheid en gewaarborgde financiële leefbaarheid van de repartitiestelsels via het Zilverfonds

Er dient aan herinnerd dat de geleidelijke opbouw van begrotingsoverschotten met het oog op een verdere versnelde schuldafbouw –in percentage van het BBP–, de hoeksteen is van het beleid inzake houdbaarheid van de openbare financiën op lange termijn. Het gaat erom de nodige marges vrij te maken, door de latere (na 2018) geleidelijke afbouw van de eerder opgebouwde begrotingsoverschotten, om de groeiende kosten van de vergrijzing te kunnen opvangen, zonder dat er ingeteerd wordt op het primair overschot, excl. vergrijzing (zonder verhoging van de ratio van de overheidsontvangsten en/of vermindering van de ratio van de andere primaire uitgaven).

40 “Automatische” weerslag van de groeiverschillen op de begrotingssaldi via de afgeleide fiscale meer- of minderopbrengsten, alsook de afgeleide weerslag inzake uitgaven wegens ondertewerkstelling.

41 d.i. een afwenteling van 50% van een op de helft van het groeideficit geraamde negatieve begrotingsweerslag

Het gaat duidelijk om een keuze van intergenerationele rechtvaardigheid, die erin bestaat de marges die vrijgemaakt worden door de huidige versnelde verlaging van het gewicht van de rentelasten, niet onmiddellijk voor het merendeel op te gebruiken door belastingverlagingen op korte termijn of bijkomende verhogingen van de primaire uitgaven. Het gaat er integendeel om die marges collectief te kapitaliseren om na 2010 de budgettaire meerkosten van de vergrijzing op te vangen zonder onvermijdelijk een toevlucht te moeten nemen, minder dan tien jaar later, ofwel tot nadelige verzwaringen van de sociale en/of fiscale lasten, ofwel tot een –ten minste gedeeltelijke- afbouw van de wettelijke pensioenstelsels, of nog tot andere drastische besnoeiingen van economisch en sociaal nuttige uitgaven (gezondheid, onderwijs, investeringen in menselijk kapitaal, infrastructuur, veiligheid, enz.).

Die voorzichtige begrotingsstrategie mag dan al hinderlijk beperkend zijn op korte termijn in termen van de nodige arbitrages tussen de talrijke politiek aantrekkelijke budgettaire en/of fiscale wensen, afzien ervan zou de korte termijn bevoordelen ten nadele van de middellange en de lange termijn. Een dergelijke vlucht naar voren zou eens te meer de huidige generatie bevoordelen ten nadele van de komende generatie of generaties door op hen de kost af te wentelen van bijstellingen die dan onvermijdelijk zullen zijn geworden, en dat in een context van een ongetwijfeld vertragende groeitrend. De op het einde van de jaren '60 en in de jaren '70 gemaakte fout, die zeer duur is uitgevallen, zou daarmee op grote schaal worden herhaald. In die tijd, toen de conjunctuur er in eerste instantie (1967-1974) veelbelovend uitzag, werden de marges onmiddellijk uitgegeven in plaats van geïnvesteerd te worden in de afbouw van onze toen reeds hoge schuldgraad (bijna 60%); daarna (1975-1981) werden de budgettaire schokken verbonden aan de crisis van de industriële tewerkstelling en aan de daarop volgende duurzame explosie van de werkloosheidsuitgaven (42) niet structureel gedekt door nieuwe ontvangsten en/of door besparingen bij de minst productieve overheidsuitgaven.

In het kader van de versterking van de houdbaarheid en de financiële leefbaarheid van de huidige bestaande stelsels van sociale bescherming (voornamelijk bij de wettelijke pensioenen en de gezondheidszorgen), is de strategie van geleidelijke opbouw van begrotingssaldi op het niveau van de gezamenlijke overheid een essentiële component van het structurele antwoord op de uitdaging van de aan de vergrijzing gebonden budgettaire meerkosten. De andere component bestaat natuurlijk in de maximale ondersteuning van het groeipotentieel op lange termijn van de economie, dus van de financieringsbasis zelf van een hoogwaardige openbare sociale bescherming, en dit door een betere kwaliteit van de overheidsinterventies en –uitgaven (43), en door het aanzwengelen van de activiteitsgraad en van de werkgelegenheid.

42 Eveneens verbonden aan een socio-demografische schok ingevolge de versnelling van de netto toetredingen op de arbeidsmarkt, eind '60, van de na-oorlogse baby-boom generaties .

43 Ondermeer via een toenemende steun aan de vorming van "human capital", aan O&O en aan communicatie-infrastructuur, die allemaal noodzakelijke elementen zijn voor een sterker groeipotentieel van de globale productiviteit van de productiefactoren.

De oprichting van het Zilverfonds is het specifiek technisch en institutioneel antwoord op de verwachte krachtig stijgende uitgaven verbonden aan de wettelijke pensioenstelsels (zowel openbaar als privé).

In het vorig Jaarverslag van de Afdeling (44) worden zowel de krachtlijnen als het wettelijk werkingskader van het Zilverfonds, zoals het werd opgericht door de wet van 5 september 2001 tot waarborging van een voortdurende vermindering van de overheidsschuld en tot oprichting van een Zilverfonds, duidelijk bepaald.

Er dient aan herinnerd dat de ontvangsten van het Zilverfonds kunnen bestaan uit :

- ◆ overschotten van de sociale zekerheid
- ◆ begrotings-surplussen (van de Federale Overheid)
- ◆ éénmalige niet-fiscale ontvangsten
- ◆ de opbrengsten uit de beleggingen (intresten van het opgebouwd kapitaal)

De in het Zilverfonds opgebouwde reserves zijn bestemd om in de periode 2010-2030 de aan de vergrijzing verbonden extra-uitgaven van de diverse wettelijke pensioenstelsels te betalen. Er kan pas een beroep gedaan worden op het Zilverfonds vanaf het ogenblik dat de schuldgraad (van de gezamenlijke overheid) lager ligt dan 60% van het BBP.

Het Zilverfonds speelt in zekere zin de rol van een intergenerationeel egalisatiefonds. De structurele begrotingsruimte die geleidelijk aan vrijkomt door (hoofdzakelijk) de opbouw van begrotingsoverschotten bij Entiteit I (Federale Overheid en Sociale Zekerheid) wordt in dat fonds belegd en gekapitaliseerd. Dat opgebouwde kapitaal kan pas aangesproken worden, en dan nog alleen voor de financiering van de verzwarende last van de wettelijke pensioenuitgaven, wanneer de schuldgraad beneden 60% zal liggen (zie hoger). Die opnemingen (uitgaven) zullen in principe gebeuren naar rato van de verzwarende last van de wettelijke pensioenlasten, in % van het BBP, over de periode 2010-2030.

5.2. De aanbevolen begrotingsstrategie op lange termijn (gezamenlijke overheid) en de implicaties ervan voor de financiering van de meerkosten van de vergrijzing

Het groeiend belang van het Zilverfonds als structureel financieringsinstrument van de toekomstige budgettaire meerkosten van de vergrijzing kan alleen maar passen in een macro-budgettair kader op middellange en lange termijn op het vlak van de Gezamenlijke overheid, en in het bijzonder van Entiteit I, die instaat voor de duurzame budgettaire stijving ervan.

44 Jaarverslag 2002 van de Afdeling "Financieringsbehoeften van de overheid", deel I (De vergrijzing en het budgettair beleid op lange termijn), pp. 39-45.

De nu volgende sectie is een illustratie van dat macro-budgettaire traject op middellange en lange termijn, dat een dubbele doelstelling kan in acht nemen :

- 1) Geleidelijk aan op het niveau van Entiteit I de vereiste structurele overschotten vormen om de opbouw van een kapitaal en een voldoende stroom aan jaarlijkse inkomsten te garanderen, zodat normaal (45) vanaf 2013-2015 de geleidelijke toename van de uitgaven voor wettelijke pensioenen kan opgevangen worden.
- 2) Een zekere continuïteit en intertemporele “neutraliteit” van die begrotingsstrategie te verzekeren op lange termijn, zodat de budgettaire beperkingen verbonden aan de vergrijzing evenwichtig verdeeld worden tussen de generaties en de regeerperioden. Er moet ondermeer vermeden worden dat er over-toewijzingen zijn van eventuele netto begrotingsruimten (zie de definitie infra) in bepaalde regeerperioden ten opzichte van de volgende.

De resultaten van het illustratieve traject op middellange en lange termijn zijn terug te vinden in onderstaande tabel en grafiek.

Op **de eerste regel** wordt de evolutie beschreven van de bruto (primaire) begrotingsmarges die voortspruiten uit de vermindering van het gewicht van de rentelasten, na aftrek van de evolutie van de begrotingssaldi (Een vereiste verbetering van de saldi begrenst die marges, terwijl een toegelaten vermindering van die saldi, zoals in 2015, ze verruimt).

Op **de vijfde regel** wordt het deel van de bruto marges hernomen waarop in principe een beroep wordt gedaan om de geraamde budgettaire meerkosten van de vergrijzing (geraamde verhoging van de ratio van de sociale prestaties) op te vangen. Als verwacht wordt dat die “kost” negatief is, zoals in 2003-2006, door een “endogene” verlaging (bij ongewijzigd beleid) van de ratio van de sociale prestaties (46), dan wordt de “*netto*” marge, exclusief sociale prestaties, eerder ruimer dan beperkter.

Op **de zesde regel** wordt het belangrijke begrip *netto marge* hernomen, d.w.z. de primaire ruimte die beschikbaar is na dekking van de vergrijzingskosten. Technisch gezien wordt die “netto ruimte” gedefinieerd als het “primaire saldo excl. vergrijzing” of nog als de ratio van de totale overheidsontvangsten min de ratio van de primaire uitgaven excl. sociale prestaties.

45 Vanaf dan zou de globale schuldgraad van de overheid onder de 60%-grens van het BBP gedaald moeten zijn. De wet tot oprichting van het Zilverfonds verbiedt het aanspreken van het gevormde kapitaal zolang deze voorwaarde niet vervuld is.

46 Grotendeels door de verwachte vermindering van het gewicht van de werkloosheidsuitgaven in een context van veronderstelde conjunctuurheropleving, alsook door een gunstig “noemereffect” (reële groei hoger dan de trendgroei).

Een op middellange en lange termijn duurzaam en uit een intertemporeel oogpunt neutraal begrotingsbeleid is een beleid dat niet alleen de financiering van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing waarborgt tot 2030, maar dat ook de geraamde primaire budgettaire marges en beperkingen die dat beleid met zich brengt, zo billijk mogelijk verdeelt in de tijd.

De doorgevoerde langetermijnprojectie geeft aan dat, onder de macro-economische en technische hypothesen die in aanmerking werden genomen, het normatieve traject met een overschot van 0,7% in 2007 en 1,5% vanaf 2011, het mogelijk maakt zich globaal te houden aan de intertemporele neutraliteit van de netto begrotingsmarges, d.w.z. na het in rekening nemen van de overeenstemmende geraamde budgettaire meerkosten van de vergrijzing.

Voor elk van de drie komende regeerperioden worden die theoretische *netto* marges geraamd op 0,3% van het BBP op vier jaar, dat is maar 0,075% van het BBP per jaar. Bij een gegeven doelstelling in termen van te realiseren begrotingsoverschot blijven ze natuurlijk afhankelijk van de realisatie van de hypothesen inzake jaarlijkse groei die voor die drie vierjarenperiodes in aanmerking zijn genomen (respectievelijk 2,4%, 2,4% en 2,1% in 2004-2007, 2008-2011 en 2012-2015). Een reële groei die 0,2% per jaar lager zou liggen dan in het centraal scenario, dus 2,2% per jaar in plaats van 2,4% in 2003-2011, zou volstaan om die marges teniet te doen in de loop van die periode. Na 2015 worden die marges zo goed als nul, omdat de bruto marges integraal benut worden voor het opvangen van de budgettaire meerkosten verbonden aan de socio-demografische schok en aan de vergrijzing.

Tabel I. 12
Meerkosten en financiering van de vergrijzing
Illustratief scenario op middellange en lange termijn

Gecumuleerde evoluties per sub-periode in % van het BBP

A. Evolutie in % van het BBP	2003-07	2007-11	2011-15	2015-20	2020-30	2003-30	2003-15	2015-30
Bruto primaire marges =	-0,3%	0,1%	0,7%	1,0%	2,1%	3,6%	0,5%	3,1%
+ Verlaging rentelasten	1,0%	0,8%	0,8%	0,8%	0,8%	4,2%	2,6%	1,6%
+ Evolut. NFB. ("-" = verbet.)	-1,3%	-0,7%	-0,1%	0,3%	1,3%	-0,6%	-2,1%	1,5%
Aanwending bruto marges	-0,3%	0,1%	0,7%	1,0%	2,1%	3,6%	0,5%	3,1%
+ Vergrijzing	-0,6%	-0,1%	0,4%	0,9%	2,1%	2,7%	-0,3%	3,0%
+ Andere (= PRSA excl. prestat.)	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,0%	1,0%	0,8%	0,1%
* Ontvangsten (hypoth.)	0,8%	0,3%	0,3%	0,2%	0,0%	1,6%	1,4%	0,2%
* Andere prim. uitg. (Hypoth.)	-0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,6%	-0,6%	-0,1%
Totaal Prim. Uitg.	-1,1%	-0,2%	0,4%	0,8%	2,1%	2,0%	-0,9%	2,9%
B. % Reële groei	07/03	11/07	15/11	20/15	30/20	30/03	15/03	30/15
BBP in volume	2,4%	2,4%	2,1%	1,9%	1,6%	2,0%	2,3%	1,7%
Primaire uitgaven (PRUIT)	1,7%	2,3%	2,4%	2,3%	2,1%	2,2%	2,1%	2,2%
=+ Sociale Prestaties	1,7%	2,3%	2,6%	2,6%	2,5%	2,4%	2,2%	2,5%
Verschil "PRUIT / BBP"	-0,7%	-0,1%	0,2%	0,4%	0,5%	0,2%	-0,2%	0,5%
Verschil "sociale prestaties / BBP"	-0,7%	-0,1%	0,5%	0,7%	0,9%	0,4%	-0,1%	0,8%

Het hier voorgestelde scenario (47) laat zien dat de netto primaire marge, die beperkt is tot 0,3% van het BBP in vier jaar (2003-2007), meer dan integraal opgeslorpt wordt door de kost van de latere fasen van de belastinghervorming die in de vorige regeerperiode werd beslist, met name 0,8% van het BBP. Daardoor wordt een vermindering van 0,5% van het BBP van de totale primaire overheidsuitgaven exclusief “genormeerde” sociale prestaties (meerkosten van de vergrijzing) noodzakelijk. Rekening houdend met de verwachte reële economische groei, zou dat resultaat bereikt kunnen worden door de reële groei van die primaire uitgaven “exclusief vergrijzing” te beperken tot 1,7% per jaar, dit is 0,7% minder dan de voor die periode verwachte reële economische groei.

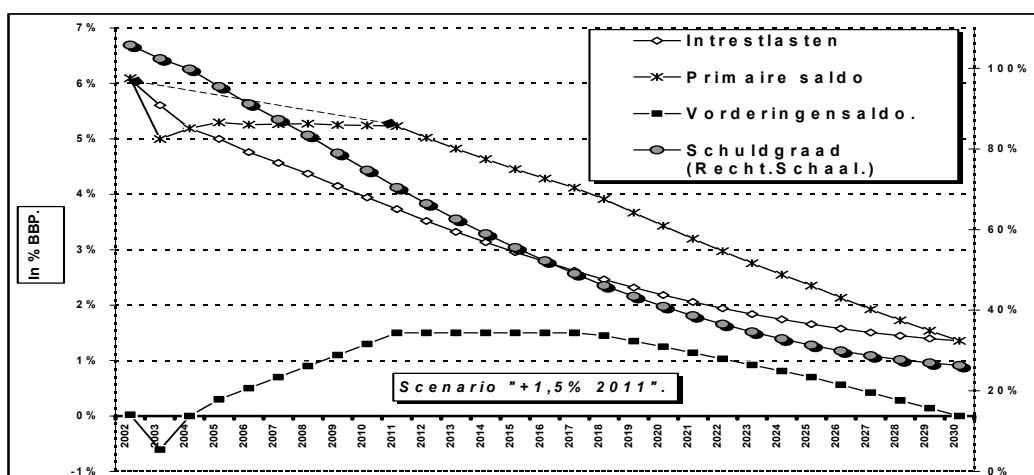
Ook de reële groei van de primaire uitgaven in hun geheel (sociale prestaties inbegrepen) zou onder die hypothese beperkt zijn tot ongeveer 1,7% per jaar (48), wat het laagste cijfer is dat genoteerd werd in eender welke regeerperiode sinds 1985. Voor Entiteit I kan het genormeerde cijfer van de overeenstemmende groei geraamd worden op +1,5% per jaar.

Voor de latere jaren (na 2007) wordt de technische hypothese aangenomen dat de theoretische beschikbare netto primaire marges (excl. vergrijzing) toegewezen worden aan de verdere verlaging van de ratio van de overheidsontvangsten. Daaruit volgt een (toegelaten) reële groei van de “andere” primaire uitgaven (exclusief vergrijzing) die zich situeert op hetzelfde niveau als de reële groei van de economie.

De hierna volgende grafiek is een illustratie van het traject op lange termijn dat aangewezen is om de geraamde budgettaire meerkosten van de vergrijzing te kunnen opvangen, zonder dat daarbij het primaire saldo “exclusief vergrijzing” (ontvangsten min geraamde sociale prestaties) verslechtert, zelfs integendeel.

Grafiek 1

Illustratief traject op lange termijn voor de Gezamenlijke overheid

47 Bij een doelstelling van 0,7% van het BBP inzake begrotingsoverschot in 2007 en bij een optimistische hypothese inzake reële groei voor 2003-2007 (2,4% per jaar gemiddeld).

48 In termen van BBP-deflator en 0,2% per jaar hoger dan in termen van consumptieprijsen.

5.3. Een geactualiseerd scenario op lange termijn voor het Zilverfonds

In de recentste projecties op lange termijn van de Studiecommissie voor de vergrijzing wordt ondermeer de evolutie van de uitgaven voor wettelijke pensioenen herraamd. Over de periode 2010-2030 zouden die uitgaven stijgen van 8,8% tot 11,8% van het BBP, wat dus een bijkomende kost vertegenwoordigt van 3,0% van het BBP in 20 jaar. Die bijkomende kosten sluiten aan bij die van het vorige Verslag van de Studiecommissie voor de vergrijzing (3,1% van het BBP). Ook over het geheel van de periode 2000-2030 (30 jaar) liggen de verkregen evaluaties dicht bij elkaar (+2,8% van het BBP in het Jaarverslag 2003 tegenover +2,7% van het BBP in het Jaarverslag 2002).

In deze sectie wordt het referentiescenario met betrekking tot het Zilverfonds geactualiseerd in het kader van het illustratieve scenario op lange termijn dat voorafgaand was in aanmerking genomen op het niveau van de gezamenlijke overheid (het +1,5% -Scenario).

Dat scenario houdt rekening met twee factoren die zijn opgetreden sinds het vorige Verslag :

- ◆ fors naar beneden toe herziene realisaties en gemiddelde groeivoorzichten over de periode 2002-2007 (6 jaar), met een gecumuleerd reëel groeiverschil van 2,6% in 6 jaar (integraal geconcentreerd op de periode 2002-2004). Dat groeiverschil was bij de actualisatie van het Stabiliteitsprogramma 2002-2005 in november 2002 maar gedeeltelijk geïntegreerd, namelijk voor 1,4%, gecumuleerd over de jaren 2002-2005 (vier jaar).
- ◆ De recente door de Studiecommissie voor de vergrijzing gerealiseerde herraaming van het niveau en het tijdpad van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing, en in het bijzonder van de evolutie van de uitgaven van de wettelijke pensioenstelsels.

De in aanmerking genomen technische hypothesen zijn de volgende:

- ◆ het vorderingenoverschot (ESR95) van Entiteit II (Gemeenschappen en Gewesten + Lokale Overheden) wordt verondersteld gemiddeld constant te worden gehouden op +0,2% van het BBP over de periode in haar geheel, wat per hypothese overeenkomt met een gemiddeld begrotingsoverschot van 0,1% van het BBP. De "financiële" uitgaven buiten het vorderingensaldo ESR95, voornamelijk kredietverleningen en deelnemingen, zijn immers verondersteld constant te blijven tot 0,1% van het BBP per jaar voor deze Entiteit. Deze hypothese van een overschot op lange termijn van Entiteit II ligt hoger dan in het Verslag van het vorige jaar (een overschot teruggebracht tot 0,1% van het BBP in ESR95-termen vanaf 2006) maar komt op hetzelfde neer wat de schuldvariatie betreft (omdat hier een jaarlijks tekort van 0,1% van het BBP buiten het vorderingensaldo in ESR95-termen in rekening wordt gebracht).

- ◆ van begrotingsoverschotten bij Entiteit I, die als structurele stijvingsbasis dienen voor het Zilverfonds (buiten kapitalisatie), is pas weer sprake in 2005 (+0,1% van het BBP) ; in 2007 wordt dat 0,5% van het BBP. Dat overschot stijgt dan in de volgende regeerperiode met 0,2% van het BBP per jaar en zal in 2011 1,3% bedragen; het blijft dan stabiel op dat niveau tot ongeveer in 2016-2017. Vervolgens wordt het tempo van de automatische verlaging van het gewicht van de rentelasten, dat aan het vertragen zal zijn, gecompenseerd door de geleidelijke afbouw van de overschotten met gemiddeld iets meer dan 0,1% van het BBP per jaar; dat alles maakt het mogelijk de nodige marges vrij te maken voor de financiering van de stijgende kost van de vergrijzing.

- ◆ in 2003-2004 wordt de afwezigheid van een structureel overschot bij Entiteit I verondersteld gecompenseerd te worden, en zelfs ruim, vooreerst door de storting in het Zilverfonds van eenmalige niet-fiscale ontvangsten , zoals voorzien bij de begrotingscontrole van februari 2003, en vervolgens door de hypothese dat de valorisatie door de FPM (49) van de activa van CREDIBE belegd wordt in het Zilverfonds ten belope van minimaal 1% van het BBP (2,7 miljard euro). Dat zou een gedeeltelijke compensatie mogelijk maken van de tussentijdse neerwaartse herziening van de door Entiteit I aan het Zilverfonds gedane structurele stortingen (50) binnen een horizon tot 2007 ten opzichte van het traject van het Verslag van vorig jaar. In dit stadium wordt er geen rekening gehouden met andere mogelijke eenmalige verrichtingen tot stijving van het Zilverfonds.

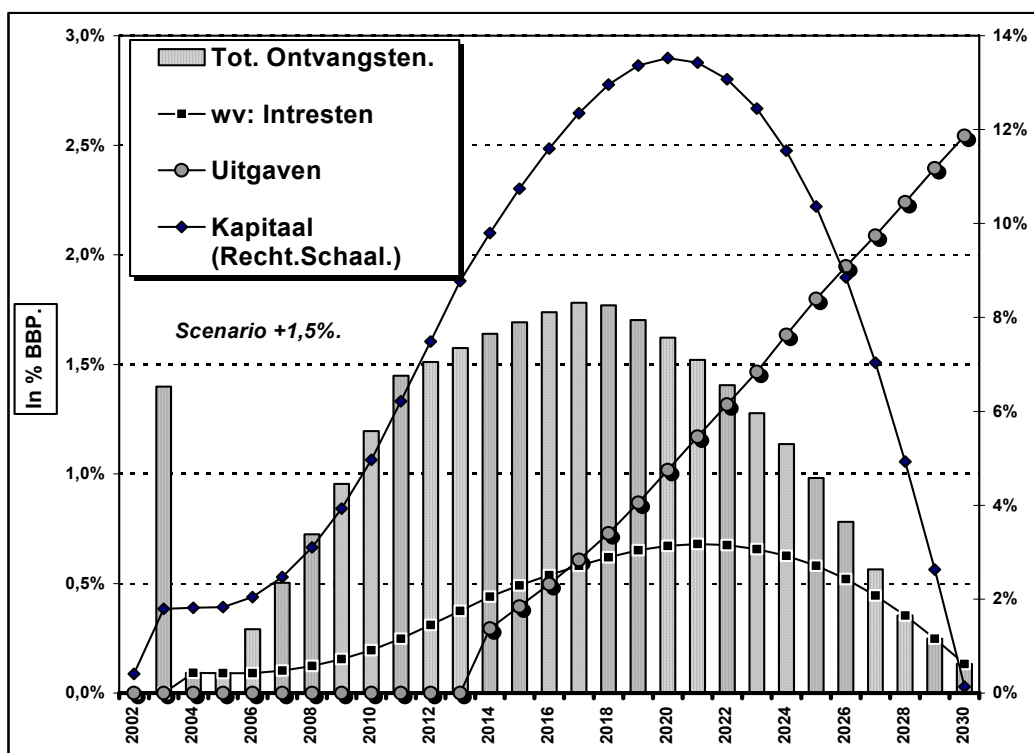
- ◆ in dit scenario zijn de uitgaven voor vergrijzing marginaal hoger in % van het BBP dan in het overeenstemmende scenario van de SCvV, voornamelijk door een nominaal BBP dat structureel 0,8 % lager ligt (een neerwaartse herziening van de BBP-deflator en dus van het nominale BBP, ten belope van 0,4% van het BBP alsook een jaarlijks negatief reëel groeiverschil van 0,2% zowel in 2003 als in 2004 ten opzichte van het middellangetermijns scenario (2003-2008) van het Federaal Planbureau dat door de Studiecommissie wordt gehanteerd).

Onderstaande grafiek toont het resulterende traject van de diverse hypothesen in het referentiescenario op lange termijn.

49 Federale Participatiemaatschappij, die in ESR-termen deel uitmaakt van de overheid.

50 Hetzij een verschil van 1,7% van het BBP in vier jaar (2004-2007).

Grafiek 2
Simulatie "Zilverfonds"

- ◆ Rekening houdend met de kapitalisatiegraad van de activa die in het Fonds zijn gestort, bedraagt het gevormd kapitaal 7,8 miljard euro per eind 2007; dat is 2,5% van het BBP (in vergelijking met 3,4% van het BBP in het referentiescenario van de Verslag 2002 van de Afdeling).
- ◆ In het gehanteerde scenario zou de globale schuldgraad in 2014 dalen onder de 60%-grens van het BBP. De activering van het Zilverfonds voor uitgavenverrichtingen (dekking van de meerkosten van de wettelijke pensioenen) zou dus in datzelfde jaar beginnen (ten belope van 0,4% van het BBP, wat overeenkomt met de verhoging van de kost van de wettelijke pensioenen in procent van het BBP vanaf 2010). Eind 2015 zou het in het Fonds opgebouwde kapitaal 10,6% van het BBP bedragen; in 2019-2020 zou dat bijna 13,5% van het BBP zijn (tegen 15,8% in het scenario van het vorige jaar).
- ◆ Op die basis zouden de gecumuleerde uitgaven van – of opnemingen uit – het Fonds in 2014-2030 19,4% van het BBP bedragen (tegen bijna 26% van het BBP in 2013-2030 in het traject van het vorige Verslag) en zouden de activa van het Fonds positief blijven tot en met 2029.

Dit scenario illustreert dat het op het niveau van de gezamenlijke overheid aanbevolen macro-economisch begrotingstraject het in principe mogelijk maakt zowel de aan de socio-demografische schok verbonden budgettaire meerkosten in zijn geheel te dekken, als het Zilverfonds structureel van voldoende middelen te voorzien om de budgettaire extra kosten verbonden aan de stijging van de uitgaven voor wettelijke of op repartitie gebaseerde pensioenen te kunnen opvangen.

***DEEL II : DE EVALUATIE VAN DE
BEGROTINGSEVOLUTIES VAN DE FEDERALE
OVERHEID EN VAN DE SOCIALE ZEKERHEID***

HOOFDSTUK I

De begrotingsevoluties op het niveau van Entiteit I (51)

1. Begrotingsontwikkelingen m.b.t. de Federale Overheid in 2002 en 2003

1.1. De uitvoering van de begroting 2002

1.1.1. De ontvangsten in 2002

Gezien de belangrijke toewijzing van ontvangsten (52) aan verschillende deelsectoren van de overheid, gebeurt de analyse van de ontvangsten van de Federale Overheid het best op het niveau van de “totale” ontvangsten (53). De evolutie van de rijksmiddelen, dit zijn de ontvangsten die de Federale Overheid kan aanwenden voor de financiering van haar uitgaven, wordt immers in sterke mate beïnvloed door vermelde transfers en is dus een minder geschikte maatstaf voor de analyse van de fundamentele tendensen van de ontvangsten.

In Tabel II.1 worden naast de initiële begrotingsramingen voor 2002 ook de ramingen van de begrotingscontrole, de vermoedelijke en de werkelijk gerealiseerde (54) “totale” ontvangsten weergegeven. Het detail van deze cijfers is in bijlage II opgenomen.

51 De cijfergegevens in dit hoofdstuk worden geput uit de begrotingsdocumenten van de verschillende subentiteiten. Gezien de verschillen in methodologie en afbakening van de sectoren zijn deze gegevens niet volledig vergelijkbaar met die uit de Nationale Rekeningen die in Deel II.1 werden besproken.

52 Dit zijn de op de “totale” ontvangsten voorafgenomen middelen t.b.v. de gemeenschappen en gewesten, de sociale zekerheid en de Europese Unie. De totale begrotingsinspanning t.o.v. die overheden is nog ruimer aangezien de uitgavenbegroting ook dotaties ten gunste van die overheden bevat.

53 De “totale” ontvangsten omvatten, naast de rijksmiddelen, ook de middelen die door de Federale Overheid voor rekening van de gemeenschappen en gewesten, de sociale zekerheid en de Europese Unie geïnd worden. Ze houden geen rekening met de opcentiemen en andere ontvangsten die voor rekening van de Lokale Overheden geïnd worden en via de schatkist transiteren als “derdengelden”.

54 Quasi-definitieve resultaten.

Tabel II. 1
De "totale" ontvangsten geïnd door de Federale Overheid
Evolutie 2001-2002

(in miljoenen euro)

1. Beweging van de geïnde, niet-uitgesplitste ontvangsten.

	2001	2002			% variatie '02 rea. / '01 rea.	
	Realisaties	Initieel	Begrotings- controle	Vermoedelijke ontvangsten		Realisaties
<i>LOPENDE ONTVANGSTEN</i>	74.188,8	76.623,5	76.551,4	76.855,8	77.213,6	4,1%
Fiscale ontvangsten	71.113,1	73.366,3	72.840,0	73.171,6	73.460,8	3,3%
- Directe Belastingen	42.142,7	43.274,0	43.164,5	43.637,8	43.726,9	3,8%
- Douane	1.340,5	1.437,8	1.437,8	1.437,8	1.388,1	3,5%
- Accijnzen	5.842,6	5.825,5	5.931,1	5.830,7	6.047,8	3,5%
- BTW	19.176,7	20.181,0	19.636,4	19.610,8	19.650,4	2,5%
- Registratie	2.610,6	2.778,9	2.670,2	2.654,5	2.647,6	1,4%
- Conjunctuurbuffer	0,0	-130,9	0,0	0,0	0,0	
Correcties(1)	405,4			-325,0	-388,3	
<i>Gecorrigeerde fiscale ontvangsten</i>	71.518,5			72.846,6	73.072,5	2,2%
Niet-fiscale ontvangsten	3.075,7	3.257,2	3.711,4	3.684,2	3.752,8	22,0%
<i>KAPITAALONTVANGSTEN</i>	2.016,1	1.968,6	2.601,8	2.448,1	2.075,0	2,9%
Fiscale	1.072,1	1.132,9	1.087,5	1.080,9	1.096,3	2,3%
Niet-fiscale	944,0	835,7	1.514,3	1.367,2	978,7	3,7%
TOTAAL	76.204,9	78.592,1	79.153,2	79.303,9	79.288,6	4,0%
Waarvan						
- Fiscale ontvangsten	72.185,2	74.499,2	73.927,5	74.252,5	74.557,1	3,3%
- Niet-fiscale ontvangsten	4.019,7	4.092,9	5.225,7	5.051,4	4.731,5	17,7%
Over te dragen	33.223,8	34.642,6	33.823,1	33.965,8	34.043,1	2,5%
Aan Gemeenschappen en Gewesten	27.234,3	27.861,4	27.055,2	27.076,5	27.201,2	-0,1%
Aan Sociale Zekerheid	3.559,7	4.478,6	4.503,8	4.625,2	4.627,5	30,0%
Aan Europese Unie	2.429,8	2.302,6	2.264,1	2.264,1	2.214,4	-8,9%
<i>Rijksmiddelen</i>	42.981,1	43.949,5	45.330,1	45.338,1	45.245,5	5,3%

Bron : Algemene Toelichting 2003 en Conjunctuurnota, FOD Financiën

De **totale ontvangsten**, die ook de niet-conjunctuurgebonden niet-fiscale ontvangsten bevatten, stegen in 2002 met 4,0%. Op zuivere kasbasis zijn de totale lopende fiscale ontvangsten met 3,3% gestegen. Om een economisch zinvolle analyse te kunnen maken, dienen de conjunctuurgevoelige lopende fiscale ontvangsten evenwel gecorrigeerd te worden voor boekingsverschuivingen van geïnde, maar nog niet uitgesplitste ontvangsten. Als gevolg van de vervroegde afsluiting van de boekingsoperaties eind 2001 als gevolg van de omschakeling op de euro zijn deze geïnde maar niet uitgesplitste ontvangsten in 2001 met 405,4 miljoen euro toegenomen en in 2002 met 388,3 miljoen euro afgenomen (-325 miljoen euro bij de vermoedelijke ontvangsten).

De opeenvolgende ramingen van de fiscale ontvangsten kenden een opvallend verloop. Door rekening te houden met een groei van 1,3% in de plaats van de 1,5%-variant van de economische begroting werd in de initiële begroting 2002 een buffer van 130,9 miljoen euro in rekening gebracht. Bij de begrotingscontrole werd de economische groeihypothese verlaagd tot 0,9% van het BBP (of een verlaging van de nominale groeivoet van 3,7% naar 3,2%) en werd die conjunctuurbuffer aangewend om de negatieve impact op te vangen.

Niettegenstaande de neerwaartse herziening van de BBP-groei bij de begrotingscontrole, bleef de impact ervan beperkt omdat de meeste macro-economische aggregaten die bepalend zijn voor de evolutie van de fiscale ontvangsten (loonmassa, privé-consumptie) maar lichtjes naar beneden toe herzien werden.

Mede op basis van de veel lagere gerealiseerde ontvangsten van 2001 dan de vermoedelijke ontvangsten (minderontvangst van 954,6 miljoen euro) en van een herziening in gunstige zin van de correcties en technische factoren (+418,3 miljoen euro ten opzichte van de initiële begroting 2002, voor het grootste deel als gevolg van de verschuiving van ontvangsten van 2001 naar 2002 ingevolge de overgang op de euro) werden de totale lopende fiscale ontvangsten met 526,3 miljoen euro of met 0,7% bij de begrotingscontrole 2002 naar beneden toe herhaamd.

Uiteindelijk realiseerden de **totale gecorrigeerde lopende fiscale ontvangsten** in 2002 een toename met slechts 2,2%, wat als gevolg van diverse fiscale maatregelen lager is dan de nominale BBP-groei van 2,5%. Ze bleven wel heel licht boven het niveau van de vermoedelijke ontvangsten (+0,3%). Ten opzichte van de vermoedelijke ontvangsten is er een matige minderontvangst bij de bedrijfsvoorheffing aan de bron en de voorafbetalingen.

De directe belastingen vertraagden lichtjes van een nominaal groeiritme van 4,1% in 2001 naar 3,8% in 2002, als gevolg van de daling bij de voorafbetalingen met 6,4% (tegenover de daling met 0,3% in 2001), terwijl de bedrijfsvoorheffing (hoofdzakelijk op lonen) daarentegen met 5,3% toenam als gevolg van inzonderheid de groei van de loonmassa en de boekingsverschuivingen en ondanks de gedeeltelijke doorwerking van onderdelen van de belastingverlaging (55)(56). In de onderstelling dat de boekingsverschuivingen 80% van de bedrijfsvoorheffing zouden betreffen, zou de gecorrigeerde bedrijfsvoorheffing met slechts 3,1% gestegen zijn. De belastingen op dividenden en intrestinkomsten daalden (inzonderheid roerende voorheffing) in 2002 onder invloed van de dalende bedrijfswinsten, de daling van de intrestvoeten en de gevoelige verhoging van het belang van de fiscaal vrijgestelde spaardeposito's.

55 Zoals de verhoging voor de eerste schijf van de forfaitaire aftrek van beroepskosten van 20% naar 25% en de vervanging van de hoogste marginale aanslagvoeten van 52,5% en 55% door het tarief van 52%.

56 Niet alleen op federaal vlak; bij de ingekohierde personenbelasting in 2002 was er een minderontvangst ten belope van ongeveer 220 miljoen euro ingevolge de eenmalige forfaitaire vermindering van de personenbelasting op de inkomens van 2000 in het Vlaamse Gewest.

De BTW-ontvangsten en de opbrengsten van de met het zegel gelijkgestelde taksen stegen met 2,5% in 2002. Voor de BTW-ontvangsten (netto +2,9%) ging een erg geringe stijging van de bruto-ontvangsten (+0,1%) gepaard met een sterke afname van de terugbetalingen (-6,2%). Deze onbeduidende bruto-groei weerspiegelde de verzwakking van de economische activiteit. De evolutie van de met het zegel gelijkgestelde taksen werd vooral gekleurd door de tegenvallende resultaten inzake de taks op de beursverrichtingen die, zoals in 2001 in 2002, met 36% daalden als gevolg van de ongunstige evolutie op de financiële markten. De daling in 2002 is tevens te wijten aan een veranderde betalingswijze van de taks. In totaal versnelden de indirecte belastingen van een negatief groeiritme in 2001 tot een groeiritme van 2,6%.

De niet-fiscale ontvangsten kenden een toename met 17,7%. De lopende ontvangsten stegen met 22,0%, onder meer onder impuls van belangrijke hogere stortingen door de Nationale Bank van België (+144 miljoen euro) en de verhoogde vergoeding door de EU voor de inning van de traditionele EU-middelen (57). De toename was veel minder sterk bij de kapitaalontvangsten die een stijging realiseerden van slechts 3,7% omdat belangrijke stijgingsfactoren voor een deel werden gecompenseerd door het wegvallen van de opbrengst van de veiling van de UMTS-licenties (-438 miljoen euro). Onder de belangrijkste factoren die bijdroegen tot deze stijging kunnen onder meer de storting van de Federale Participatiemaatschappij (FPM) voor de oprichting van een Gewestelijk Express Net (421,4 miljoen euro), de storting door de NBB van de voor het Zilverfonds bestemde meerwaarde op goudinbrengen (58) en de verkoop van overheidsactiva (281,9 miljoen euro in 2002 tegenover 59,0 miljoen euro in 2001 (59)) aangehaald worden. Op te merken valt hierbij dat het merendeel van de stortingen van niet-fiscale ontvangsten, om diverse redenen, niet leidde tot een verbetering van het vorderingensaldo in 2002.

-
- 57 De terugbetaalde inningkosten EU stegen van 135,2 tot 501,7 miljoen euro (+367 miljoen euro) als gevolg van de verhoging van 10% naar 25% van het terug te storten bedrag van de landbouwheffingen en douanerechten. Tevens werd beslist op de top van Berlijn in maart 1999 het percentage van de BTW-bijdrage in 2002 terug te brengen van 1% tot 0,75%. Die verlaging gaat gepaard met een compenserende verhoging van de aan het BNP gerelateerde bijdrage.
- 58 De doorstorting van de voor het Zilverfonds bestemde meerwaarde gerealiseerd door de Nationale Bank van België bij de inbreng van een gedeelte van de goudvoorraad in de Europese Centrale Bank ten belope van 177,1 miljoen euro werd niet in 2001 zoals oorspronkelijk voorzien, maar pas in 2002 uitgevoerd.
- 59 Die ontvangsten op kasbasis wijken erg af van de cijfers op transactiebasis volgens ESR95. Volgens ESR95 stegen de niet-fiscale ontvangsten uit de verkoop van overheidsactiva van 319,4 in 2001 (o.a. 191,6 miljoen euro uit de verkoop van de Financietoren dat pas begin 2002 werd geïnd) naar 385,2 miljoen euro in 2002. In tegenstelling tot het vermelde kascijfer bevat het ESR95-cijfer voor 2002 bijvoorbeeld wel de verkoopopbrengst van luchthavengronden aan BIAC (205,0 miljoen euro) maar niet de verkoop van een deel van de deelneming van België in Shangai Bell (87,1 miljoen euro).

Uit Tabel II.1 kan afgeleid worden dat een belangrijk deel (43%) van de totale ontvangsten van de Federale Overheid doorgestort wordt aan de andere overheidsgeledingen. In vergelijking met 2001 zijn deze overdrachten met slechts 2,5% toegenomen. De doorstortingen aan de gemeenschappen en gewesten namen in 2002 af met 0,1% (60). Dit is inzonderheid toe te schrijven aan het negatief afrekeningsaldo 2001, dat voortvloeit uit de lagere gerealiseerde waarden van de parameters (bv. veel lagere BNI-groei) dan die welke in aanmerking werden genomen voor het uitvoeren van de doorstortingen. De aan de deelgebieden toekomende personenbelasting werd verminderd met nagenoeg hetzelfde bedrag als de opbrengst van de nieuwe belastingcategorieën die krachtens het Lambermontakkoord vanaf 2002 werden overgedragen, met name de registratierechten op de onroerend-goedverrichtingen, de verkeersbelasting, de belasting op de inverkeerstelling en het eurovignet. Ter compensatie voor de in 2001 overgenomen schuld van de twee belangrijkste socialezekerheidsstelsels door de Federale Overheid werd het bedrag van de alternatieve financiering in 2001 verminderd (61). Het wegvallen van die occasionele factor verklaart de sterke stijging van de aan de Sociale Zekerheid toegewezen BTW in 2002 met 27,7%, zodat, rekening gehouden tevens met de forse verhoging van de toegewezen bijdrage op aandelenopties van 9,0 naar 93,8 miljoen euro, de overdrachten voor de Sociale Zekerheid in totaal met 30,0% stegen. Door de sterke daling van de over te dragen BTW-ontvangsten (-24,2%) als gevolg van het lager afdrachtpercentage zijn de aan de Europese Unie over te dragen middelen met 8,9% afgenomen.

De geringe stijging van de aan andere overheden over te dragen ontvangsten verklaart dat de groei van de totale ontvangsten (+4,0%) zwakker is dan die van de **Rijksmiddelen** (+5,3%) (bijlage II). De opgetekende stijging is voor het grootste deel afkomstig van de niet-fiscale ontvangsten, die met 17,7% stegen, terwijl de fiscale rijksmiddelen een stijging vertoonden met 4,0%.

1.1.2. De op de begroting 2002 aangerekende uitgaven

In Tabel II.2 wordt een overzicht gegeven van de evolutie van de tijdens het afgesloten begrotingsjaar beschikbare uitgavenkredieten en de aanrekeningen erop. In bijlage III.3 worden deze cijfers per departement weergegeven.

60 Die quasi-status quo verbergt evenwel uiteenlopende evoluties: een vermindering met 3076,8 miljoen euro bij de bedrijfsvoorheffing en een vermeerdering van de gewestbelasting met 2776,8 miljoen euro en van de BTW met 266,8 miljoen euro, ondanks de bijkomende en forfaitaire verhoging van de afgestane BTW in 2002 met 198 miljoen euro.

61 Voor het stelsel van de werknemers werd het volledig bedrag van de schuldovername in 2001 gecompenseerd op de alternatieve financiering (844,0 miljoen euro). Voor het stelsel van de zelfstandigen wordt de compensatie gespreid over de periode 2001-2008. Van het totaal bedrag aan overgenomen schuld (582,5 miljoen euro) werd in 2001 66,9 miljoen euro verhaald op de alternatieve financiering.

Tabel II. 2
De uitgavenkredieten en de aanrekeningen 2001-2002

(in miljoenen euro)

	2001			2002			% variatie '02/'01	
	Aangepaste kredieten	Aanrekeningen (a)	Realisatiegraad	Aangepaste kredieten	Aanrekeningen (a)	Realisatiegraad	Kredieten	Aanrekeningen
	(1)	(2)	(3)=(2/1)	(4)	(5)	(6)=(5/4)	(7)=(4)/(1)	(8)=(5)/(2)
1. Dotaties	362,0	361,7	99,9%	365,8	363,8	99,5%	1,0%	0,6%
2. Gezagsdepartementen	8.784,1	8.373,1	95,3%	9.012,8	8.688,4	96,4%	2,6%	3,8%
3. Sociale cel	15.625,2	15.236,8	97,5%	15.907,3	15.835,2	99,5%	1,8%	3,9%
4. Economische cel	4.249,9	4.001,7	94,2%	4.078,4	4.080,5	100,1%	-4,0%	2,0%
5. Provisies	40,3	0,1	0,0%	0,1	0,0	0,0%		
6. <i>Primaire uitgaven</i>	29.061,5	27.973,4	96,3%	29.364,4	28.967,9	98,6%	1,0%	3,6%
7. Europese Unie	1.164,8	1.146,3	98,4%	1.441,1	1.365,8	94,8%	23,7%	19,1%
8. <i>Primaire Uitgaven</i> (inclusief Europese Unie)	30.226,3	29.119,7	96,3%	30.805,5	30.333,7	98,5%	1,9%	4,2%
9. Rijksschuld	15.321,5	15.146,6	98,9%	15.440,6	15.634,8	101,3%	0,8%	3,2%
(excl. Nt-fisc. ontv. Zilverfonds)	15.321,5	15.146,6	98,9%	14.767,0	14.961,6	101,3%	-3,6%	-1,2%
Algemeen totaal	45.547,7	44.266,3	97,2%	46.246,1	45.968,5	99,4%	1,5%	3,8%
(excl. Nt-fisc. Ontv. Zilverfonds)	45.547,7	44.266,3	97,2%	45.572,5	45.295,3	99,4%	0,1%	2,3%

(a) Inclusief ordonnancerings op gewone transporten.

Bron : FOD Budget en beheerscontrole.

De **aangepaste kredieten voor de primaire uitgaven** kenden tussen 2001 en 2002 een toename met 1,0%. Rekening houdend met een inflatie van 1,64% staat dit voor een reële daling van 0,64%. Na toevoeging van de kredieten voor de BNP-bijdrage aan de EU, die met 345 miljoen ten opzichte van de initiële begroting zijn verminderd als gevolg van het overschot op de EU-begroting van 2001, kenden die totale kredieten een nominale stijging met 1,9%.

Om de tegenvaller van de vervroeging met vier maanden van de overschrijding van de spilindex en de tegenvallers bij de ontvangsten (62) op te vangen werd de groei van de samendrukbare departementale uitgaven ten opzichte van de realisaties in 2001 (die reeds gevoelig onder het kredietvolume bleven) beperkt tot 1,5% (3,1% in nominale termen) – wat tot een besparing leidde van 206,9 miljoen euro. Teneinde de traditionele onderbenutting te garanderen werd het ankerprincipe ingevoerd. In toepassing van het ankerprincipe waakt men erover dat de gecumuleerde benuttigingsgraad van de ordonnanceringskredieten beperkt blijft tot het niveau van het vorig begrotingsjaar (63).

De kredieten voor de **rijksschuldbegroting** zijn bij de begrotingscontrole 2002 in totaal met 225,2 miljoen euro verhoogd. Die verhoging is meer dan volledig te wijten aan de hogere storting van niet-fiscale ontvangsten voor het Zilverfonds. Dat de kredieten voor de interestlasten op kasbasis bij de begrotingscontrole 2002 ten opzichte van de oorspronkelijke begroting met 0,02 miljard euro verhoogd werden en op economische basis daarentegen verminderd werden met 0,79 miljard euro is grotendeels toe te schrijven aan de sterke toename van het bedrag van de terugkopen ten nadele van de omruilingen (64). In totaal zijn de aangepaste kredieten voor de rijksschuldbegroting tussen 2001 en 2002 met 119,1 miljoen verhoogd. Exclusief de toewijzing van niet-fiscale ontvangsten voor het Zilverfonds was er een afname met 554,5 miljoen euro.

De benuttigingsgraad van **de primaire uitgaven** (exclusief de BNP-bijdrage aan de Europese Unie) ligt in 2002 met 99,4% hoger dan in 2001 (97,2%). De primaire uitgaven kennen op ordonnanceringsbasis een nominale stijging (3,6%); in reële termen loopt deze op tot bijna 2%. De aangepaste kredieten van de primaire uitgaven stijgen in 2002 ten opzichte van 2001 echter met slechts 1,0%. Mede dank zij de toepassing van het ankerprincipe konden ondanks de overdracht van een hoog bedrag aan kredieten van 2001 naar 2002, de ordonnanceringscijfers in 2001 1,4% lager uitvallen dan de voorziene kredieten.

De benutting van de kredieten op de **rijksschuldbegroting** (101,3%) lag hoger dan in 2001 (98,9%).

1.1.3. Het netto te financieren saldo in 2002

Tabel II.3 geeft een overzicht van het netto te financieren saldo. De cijfers steunen op kasverrichtingen en wijken bijgevolg af van de hiervoor besproken cijfers, die steunen op de aanrekeningen.

62 De gerealiseerde fiscale ontvangsten lagen in 2001 ongeveer 480 miljoen euro lager dan het in de initiële begroting 2002 geraamde niveau.

63 De personeelsuitgaven, overheidspensioenen, rijksschuldbegroting en de begroting van landsverdediging vallen buiten deze beperking.

64 Bij de terugkopen worden verlopen interesten betaald, bij de omruilingen worden die gekapitaliseerd.

Tabel II. 3**Het netto te financieren saldo van de Federale Overheid 1998-2002***(in miljoenen euro)*

	1998	1999	2000	2001	2002
I. Ontvangsten	38.254,3	39.403,7	42.242,1	42.361,6	45.189,4
- fiscale	35.520,2	36.742,0	39.547,5	38.875,4	40.504,6
- niet-fiscale	2.734,1	2.661,7	2.694,6	3.486,2	4.684,8
II. Uitgaven	41.285,8	40.949,7	42.330,0	44.124,6	44.894,5
III. Saldo van de begrotingsverrichtingen	-3.031,5	-1.546,0	-87,9	-1.763,0	294,9
IV. Schatkistverrichtingen	210,6	-2.100,7	-406,7	-91,7	-2.072,9
V. Netto te financieren saldo	-2.820,9	-3.646,7	-494,6	-1.854,7	-1.778,0
<i>Netto te financieren saldo in % van het BBP</i>	<i>-1,3%</i>	<i>-1,5%</i>	<i>-0,2%</i>	<i>-0,7%</i>	<i>-0,7%</i>

Bron : Algemene Toelichting 2003 en maandelijks schatkisttoestand – December 2002

Het saldo van de eigenlijke begrotingsverrichtingen van de Federale Overheid sloeg om van een tekort van 1.763,0 miljoen euro in 2001 in een beperkt overschot van 294,9 miljoen euro in 2002. Die verbetering met 2.057,9 miljoen euro is toe te schrijven aan de beduidend snellere stijging van de ontvangsten (+6,7%) dan van de uitgaven (+1,7%). Gecorrigeerd voor boekingsvertragingen, die eind 2001 uitzonderlijk hoog waren als gevolg van de overschakeling op de euro waardoor de ontvangsten van de drie laatste dagen van 2001 niet aangerekend werden, stegen de fiscale rijksmiddelenontvangsten (ongecorrigeerd +4,2%) slechts met 2,1%, wat lager is dan het nominale groeitempo van de economie.

Terwijl de intrestuitgaven (op de rijksschuld in de enge zin) met 0,9% afnamen, stegen de primaire uitgaven (waaronder de hogere storting aan het Zilverfonds dan in 2001 ten belope van 305 miljoen euro)⁶⁵ met 3,1%. De globale evolutie van de uitgaven op kasbasis is niet in overeenstemming met en blijft dus achter op die van de hoger opgetekende evolutie van de uitgaven op ordonnanceringsbasis. Op te merken valt dat de primaire kasuitgaven zonder de betalingen aangerekend op de begroting 2001 een stijging vertoonden met 5,3%. De forse afname van de primaire uitgaven op de begroting 2001 (met 568 miljoen euro) is toe te schrijven aan het feit dat de meeste uitgaven voorzien in de tweede aanpassing van de algemene uitgavenbegroting 2000 pas in 2001 effectief betaald werden, wat de kasuitgaven in 2001 opdreef.

65 In tegenstelling hiermee werden in hoofdstuk 1.1.2 met primaire uitgaven enkel de departementale uitgaven bedoeld, dus met uitsluiting van de rijksschuldbegroting. In feite bevat ook de rijksschuldbegroting een deel primaire uitgaven.

De sterke achteruitgang bij het saldo van de schatkistverrichtingen (van –91,7 tot –2.072,9 miljoen euro) maakt dat het netto te financieren saldo (NFS) slechts in heel beperkte mate afneemt, met name van –1.854,7 naar –1.778,0 miljoen euro of 0,7% van het BBP. Die verslechtering van de schatkistverrichtingen met 1.981 miljoen euro is voor 516 miljoen euro toe te schrijven aan de aanrekening, met het oog op de aanzuivering van die thesaurierekening, van intrestlasten voor dat bedrag in augustus ten laste van de geproratiseerde uitgiftepremies van leningen uitgegeven vóór 2002. Daartegenover staat een overeenkomstige winst bij de intrestuitgaven. De verbetering met 77 miljoen euro van het netto te financieren saldo, dat weliswaar 380 miljoen euro hoger ligt dan het geraamde bedrag bij de begrotingscontrole van april 2002, dient evenwel gerelativeerd gelet op de lei (het niveau van de ordonnancerings in portefeuille) van 55 miljoen euro op 31 december 2002, tegenover een nullei eind 2001.

De gunstige afwijking tussen de verlaging van het NFS met 77 miljoen euro en de afname van de nominale stijging van de rijksschuld met 515 miljoen euro ondanks de quasi-verdubbeling van de toename van de beleggingen is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de forse verlaging van het bedrag van de overgenomen schuld (van 1.703,1 naar 41,1 miljoen euro) en aan de stopzetting vanaf 2002 van het systeem van proratisering van de uitgifte (- en omruilings)premies voor de nieuwe uitgiften (66), alsmede aan het veel kleiner bedrag van intrestkapitalisaties, als gevolg van het sterk teruglopend belang van de omruilingsverrichtingen.

1.2. De evolutie van de ontvangsten en de uitgaven in 2003

1.2.1. De ontvangsten in de initiële begroting van 2003

Tabel II.4 geeft een overzicht van zowel de totale ontvangsten als de rijksmiddelenontvangsten in de initiële begroting 2003. Omdat de begrotingscontrole dit jaar wegens de ontbinding van het parlement in aanloop op de verkiezingen niet leidde tot een aangepaste begroting met een Algemene toelichting, wordt geen gedetailleerd overzicht geboden van de bij de begrotingscontrole herziene ontvangstenramingen en uitgavenkredieten. Wel komen in een apart hoofdstuk de belangrijkste globale herraamingen voor van de ontvangsten en uitgaven. In bijlagen III.4 en III.5 wordt een meer gedetailleerd beeld van de ontwikkeling van deze ontvangsten gegeven.

66 In 2001 leidde het saldo van de uitgifte- en omruilingspremies en de prorata van de uitgiften en omruilingen nog tot een schuldverhoging (onder de lijn) van 477,0 miljoen euro. Vanaf 2002 wordt de uitgiftepremie voor het totale bedrag geboekt in de maand van uitgifte van de lening en niet meer prorata temporis verdeeld over de resterende looptijd van de lening. Die nieuwe aanrekeningswijze verklaart de winst bij de uitgifteverschillen (bij de schatkistverrichtingen) van 337,1 miljoen euro als gevolg van de verhoging van 0,4 miljoen euro in 2001 naar 337,5 miljoen euro in 2002.

Tabel II. 4
Raming van de totale ontvangsten van de Federale Overheid
Begroting – 2003

(in miljoenen euro)

	2002		2003 Initieel	% variatie	
	Vermoedelijke ontvangsten	Realisaties		'03 in./ '02 ver.	'03 in./ 02 rea.
LOPENDE ONTVANGSTEN	76.855,8	77.213,6	78.182,8	1,7%	1,3%
Fiscale ontvangsten	73.171,6	73.460,8	74.564,9	1,9%	1,5%
- Directe Belastingen	43.637,8	43.726,9	44.220,2	1,3%	1,1%
- Douane	1.437,8	1.388,1	1.384,4	-3,7%	-0,3%
- Accijnzen	5.830,7	6.047,8	6.177,3	5,9%	2,1%
- BTW	19.610,8	19.650,4	20.433,2	4,2%	4,0%
- Registratie	2.654,5	2.647,6	2.719,8	2,5%	2,7%
- Conjunctuurbuffer	0,0	0,0	-370,0		
<i>Correcties (1)</i>	<i>-325,0</i>	<i>-388,3</i>			
<i>Gecorrigeerde fiscale ontvangsten</i>	<i>72.846,6</i>	<i>73.072,5</i>		<i>2,4%</i>	<i>2,0%</i>
Niet-fiscale ontvangsten	3.684,2	3.752,8	3.617,9	-1,8%	-3,6%
KAPITAALONTVANGSTEN	2.448,1	2.075,0	1.819,7	-25,7%	-12,3%
Fiscale	1.080,9	1.096,3	1.124,3	4,0%	2,6%
Niet-fiscale	1.367,2	978,7	695,4	-49,1%	-28,9%
TOTAAL	79.303,9	79.288,6	80.002,5	0,9%	0,9%
Waarvan					
- Fiscale ontvangsten	74.252,5	74.557,1	75.689,2	1,9%	1,5%
- Niet-fiscale ontvangsten	5.051,4	4.731,5	4.313,3	-14,6%	-8,8%
Over te dragen	33.965,8	34.043,1	35.067,4	3,2%	3,0%
Aan Gemeenschappen en Gewesten	27.076,5	27.201,2	28.021,0	3,5%	3,0%
Aan Sociale Zekerheid	4.625,2	4.627,5	4.824,9	4,3%	4,3%
Aan Europese Unie	2.264,1	2.214,4	2.221,5	-1,9%	0,3%
Rijksmiddelen	45.338,1	45.245,5	44.935,1	-0,9%	-0,7%

(1) Beweging van de geïnde, niet-uitgesplitste ontvangsten.

Bron : Algemene Toelichting 2003 en Conjunctuurnota, FOD Financiën

Voor 2003 worden de **totale ontvangsten** op 80,0 miljard euro geraamd, wat in nominale termen 0,9% meer is dan de vermoedelijke ontvangsten voor 2002 of een daling in % van het BBP met 0,7%-punt. In vergelijking met de realisaties 2002 stijgen de totale ontvangsten eveneens met 0,9%.

Door uit te gaan van een economische groei van 2,1% in de plaats van de 2,6%-hypothese van de Economische Begroting van september 2002, werd een conjunctuurbuffer van 370 miljoen euro aangelegd. Dat is het bedrag dat in toepassing van het goudhamsterprincipe van de lopende fiscale ontvangsten wordt afgetrokken om rekening te houden met meer voorzichtige groeihypotheseën, die toen nog erg realistisch waren.

De stijging van de **gecorrigeerde lopende fiscale ontvangsten** (+2,4% ten opzichte van de vermoedelijke ontvangsten 2002 en +2,0% ten opzichte van de realisaties 2002) ligt lager dan de als hypothese gehanteerde nominale BBP-groei van 3,7%. Rekening houdend met alle verdere relevante factoren, bedraagt de stijging van de lopende fiscale ontvangsten 1.393,2 miljoen euro of +1,9% (+0,5% in reële termen) ten opzichte van de vermoedelijke ontvangsten 2002 die als vertrekbasis dienden. Uitgedrukt in BBP termen dalen de fiscale ontvangsten en de totale geraamde ontvangsten respectievelijk met 0,4 procentpunt (van 28,3% naar 27,9% van het BBP) en met 0,7 procentpunt, wat in overeenstemming is met het regeringsakkoord dat een constante daling van de fiscale en parafiscale druk voorschrijft. De uitvoering in 2003 van de keuze van de regering tot vermindering van de belastingdruk leidt tot een bijkomende daling van de belastingontvangsten voor 2003 met 1.828,6 miljoen euro, d.i. met 877,3 miljoen euro ingevolge de indexering PB-barema's, met 303,3 miljoen als gevolg van de afschaffing van het laatste procent van de aanvullende crisisbijdrage in de bedrijfsvoorheffing en met 648,0 miljoen euro als gevolg van de uitvoering van de hervorming van de personenbelasting. De aan de bron geïnde bedrijfsvoorheffing zou ondanks de negatieve aanvullende weerslag van maatregelen toch nog toenemen met +0,03%, dank zij verhoging van het voorschot voor de gemeentelijke opcentiemen van 6,0% naar 6,7%, wat leidt tot 259,7 miljoen euro aan éénmalige tijdelijke meerontvangsten die later naar de gemeenten moeten worden doorgestort. De hervorming van de vennootschapsbelasting met een verlaging van de nominale tarieven en een compenserende verruiming van de belastbare grondslag wordt daarentegen geacht budgettair neutraal te zijn.

De toename van de accijnsrechten en diverse rechten met 346,6 miljoen euro ten opzichte van vermoedelijke ontvangsten 2002 is voor 120 miljoen euro toe te schrijven aan de inkorting van bepaalde inningstermijnen en aan de voorziene maatregelen inzake tabak, sigaretten en minerale oliën. De BTW-ontvangsten, zegelrechten en de met het zegel gelijkgestelde taksen zouden stijgen met 4,2% ten opzichte van de vermoedelijke ontvangsten en met 4,0% ten opzichte van de gerealiseerde ontvangsten van 2002.

Wegens het zeer hoge bedrag aan **niet-fiscale ontvangsten** in 2002 dalen die ontvangsten van 4.731,5 miljoen euro bij de realisaties 2002 naar 4.313,3 miljoen euro in de initiële begroting 2003. De achteruitgang van de lopende niet-fiscale ontvangsten (-3,6% ten opzichte van de realisaties 2002) is vooral te wijten aan het teruglopen van de financiële opbrengsten van de NBB, terwijl het door Belgacom gestort dividend daarentegen zal verhogen. De niet-fiscale kapitaalontvangsten zouden met 28,9% afnemen ten opzichte van de realisaties 2002. Dit is toe te schrijven aan het wegvallen van de aan het Zilverfonds toegewezen storting van de goudmeerwaarde van de NBB (-177,1 miljoen euro) alsmede aan het fors lagere bedrag van de verkoop van een gedeelte van het door de Regie der Gebouwen beheerde rijkspatrimonium (van een begroot bedrag van 471 in 2002 (191,6 miljoen euro verwezenlijkt) naar 109,1 miljoen euro in 2003 (-361,9 miljoen euro) (67) en aan de vermindering met 210,7 miljoen euro van de storting van de FPM aan het GEN-fonds. Daarentegen wordt het jaar 2003 begunstigd door de voor het Zilverfonds (68) bestemde storting door de NBB van het bedrag van 213,97 miljoen euro als tegenwaarde van de Belgische bankbiljetten die niet ter vervanging worden aangeboden naar aanleiding van de overgang naar de euro. Deze storting is zoals bepaalde overige niet-fiscale ontvangsten neutraal voor het vorderingensaldo.

De totale ontvangsten worden verminderd met de **ontvangsten tot financiering van de andere overheden**. Na een stijging te hebben gekend in 2002 van 2,5%, zouden deze afgestane en toegewezen ontvangsten in 2003 toenemen met 3,0% ten opzichte van de realisaties 2002. Aldus stijgen die ontvangsten sterker dan de totale gecorrigeerde lopende fiscale ontvangsten (+2,4% ten opzichte van de vermoedelijke ontvangsten 2002 en +2,0% ten opzichte van de realisaties 2002). De aan de gemeenschappen en gewesten over te dragen middelen kennen een stijging van 3,0% ten opzichte van de realisaties 2002. Door de herzieningen aangebracht aan de BNI-reeksen zullen voor 332 miljoen euro minder middelen doorgestort worden aan de gemeenschappen en gewesten. De aan de Sociale Zekerheid door te storten middelen stijgen in vergelijking met de realisaties 2002 met 4,3%, wat heel wat lager is dan het speciaal hoge groeicijfer van 2002 (69). Naast de aanpassing aan de gezondheidsindex (+1,3%) zijn de middelen voor de Sociale Zekerheid uit de alternatieve financiering komende van de BTW verhoogd met in totaal 33,2 miljoen euro voor de financiering van dienstencheques en de startbanen bij de overheid. De aan de alternatieve financiering van de Sociale Zekerheid toegewezen middelen uit de opbrengst van de stock options dalen ingevolge het wegvallen van de opbrengsten 2001 die in 2002 geboekt werden. Aan het Globaal Beheer van de Sociale Zekerheid worden vanaf 2003 (62,5 miljoen euro dit jaar) ook bepaalde accijnsopbrengsten op tabak toegewezen, volgens een sleutel 80-20 verdeeld tussen het stelsel van de Werknemers en dat van de Zelfstandigen. De aan

67 Het bedrag van 471 miljoen euro ingeschreven in de Rijksmiddelenbegroting 2002 wordt 396 miljoen euro door de verderzetting van het verkoopprogramma in 2003 (bedrag opgetrokken tot 184,1 miljoen euro); wel blijft het gezamenlijk bedrag voor 2002 en 2003 ongewijzigd, door de vermindering met 75 miljoen euro van het winstaandeel Belgacom voor 2003 en de stijging ervan in de begroting 2002.

68 Het Zilverfonds zal in totaal in 2003 gefinancierd worden met niet-fiscale ontvangsten ten belope van 625 miljoen euro, ongeveer evenveel als in 2002.

69 Zie punt 1.1.1. en 2.1.2.

de EU afgestane ontvangsten zouden met slechts 0,3% stijgen (en met 1,9% dalen ten opzichte van de vermoedelijke ontvangsten 2002).

Door de sterke stijging van de aan andere overheden over te dragen middelen wordt de toename van de totale ontvangsten herleid tot een daling van de **rijksmiddelenontvangsten** (-0,7% ten opzichte van de gerealiseerde ontvangsten van 2002). De rijksmiddelenontvangsten zouden 0,9% lager liggen dan de vermoedelijke ontvangsten voor 2002; in verhouding tot het BBP zouden ze 0,6%-punt lager liggen.

1.2.2. De uitgavenkredieten in 2002 en in de initiële begroting 2003

Tabel II.5 geeft de evolutie van de uitgavenkredieten tussen 2002 en 2003 weer.

Tabel II. 5
De uitgavenkredieten van de Federale Overheid
Begroting – 2003

(in miljoenen euro)

	Initiële begroting (1)	2002 Aanpassing (2)	Aangepaste begroting (3)	2003 Initiële begroting (4)	% variatie 2003/2002 (5) =(4)/(3)
1. Dotaties	365,8	-1,7	364,1	381,0	4,6%
2. Autoriteitsdepartementen	9.148,9	-214,4	8.934,5	9.218,7	3,2%
3. Sociale Cel	15.801,4	202,3	16.003,7	17.745,5	10,9%
4. Economische Cel	4.111,3	-36,2	4.075,1	2.821,0	-30,8%
5. Diversen	131,8	-45,9	85,9	87,3	1,6%
6. Primaire uitgaven	29.559,2	-95,9	29.463,3	30.253,5	2,7%
7. Financiering Europese Unie	1.786,4	-345,2	1.441,1	1.835,9	27,4%
8. <i>Primaire uitgaven</i> (inclusief Europese Unie)	31.345,6	-441,1	30.904,4	32.089,4	3,8%
9. Rijksschuld	15.214,6	225,2	15.439,8	15.380,3	-0,4%
(excl. Niet-fiscale ontvangsten Zilverfonds)	15.214,6	-19,5	15.195,1	14.755,3	-2,9%
ALGEMEEN TOTAAL	46.560,2	-215,9	46.344,2	47.469,7	2,4%
(excl. Niet-fiscale ontvangsten Zilverfonds)	46.560,2	-460,6	46.099,6	46.844,7	1,6%

Bron : Algemene Toelichting 2003 en FOD Budget en beheerscontrole

Bij de opmaak van de begroting 2003 besliste de regering om het groeiritme van de primaire uitgaven in 2003 te beperken tot 1,3% in reële termen (2,7% in nominale termen), wat binnen de door de regering gestelde doelstelling van 1,5% ligt voor de primaire uitgaven. De uitgavenkredieten werden mede beperkt doordat voor de NMBS en de Post (70) samen 0,45 miljard euro vrijgemaakt zou worden via de FPM (71) alsmede door een gewijzigde tijdstabel voor de stortingen van de dotaties aan de Post. De afname met 30,8% van de uitgavenkredieten van de Economische Cel wordt voornamelijk verklaard door de verschuiving van de aanrekening van de staatstoelage aan het SZ-stelsel van de zelfstandigen van het Ministerie van Middenstand en Landbouw (economische cel) naar de FOD Sociale Zekerheid (sociale cel) alsmede door die zojuist vermelde gewijzigde financiering van de NMBS en de Post. De forse verhoging bij de Sociale Cel met 10,9% is in het bijzonder toe te schrijven aan die zonet vermelde verschuiving bij de aanrekeningen en aan de prestaties inzake sociale bijstand als gevolg van voordeliger regelingen voor de rechthebbenden. De departementen justitie en politie en ontwikkelingssamenwerking werden ontzien bij de besparingen. In vergelijking met de aangepaste begroting 2002 stijgen de kredieten voor de primaire uitgaven in de initiële begroting 2003 (exclusief financiering Europese Unie) met 2,7%. In reële termen komt dit neer op een toename met 1,3%.

Ten opzichte van de aangepaste begroting 2002 werden de kredieten bij de initiële begroting 2003 (72) van de rijksschuld (exclusief aflossingen en exclusief de niet-fiscale ontvangsten bestemd voor het Zilverfonds) op kasbasis met 439,85 tot 14.755,25 miljoen euro en op transactiebasis met 436,02 miljoen euro tot 14.154,78 miljoen euro verminderd. Die afname is voor het grootste deel toe te schrijven aan de duidelijk lagere rentevoeten. De hypothesen inzake de rente-evolutie op basis van de forward rates liggen immers, afhankelijk van de looptijd, 47 tot 79 basispunten lager.

-
- 70 Die voorziene tussenkomst ten belope van 297,5 miljoen euro via een deelneming in de plaats van een dotatie is nog niet goedgekeurd op EU-vlak en dus nog onzeker.
- 71 Op transactiebasis speelt dat beperkend effect niet mee, in de Algemene Toelichting is die post opgenomen als overgangscorrectie om over te gaan van het primair begrotingssaldo tot het primair financieringssaldo van de FO ('consolidatie van fondsen en instellingen buiten begroting').
- 72 Gebaseerd onder meer op een netto te financieren saldo van 1,35 miljard euro, daar waar uiteindelijk een netto te financieren saldo verwacht wordt van 2,655 miljoen euro.

1.2.3. De evolutie van het netto te financieren saldo en het vorderingensaldo in 2002 en 2003

Tabel II.6 geeft een overzicht van de evolutie van het netto te financieren saldo tussen 2002 en 2003.

Tabel II. 6
Het netto te financieren saldo van de Federale Overheid
Begroting – 2003

(in miljoenen euro)

	K a s - r e s u l t a t e n	K r e d i e t e n
	2 0 0 2	2 0 0 3 I n i t i e e l
I. O n t v a n g s t e n	4 5 . 1 8 9 , 4	4 4 . 9 3 5 , 0
- fiscale	4 0 . 5 0 4 , 6	4 0 . 6 4 3 , 7
- niet-fiscale	4 . 6 8 4 , 8	4 . 2 9 1 , 3
II. U i t g a v e n	4 4 . 8 9 4 , 5	4 5 . 6 3 3 , 8
<i>III. S a l d o v a n d e b e g r o t i n g s v e r r i c h t i n g e n</i>	<i>2 9 4 , 9</i>	<i>- 6 9 8 , 8</i>
IV. S c h a t k i s t v e r r i c h t i n g e n	- 2 . 0 7 2 , 9	- 1 . 9 5 6 , 0
<i>V. N e t t o t e f i n a n c i e r e n s a l d o</i>	<i>- 1 . 7 7 8 , 0</i>	<i>- 2 . 6 5 4 , 8</i>
<i>Netto te financieren saldo in % van het BBP</i>	<i>- 0 , 7 %</i>	<i>- 1 , 0 %</i>

Bron : Algemene Toelichting 2003

Maandelijkse Schatkisttoestand – december 2002

Op basis van de besproken ontvangsten- en uitgavenevolutes wordt voor 2003 in de initiële begroting een negatief begrotingssaldo bekomen van 698,8 miljoen euro, tegenover een positief saldo van 294,9 miljoen euro in 2002. Rekening houdend met het geraamde saldo van de schatkistverrichtingen (-1.956,0 miljoen euro), bekomt men een netto te financieren saldo van 2.654,8 miljoen euro tegenover 1.398,3 miljoen euro in de aangepaste begroting 2002 en een in 2002 verwezenlijkt saldo van -1.778,0 miljoen euro. Dit is een verslechtering ten opzichte van het in 2002 verwezenlijkte bedrag met 876,8 miljoen euro. Hierbij dient benadrukt dat uit de verslechtering van het netto te financieren saldo zeker nog geen conclusie mag getrokken worden over een verslechtering van de nominale schuldvariatie die immers ook door technische en financiële factoren wordt bepaald zoals bijvoorbeeld de omvang van de beleggingen.

Sinds een paar jaar wordt in de Algemene Toelichting ook de overgang gemaakt van het saldo volgens de begrotingsdefinitie naar het vorderingensaldo conform de ESR-95 definities. Deze overgang wordt weergegeven in tabel II.7.

Tabel II. 7
Het vorderingensaldo van de Federale Overheid
Begroting – 2003

(in miljarden euro)

	2002 Overheids- rekening	Algemene Toelichting	
		Aangepast 2002	Initieel 2003
Saldo begrotingsverrichtingen		0,52	-0,70
Correcties overgang naar vorderingensaldo <i>(Waarvan BNP-bijdrage aan de EU)</i>		-1,74 <i>(-1,44)</i>	-0,29 <i>(-1,84)</i>
Vorderingensaldo	-0,71	-1,22	-0,99
Vorderingensaldo in % van het BBP	-0,3	-0,5	-0,4

Bron: INR – Overheidsrekeningen 2002, Algemene Toelichting 2003

Uit Tabel II.7 valt af te lezen dat de verslechtering van het begrotingssaldo tussen de aangepaste begroting 2002 en de initiële begroting 2003 meer dan volledig toe te schrijven is aan verrichtingen die geen invloed hebben op het vorderingensaldo. De correcties voor de overgang naar het vorderingensaldo nemen af met 1,45 miljard euro. Die afname heeft vooral te maken met een aantal niet-fiscale ontvangsten die het begrotingssaldo verbeteren, maar niet het vorderingensaldo, alsmede met beduidend minder netto deelnemingen en kredietverleningen. Het positieve saldo van de begrotingsverrichtingen in de aangepaste begroting 2002 was daarentegen vooral toe te schrijven aan verrichtingen die geen invloed hebben op het vorderingensaldo. Het geraamde vorderingentekort in de initiële begroting 2003 ligt wat lager dan in de aangepaste begroting 2002 en iets hoger dan het resultaat voor 2002. Uitgedrukt in % van het BBP zou het vorderingentekort stijgen van 0,3% in 2002 naar 0,4% in 2003.

1.2.4. De begrotingscontrole 2003

Op basis van de in februari gehouden beperkte begrotingscontrole werden dit jaar geen parlementaire documenten (zoals een Algemene toelichting bij de staatsbegroting) opgesteld wegens de ontbinding van het parlement in april in het vooruitzicht op de parlementsverkiezingen. Bij die atypische vervroegde begrotingscontrole werd om op koers van het beoogde begrotingsevenwicht voor de gezamenlijke overheid te blijven, besloten de per saldo tegenvallende ontvangsten (combinatie van minderontvangsten ingevolge economische groeivertraging, hogere dan verwachte ontvangsten 2002 en meer af te stane middelen aan de deelgebieden en hogere niet-fiscale ontvangsten) te compenseren door punctuele specifieke besparingen (64,5 miljoen euro) en vooral door een algemene lineaire besparing bij de primaire uitgaven van de departementen.

Het bedrag van de benodigde bezuinigingen werd beperkt door de voorziene rentemeevaller als gevolg van de rentedaling sinds de opstelling van de initiële begroting 2003.

Bij de in februari dit jaar gehouden begrotingscontrole werd de hypothese inzake economische groei verlaagd van 2,1% naar 1,4%. Enerzijds leidt de tragere economische groei tot minderinkomsten ten belope van 518,0 miljoen euro. Anderzijds ligt de fiscale basis 2002 361,8 miljoen euro hoger dan bij de begrotingsopmaak 2003 werd voorzien. Per saldo zou er in 2003 + dus een fiscale minderontvangst zijn van 156,2 miljoen euro; daarnaast zou er bij de niet-fiscale ontvangsten een meevaller van 103,3 miljoen euro zijn. De herziening van de middelen toegewezen aan gemeenschappen en gewesten op basis van definitieve cijfers voor inflatie en BNI voor 2002 en een gunstige afrekening voor de Federale Overheid van door haar geprefinancierde uitgaven voor de Gewesten, leidt per saldo voor de Federale Overheid tot een negatief effect van 195,8 miljoen euro.

Op basis van de lagere forward rates van 28 januari 2003 dan van de in aanmerking genomen forward rates van 11 september 2002 zouden de totale rentelasten in de economische begroting 204,3 miljoen euro (73) en in de kasoptiek 21,21 miljoen euro lager liggen dan in de oorspronkelijke begroting 2003. Aangezien de recentere forward rates nog lager liggen, wordt aldus een impliciete rentebuffer ingebouwd om eventuele extra-minderinkomsten op te vangen.

De verlaging in 2003 van het maandelijks ordonnanceringsritme van de FOD's (74) ten opzichte van 2002 met 0,21% per maand (-2,5% op jaarbasis) voor wat de kredieten lopend jaar en transporten betreft leidt tot een budgettair voordeel van ongeveer 239 miljoen op jaarbasis. Rekening houdend ook nog met specifieke besparingsmaatregelen en minderuitgaven bij de departementen zullen de primaire uitgaven 303,5 miljoen euro lager liggen, zodat ze aldus grosso modo een nulgroei zouden vertonen. Samen met de hogere doorstortingen vanwege de Federale Overheid naar de Sociale Zekerheid ten belope van 171,5 miljoen euro leiden de aanpassingen bij ontvangsten en uitgaven in totaal tot een verbetering van het vorderingensaldo met 85,9 miljoen euro.

Over de eerste vier maanden liggen de totale fiscale ontvangsten in 2003 na (boekings)correcties 1,6% hoger dan in 2002. Voor de maanden mei tot juli van dit jaar vertonen de vooruitzichten een achteruitgang van 2,6% ten opzichte van diezelfde periode verleden jaar. Terwijl na vier maanden in 2002 43,8% van de kredieten exclusief Rijksschuld was geordonnanceerd, is dat dit jaar 42,8%, wat er dus op wijst dat het ankerprincipe goed wordt nageleefd.

Met het oog op een versnelde schuldafbouw wordt de FPM krachtens artikel 131 van de Programmawet van 8 april 2003 ermee belast de door CREDIBE beheerde portefeuille

73 Op basis van de toestand van de staatsschuld op 31 december 2002 en van een NFS van 2.654,8 miljoen euro zoals in aanmerking genomen in de initiële begroting 2003. Op te merken valt dat de niet-fiscale ontvangsten toegewezen aan het Zilverfonds 564 miljoen euro bij de begrotingscontrole 2003 bedragen in de plaats van 625 miljoen euro in de initiële begroting. De forward rates op drie maand (2,63%) en op tien jaar (4,31%) liggen gemiddeld respectievelijk 53 en 46 basispunten lager dan die in aanmerking genomen in de initiële begroting.

74 Uitgezonderd een aantal posten als de NMBS, de Post, vervangingsuitkeringen aan individuen en Internationale Samenwerking.

hypothecaire leningen (afkomstig van het CBHK) te verkopen. Door de valorisatie van de activa van CREDIBE, die integraal aan het Zilverfonds zal toegewezen worden, zal de Maastricht-schuldenlast met 2,8 miljard euro of 1,1% van het BBP tot 101,8% verlaagd worden. Die operatie zal gepaard gaan met de overname door de Staat van de financiële lasten van de schulden van CREDIBE, die reeds zijn opgenomen in de Maastricht-schuld.

1.3. Besluit

Omdat de economische groei in 2003 weliswaar zwak blijft maar naar verwachting hoger zou liggen dan in 2002, zou de groei van de totale gecorrigeerde lopende fiscale ontvangsten volgens de initiële begroting 2003 (+2,4% ten opzichte van de vermoedelijke ontvangsten 2002) lichtjes hoger zijn in 2003 dan in 2002 (+1,9% bij de vermoedelijke ontvangsten en +2,2% bij de realisaties). Tot nu toe lijkt de evolutie van de ontvangsten echter de recente minder goede vooruitzichten te bevestigen. Daarenboven wordt de begroting 2003 minder dan de begroting 2002 begunstigd door eenmalige occasionele factoren bij de niet-fiscale ontvangsten zoals de opbrengst van de verkoop van onroerende activa en een korting op de BNP-afdracht aan de EU. Bovendien wordt de federale begroting nog benadeeld door een hogere stijging van aan andere overheden afgedragen ontvangsten. Mede door een besparing op de departementale uitgaven in 2002 en 2003 en een strikte bewaking van het ordonnancerings tempo wordt de groei van de primaire uitgaven ondanks enkele beleidsintensiveringen in toom gehouden. Tot nu toe blijft het uitgaventempo in 2003 inderdaad op schema dankzij een strikte monitoring. Dit beheerste uitgaventempo alsmede de rentelastenverlagingen maken het volgens de gegevens van de initiële begroting 2003 mogelijk dat in 2003 het vorderingstekort ondanks de omvangrijke belastingverlagingen in 2003 met 0,1 procentpunt van het BBP zou kunnen afnemen ten opzichte van de aangepaste begroting 2002, zodat volgens de initiële begroting voor de Federale Overheid zou voldaan kunnen worden aan het in het stabiliteitsprogramma 2003-2005 vooropgestelde vorderingstekort van 0,4% van het BBP. Volgens de laatste ramingen van de NBB en van het FPB zou het vorderingstekort voor 2003 bij ongewijzigd beleid evenwel hoger zijn dan het vermelde beoogde tekort van 0,4% van het BBP.

De Afdeling dringt er sterk op aan dat het strikte soberheidsbeleid inzake samendrukbare uitgaven waartoe beslist is bij de minibegrotingscontrole van februari laatstleden, onverkort zou worden uitgevoerd ten einde de budgettaire weerslag van de verslechterde economische groeivoorzichten sinds de opstelling van de initiële begroting 2003 zoveel mogelijk te compenseren met het oog op het behalen van het nagestreefde objectief voor de Federale Overheid. Het groeitempo inzake uitgaven van de departementen dient dus verder nauwgezet bewaakt en bij de minste overschrijding van het toegestane groeitempo dient direct ingegrepen.

2. De evolutie in de sociale zekerheid

2.1. *De evoluties in de sociale zekerheid voor werknemers 2001-2003*

2.1.1. De belangrijkste evoluties 2001-2002

Tabel II.8 geeft de evoluties weer van de lopende ontvangsten en uitgaven in de sector van de sociale zekerheid voor werknemers, zoals die in de verschillende stadia van het budgettaire proces konden opgetekend worden. De cijfers die geput werden uit het Vademecum van de Begroting van de sociale bescherming worden meer in detail weergegeven in bijlage III.8. Dit betekent dat in onderstaande tekst voor 2001 de voorlopige realisaties gegeven worden en voor 2002 de cijfers van de aangepaste begroting, de ramingen van de betrokken instellingen van december 2002, met uitzondering van de ZIV-uitgaven waarbij rekening is gehouden met de begrotingsdoelstelling 2002.

Tabel II. 8
Sociale zekerheid voor werknemers 2001-2002

(in miljoenen euro)

	2001 Voorlopige realisaties	Initieel	2002 Begrotings- controle	Aangepaste begroting	% variatie '02 aang.beg. '01 voorl.rea.
Uitkeringsinstellingen					
Uitgaven	40.662	42.454	42.837	43.258	6,4%
Prestaties	38.436	40.108	40.459	40.709	5,9%
<i>w.o. Z.I.V. Gezondheidszorg</i>	12.883	13.519	13.519	13.497	4,8%
<i>Pensioenen</i>	12.817	13.310	13.410	13.410	4,6%
<i>Werkloosheid</i>	4.770	5.039	5.208	5.443	14,1%
Andere	2.225	2.346	2.378	2.549	14,6%
Eigen ontvangsten	2.340	2.449	2.515	2.540	8,5%
Lopende behoeften	38.321	40.006	40.323	40.718	6,3%
Overdracht Globaal beheer	38.673	40.327	40.576	40.971	5,9%
Saldo Uitkeringsinstellingen	352	321	253	253	
Globaal beheer					
Ontvangsten	39.388	40.860	41.113	41.719	5,9%
Bijdragen	29.898	30.576	30.775	31.275	4,6%
Staatstussenkomst	5.090	5.122	5.125	5.125	0,7%
Alternatieve financiering	3.348	4.247	4.266	4.349	29,9%
Andere	973	915	947	916	-5,9%
Uitgaven Globaal beheer	39.370	40.845	41.080	41.395	5,1%
Overdrachten naar andere sectoren	38.668	40.327	40.576	40.965	5,9%
Andere	701	518	504	430	-38,8%
Saldo Globaal beheer	18	15	33	324	
Globaal saldo	370	336	287	578	
P.m.					
Totaal ontvangsten	41.728	43.308	43.628	44.259	6,1%
Totaal uitgaven	41.363	42.972	43.341	43.688	5,6%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale bescherming 2003

Het werknemersstelsel realiseert volgens de aangepaste begroting in 2002 een **globaal overschot op de lopende verrichtingen** van 578 miljoen euro. Dit is hiermee dus 291 miljoen euro beter dan geraamd bij de begrotingscontrole (287 miljoen euro), wat voor een groot deel te danken is aan de ontvangsten uit bijdragen die ongeveer 500 miljoen hoger lagen dan voordien geraamd. Het effect van deze meerontvangst werd echter gedeeltelijk gecompenseerd door een bedrag aan meeruitgaven inzake prestaties ten belope van 250 miljoen euro (hoofdzakelijk inzake werkloosheid) en een éénmalige overdracht naar de RVP-Kapitalisatie ten belope van 181,6 miljoen euro. Dit ten belope van 208 miljoen euro beter globaal saldo dan van 2001 is in hoofdzaak toe te schrijven aan de gunstige evolutie van de ontvangsten uit de alternatieve financiering die ongeveer 1.000 miljoen euro hoger lagen dan geraamd. De verdere, meer gedetailleerde, bespreking volgt de logica eigen aan het Globaal beheer. Eerst worden de verrichtingen op het niveau van de uitkeringsinstellingen besproken. Daarna komen de ontvangsten en de uitgaven van het Globaal beheer aan bod.

De **totale uitgaven van de uitkeringsinstellingen** zijn in 2002 ten opzichte van 2001 met 6,4% gestegen. De **prestaties** maken ongeveer 94% uit van de totale uitgaven, het is dan ook logisch dat zij de uitgavenevolucie domineren. In vergelijking met 2001 zijn de prestaties in nominale termen toegenomen met 5,9%. Dit algemeen cijfer camoufleert echter uiteenlopende evoluties in verschillende sectoren. De uitgaven voor *gezondheidszorgen* zouden met 4,8% toenemen ten opzichte van 2001. Het begrotingsobjectief voor de gezondheidszorgen werd voor het werknemersstelsel voor 2002 oorspronkelijk op 13.518,8 miljoen euro vastgelegd, meer dan 7,1% ten opzichte van de begrotingsdoelstelling 2001. Het begrotingsobjectief werd in de maand september herzien en vastgelegd op 13.514,5 miljoen euro. Rekening houdend met de norm voor de reële groei van de uitgaven (2,5%) en een omvangrijke reeks besparingsmaatregelen (voor 218 miljoen euro bij de geneesmiddelen) ten belope van in totaal 477 miljoen euro (75) en een bijkomende enveloppe voor nieuwe initiatieven van 34 miljoen euro (beslist bij de initiële begroting 2002) werd het begrotingsobjectief voor de totale sector geneeskundige verzorging voor 2002 oorspronkelijk op 14.416,6 miljoen euro vastgesteld (+7,2% ten opzichte van het begrotingsobjectief 2001).

Volgens de op onvolledige rekeningen gebaseerde voorlopige cijfers van maart 2003 zou het globale begrotingsobjectief (inclusief stelsel van de zelfstandigen) onderschreden zijn met 245,3 miljoen euro. Aldus lijkt de tak ZIV-gezondheidszorgen voor het eerst sinds 1995 een overschot geboekt te hebben en lijken die nog niet definitieve cijfers te bevestigen dat de begroting 2003 terecht uitging van de veronderstelling dat er geen overschrijding zou zijn van de begrotingsdoelstelling in 2002. Op basis van die cijfers zouden de uitgaven van de Gezondheidszorgen in zijn geheel in 2002 met slechts 2,7% gegroeid zijn, wat duidelijk contrasteert met de hoge groeicijfers van 2000 en 2001 van respectievelijk 6,6% en 7,5%. Dit veel betere (kas)resultaat dient evenwel ietwat gerelativeerd doordat ook boekingsversnellingen (wegens verschuivingen in de facturatedatum) in 2001 als gevolg van de invoering van de euro hebben bijgedragen tot het tragere groeiritme van de uitgaven in 2002.

De uitgaven voor *werkloosheid* (incl. activering) zijn met 14,1% gestegen en vormen aldus de sterkste stijgingspost. Sinds 2001 is er opmerkelijke uitgavenstijging die een trendbreuk vormt met de stabilisatie (of zelfs daling) van de uitgaven voor werkloosheid in de vier vorige jaren. De sterke stijging van de uitgaven voor werkloosheid in 2002 is te wijten aan de verslechtering van de conjunctuur, die tot uiting komt in een grote toename van het aantal werklozen. Er werd voor 2002 ook een bedrag van 112,4 miljoen euro voorzien voor de strijd tegen de armoede en de werkgelegenheidsvallen. De uitgaven voor *brugpensioenen* zijn met 0,6 % gedaald wegens het dalend aantal rechthebbenden en zetten aldus de neerwaartse trend verder. De uitgaven voor *loopbaanonderbreking* zijn met 29,5% gestegen, hoofdzakelijk als gevolg van het aantal budgettaire eenheden, waaronder vooral de deeltijdse loopbaanonderbrekers, aangemoedigd door maatregelen van 1998. De nog sterkere stijging in 2002 dan voordien heeft te maken met de invoering vanaf 1 januari 2002 van het voor de betrokkenen gunstiger sociaal systeem van tijdskrediet, loopbaanverkorting en vermindering van de prestaties tot halftijdse arbeid.

75 Waaronder een bedrag van 18,8 miljoen euro wegens uitstel van bepaalde initiatieven voor 2001.

De uitgaven voor *pensioenen* zouden met 4,6% gestegen zijn ten opzichte van 2001. De verlenging van de pensioenleeftijd voor vrouwen leidt tot een vermindering van het aantal gepensioneerden, wat evenwel gecompenseerd wordt door een vermeerdering bij de gerechtigden in andere sectoren van de Sociale Zekerheid. De pensioenen die vóór 1993 zijn ingegaan, werden vanaf 1 januari 2002 met 1% verhoogd.

De **andere uitgaven van de uitkeringsinstellingen** zijn ten opzichte van 2001 in nominale termen met 14,6% gestegen.

De **eigen ontvangsten van de uitkeringsinstellingen** zijn in 2002 met 8,5% toegenomen tot 2.540 miljoen euro. Die gevoelige stijging is het resultaat van de verhoogde tussenkomst (33% van de uitkeringen voor tijdelijke werkloosheid) van het Fonds voor de Sluiting van de ondernemingen ingevolge de toename van de tijdelijke werkloosheid en van de terugvordering ten belope van 65 % van de overschrijding van de geneesmiddelenbegroting voor gezondheidszorg in 2001 (voor 60,4 miljoen euro).

De **overdrachten van het Globaal beheer** moeten in principe de financieringsbehoeften van de uitkeringsinstellingen dekken (76). De hoger beschreven cijfers van de aangepaste begroting 2002 inzake ontvangsten en uitgaven van de uitkeringsinstellingen gaven aanleiding tot een lopende behoefte van 40.718 miljoen euro in 2002. Ten opzichte van de (voorlopige) realisatie 2001 is dit een stijging met 6,3%. De overdracht van het Globaal beheer (40.971 miljoen euro) was dus meer dan voldoende om de lopende behoefte te dekken. De uitkeringsinstellingen realiseerden bijgevolg een overschot van 253 miljoen euro.

76 In principe dekken de overdrachten van het Globaal beheer zowel de lopende behoeften (saldo van de totale uitgaven en eigen ontvangsten) als het saldo van de kapitaalrekening. Voor de RIZIV-geneeskundige verzorging financiert het Globaal beheer de begrotingsdoelstelling en het deel van de overschrijding van het jaar t-2 dat ten laste van het RIZIV valt. Aldus bijvoorbeeld stort het RSZ-GB in 2002 aan het RIZIV-Gezondheidszorgen, bovenop de begrotingsdoelstelling, een voorschot op de overschrijding van de begrotingsdoelstelling 2001 (213,0 miljoen euro) en het saldo met betrekking tot 2000 (10,4 miljoen euro). Een deel van die overschrijding zal worden gerecupereerd.

De **ontvangsten van het Globaal beheer** zijn in 2002 met 5,9% gestegen. De ontvangsten aan **sociale bijdragen** lagen 1,6% hoger dan geraamd bij de begrotingscontrole als gevolg van onder meer de hogere dan verwachte loonmassa van 2001 als uitgangspunt en de opwaartse herziening van de loonmassa voor 2002 van de privé-sector van +3,02% naar +3,38%. Ze zijn met 4,6% gestegen ten opzichte van 2001 ondanks de ongunstige conjunctuur en de toegenomen impact van de vermindering van de sociale bijdragen. Deze laatste is toegenomen van 3.151,1 miljoen euro in 2001 tot vermoedelijk 3.325,2 miljoen euro in 2002, een toename met 5,5% (77). Bij de begrotingscontrole 2002 werd enerzijds het totale bedrag van de bijdrageverminderingen met 145 miljoen euro naar beneden toe herzien en werden anderzijds nieuwe initiatieven genomen inzake bijdragenverminderingen voor een totaal van 187 miljoen euro (78).

De globale **staatstoelage** is in 2002 toegenomen met 0,7% en zou 5.125 miljoen euro bedragen. Daar de stelsels van de mijnwerkers en zeelieden enkele jaren geleden geïntegreerd werden in het Globaal beheer bevat deze staatstoelage ook de toelage aan deze stelsels (79). Sinds 2001 is geen tussenkomst van de Federale Overheid in de leninglasten meer voorzien wegens de overname van de schulden van de sociale zekerheid ten overstaan van de banken (844 miljoen euro voor het werknemersstelsel) door de Staat (80) begin 2001. Sinds 2001 wordt er een jaarlijks afnemende staatstoelage (51,4 miljoen euro in 2002) uitbetaald in de financiële lasten van de leningen tussen instellingen van sociale zekerheid. Terwijl de globale staatstoelage in 2001 met 2,26 miljoen euro verminderd werd om rekening te houden met het effect van de politiehervorming, is dat in 2002 voor 28,556 miljoen euro het geval.

-
- 77 De aangehaalde cijfers inzake bijdragevermindering houden geen rekening met het deel van de Sociale Maribel dat niet langer aangerekend wordt als een bijdragevermindering, maar dat door de RSZ gestort wordt in een fonds.
- 78 Waarvan 81,8 miljoen euro voor de inhaalbeweging van de structurele bijdragenvermindering voor de bedienden en 61,9 miljoen euro voor de bijdragenvermindering (voor de arbeiders) voor de jaarlijkse vakantie en 42,3 miljoen voor de ondersteuning van de tewerkstelling van ouderen. Inclusief Sociale Maribel stijgen de sociale bijdrageverminderingen van 3.480,4 in 2001 naar 3.590,7 miljoen euro.
- 79 Het gaat in dit geval niet om een forfaitair bedrag, de staatstoelage aan deze stelsels worden ieder jaar vastgesteld in functie van het evenwicht.
- 80 Met uitzondering van vijf hypothecaire leningen voor een per 1 januari 2001 openstaand bedrag van 22,8 miljoen euro.

De opmerkelijke toename van de **alternatieve financiering** in 2002 met 29,9%, na een daling met 5,7% in 2001, is grotendeels toe te schrijven aan het wegvallen van de vermindering van de alternatieve financiering voor een zelfde bedrag als compensatie voor de overname begin 2001 van de (quasi-volledige) schulden van de SZ (81). Zowel in 2001 als in 2002 bedroeg het BTW-toewijzingspercentage 23,514%. Bij die forse stijging speelt ook de toewijzing aan de SZ van het bedrag van de belastingopbrengst van de voordelen gekoppeld aan de toekenning van aandelenopties met een verdeling over het werknemers- en zelfstandigenstelsel zoals bij de alternatieve financiering. In feite was voorzien dat reeds in 2001 een bedrag zou gestort zijn, wat pas in 2002 gebeurde. Daarnaast zijn er sinds 2002 een aantal punctuele aanpassingen van de alternatieve financiering die voortvloeien uit de politiehervorming en een andere wijze van financiering van het betaald educatief verlof en de wachttuitkeringen voor ex-werknemers van de steenkool- en staalindustrie (EGKS).

De **diverse ontvangsten** van het Globaal beheer daalden van 973 naar 916 miljoen euro, wat nagenoeg volledig te wijten is aan de drastische verlaging van de beleggingsopbrengsten.

De totale ontvangsten van het Globaal beheer worden naast de overdracht naar de uitkeringsinstellingen ook aangewend voor een aantal specifieke uitgaven (o.a. de werkingskosten van de RSZ). Deze **voorafnames** van het Globaal beheer zijn in 2002 met 38,8% van 701 tot 430 miljoen euro afgenomen. Die forse verlaging is vooral toe te schrijven aan het veel lagere bedrag van de storting van de sociale Maribel voor de non-profitsector in een fonds (82), alsmede, voor het grootste deel, aan het wegvallen in 2002 van de (niet-recurrente) als kapitaaloverdracht geboekte storting in 2001 van 221 miljoen euro aan de RJV als compensatie van het verlies aan intresten op overdrachten uit het verleden.

Het Globaal beheer zou in 2002 een overschot van 324 miljoen euro realiseren, tegenover een beperkt overschot van 18 miljoen euro in 2001. Rekening houdend met het overschot van de uitkeringsinstellingen van 253 miljoen euro werd in 2002 een **globaal overschot** op de lopende rekening gerealiseerd van **578 miljoen euro**, ten opzichte van een overschot van 370 in 2001. De totale ontvangsten (+6,1%) zijn immers sneller gestegen dan de uitgaven (+5,6%).

2.1.2. De budgettaire evoluties in 2002-2003

Tabel II.9 geeft voor de initiële begroting 2003 de evolutie weer van de belangrijkste stromen van de sociale zekerheid voor werknemers en vergelijkt deze met de aangepaste begroting 2002.

81 Op te merken valt dat in de nationale rekeningen die verrichting voor de sociale zekerheid in 2001 budgettair positief uitvalt omdat de als kapitaalontvangst geboekte schuldovername het bedrag van de vermindering van de lopende toegewezen ontvangsten overtreft (cf. infra).

82 Vanaf 1999 wordt de sociale Maribel in de gehanteerde statistieken niet langer opgenomen als een bijdragevermindering, maar wordt het bedrag in een Fonds gestort.

2.1.2.1. De initiële begroting 2003

Tabel II. 9
Evolutie sociale zekerheid voor werknemers
Initiële begroting 2003

(in miljoenen euro)

	2002 Aangepaste begroting	2003 Initieel	% variatie ' 03 in. ' 02 aang.beg.
Uitkeringsinstellingen			
Uitgaven	43.258	44.949	3,9%
Prestaties	40.709	42.444	4,3%
<i>w.o. Z.I.V. Gezondheidszorg</i>	13.497	14.368	6,5%
<i>Pensioenen</i>	13.410	13.843	3,2%
<i>Werkloosheid</i>	5.443	5.631	3,5%
Andere	2.549	2.505	-1,7%
Eigen ontvangsten	2.540	2.515	-1,0%
Lopende behoeften	40.718	42.434	4,2%
Overdracht Globaal beheer	40.971	42.464	3,6%
Saldo Uitkeringsinstellingen	253	30	-88,2%
Globaal beheer			
Ontvangsten	41.719	43.006	3,1%
Bijdragen	31.275	32.424	3,7%
Staatstussenkomst	5.125	5.189	1,2%
Alternatieve financiering	4.349	4.361	0,3%
Andere	916	979	6,9%
Uitgaven Globaal beheer	41.395	42.939	3,7%
Overdrachten naar andere sectoren	40.965	42.461	3,7%
Andere	430	477	11,1%
Saldo Globaal beheer	324	67	
Globaal saldo	578	97	
P.m.			
Totaal ontvangsten	44.259	45.521	2,9%
Totaal uitgaven	43.688	45.427	4,0%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale bescherming 2003

Daar waar in 2002 een overschot van 578 miljoen euro zou worden gerealiseerd, wordt dit volgens de initiële begroting 2003 herleid tot een overschot van slechts 97 miljoen euro. Ten opzichte van 2002 nemen de totale ontvangsten toe met 2,9% en de totale uitgaven met 4,0%.

De **uitgaven van de uitkeringsinstellingen** die voor ca. 95% uit prestaties bestaan, zouden in 2003 met 3,9% stijgen. Rekening houdend met een bij de initiële begroting geraamde evolutie van de gezondheidsindex (+1,3%), komt dit neer op een reële stijging van de uitgaven met 2,6%.

De **uitgaven voor prestaties** zouden volgens de initiële begroting 2003 met 4,3% stijgen.

De uitgaven voor *gezondheidszorgen* stijgen met 6,5%. In de begrotingsdoelstelling 2003 GZ zijn voor 108,18 miljoen euro besparingen betreffende de geneesmiddelensector en voor 65,99 miljoen euro nieuwe initiatieven ten voordele van de patiënten en de huisartsen opgenomen. De begrotingsdoelstelling voor gezondheidszorgen wordt vastgelegd op 14.368 miljoen euro voor het stelsel van de werknemers en op 974 miljoen euro voor dat van de zelfstandigen. De totale begrotingsdoelstelling is dus vastgelegd op 15.342 miljoen euro, wat een verhoging is met 6,46% ten opzichte van de aangepaste doelstelling van 2002 (14.412 miljoen euro).

Bij de uitgavenraming voor de *uitkeringen* wordt een stijging genoteerd met 6,7%. Die forse stijging is grotendeels het gevolg van de stijging van het aantal vergoede dagen alsook van de sinds 2001 ingevoerde sociale correcties die in januari 2003 in werking zullen treden (zoals verhoging van het percentage van de uitkeringen van alleenstaande invaliden van 45% naar 50% en een verhoging van de minima met 1%).

Bij de uitgaven voor *pensioenen* zou een groei opgetekend worden met 3,2% ten opzichte van 2002. De groei van de pensioenuitgaven wordt gedrukt door de hoger aangehaalde verhoging van de pensioenleeftijd voor vrouwen; anderzijds wordt de uitgavengroei bevorderd door de verhoging van uitkeringen (83).

De stijging van de uitgaven voor *werkloosheid* (incl. activering en jeugdvakantiegeld) met 3,47% ten opzichte van 2002 is onder meer gebaseerd op de hypothese van de Economische Begroting van september 2002 van een toename met 6.076 fysieke eenheden werklozen ten opzichte van de vermoedelijke realisaties van 2002 en een aantal sociale maatregelen ten belope van 5,2 miljoen euro voor specifieke doelgroepen. De uitgaven voor *loopbaanonderbreking* stijgen onder de impact van een sterk volume-effect en de invoering van het voor de gerechtigden gunstiger stelsel van tijdskrediet in de privé-sector met 11,8% ten opzichte van 2002.

83 Verhoging van pensioenen ingegaan in 1993, 1994 en 1995 met 2% en van die ingegaan vóór 1993 met 1% en verhoging vanaf 1 april 2003 van het gewaarborgd minimumpensioen, en uitbreiding van het recht op het gewaarborgd minimumpensioen voor de gepensioneerden met een gemengde loopbaan.

Volgens de initiële begroting zouden de uitgaven voor *brugpensioenen* in 2003 met 2,9% achteruitgaan wegens het dalend aantal gerechtigden en wegens een licht ongunstiger berekening van de werkloosheidsuitkeringen. Aldus zou de sinds vele jaren opgetekende ononderbroken dalende trend verder gezet worden. Volgens de eerste indicaties zou aan de onafgebroken dalende trend van het aantal bruggepensioneerden evenwel in 2003 voorlopig althans een einde zijn gekomen, als gevolg van de economische malaise en de ermee gepaard gaande golf van bedrijfsherstructureringen.

De andere uitgaven van de uitkeringsinstellingen zouden afnemen met 1,7%. Die daling is in het bijzonder toe te schrijven aan het bedrag van om en nabij de 25 miljoen euro aan besparingsmaatregelen dat genomen is in de beheerskosten van de centrale instellingen.

Rekening houdend met de geraamde eigen ontvangsten van de uitkeringsinstellingen die met 1% dalen, onder meer door het wegvallen van een in de begroting opgenomen bedrag van recuperatie bij de geneesmiddelensector, nemen de **lopende behoeften van de uitkeringsinstellingen** toe met 4,2% tot 42.434 miljoen euro. Voor 2003 wordt er een overdracht van het Globaal beheer voorzien van 42.464 miljoen euro. Dit brengt het geraamde overschot van de uitkeringsinstellingen op 29,9 miljoen euro.

De geraamde ontvangsten van het Globaal beheer nemen toe met 3,1%. De ontvangsten uit **bijdragen** zouden ten opzichte van 2002 toenemen met 3,7%. Bij die raming is uitgegaan van onder andere een groeivoet van de loonmassa van de privé-sector met 3,68%. Het totale bedrag voor de bijdrageverminderingen, exclusief sociale Maribel, is gestegen van 3.325,2 miljoen euro in 2002 naar 3.498,6 miljoen euro in 2003. Het geheel van de sociale bijdragenverminderingen bij de RSZ wordt geraamd op 3.813,5 miljoen euro in 2003 tegen 3.590,7 miljoen euro in 2002. In die verhoging zijn enkele maatregelen opgenomen zoals de verlaging van het krediet voorzien voor de collectieve arbeidsduurvermindering met 82,7 miljoen euro en de verhoging van de verminderingen van de persoonlijke bijdragen met 68,5 miljoen euro met het oog op de verhoging van het nettoloon van de lage lonen in de strijd tegen de werkloosheidsval. Zoals in 2002 betreft ook in 2003 de bijkomende vermindering van de sociale bijdragen de uitbreiding van het programma voor de structurele vermindering van de werkgeversbijdragen, veruit de grootste post van de sociale bijdragenverminderingen.

De **staatstoelage** werd bij de initiële begroting 2003 na een aantal aanpassingen vastgesteld op 5.189 miljoen euro, een toename met 1,2% ten opzichte van 2002. De evolutie van de staatstoelage en de alternatieve financiering komende van de BTW volgen de evolutie van de gezondheidsindex, in casu 1,3%. Bij de begrotingscontrole 2001 werd beslist het bedrag van de globale toelage vanaf 2002 te verminderen met 28,6 miljoen euro als gevolg van de politiehervorming (84).

84 Daarvan is 18,1 miljoen euro het gevolg van de onderwerping van de eenheidspolitie aan het stelsel van de RSZPPO en is 10,46 miljoen euro te wijten aan de verhoging van de alternatieve financiering met 10,46 miljoen euro ter compensatie van de door de politiezones niet-verschuldigde bijdragen op sociale voordelen krachtens art. 15 van de wet van 6 mei 2002 tot oprichting van het Fonds voor de pensioenen van de geïntegreerde politie en houdende bijzondere bepalingen inzake sociale zekerheid.

De **alternatieve financiering** bedraagt in 2003 4.361 miljoen euro, wat slechts 0,3% meer is dan voor 2002. Die geringe stijging (op basis van de evolutie van de gezondheidsindex van 1,3%) is meer dan volledig toe te schrijven aan de drastische vermindering van de toewijzing van de opbrengst van de belasting in verband met de stock options van 96,3 naar 23,9 miljoen euro wegens onder meer de opname in de boekhouding van 2002 van een belangrijk saldo van 2001.

De ten opzichte van 2002 opgetekende vermeerdering van de **andere ontvangsten** met 6,9% ondanks de geringe vermindering van de opbrengst van de bijzondere bijdrage voor de Sociale Zekerheid is voor het grootste deel toe te schrijven aan de toewijzing vanaf 2003 van bepaalde accijnsopbrengsten op tabak (met een verdeling over het stelsel van werknemers en dat van zelfstandigen van 80-20)(50 miljoen euro) in het kader van de financiering van de sector van de gezondheidszorgen en de pensioenen en de éénmalige storting bij de diversen van een bedrag van 30,948 miljoen euro door de NMBS tot beëindiging van het geschil betreffende de loonmatigingsbijdrage.

Van de totale middelen van het Globaal beheer worden een aantal uitgaven voorafgenomen. Deze **voorafnames** zijn in totaal met 47 miljoen euro of 11,1% toegenomen, wat nagenoeg volledig toe te schrijven is aan de toename van de externe overdrachten naar Fondsen voor de Sociale Maribel non-profit sector van 265,2 naar 314,8 miljoen euro.

De transfers naar de uitkeringsinstellingen werden vastgesteld op 42.461 miljoen euro, wat 3,7% meer is dan in 2002. Samen met de voorafnames (477 miljoen euro) bedragen de uitgaven van de RSZ-Globaal beheer dus 42.939 miljoen euro. Dit levert een overschot op van 67 miljoen euro.

Rekening houdend met het positief saldo van de uitkeringsinstellingen bedraagt het **globaal overschot 97 miljoen euro**, heel wat minder dus dan het voor 2002 geraamde overschot van 578 miljoen euro. Die negatieve evolutie wordt verklaard doordat in tegenstelling tot 2001 de totale ontvangsten (+2,9%) trager stijgen dan de totale uitgaven (+4,0%).

2.1.2.2. Begrotingscontrole en huidige evolutie in 2003

Thans ziet het er naar uit dat als gevolg van de slappe economische conjunctuur het resultaat minder gunstig zal zijn dan geraamd in de initiële begroting 2003. De verlaging bij de begrotingscontrole van de hypothese inzake economische groei van 2,1% naar 1,4% zou enerzijds tot minderontvangsten ten belope van 374 miljoen euro leiden, anderzijds zou de zwakkere groei aanzienlijke meeruitgaven voor werkloosheid tot gevolg hebben (+205 miljoen euro). Tevens zou er een netto ongunstige budgettaire weerslag zijn van de vermoedelijke vervroeging van de indexaanpassing met twee maanden. Al bij al wordt thans een tekort op de lopende rekeningen verwacht, na zes opeenvolgende jaren van een overschot.

2.1.3. Besluit

De aangepaste begroting 2002 vertoont een overschot op de lopende begrotingsverrichtingen van 577,7 miljoen euro, tegenover een (voorlopig) overschot van 370,0 miljoen euro in 2001. Die verbetering is zeker begunstigd door het wegvallen van negatieve ongunstige eenmalige factoren in 2001, met name de drastische verlaging van de alternatieve financiering als compensatie voor de schuldovername door de Federale Overheid en de aanzuivering van de aan de RJV verschuldigde interestlasten. Daarenboven speelde ook het geringere bedrag van de kostprijs van sociale correcties in 2002 (262,43 miljoen euro (voor het grootste deel bij de werkloosheidsuitgaven en de pensioenen) ten opzichte van 421,45 miljoen euro in 2001 (voor het grootste deel bij de gezondheidszorgen)) een gevoelige rol.

De budgettaire toestand zal in 2003 verslechteren; het overschot van 2002 zou volgens de initiële begroting sterk verkleinen tot 97 miljoen euro. Als gevolg van de economische groeivertraging neemt de groei van de totale ontvangsten sterk af (van 6,1% in 2002 naar 2,9% in de initiële begroting 2003) en blijven de werkloosheidsuitgaven sterk stijgen. Gezien de negatieve spontane evolutie van de ontvangsten dient bij het beleid van sociale bijdragenverminderingen tot bevordering van de werkgelegenheid, zeker tevens rekening gehouden te worden met de weerslag ervan op de onder druk staande financiële toestand van het stelsel, indien men het stelsel als een geïsoleerde subentiteit beschouwt. Volgens recente ramingen zou als gevolg van de zwakkere economische groei dan oorspronkelijk voorzien een tekort optreden.

2.2. De evoluties in de sector van de sociale zekerheid voor zelfstandigen 2001-2003

2.2.1. De belangrijkste evoluties 2001-2002

Tabel II.10 geeft de evolutie weer van de lopende ontvangsten en uitgaven in de sector van de sociale zekerheid voor zelfstandigen, zoals die in de verschillende stadia van het budgettaire proces konden opgetekend worden. De cijfers die geput werden uit het Vademecum van de Begroting van de sociale bescherming worden meer in detail weergegeven in bijlage III.10.

Tabel II. 10
De sociale zekerheid voor zelfstandigen 2001-2002

(in miljoenen euro)

	2001 Voorlopige realisaties	2002 Initieel	2002 Begrotings- controle	Aanpassing begroting	% variatie '02 aang.beg. / '01 voorl. real.
Ontvangsten	3.371	3.462	3.469	3.472	3,0%
Bijdragen	2.218	2.278	2.283	2.283	2,9%
Staatstoelage	1.013	1.025	1.028	1.028	1,5%
Alternatieve financiering	118	143	143	147	25,0%
Diversen	22	16	15	15	-34,9%
Voorafnames	151	166	167	158	4,5%
Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer	3.220	3.296	3.301	3.315	2,9%
Interne Transferten	3.184	3.197	3.182	3.358	5,5%
Uitgaven	3.292	3.291	3.275	3.420	3,9%
Prestaties	3.219	3.217	3.202	3.342	3,8%
<i>w.o. Pensioenen</i>	1.868	1.865	1.867	1.914	2,5%
<i>Z.I.V. gezondheidszorgen</i>	865	826	826	915	5,7%
<i>Kinderbijslag</i>	332	370	353	340	2,3%
Diverse uitgaven	73	74	73	78	6,4%
Eigen ontvangsten	90	94	94	103	14,4%
Lopende behoeften sectoren	3.202	3.197	3.182	3.317	3,6%
Overdracht Globaal beheer	3.184	3.197	3.182	3.358	5,5%
Saldo sectoren	-18	0	0	42	
Gobaal saldo	19	99	120	-2	
p.m.					
Totale ontvangsten	3.462	3.556	3.562	3.576	3,3%
Totale uitgaven	3.443	3.457	3.443	3.578	3,9%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale bescherming 2003.

De totale ontvangsten van het stelsel zijn in 2002 met 3,3% gestegen. De uitgaven zijn met 3,9% toegenomen. Hierdoor werd het **globaal saldo** op de lopende rekening herleid van een overschot van 18,76 miljoen euro in 2001 tot een tekort van 1,9 miljoen euro voor 2002.

De **ontvangsten** die rechtstreeks op het **RSVZ-globaal beheer** aangerekend worden zijn met 3,0% gestegen tot 3.472 miljoen euro. De ontvangsten uit bijdragen, grotendeels gebaseerd op de beroepsinkomsten van drie jaar tevoren, staan voor ongeveer 65% van de ontvangsten. Zij zijn toegenomen van 2.218 miljoen euro in 2001 tot 2.283 miljoen euro in 2002; dit staat voor een stijging van 2,9%. De staatstoelage staat voor ongeveer 30% van de totale ontvangsten. Voor 2002 werd ze vastgesteld op 1.028 miljoen euro; de geringe stijging met slechts 1,5% vloeide gedeeltelijk voort uit de geringe stijging van de gezondheidsindex waarmee de staatstoelage jaarlijks wordt aangepast. Naast de staatstoelage ontvangt het stelsel van de zelfstandigen ook een deel van de alternatieve financiering (4,23%), dat naast een deel van de BTW sinds 2001 ook een deel bevat van de belastingopbrengst van de voordelen gekoppeld aan de toekenning van aandelenopties, dat evenwel pas in 2002 voor het eerst werd geïnd. In 2002 bedroeg het bedrag van de alternatieve financiering 147 miljoen euro. Als tegenprestatie voor de schuldovername (583 miljoen euro) begin 2001 wordt de alternatieve financiering van 2001 tot 2008 jaarlijks met 67 miljoen euro en in 2009 met 47 miljoen euro verminderd. Met het oog op het behoud van het financiële evenwicht van het stelsel werd de normaal voorziene vermindering in 2002 evenwel met 22,3 miljoen euro beperkt van 67 tot 44,6 miljoen euro, wat de forse stijging van de alternatieve financiering in 2002 met 25% medeverklaart. Die forse stijging (tegenover een daling met 35,7% in 2001) is de belangrijkste determinant van de sterkere stijging van de globale middelen in 2002 (+3,0%) dan in 2001 (+1,7%).

Op de globale middelen gebeuren een aantal **voorafnames** voor de administratiekosten van de RSVZ (inclusief deze voor de sectoren gezinsbijslagen en faillissementsverzekering) en de transfer naar het RIZIV-algemene regeling. In 2002 zijn deze voorafnames toegenomen met 4,5%.

Het bedrag dat beschikbaar blijft voor de financiering van de sectoren nam met 2,9% toe tot 3.315 miljoen euro. Doordat een groter bedrag (3.358 miljoen euro) ter beschikking werd gesteld van de sectoren, werd er op het niveau van het Globaal beheer een negatief saldo op de lopende rekening gerealiseerd van 43,7 miljoen euro.

De **uitgaven van de sectoren** zijn gestegen van 3.292 miljoen euro in 2001 tot 3.420 miljoen euro in 2002, of een stijging met 3,9%. Deze evolutie wordt, gezien hun aandeel in de uitgaven, gedomineerd door deze van de uitgaven voor **prestaties**, die een toename optekenen met 3,8%, tegenover met 5,5% in 2001. De uitgaven voor de pensioenen zijn met 46 miljoen euro (+2,5%) gestegen tot 1.914 miljoen euro. In 2002 werd een welvaartsaanpassing toegekend van 1% of 2% aan de personen die al een bepaald aantal jaren met pensioen zijn gegaan. De prestaties voor de gezinsbijslag zijn toegenomen met slechts 2,3%. Voor een groot deel onder de impact van een aantal sociale maatregelen die in werking traden op 1 juli 2002 (85), zijn de uitgaven voor de ZIV-uitkeringen gestegen met 10,4%, tegenover een stijging met 9,2% in 2001. De evoluties in de ZIV-gezondheidszorgen zijn vrij gelijklopend met deze in de werknemerssector. Voor de sector van de zelfstandigen werd het begrotingsobjectief in 2002 herzien en op 914,778 miljoen euro vastgelegd. Die doelstelling ligt 5,7% hoger dan het in 2001 verwezenlijkte bedrag van uitgaven voor gezondheidszorgen. Volgens de laatste ramingen zal de begrotingsdoelstelling onderschreden worden.

Aan deze uitgaven voor prestaties moeten nog een aantal andere uitgaven toegevoegd worden (onder meer de administratiekosten van een aantal takken) (86). Daarnaast hebben een aantal sectoren ook eigen ontvangsten (in hoofdzaak de bijdrage op het zakencijfer van farmaceutische producten) die in 2002 stijgen met 14,4% inzonderheid door de verhoogde tussenkomst van het Fonds voor de Sluiting van Ondernemingen ingevolge de toename van de tijdelijke werkloosheid en van de (in 2002 ingevoerde) terugvordering ten belope van 65% van de overschrijding van de geneesmiddelenbegroting voor gezondheidszorg. Deze verschillende elementen bepalen **de lopende behoefte van de sectoren**. Deze noteert een stijging met 3,6% en bedroeg 3.317 miljoen euro. Rekening houdend met de overdracht van het globaal beheer realiseerden de sectoren een overschot van 41,76 miljoen euro. Samen met het tekort van het globaal Beheer werd aldus een **globaal negatief saldo** voor het stelsel verwezenlijkt van **1,9 miljoen euro**, tegenover een overschot van 18,8 miljoen euro in 2001. Aldus is in 2002 de sinds enkele jaren genoteerde achteruitgang van het begrotingsresultaat verder gezet door de opnieuw snellere stijging van de totale uitgaven (+3,9%) dan van de totale ontvangsten (+3,3%).

85 De optrekking van de minima voor primaire arbeidsongeschiktheid tot het bedrag van het leefloon en van de invaliditeitsuitkeringen met 3,485% in geval van sluiting van ondernemingen.

86 In de voorstellingswijze gehanteerd in het Vademecum, die ook hier gevolgd wordt, worden de administratiekosten van de RVP, de ZIV-uitkeringen en de ZIV-gezondheidszorgen opgenomen in de transfers aan deze takken en dus ook als een uitgave voor deze takken aangerekend.

2.2.2. De evoluties 2002-2003

Tabel II. 11

De sociale zekerheid voor zelfstandigen 2002-2003

(in miljoenen euro)

	2002 Aangepaste begroting	2003 Initieel	% var. ' 03 in. / ' 02 aangep.
Ontvangsten	3.472	3.584	3,2%
Bijdragen	2.283	2.387	4,6%
Staatstoelage	1.028	1.042	1,3%
Alternatieve financiering	147	124	-15,6%
Diversen	15	31	113,9%
Voorafnames	158	151	-4,5%
Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer	3.315	3.433	3,6%
Interne transferten	3.358	3.454	2,9%
Uitgaven	3.420	3.546	3,7%
Prestaties	3.342	3.464	3,6%
<i>w.o. Pensioenen</i>	1.914	1.960	2,4%
<i>Z.I.V. gezondheidszorgen</i>	915	974	6,4%
<i>Kinderbijslag</i>	340	336	-1,2%
Diverse uitgaven	78	83	6,5%
Eigen ontvangsten	103	100	-3,5%
Lopende behoeften sectoren	3.317	3.447	3,9%
Overdracht Globaal beheer	3.358	3.454	2,9%
Saldo sectoren	42	7	
Gobaal saldo	-2	-13	
p.m.			
Totale ontvangsten	3.576	3.684	3,0%
Totale uitgaven	3.578	3.697	3,3%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale bescherming 2003

De toename van de **lopende uitgaven** voor de **sectoren** wordt op 3,7% geraamd. Zoals hoger reeds gesteld wordt deze evolutie in hoofdzaak bepaald door de prestaties, die ten opzichte van 2002 stijgen met 3,6%. Binnen de prestaties nemen de pensioenen en de ZIV-gezondheidszorgen ongeveer 4/5 voor hun rekening. De uitgaven voor pensioenen stijgen met slechts 46 miljoen euro of 2,4% ondanks enkele sociale correcties. Aldus wordt met ingang van 1 januari 2003 een welvaartsaanpassing toegekend met 1% voor de pensioenen die zijn ingegaan vóór 1993 en met 2% voor de pensioenen die zijn ingegaan in 1993. Daarenboven is sindsdien de verminderingcoëfficiënt van 5% per jaar vervroeging afgeschaft indien het een volledige loopbaan betreft. Daarenboven werd op 1 april 2003 een verhoging van het minimum pensioenbedrag doorgevoerd en werd het recht op dat bedrag verruimd. Het begrotingsobjectief voor de ZIV-gezondheidszorgen werd voor 2003 vastgesteld op 974 miljoen euro en is aldus ten opzichte van de aangepaste doelstelling voor 2002 verhoogd met 6,44%. De uitgaven voor gezinsbijslagen tekenen een afname op van 1,2% ondanks de verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap en zwaar zieke kinderen. De uitgaven voor ZIV-uitkeringen stijgen met 12,2% ten gevolge van enkele positieve sociale maatregelen (87). In de initiële begroting 2003 is exclusief gezondheidszorgen (toen nog niet verdeeld bedrag tussen de twee stelsels) een bedrag van 60,6 miljoen euro ingeschreven bij de diverse uitgaven voor een verbetering van het sociaal statuut, ten opzichte van 18,05 miljoen voor 2002 en 54,96 miljoen euro voor 2001.

De andere uitgaven van de sectoren stijgen met 6,4%. De eigen ontvangsten nemen af met 3,5%. De lopende behoeften van de sectoren nemen met 3,9% toe tot 3.447 miljoen euro, een bedrag dat lager is dan dat van de overdrachten van het Globaal beheer. De sectoren boeken aldus een overschot van 7,4 miljoen euro maar wegens het tekort van het Globaal Beheer (20,6 miljoen euro) zou er uiteindelijk voor het stelsel een **globaal tekort** verwezenlijkt worden van **13,2 miljoen euro**.

2.2.3. Besluit

Het tragere groeiritme van de ontvangsten dan van de uitgaven de laatste jaren leidde structureel tot een verslechtering van de financiële toestand van het stelsel. Aldus nam het overschot elk jaar af en wordt voor 2002 een globaal lopend tekort voorzien van 2 miljoen euro dat zou toenemen tot 19 miljoen in 2003. De ontvangstengroei wordt afgeremd door de inhouding op de alternatieve financiering als compensatie van de schuldovername en door de beperkte groeicapaciteit van de bijdragen. Daarnaast worden de uitgaven opgedreven door sociale correcties.

87 Uitbreiding van de dekking voor echtgenoten-helpers, inzake vergoede zwangerschapsrust verdubbeling van de periode en drastische verhoging van het toegekende bedrag en de toepassing voor het ganse jaar van enkele maatregelen die in werking traden op 1 juli 2002.

Een verdere toenadering van het stelsel met dat van de werknemers met een ermee gepaard gaande verbetering van het sociaal statuut voor de betrokkenen zal het stelsel financieel nog meer onder druk zetten. Bijgevolg zullen bijkomende ontvangsten onontbeerlijk zijn, ofwel afkomstig van de overheid, ofwel van het stelsel zelf in de vorm van bijdragenverhogingen. In dat kader kan nog een verdere herstructurering van de sociale bijdragen in overweging genomen worden.

2.3. Het vorderingensaldo van de sociale zekerheid

Net als voor de Federale Overheid bevat de Algemene Toelichting ook een raming van het vorderingensaldo van de sociale zekerheid. Het betreft hier dan wel de sociale zekerheid volgens de omschrijving van de Nationale Rekeningen. Dit begrip is ruimer dan de twee hiervoor besproken stelsels, en omvat de verrichtingen van een aantal socialezekerheidsregelingen die hoger niet aan bod kwamen (onder meer: het gewezen kapitalisatiestelsel van de pensioenen voor werknemers, de fondsen voor bestaanszekerheid, ...) (88). Tabel II.12 geeft voor de initiële begroting de overgang van het begrotingsconcept (de hoger aangehaalde globale resultaten van het werknemers- en zelfstandigenstelsel) naar het concept Nationale Rekeningen weer zoals opgenomen in de aangepaste Algemene Toelichting.

Tabel II. 12

Van begrotingssaldo naar vorderingensaldo van de sociale zekerheid

(in miljarden euro)

	2002 Overheids- rekening	2003 Algemene Toelichting Initieel
Saldo lopende begrotingsverrichtingen (a)		0,084
Correcties overgang naar vorderingensaldo		0,17
Vorderingensaldo	0,83	0,25
Vorderingensaldo in % van het BBP	0,3	0,1

(a) Vade Mecum begroting van de sociale bescherming 2003.

Bron: INR – Overheidsrekeningen 2002, Algemene Toelichting 2003,

88 Voor een gedetailleerd overzicht zie Algemene Toelichting bij de initiële begrotingen van ontvangsten en uitgaven voor het begrotingsjaar 2003, blz. 220.

Het gecumuleerd globaal resultaat van de lopende verrichtingen van de twee sectoren ligt bij de initiële begroting 2003 veel lager dan het vorderingensaldo van 2002. De correcties voor de overgang naar het vorderingensaldo hebben naast de vermelde verschillen in toepassingsgebied onder meer ook te maken met de bewegingen van de niet-toegewezen reserves als gevolg van de aanrekening van de RSZ-ontvangsten op het jaar van de uitgevoerde prestaties (89) . Uiteindelijk levert dit bij de initiële begroting 2003 een duidelijk lager vorderingensaldo op dan voor 2002. Het verwachte vorderingensaldo voor 2003 bedraagt aldus 0,1% van het BBP, in vergelijking met 0,3% in 2002.

89 Algemene Toelichting bij de initiële begrotingen van ontvangsten en uitgaven voor het begrotingsjaar 2003, blz. 98-99.

***DEEL III : EVALUATIE VAN DE
BEGROTINGSEVOLUTIE 2002 – 2003 VAN ENTITEIT II
EN AANBEVELINGEN VOOR DE MIDDELLANGE
TERMIJN***

HOOFDSTUK I

Methodologische beschouwingen bij de evaluatie van de budgettaire resultaten van gemeenschappen en gewesten in 2002-2003 en volgende

1. Het overgangsstelsel 2002 als tussenstap in de omschakeling naar het ESR95

1.1. Inleiding

In haar Jaarverslag 2002 heeft de Afdeling uiteengezet waarom zij kon instemmen met het verzoek van de federale en de gefedereerde overheden om voortaan het ESR95 als referentiekader voor de evaluatie van de budgettaire prestaties van gemeenschappen en gewesten te hanteren. Het veiligstellen van de financiële houdbaarheid van de deelgebieden en de coördinatie van het begrotingsbeleid in een federale staatsstructuur vormden de voornaamste afwegingscriteria. Ter herinnering, dit verzoek werd geformuleerd in het akkoord dat op 21 maart 2002 werd afgesloten tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten in het raam van de begrotingscontrole 2002. Het akkoord was een aanvulling op de eerder afgesloten Overeenkomst van 15 december 2000 die de begrotingsdoelstellingen voor gemeenschappen, gewesten en lokale overheden vastlegt voor de periode 2001-2005.

Daar een onmiddellijke overgang naar het ESR95 stelsel zowel om financiële redenen als om praktische redenen niet wenselijk was, werd voor het begrotingsjaar 2002 een overgangsstelsel voorzien. Dit impliceert dat de Afdeling in haar evaluatie van de budgettaire resultaten van 2002 een aantal duidelijk afgelijnde ESR correcties in rekening brengt, zonder evenwel de integrale ESR benadering – zoals deze door Eurostat aan het INR wordt opgelegd – toe te passen. Dit overgangsstelsel is éénmalig en geldt dus uitsluitend voor het begrotingsjaar 2002.

Vanaf 2003 wordt overeenkomstig voormeld Akkoord de zuivere ESR benadering toegepast. Dit heeft tot gevolg dat voortaan het vorderingensaldo – en niet meer het gecorrigeerd HRF-saldo of het ten dele geconsolideerd HRF-saldo zoals dat geldt voor 2002 – aan de begrotingsdoelstelling wordt getoetst.

Voor deze evaluatie-oefening 2003 heeft de Afdeling zich gesteund op de economische hergroeperingen van de begrotingsvooruitzichten die door de gemeenschappen en gewesten, elk voor zich, voor het begrotingsjaar 2003 werden opgesteld. Bij gebrek aan een volledige en bruikbare economische hergroepering, heeft de Afdeling zelf een raming gemaakt van de geconsolideerde ontvangsten en uitgaven. Zij is hiervoor uitgegaan van de gewest- en gemeenschapsbegrotingen en de beschikbare begrotingen van de instellingen die overeenkomstig het ESR95 dienen geconsolideerd te worden.

Aangezien de kwaliteit en de volledigheid van deze basisgegevens zeker voor verbetering vatbaar zijn, dient deze evaluatie-oefening als een indicatie van de begrotingsevolutie in 2003 beschouwd te worden, eerder dan een absolute beoordeling.

De Afdeling heeft in onderhavig Jaarverslag geopteerd om zoveel mogelijk transparantie te bieden omtrent de implicaties van de overgang naar de ESR95 methodologie als referentiekader voor de evaluatie van de budgettaire toestand van de deelgebieden. Daartoe werden per deelgebied gedetailleerde overgangstabellen opgesteld die duidelijkheid verschaffen omtrent de correcties die de omzetting mogelijk maken van de begroting naar de overheidsrekeningen in ESR95. Deze verduidelijkingen kunnen een eerste aanzet vormen voor de uitwerking, op termijn, van een zekere benchmark inzake overgangscorrecties.

De Afdeling durft te hopen dat het opzoekingswerk dat deze evaluatie-oefening heeft geveerd, de deelgebieden zal aanzetten tot het verder uitbouwen van de interactie en het overleg die de Afdeling ook in het verleden steeds heeft nagestreefd.

Gelet op het belang van de economische hergroepering in de evaluaties, acht de Afdeling het echter onontbeerlijk dat er belangrijke inspanningen zouden geleverd worden opdat die hergroepering voor alle deelgebieden het centrale en essentiële werkinstrument zou kunnen uitmaken voor de evaluatie van de budgettaire ontwikkelingen, zowel op begrotings- als op uitvoeringsbasis.

Alvorens verder in te gaan op de implicaties van de omschakeling naar de ESR95 benadering, worden de krachtlijnen overlopen van het overgangsstelsel 2002 waarop de evaluatie van de budgettaire realisaties van het voorbije jaar is gesteund.

1.2. *Het overgangsstelsel 2002*

Voor de overgang van het bruto saldo van de begroting van de deelgebieden (exclusief de begrotingen van de te consolideren instellingen) naar het (ten dele) geconsolideerd HRF saldo voor 2002, worden een beperkt maar wel doorslaggevend aantal documenten van het ESR in rekening gebracht, zonder evenwel reeds op integrale wijze het zuivere ESR toe te passen. Deze specifiek voor 2002 weerhouden ESR correcties, zijn:

- a) de consolidatie van de begrotingen van gemeenschappen en gewesten met de begrotingen van de instellingen van openbaar nut (ION) behorende tot de categorie A (ION cat.A) en van de diensten met afzonderlijk beheer (DAB) of boekhoudkundige autonomie (DAB resp. DBA) die overeenkomstig het ESR95 met de betrokken deelentiteit worden geconsolideerd;
- b) de aanrekeningwijze in het ESR95 van het voorschot betaald op de korting op de personenbelasting in het Vlaamse Gewest;
- c) de verrichtingen die in het ESR95 als kredietverleningen en deelnemingen worden aangerekend;
- d) de ESR correcties die enkel gelden op het niveau van de begrotingsvooruitzichten maar vervallen op realisatiebasis:

- ◆ de afwijking inzake samengevoegde en gedeelde belastingen tussen de ontvangsten die in de begrotingen van gemeenschappen en gewesten werden begroot en de federale doorstorting die in het ESR95 als ontvangsten van de deelgebieden worden aangerekend,
- ◆ de technische correctie die rekening houdt met de doorstorting aan de gewesten van 11 (en niet 12) maanden opbrengst van de vanaf 2002 nieuw geregionaliseerde belastingen (zie Jaarverslag 2002, p. 100) (90; deze correctie is slechts relevant indien de begrotingsraming hiermee geen rekening houdt, wat voor elk gewest na de begrotingscontrole 2002 niet meer het geval was).

De consolidatie met de DAB en bepaalde ION beoogt een beeld te geven van de opbouw (positief saldo) respectievelijk intering van reserves (negatief saldo) die in deze instellingen aanwezig zijn. Indien gesnoeid wordt in de dotaties die vanuit de gemeenschaps- en gewestbegrotingen worden toegekend, dienen ofwel de reserves van de instellingen te worden aangesproken, hun uitgaven gedrukt of hun eigen inkomsten (andere dan de transfers door de voorgedijoverheid) verhoogd. Die bewegingen worden thans mee in rekening gebracht in de evaluatie van de normnaleving.

Het toetsingsveld van de begrotingsnormering werd bijgevolg met het Akkoord van 21 maart 2002 gevoelig uitgebreid. Het Vlaams Zorgfonds – alhoewel in de nationale rekeningen tot de sociale zekerheid gerekend – blijft echter geconsolideerd met de Vlaamse Gemeenschap (ook na 2002).

De consolidatie heeft ook tot gevolg dat reserveringen en hun latere aanwending niet meer als specifieke correctie – zoals voorheen in de HRF methodologie - in rekening dienen gebracht te worden, in de mate dat de fondsen waarop deze reserves worden opgebouwd behoren tot de beperkte (en vanaf 2003 ruime) consolidatieperimeter van het betrokken deelgebied.

Het feit dat nog niet alle instellingen in de hoger beschreven consolidatieoefening betrokken worden, betekent echter niet dat zij ontsnappen aan de toetsing van de begrotingsresultaten aan de vooropgestelde doelstellingen. De Afdeling steunt zich hiervoor op de tekst van voormeld Akkoord van 21 maart 2002 waarin uitdrukkelijk is voorzien dat “ *De verschillende overheden zullen tijdens de begrotingscontrole geen beslissingen nemen waardoor het gezamenlijk saldo verslechtert van de overige fondsen en organismen die overeenkomstig het ESR95 geconsolideerd worden met de betrokken deelentiteiten* ” (91). Om die reden schenkt de Afdeling in de evaluatie van de begrotingsresultaten 2002 ook aandacht aan het saldo van deze instellingen (92).

90 Deze correctie werd berekend als 1/12de van de negatieve term (exclusief kijk- en luistergeld), zijnde de compensatie op het toegewezen gedeelte personenbelasting van de toewijzing aan de gewesten van de opbrengst van de vanaf 2002 nieuw geregionaliseerde belastingen.

91 Het betreft de ION van categorie B en de instellingen, diensten of fondsen die niet geklasseerd zijn in de wet van 16 maart 1954.

92 Zie eveneens punt 2. “De zuivere ESR95 benadering vanaf 2003”

2. De zuivere ESR95 benadering vanaf 2003

2.1. Overgang van het geconsolideerd HRF saldo naar het ESR vorderingensaldo

De Afdeling heeft het noodzakelijk geacht om eveneens een inzicht te verschaffen in de overige ESR correcties die nog niet vervat zijn in het overgangsstelsel 2002 en die toelaten om het (ten dele) geconsolideerd HRF saldo 2002 om te zetten in het ESR vorderingensaldo dat in de nationale rekeningen wordt weerhouden.

Bepaalde overgangscorrecties hebben betrekking op het verschil tussen de klassieke HRF benadering en de ESR classificatie van de verrichtingen in de economische hergroepering die door de deelgebieden wordt opgesteld en die voor het INR het uitgangspunt vormt voor de bepaling van het vorderingensaldo van de overheden.

Andere overgangscorrecties zijn bedoeld als rechtzetting of aanvulling van de economische hergroepering (afgekort EH) wanneer deze niet helemaal conform de ESR methodologie werd opgesteld.

Tot slot dienen de ontvangsten en uitgaven inzake kredietverleningen en deelnemingen afgezonderd te worden. Deze verrichtingen worden in het ESR beschouwd als louter financiële verrichtingen die geen impact hebben op het vorderingensaldo.

Al deze overgangscorrecties werden door de Afdeling per deelgebied geëxpliciteerd in het gedeelte dat toelichting verstrekt bij de budgettaire evolutie in elk van de deelgebieden. Het isoleren van deze individuele correcties vergde een belangrijke inspanning maar de Afdeling is van oordeel dat dit de transparantie ten goede komt.

Tot de eerste groep overgangscorrecties behoren :

a) De aflossingen inzake financiële leasing :

Het gedeelte aflossing dat vervat is in de annuïteiten van financiële leasingcontracten afgesloten vóór 1997 werd tot en met 2002 door de HRF beschouwd als primaire uitgave en bijgevolg niet in mindering gebracht van het begrotingssaldo. De investering die eraan voorafging was immers evenmin op de norm aangerekend. In 1997 besloot de Afdeling om voor nieuwe contracten de ESR benadering over te nemen. Daar de gemeenschappen en gewesten echter sindsdien geen nieuwe contracten hebben aangegaan, bleef de toepassing ervan uit. In de economische hergroepering (afgekort EH) die door de deelgebieden wordt gesteld, worden deze aflossingen als code 9 geklasseerd. Bijgevolg maken deze aflossingen het voorwerp uit van een correctie in de overgang naar het vorderingensaldo in ESR termen.

b) De aflossingen van de indirecte schuld versus de aflossingen van de te consolideren instellingen :

De aflossingen van de indirecte schuld van gemeenschappen en gewesten (93) die in de klassieke HRF methodologie in mindering werden gebracht van het begrotingssaldo worden in de EH slechts als aflossingen geklasseerd wanneer zij betrekking hebben op schulden aangegaan door instellingen die met het betrokken deelgebied worden geconsolideerd. In het andere geval worden zij als kapitaaltransfer tot de primaire uitgaven gerekend.

Dergelijke afwijking is onbestaande voor de indirecte schulden die door het gewest of gemeenschap in hun directe schuld werden overgenomen en bijgevolg in de EH beschouwd als aflossingen van de gewest- of gemeenschapsschuld.

c) De saldi van de te consolideren instellingen:

Het betreft in eerste instantie het netto saldo van de instellingen die buiten de beperkte consolidatieperimeter vallen van het overgangsstelsel voor 2002.

In tweede instantie gaat het om de instellingen die wel binnen die consolidatiekring vallen maar waarvoor het netto saldo op een andere manier werd bepaald dan in de EH waarvan het INR vertrekt voor de bepaling van het vorderingensaldo:

- ◆ het saldo kan vastgesteld zijn op basis van de kasgegevens, en niet, zoals in de EH, op basis van vastgestelde rechten (94);
- ◆ het saldo kan geheel of gedeeltelijk bepaald zijn op basis van uitvoeringsgegevens die recenter zijn dan deze verwerkt in de EH die in sommige gevallen uitgaat van de aangepaste begrotingen van de instellingen (95).

d) Begrotingsfondsen die niet de EH werden hernomen:

De verrichtingen op de zogenaamde C-fondsen (zoals deze in de Franse Gemeenschap bestaan) worden niet hernomen in de EH :

De C-fondsen zijn naast de A- en B-fondsen organieke begrotingsfondsen. Het verschil tussen deze drie soorten fondsen zit vooral in de graad van autonomie.

93 De indirecte (of gedebudgetteerde) schuld werd in de HRF methodologie gedefinieerd als de schulden die niet door het gewest of gemeenschap zelf werden aangegaan maar waarvan de financiële lasten wel (geheel of gedeeltelijk) op hun begroting wegen.

94 De gegevens verstrekt door de Vlaamse Gemeenschap zijn thesauriegegevens (zie hiervoor het gedeelte betreffende de budgettaire evolutie in de Vlaamse Gemeenschap).

95 Dit is het geval voor het Waalse Gewest, de Franse Gemeenschap en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie in dit verband het gedeelte dat gewijd is aan de budgettaire evolutie in de respectievelijke deelgebieden).

De uitgaven van de A-fondsen zijn onderworpen aan het voorafgaandelijk visum van het Rekenhof.

Over de B-fondsen daarentegen wordt beschikt door tussenkomst van de Regering.

In tegenstelling tot de fondsen van het type A en B, waarvan de ontvangsten maandelijks worden overgemaakt aan de centraliserende rekenplichtige, zijn de C-fondsen organieke fondsen waarover onmiddellijk wordt beschikt door de gedecentraliseerde rekenplichtige die de ontvangsten int om er de toegestane uitgaven mee te verrichten. De C-fondsen hebben vooral betrekking op interventies van het Europees Sociaal Fonds inzake vorming en herinschakeling in het arbeidsproces.

Alhoewel de ontvangsten en uitgaven van de C-fondsen in de algemene rekening van het betrokken deelgebied voorkomen, gebeurt de aanrekening ervan pas later, nadat de rekenplichtigen hun jaarlijkse rekeningen reeds hebben opgemaakt en ingediend. Deze vertraging vormt de belangrijkste reden voor niet-opname in de EH.

De verrichtingen op de afzonderlijke sectie van de gewestbegroting (zoals deze in het Waalse Gewest bestaat) worden daarentegen wel in de EH opgenomen. Deze verrichtingen hebben uitsluitend betrekking op de Europese cofinanciering van projecten. De sectie fungeert als doorgeefluik van de Europese tussenkomsten en heeft in het ESR geen impact op het vorderingensaldo. Vertoont de sectie een debet- of creditsaldo dan wordt deze gecompenseerd door een vordering respectievelijk een schuld ten opzichte van de Europese Unie (96). De uitgaven overeenstemmend met de gewestelijke cofinanciering maken gewoon deel uit van de begrotingsuitvoering en beïnvloeden uiteraard wel het vorderingensaldo.

e) *De verschillende benadering inzake de evolutie van het gewestelijk aandeel in de schulden van de sociale huisvesting die beheerd worden door het ALESH:*

Het ALESH heeft vanaf 1990 de financiële dienst van de schulden van de sociale huisvesting, die bij de staatshervorming van 1988-1989 werd geregionaliseerd, overgenomen. Die schulden bestonden uit de leningen die de voormalige Nationale Huisvestingsmaatschappij (NHM) en de Nationale Landmaatschappij (NLM) hadden uitgegeven. Deze maatschappijen werden op 31 december 1989 ontbonden. Opdat het ALESH de verplichtingen ten opzichte van de kapitaalmarkt zou kunnen nakomen, vindt er binnen het ALESH een centralisatie plaats van de ontvangsten afkomstig van alle betrokken operatoren, te weten de drie gewesten, de drie gewestelijke huisvestingsmaatschappijen en de federale overheid. Omdat deze inkomstenstroom niet altijd voldoende is om de financiële dienst van de overgenomen schulden te dekken, kan het ALESH ook herfinancieringen aangaan.

96 In thesaurietermen is dergelijke debet- of creditstand van de afzonderlijke sectie uiteraard niet neutraal voor de gewestelijke financiën.

In de klassieke HRF methodologie was het bedoeling om jaarlijks de evolutie te bepalen van het gewestelijk aandeel in de schulden en lasten van het verleden die door het ALESH worden beheerd. Die evolutie werd aangemerkt als HRF correctie in de overgang van het bruto ordonnanceringsaldo naar het gecorrigeerd HRF saldo.

Hiertoe werd nagegaan in welke mate die schuldevolutie aan het betrokken gewest kon aangerekend worden. De Afdeling steunde zich hiervoor op de Overeenkomst van 1 juni 1994 overeenkomstig dewelke :

- ◆ de gewesten, elk voor zijn aandeel, aansprakelijk kunnen gesteld worden voor de aanzuivering van de schulden indien de gewestelijke huisvestingsmaatschappijen in gebreke zouden blijven (bijvoorbeeld indien de lokaal erkende maatschappijen en de hypothecaire schuldenaars de betaling van de annuïteiten zouden staken);
- ◆ de ontvangsten prioritair dienen aangewend te worden voor het dekken van de interestlasten op de uitstaande schulden beheerd door het ALESH, en dit voor elke betrokken overheid, zodat de schuld minstens kan gestabiliseerd worden;

De Afdeling stelde de totale ontvangsten (zijnde de ontvangen annuïteiten en de federale tegemoetkomingen die voortspruiten uit de herverdeling van de lasten tussen de federale overheid en de gewesten) tegenover de verschuldigde interestlasten. In geval van tekort werd nagegaan in welke mate het gedeelte aflossing vervat in die annuïteiten werd aangewend voor de aanzuivering van de interestlasten. Dergelijke aanwending beschouwde de Afdeling als een verschuiving van de verplichtingen van de gewestelijke huisvestingsmaatschappijen naar de gewesten. De gewestelijke bijdragen aan het ALESH (minimaal verschuldigde eventueel vermeerderd met vrijwillige bijdragen) stemden dus niet noodzakelijkerwijze overeen met de schuldafname die aan het gewest werd toegerekend.

Dit laatste is vergelijkbaar met de ESR benadering omdat de impact op het vorderingensaldo niet overeenstemt met de gewestelijke bijdrage aan het ALESH. In de ESR optiek speelt de interne schuldverschuiving tussen de gewestelijke huisvestingsmaatschappijen en het gewest echter niet; de gewestelijke huisvestingsmaatschappijen worden niet tot de consolidatieperimeter van de gewesten gerekend.

In de ESR benadering staan de noties “interestdifferentieel” en “financieel tekort” centraal. Het interestdifferentieel stemt overeen met het verschil tussen de interesten verschuldigd door het ALESH aan de kapitaalmarkt en de interesten vervat in de ontvangen annuïteiten. Het “financieel saldo” van elke overheid wordt bepaald door het verschil te maken tussen het interestdifferentieel en de inkomsten die voortspruiten uit de herverdeling van de lasten tussen de federale overheid en de gewesten (zoals voorzien in de Overeenkomst van 1 juni 1994). De impact op het vorderingensaldo van de betrokken overheid, in casu de gewesten, stemt overeen met dit financieel saldo. Maar aangezien in de EH enkel de gewestelijke bijdrage (primaire uitgave) in rekening wordt gebracht, is er dus een correctie vereist om over te gaan naar het vorderingensaldo.

Het een en ander wordt samengevat in onderstaande tabel die voor 2002 de afwijking tussen de HRF en de ESR benadering weergeeft en voor 2003 de raming van het financieel saldo.

Tabel III. 1

Vergelijking HRF en ESR benadering van evolutie ALESH schuld

(in miljoenen euro)

ALESH: HRF versus ESR95		VG	WG	BHG
2002				
1	interestdifferentieel :	-21,0	-66,1	-2,7
2=3+4	herverdeling lasten tussen FO en gewesten :	57,5	50,1	12,3
3	- <i>Overeenkomst 01.06.1994, art. 3, § 4</i>	49,2	37,2	8,4
4	- <i>subsidies AFV</i>	8,3	12,9	3,9
5=1-2	financieel saldo	36,5	-16,0	9,6
6	gewestelijke bijdrage hernomen in EH	0,0	-37,8	-7,4
7=5-6	ESR correctie	36,5	21,8	17,0
8	HRF correctie	70,0	38,7	19,5
9=7-8	correctie vereist bij overgang van HRF naar ESR saldo	-33,5	-16,9	-2,4
2003				
1	interestdifferentieel	-22,9	-69,3	-2,1
2=3+4	herverdeling lasten tussen FO en gewesten	48,6	37,0	8,4
3	- <i>Overeenkomst 01.06.1994, art. 3, § 4</i>	48,6	37,0	8,4
4	- <i>subsidies AFV</i>	0,0	0,0	0,0
5=1-2	financieel saldo	25,8	-32,3	6,3
6	gewestelijke bijdrage hernomen in EH	-28,0	-46,8	-7,4
7=5-6	ESR correctie	53,8	14,5	13,7

Bron: INR, Jaarverslag ALESH 2001 en 2002.

Tot de tweede groep overgangscorrecties behoren ondermeer:

a) *Te consolideren instellingen niet in de EH werden hernomen*

Het betreft voornamelijk nieuw opgerichte organismen of instellingen waarvan de financiering dusdanig werd gewijzigd dat zij voortaan tot de consolidatiekring van het ESR95 dienen gerekend te worden. Typisch voorbeeld hiervan is de VRT en de RTBf die vanaf 2002 tot de consolidatiekring van respectievelijk de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap worden gerekend ingevolge de regionalisering van het kijk- en luistergeld.

b) de verschuiving van de gewestelijke belastingen :

De gewestelijke belastingen worden in het ESR beschouwd als eigen fiscale ontvangsten van de gewesten en aangerekend alsof zij door de gewesten zelf worden geïnd, ongeacht het tijdstip waarop zij door de federale overheid worden doorgestort.

Uitgaande van de notie “vastgestelde rechten” worden belastingontvangsten in het ESR95 geregistreerd op het moment waarop de belastbare transactie plaatsvond dan wel, voor sommige belastingen op inkomsten, waarop het bedrag van de verschuldigde belasting met zekerheid door de overheid werd vastgesteld. Dit laatste tijdstip wordt geacht samen te vallen met de verzending van de uitnodiging tot betaling. waarbij rekening gehouden wordt met de wettelijke (regelmatige) betalingstermijn.

Zodoende wordt er voor bepaalde gewestelijke belastingen een verschuiving van 1 tot 2 maanden toegepast:

- ◆ onroerende voorheffing: 2 maanden
- ◆ successierechten: 1 maand
- ◆ verkeersbelasting: 1 maand

c) de pro rata temporis aanrekening van de interestlasten:

In het ESR95 dienen interestuitgaven en –inkomsten eveneens geregistreerd te worden volgens het principe vastgestelde rechten respectievelijk schulden. Daarom dient in de EH rekening gehouden te worden met de verlopen interesten (cf. parallellisme met de overlopende rekeningen in het handelsboekhouding).

Het enige deelgebied dat deze correctie in haar EH toepast, is de Franse Gemeenschap. De Afdeling dringt erop aan dat alle gemeenschappen en gewesten vanaf 2003 deze correctie weerhouden.

d) 1/12de van de opbrengsten van de nieuw geregionaliseerde belastingen (correctie eigen aan het begrotingsjaar 2002):

Deze éénmalige correctie houdt eveneens verband met de notie “vastgestelde rechten” zoals aangegeven in punt b) hiervoor. Met het feit dat de gewesten in 2002 slechts 11/12^{den} van de opbrengst van de nieuwe geregionaliseerde belastingen doorgestort kregen, wordt in de ESR benadering geen rekening gehouden. De ontvangsten van het jaar 2002 worden geacht overeen te stemmen met 12 maanden inningen door de federale overheid.

- e) *saldo van het kijk- en luistergeld als gemeenschapsbelasting (correctie eigen aan het begrotingsjaar 2002):*

Het kijk- en luistergeld werd met ingang van 2002 omgevormd van een gemeenschaps- in een gewestelijke belasting. De ontvangsten die de gemeenschappen nog realiseerden in de loop van het jaar 2002 hadden dus betrekking op vorderingen ontstaan in voorgaande jaren en worden in het ESR95 bijgevolg niet meer tot de ontvangsten van het begrotingsjaar 2002 gerekend.

2.2. Overgang van het bruto saldo van de EH naar het ESR vorderingensaldo

De correcties die op de EH van de deelgebieden dienen toegepast te worden om deze in overeenstemming te brengen met de ESR95 methodologie, kunnen uiteraard variëren in functie van de mate waarin de EH reeds rekening houdt met bepaalde ESR aspecten.

Naast de correcties die verband houden met de notie vastgestelde rechten en verplichtingen, kredietverleningen en deelnemingen, de ALESH schuld en de consolidatieperimeter, zoals hiervoor toegelicht, kunnen nog een aantal regelmatig terugkerende correcties vermeld worden die vooral in de evaluatie van de begrotingsvooruitzichten tussenkomen:

- ◆ de afwijking inzake federale overdrachten inzake samengevoegde en gedeelde belastingen (en desgevallend andere federale transfers) tussen de federale begrotingsramingen en deze van de gemeenschappen en gewesten;
- ◆ de verwachte onderbenutting van de uitgavenkredieten.

HOOFDSTUK II Normnaleving in de periode 2002-2003 en aanbevelingen voor 2004

1. Overzicht van de normnaleving in 2002 en de vooruitzichten voor 2003

1.1. Normnaleving in 2002

De Afdeling heeft de budgettaire realisaties van het voorbije jaar getoetst aan de doelstellingen die door de gemeenschappen en de gewesten werden onderschreven in de Overeenkomst van 15 december 2000 betreffende de budgettaire doelstellingen voor de periode 2001-2005.

Zoals toegelicht in het vorige hoofdstuk werd in deze toetsing, bij wijze van overgang naar het ESR95, een specifiek referentiekader gehanteerd. Het overgangsstelsel 2002 werd uitgewerkt in het Akkoord van 21 maart 2002, dat tussen de federale overheid en de deelgebieden werd afgesloten als aanvulling op de Overeenkomst van 15 december 2000. Het saldo dat in dit overgangsstelsel aan de budgettaire doelstellingen wordt getoetst, heeft de Afdeling gedefinieerd als het "ten dele geconsolideerd HRF saldo".

De resultaten van deze evaluatie worden in onderstaande tabel samengevat.

Tabel III. 2
Toetsing van de begrotingsuitvoering 2002
(ten dele geconsolideerd) aan de doelstellingen

(in miljoenen euro)

	2002	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	Totaal g&g	
									miljoenen euro	in % BBP
1	bruto saldo ordonnancements	271,2	-103,0	-312,2	-284,2	-3,1	-0,7	2,8	-429,2	
2	correcties overgangsstelsel 2002	51,0	3,6	140,4	130,3	2,4	5,5	0,0	333,2	
3=1+2	gecorrigeerd netto saldo	322,2	-99,4	-171,8	-153,9	-0,7	4,8	2,8	-96,1	
4	netto saldo te consolideren instellingen (DAB & VOI cat A) (a)	-123,0	-3,0	3,4	56,5	0,4	3,7	0,0	-62,1	
5=3+4	(ten dele) geconsolideerd HRF saldo	199,1	-102,4	-168,4	-97,4	-0,3	8,5	2,8	-158,2	-0,1%
6	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000) (excl correctie code 8 KVD)	337,1	-62,0	-138,8	-54,5	0,0	0,0	0,0	81,8	0,0%
7	doelstelling beslist in Akkoord van 21.03.2002 (aanvullend op Overeenkomst van 15.12.2000)	198,1	-99,2	-196,4	-83,0	0,0	0,0	0,0	-180,5	-0,1%
8=5-7	afwijking (excl correctie code 8) ("-" overschrijding / "+" marge)	1,1	-3,3	27,9	-14,4	-0,3	8,5	2,8	22,3	0,0%

(a) Beperkte consolidatieperimeter van het overgangsstelsel 2002. Met inbegrip, voor wat de Vlaamse Gemeenschap betreft, van het Vlaams Zorgfonds.

Deze cijfers geven aan dat de gemeenschappen en gewesten, binnen de krijtlijnen van het specifieke overgangsstelsel 2002 en dus zonder rekening te houden met de sterk negatieve saldi van de fondsen -en organismen buiten de beperkte consolidatiekring 2002, hun verbintenissen in het eerste luik van het Akkoord van 21 maart 2002 zijn nagekomen.

Dit betekent dat indien enkel rekening gehouden wordt met :

- ◆ de specifieke overgangscorrecties voor 2002, enerzijds uit de HRF methodologie, anderzijds een aantal duidelijk afgebakende ESR95 correcties,
- ◆ en, met het netto saldo van de diensten en instellingen behorende tot de beperkte (en onvolledige) consolidatieperimeter voor 2002,

het “ten dele geconsolideerd HRF saldo” in het algemeen goed aansluit bij de saldi die in de Overeenkomst van 15 december 2000 werden onderschreven.

In bovenstaande tabel werd nog geen rekening gehouden met de kredietverleningen en deelnemingen (afgekort KVD) die in het ESR95 beschouwd worden als financiële verrichtingen en bijgevolg het vorderingensaldo niet beïnvloeden.

In de Overeenkomst van 15 december 2000 werd de overgang van het HRF saldo naar het ESR95 vorderingensaldo vastgesteld op 0,1% van het BBP (hetzij 275,2 miljoen euro) en integraal toegewezen aan de netto KVD (correctie code 8). De verdeling ervan tussen de gemeenschappen en gewesten wordt in de Overeenkomst niet geregeld. Dit stelt een methodologische probleem.

Aangezien de globale budgettaire doelstelling voor het geheel van gemeenschappen en gewesten in die Overeenkomst werd vastgesteld op een vorderingensurplus van 0,1% van het BBP, vormt de KVD correctie een essentieel onderdeel van de budgettaire doelstelling.

De Afdeling heeft reeds vorig jaar gewezen op het gebrek aan verdeelsleutel voor de KVD correctie (97). Aangezien over de verdeling van deze globale doelstelling in het voorbije jaar geen afspraken werden gemaakt, herneemt de Afdeling het voorstel dat zij in haar Jaarverslag 2002 dienaangaande heeft geformuleerd. Het betreft een verdeelsleutel die is afgeleid op basis van de gerealiseerde KVD tijdens de periode 1999-2001. De realisaties 2002 worden met die voorgestelde verdeelsleutel vergeleken.

97 Zie Jaarverslag 2002, p. 99.

Tabel III. 3
KVD - 2002

(in miljoenen euro)

	2002	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	Totaal g&g	
									miljoenen euro	in % BBP
1	ontvangsten KVD	0,7	0,2	24,7	11,7	0,0	0,0	0,0	37,2	
2	uitgaven KVD	54,9	0,1	72,4	38,2	0,0	0,0	0,0	165,6	
3=2-1	KVD netto	54,2	-0,1	47,8	26,5	0,0	0,0	0,0	128,3	0,0%
4	correctie code 8 - voorstel verdeelsleutel HRF	117,2	0,0	117,8	40,2	0,0	0,0	0,0	275,2	0,1%
		42,6%	0,0%	42,8%	14,6%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	
5=3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-63,0	-0,1	-70,0	-13,7	0,0	0,0	0,0	-146,8	-0,1%

Op basis van de inlichtingen waarover de Afdeling kon beschikken inzake begrotingsuitvoering, zowel wat de gewest- en gemeenschapsbegroting in strikte zin betreft, als de DAB en ION categorie A behorende tot de beperkte consolidatieperimeter 2002, wordt voor het geheel van gemeenschappen en gewesten slechts een bedrag van 128,3 miljoen euro of 0,0% van het BBP gehaald. De in voormelde Overeenkomst voorziene +0,1% van het BBP zou dus niet gehaald zijn.

Teneinde zoveel mogelijk transparantie te creëren omtrent de overgang naar het ESR95 vanaf 2003, maar ook met het oog op de toetsing van het tweede luik van het Akkoord van 21 maart 2002, heeft de Afdeling voor elk deelgebied een overzicht gegeven van de overgang van het (ten dele) geconsolideerd HRF saldo 2002 (excl. correctie code 8 KVD) naar het ESR vorderingensaldo. Daaruit blijkt dat de overgang naar het vorderingensaldo in feite meer inhoudt dan de KVD correctie.

In voormeld tweede luik van het Akkoord van maart 2002 wordt uitdrukkelijk gesteld dat er tijdens de begrotingscontrole geen beslissingen konden genomen worden waardoor het gezamenlijk saldo verslechtert van de overige fondsen en organismen die overeenkomstig het ESR95 geconsolideerd worden met de betrokken deelentiteiten. Het betreft de instellingen van openbaar nut categorie B alsook alle andere fondsen en organismes die wel behoren tot de ESR consolidatiekring maar in het overgangsstelsel 2002, strikt gezien, buiten de beperkte consolidatieperimeter werden gehouden.

Zoals blijkt uit onderstaande tabel werd dit engagement niet door alle deelgebieden gerespecteerd, inzonderheid de Vlaamse Gemeenschap en in mindere mate het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben de reserves van deze instellingen gevoelig afgebouwd.

Tabel III. 4

Overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95

(in miljoenen euro)

	2002	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	Totaal g&g	
									miljoenen euro	in % BBP
1	(ten dele) geconsolideerd HRF saldo (a)	199,1	-102,4	-168,4	-97,4	-0,3	8,5	2,8	-158,2	-0,1%
2	totale ESR correcties niet begrepen in norm HRF 2002	-335,9	0,8	-11,6	-30,8	-0,1	1,9	0,0	-375,7	-0,1%
3	w.o. netto saldo ^r overige te consolideren instellingen (b)	-295,6	-0,2	-6,1	-34,6	0,5	0,0	0,0	-336,0	-0,1%
4=1+2	netto saldo inclusief KVD	-136,7	-101,7	-180,1	-128,2	-0,4	10,4	2,8	-533,8	-0,2%
5	ontvangsten KVD	9,0	0,2	28,4	22,7	0,0	0,0	0,0	60,3	0,0%
6	uitgaven KVD	54,9	0,1	80,6	58,7	0,0	0,0	0,0	194,3	0,1%
7=6-5	netto KVD (c)	45,9	-0,1	52,2	36,0	0,0	0,0	0,0	133,9	0,05%
8=4+7	vorderingensaldo ESR95 (a)	-90,9	-101,7	-127,9	-92,2	-0,4	10,4	2,8	-399,9	-0,2%

- (a) Met inbegrip van het Vlaamse Zorgfonds in het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap.
- (b) Conform het ESR95 te consolideren instellingen die niet weerhouden werden in beperkte consolidatieperimeter van de norm 2002.
- (c) Alle KVD die conform het ESR95 in aanmerking komen.

Ten indicatieve titel wordt het globaal vorderingensaldo 2002 van de gemeenschappen en de gewesten vergeleken met de doelstelling geformuleerd in ESR termen. De verdeling tussen de deelgebieden is louter indicatief omdat die gesteund is op het voorstel van de Afdeling inzake verdeelsleutel van de KVD correctie, waarover tussen de deelgebieden en de federale overheid geen akkoord bestaat.

Tabel III. 5

Vergelijking met het ESR vorderingensaldo

(in miljoenen euro)

	2002	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	Totaal g&g	
									miljoenen euro	in % BBP
1	vorderingensaldo ESR95 (a)	-90,9	-101,7	-127,9	-92,2	-0,4	10,4	2,8	-399,9	-0,2%
2	doelstelling Overeenkomst 15.12.2000 (excl correctie KVD code 8) (b)	337,1	-99,2	-138,8	-54,5	0,0	0,0	0,0	44,6	0,0%
3	KVD - voorstel verdeelsleutel HRF	117,2	0,0	117,8	40,2	0,0	0,0	0,0	275,2	0,1%
4=1-2-3	verschil (louter ter indicatieve titel)	-545,2	-2,6	-106,8	-77,8	-0,4	10,4	2,8	-719,7	-0,3%

- (a) Met inbegrip van het Vlaamse Zorgfonds in het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap.
- (b) De technische correctie van de HRF-norm voor doorstorting van nieuwe gewestelijke belastingen à 11/12 in 2002 is in de ESR95 benadering overbodig. Voor de Franse Gemeenschap stemt de doelstelling overeen met het tekort bepaald in het Akkoord van 21 maart 2002.

Het vorderingentekort voor het geheel van gemeenschappen en gewesten bedraagt 0,2% van het BBP terwijl in de Overeenkomst van 15 december 2000 een globaal vorderingenoverschot van +0,1% van het BBP werd overeengekomen. De overschrijding met 0,3% van het BBP is voor ongeveer de helft toe te schrijven aan de sterke uitwinning van reserves op de fondsen en organismen buiten de beperkte consolidatiekring 2002, en voor het overige, aan de netto KVD en andere ESR correcties die lager uitvielen dan de vooropgestelde +0,1% van het BBP.

1.2. Vooruitzichten voor 2003

De Afdeling heeft de begrotingsvooruitzichten 2003 getoetst aan de doelstellingen vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000. Het ESR95 werd in deze evaluatieoefening voor de eerste maal als referentiekader gehanteerd. Afgezien van het feit dat het om begrotingsramingen gaat, vormt het resultaat van deze oefening een indicatie van de begrotingsevolutie in 2003, eerder dan een absolute beoordeling. Bovendien de mogelijke discrepantie tussen de begrotingsramingen en hun uitvoering, nopen eveneens de kwaliteit en de volledigheid van de door de gemeenschappen en gewesten ter beschikking gestelde basisgegevens tot voorzichtigheid bij de interpretatie van de cijfers.

Tabel III. 6

Begrotingsvooruitzichten 2003 (geconsolideerd) versus begrotingsdoelstelling

(in miljoenen euro)

	2003	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	Totaal g&g	
									miljoenen euro	in % BBP
1	geconsolideerd netto saldo (consolidatieperimeter ESR95)	-372,9	-101,3	-436,3	-137,9	-5,1	-7,7	0,0	-1.061,2	-0,4%
	<i>samenstelling netto saldo :</i>									
2	<i>netto saldo begroting ^f</i>	171,8	-96,3	-415,1	-91,8	-5,1	-4,5	0,0	-440,9	-0,2%
3	<i>netto saldo DBA en VOI cat A (beperkte consolidatieperimeter) ^f (a)</i>	-482,6	4,5	-26,3	-30,6	0,1	-3,3	0,0	-538,2	-0,2%
4	<i>netto saldo andere te consolideren instellingen ^f</i>	-62,1	-9,6	5,0	-15,4	0,0	-	-	-82,1	0,0%
5	<i>overige ESR95 correcties :</i>	714,0	44,4	290,6	5,1	-0,2	9,7	0,0	1.063,6	0,4%
6	<i>w.o. onderbenutting (raming g&g)</i>	644,1	0,0	252,1	16,1	-0,2	9,5	0,0	921,4	0,3%
	<i>onderbenutting in % geconsolideerde uitgaven</i>	3,4%	0,0%	3,8%	0,7%	0,0%	3,5%	0,0%	-	-
7=1+5	geconsolideerd netto saldo ESR 95 (excl correctie code 8 KVD) (a)	341,1	-56,9	-145,7	-132,8	-5,3	2,0	0,0	2,4	0,0%
8	norm HRF (Overeenkomst 15.12.2000) (excl correctie code 8 KVD)	324,7	-47,1	-128,9	-49,6	0,0	0,0	0,0	99,2	0,0%
9=7-8	afwijking (excl correctie code 8 KVD) ("-" overschrijding / "+" marge)	16,4	-9,8	-16,8	-83,2	-5,3	2,0	0,0	-96,8	0,0%

(a) Met inbegrip van het Vlaamse Zorgfonds in het geconsolideerd netto saldo ESR95 van de Vlaamse Gemeenschap.

Op geconsolideerde basis wordt het globaal saldo voor gemeenschappen en gewesten geraamd op -0,4% van het BBP. Rekening houdende met :

- ♦ een aantal ESR correcties die op begrotingsbasis reeds kunnen ingeschat worden (ten belope van +0,1% van het BBP),

- ◆ de door de deelgebieden geraamde onderbenutting van de uitgavenkredieten (ten belope van +0,3% van het BBP),
- ◆ een evenwicht tussen de ontvangsten en uitgaven inzake KVD, zoals dat blijkt uit de begrotingsvooruitzichten (zie tabel III.7 hierna),

zou in ESR een evenwicht kunnen bereikt worden.

Tabel III. 7
KVD - 2003

(in miljoenen euro)

	2003	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	Totaal g&g	
									miljoenen euro	in % BBP
1	ontvangsten KVD	82,6	0,8	36,6	24,2	0,1	0,0	0,0	144,2	
2	uitgaven KVD	89,0	0,8	73,9	58,3	0,0	0,1	0,0	222,0	
3=2-1	KVD netto	6,4	0,0	37,3	34,1	-0,1	0,1	0,0	77,8	0,0%
4	correctie code 8 - voorstel verdeelsleutel HRF	117,2	0,0	117,8	40,2	0,0	0,0	0,0	275,2	0,1%
		42,6%	0,0%	42,8%	14,6%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	-
5=3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-110,8	0,0	-80,5	-6,1	-0,1	0,1	0,0	-197,4	-0,1%

De reeds hoog ingeschatte onderbenutting in sommige deelgebieden zou echter nog onvoldoende zijn om de doelstelling van een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP te bereiken. De kloof die in een volgende begrotingsbijsturing of op uitvoeringsbasis dient gedicht te worden, zou aldus 0,1% van het BBP bedragen.

Tabel III. 8
Vergelijking met het ESR vorderingensaldo

(in miljoenen euro)

	2003	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	Totaal g&g	
									miljoenen euro	in % BBP
1=2+3	vorderingensaldo ESR95 (a)	347,5	-56,9	-108,4	-98,7	-5,4	2,1	0,0	80,2	0,0%
2	geconsolideerd netto saldo ESR 95 (excl correctie code 8 KVD)	341,1	-56,9	-145,7	-132,8	-5,3	2,0	0,0	2,4	0,0%
3	netto KVD	6,4	0,0	37,3	34,1	-0,1	0,1	0,0	77,8	0,0%
4=5+6	doelstelling (louter ter indicatieve titel)	442,0	-47,1	-11,1	-9,4	0,0	0,0	0,0	374,3	0,1%
5	doelstelling Overeenkomst 15.12.2000 (excl correctie code 8 KVD)	324,7	-47,1	-128,9	-49,6	0,0	0,0	0,0	99,2	0,0%
6	HRF voorstel verdeelsleutel correctie KVD	117,2	0,0	117,8	40,2	0,0	0,0	0,0	275,2	0,1%
7=1-4	verschil (louter ter indicatieve titel)	-94,4	-9,8	-97,3	-89,3	-5,4	2,1	0,0	-294,1	-0,1%

(a) Met inbegrip van het Vlaamse Zorgfonds in het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap.

2. Aanbevelingen voor 2004

In de Overeenkomst van 15 december 2000 werden de budgettaire doelstellingen vastgelegd voor de periode 2001-2005. Voor het begrotingsjaar 2004 bedragen deze :

Tabel III. 9

Doelstellingen voor gemeenschappen en gewesten in 2004

(in miljoenen euro)

	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	Totaal g&g	
								verrichtingen code 8	doelstellingen miljoenen in % BBP euro
2004	307,4	-29,7	-116,5	-44,6	0,0	0,0	0,0	275,2	391,7 0,1%

De Afdeling dringt er op aan dat een akkoord zou worden uitgewerkt over de verdeling van de correctie kredietverleningen en deelnemingen teneinde de coherentie van de normering te herstellen.

Gelet op het belang van de economische hergroepering in de toekomstige evaluaties, acht de Afdeling het onontbeerlijk dat er belangrijke inspanningen zouden geleverd worden opdat die hergroepering voor alle deelgebieden het centrale en essentiële werkinstrument zou kunnen uitmaken voor de evaluatie van de budgettaire ontwikkelingen, zowel op begrotings- als op uitvoeringsbasis.

Een aantal elementen kunnen hiertoe bijdragen:

- ◆ de toevoeging van één of meerdere tabellen die de overgang verduidelijken van de begrotingsvoorstelling naar de economische hergroepering,
- ◆ indien in een eerste fase de economische hergroepering gebaseerd is op begrotingsramingen of voorlopige realisatiecijfers, is het aangewezen deze later op basis van de definitieve realisaties aan te passen,
- ◆ de meerjarenramingen opstellen volgens de regels van de overheidsrekeningen die uitgaan van de ESR95 methodologie,
- ◆ overleg tussen de Afdeling en de deelgebieden aangaande de methodologie.

HOOFDSTUK III Evaluatie van de begrotingsevoluties 2002-2003 per deelgebied

1. De Vlaamse Gemeenschap

1.1. Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen

1.1.1. Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)

In dit eerste gedeelte worden de krachtlijnen van de begrotingsuitvoering in 2002 hernomen zonder vooralsnog rekening te houden met de realisaties op het vlak van de diensten en instellingen die in de ESR95 benadering met de Vlaamse Gemeenschap worden geconsolideerd. Die consolidatie gebeurt in een volgend onderdeel van de tekst (98).

In onderstaande tabel worden de kerncijfers van de begrotingsuitvoering in de twee voorbije jaren weergegeven. De volledige reeks – sinds 1990 – van de niet-geconsolideerde begrotingsvooruitzichten en hun uitvoering (zowel aanrekeningen als kasgegevens) is opgenomen in de bijlagen III.11 tot III.14.

98 De kasgegevens in onderstaande tabel zijn echter gedeeltelijk geconsolideerd omdat zij betrekking hebben op de centrale schatkisttoestand van de Vlaamse Gemeenschap. Dit impliceert dat zij, benevens het saldo van de thesaurieverrichtingen, ook de verrichtingen van de Diensten met Afzonderlijk Bestuur (DAB) bevatten. Ofschoon de DAB's op begrotingsvlak afzonderlijke entiteiten zijn, worden zij op financieel vlak volledig geïntegreerd in de centrale schatkisttoestand van de Vlaamse Gemeenschap. Het saldo van de verrichtingen op de DAB's, of m.a.w. de evolutie van hun financiële reserves, beïnvloedt bijgevolg het kassaldo van de Vlaamse Gemeenschap. De belangrijkste DAB's zijn het MINA-fonds (Fonds voor preventie en sanering inzake leefmilieu en natuurbehoud) en het VIF (Vlaams Infrastructuurfonds).

Tabel III. 10
Begrotingsevolutie 2001-2002 (niet-geconsolideerd)
Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

(a)	(b) 2001			(b) 2002			2002/2001 veranderings% (nominaal)		
	aangepaste kredieten	ordonnancering (c)	kas	aangepaste kredieten	ordonnancering (c)	kas	aangepaste kredieten	ordonnancering	kas
ontvangsten	16.787,8	17.066,1	17.839,4	16.718,4	16.329,1	16.918,3	-0,4%	-4,3%	-5,2%
<i>realisatie%</i>		101,7%	106,3%		97,7%	101,2%			
uitgaven	16.383,9	16.131,6	16.694,6	16.812,8	16.057,8	16.932,5	2,6%	-0,5%	1,4%
<i>realisatie%</i>		98,5%	101,9%		95,5%	100,7%			
begrotingssaldo	403,9	934,6	1.144,7	-94,3	271,2	-14,2	-498,2	-663,3	-1.159,0
saldo thesaurieverrichtingen			-442,4			240,5			682,9
saldo	403,9	934,6	702,3	-94,3	271,2	226,3	-498,2	-663,3	-476,0

- (a) Inclusief verrichtingen op organieke fondsen. Uitgaven: excl. aflossingen directe schuld (titel III), incl. overige schuldaflossingen. Ontvangsten: excl. leningopbrengsten.
- (b) Kredieten volgens aangepaste begrotingen. Voor 2001: 2de aanpassing middelenbegroting en 3de aanpassing uitgavenbegroting; voor 2002 : 2de aanpassing middelenbegroting en 3de aanpassing uitgavenbegroting.
- (c) Om redenen van vergelijkbaarheid werden de ordonnanceringscijfers 2001 omgerekend naar het nieuwe boekhoudsysteem (Orafin) dat de Vlaamse Gemeenschap vanaf 2002 hanteert. Dit impliceert dat de verrichting wordt aangerekend op vervaldatum, ongeacht het tijdstip van ordonnancering. Hierdoor wijken bovenstaande cijfergegevens 2001 in beperkte mate af van deze opgenomen in het Jaarverslag 2002 (p. 105).

Bron: Begrotingsdocumenten, Schatkisttoestand, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

De aangepaste begroting 2002 vertoonde voor de eerste maal sedert 1998 opnieuw een gering tekort. Op uitvoeringsbasis (ordonnanceringen) wordt die ommekeer echter niet bevestigd. Het gerealiseerd surplus van 271,2 miljoen euro ligt wel gevoelig lager dan de voorbije jaren. Dit betekent een trendbreuk met de periode 1998-2001 waarin het saldo jaarlijks met ongeveer 200 miljoen euro toenam.

In vergelijking met het expansieve jaar 2001, stabiliseerden de uitgaven nagenoeg op hetzelfde peil (-0,5% nominaal) terwijl de ontvangsten, na de uitzonderlijk sterke groei in dat jaar, gevoelig daalden met 4,3% (nominaal).

In tegenstelling tot het traditioneel hoog realisatiepercentage van de ontvangsten, werden in 2002 ruim 2% van de begrote ontvangsten niet gerealiseerd. Van de totale minderontvangst (389,4 miljoen euro) is 51% gelokaliseerd bij de overdrachten inzake samengevoegde en gedeelde belastingen, inzonderheid wat de vaststelling van het afrekeningsaldo van 2001 betreft (99). De gewestelijke belastingen vertegenwoordigden 27% van de minderwaarde als gevolg van de impact van de zwakke conjunctuur alsook van het sterker dan verwachte effect van de verlaging van de registratierechten op overdrachten ten bezwarende titel van onroerende goederen. De terugverdieneffecten van deze verlaging zijn dus blijkbaar lager uitgevallen of later opgetreden dan verwacht.

Een strikte monitoring van de uitgaven, zoals afgesproken met de federale overheid in het Akkoord van 21 maart 2002, heeft toegelaten om vooralsnog het begrotingsjaar met een overschot af te sluiten. De benuttingsgraad van de kredieten lag dan ook op een historisch dieptepunt (100). Met een normaal benuttingspercentage zou het niet mogelijk geweest zijn hetzelfde positieve begrotingsresultaat te bereiken. De techniek van onderbenutting roept vragen op omdat de aanwending ervan impliceert dat het beleid niet ten volle kan uitgevoerd worden zoals voorzien.

Het kasoverschot is zoals het voorgaande jaar lager dan het ordonnancerings surplus maar de afwijking is fel gekrompen. Dit is grotendeels het gevolg van het feit dat op het vlak van de doorstorting van de opcentiemen op de onroerende voorheffing de Vlaamse Gemeenschap eind 2002 de lokale overheden niet meer prefinancierde zoals dat het geval was in 2001 (101).

De schuldafbouw werd in 2002 verder gezet maar bedroeg slechts ongeveer de helft van de jaarlijkse schuldvermindering in de voorbije jaren, indien de schrapping van de Aquafin-schuld in de schuldstatistiek buiten beschouwing wordt gelaten. Die schrapping volgt uit voormeld Akkoord van maart 2002 dat de nv Aquafin (102) uitsluit van de reeks van instellingen waarvan de schuldevolutie mee in de normering wordt betrokken.

99 Detail van het verschil in parameterkeuze voor 2001 en 2002 van de Vlaamse Gemeenschap versus de federale overheid : zie Jaarverslag juli 2002 van de Afdeling, p. 113 en 114.

100 In bijlage III.14 is een overzicht opgenomen van de realisatie- en benuttingspercentages van de ontvangsten respectievelijk uitgaven sinds 1990.

101 In 2002 bedroeg de afwijking ordonnanceringsaldo / kassaldo -44,9 miljoen euro tegenover -232,2 miljoen euro in 2001. Eind 2002 bleef het verschil tussen de ontvangsten en de doorgestorte opcentiemen op de OV beperkt tot +38,9 miljoen euro terwijl dit verschil eind 2001 -185,5 miljoen euro bedroeg.

102 Zoals de nv Sofico in het Waalse Gewest die eveneens wordt uitgesloten.

Tabel III. 11
Evolutie van de schuld 1996-2002
Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

uitstaande schuld eind:	1996	1997	1998	1999	2000	2001 vóór	(d) verschuiving	2001 na	2002 (e)
Directe schuld (a)	4.570,2	4.354,8	4.199,8	3.499,3	2.541,2	1.745,9	549,9	2.295,8	1.924,0
- geconsolideerd	4.148,3	3.905,0	3.447,2	3.257,7	2.732,6	2.186,7	549,9	2.736,6	2.143,9
- debet / credit RC	421,8	449,8	752,6	241,6	-191,4	-440,8	0,0	-440,8	-219,9
w.o. overname indirecte schuld	1.106,6	1.066,0	1.298,2	1.645,7	1.552,7 (c)	1.453,0	549,9	2.002,9	1.864,1
Indirecte schuld	4.630,8	4.414,2	3.897,6	3.753,3	3.613,7 (c)	3.482,3	-549,9	2.932,4	1.740,0
- Aquafin	661,8	687,0	741,1	924,9	1.024,0	1.118,2	0,0	1.118,2	- (e)
- ALESH (b)	2.344,1	2.279,6	2.191,3	1.951,1	1.834,0	1.773,9	0,0	1.773,9	1.704,3
- overige	1.624,8	1.447,5	965,1	877,3	755,7	590,2	-549,9	40,3	35,6
Totale schuld	9.200,9	8.769,0	8.097,4	7.252,6	6.154,9	5.228,2	0,0	5.228,2	3.664,0
evolutie		-431,9	-671,6	-844,8	-1.097,7	-926,7		-926,7	-446,0 (e)
in % totale ontvangsten									
(schuld excl. ALESH)	54,3%	47,3%	41,0%	34,6%	27,7%	20,2%		20,2%	12,0% (e)
(schuld incl. ALESH)	72,9%	63,9%	56,2%	47,3%	39,4%	30,6%		30,6%	22,4% (e)

- (a) Gecumuleerde netto te financieren saldi (kasbasis).
- (b) Met inbegrip van het gedeelte van de schuld dat door derden wordt terugbetaald.
- (c) Na de herclassificatie eind 2000 van 20,2 miljoen euro van de indirecte naar de gewaarborgde schuld (BRTn en V.I.Z.O.)
- (d) Na verschuiving in 2001 van 549,9 miljoen euro schuld inzake de lagere overheden van de indirecte naar de directe schuld (hetzij 580,9 miljoen euro vóór nieuwe opnames en aflossingen in de loop van 2001).
- (e) In het overgangsstelsel 2002 naar de ESR95 benadering wordt de Aquafin-schuld buiten beschouwing gelaten (zie Akkoord 21.03.2002). Schuldafname ongerekend deze wijziging, maar schuldratio na schrapping van Aquafin-schuld.

Bron: Begrotingsdocumenten.

De afstand tot het streefdoel van de Vlaamse Regering blijft nog omvangrijk, zeker in de huidige economische omstandigheden. Die doelstelling bestaat erin om de openbare schuld – gedefinieerd als de geconsolideerde directe schuld en de indirecte schuld exclusief Aquafin – tegen het einde van de legislatuur (2004) terug te brengen tot 2.776,4 miljoen euro (103). Dit betekent dat de jaarlijkse schuldfbouw in 2003 en 2004 gemiddeld de in 2002 gerealiseerde vermindering moet overtreffen (-553,7 tegenover -446,0 miljoen euro in 2002).

103 Deze schulddefinitie houdt dus geen rekening met korte termijn schulden of tussentijdse beleggingen; eind 2002 bedroeg de openbare schuld van de Vlaamse Gemeenschap aldus 3.883,9 miljoen euro, hetzij 219,9 miljoen euro meer dan in de klassieke HRF definitie.

De ontwikkelingen die hiervoor werden geschetst op basis van de ordonnanceringsvinden we terug op kasbasis. Het jaar 2002 werd weliswaar afgesloten met een overschot maar dat lag gevoelig lager dan het voorgaande jaar (+226,3 miljoen euro ten opzichte van +702,3 miljoen euro).

1.1.2. Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling

Zoals uitvoerig toegelicht in hoofdstuk 1 hiervoor, geldt voor het begrotingsjaar 2002 een specifiek evaluatiekader dat het midden houdt tussen de klassieke HRF methodologie en de ESR95 benadering. In dit overgangsstelsel, dat beslist werd in het Akkoord van 21 maart 2002, worden een aantal duidelijk afgelijnde ESR correcties in rekening gebracht, zonder evenwel de integrale ESR95 benadering toe te passen. Dit heeft geleid tot wat de Afdeling het "*(ten dele) geconsolideerd HRF saldo*" heeft genoemd. In de volgende tabel is hiervan de toepassing weergegeven.

Afgezien van de neutralisering van kredietverleningen en deelnemingen, blijven er van de specifieke ESR correcties in de realisaties slechts twee over, met name de aanrekening op 2002 van de korting op de personenbelasting van het aanslagjaar 2001 (222,5 miljoen euro) en de intering op de reserves van de DAB en de VOI categorie A (inclusief het Vlaams Zorgfonds) (-123,0 miljoen euro) (104). De klassieke HRF correcties, zijnde de aflossing van de directe en indirecte schuld en de evolutie van het gewestelijk aandeel in de ALESH schuld, vertegenwoordigen tezamen 273,5 miljoen euro.

Het geheel van deze correcties laat toe de overstap te maken van het bruto ordonnanceringsaldo naar het (ten dele) geconsolideerd HRF saldo. Overeenkomstig voormeld Akkoord van maart 2002, wordt laatstgenoemd saldo getoetst aan de begrotingsdoelstelling 2002, hetzij een surplus van 198,1 miljoen euro. Die doelstelling stemt overeen met deze vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000 maar verminderd met één twaalfde van de negatieve term (exclusief het kijk- en luistergeld) voor elk gewest. Zoals toegelicht in Hoofdstuk 1 is die vermindering geen versoepeling maar een louter technische aanpassing die rekening houdt met de impact van het doorstortingsmechanisme inzake gewestelijke belastingen op het jaar 2002.

104 Het betreft kasgegevens.

Tabel III. 12
Toetsing van de begrotingsuitvoering 2002
(ten dele geconsolideerd) aan de doelstelling
Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	Vlaamse Gemeenschap	begroting 2002		realisaties
		initieel	aangepast	
1	bruto saldo ordonnanceringen	78,8	-94,3	271,2
2	aflossingen directe schuld	145,5	145,6	145,5
3	aflossingen indirecte schuld (excl ALESH) (a)	56,6	56,6	58,0
4	ALESH	121,2	68,2	70,0
5	verschil samengevoegde en gedeelde belastingen (FO - VG)	-46,5	-197,0	0,0
6	storting nieuwe gewestelijke belastingen (11/12)	138,9	0,0	0,0
7	korting personenbelasting	232,3	232,3	222,5
7 = 1+2+3+4+5-6-7	gecorrigeerd netto saldo	-15,5	-253,2	322,2
8	netto saldo te consolideren instellingen (DAB & VOI cat A) (b)	-215,0	-323,9	-123,0
9 = 7+8	(ten dele) geconsolideerd HRF saldo	-230,5	-577,1	199,1
10	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000) (excl correctie code 8 KVD)	337,1	337,1	337,1
11	doelstelling beslist in Akkoord van 21.03.2002 (aanvullend op Overeenkomst van 15.12.2000)	198,1	198,1	198,1
12 = 9-11	afwijking (excl correctie code 8) ("-" overschrijding / "+" marge)	-428,6	-775,2	1,1

(a) Met inbegrip van terugbetaling schulden VHM.

(b) Met inbegrip van het Vlaams Zorgfonds.

Bron: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Begrotingsdocumenten.

Zoals blijkt uit voorgaande tabel, is het resultaat 2002 in overeenstemming met de doelstelling en wordt er zelfs een beperkte marge geboekt van 1,1 miljoen euro (indien de correctie KVD buiten beschouwing wordt gelaten). Nochtans werd het begrotingsjaar 2002 door een aantal belangrijke tegenvallers bezwaard, met name de minwaarde op de federale overdracht van samengevoegde en gedeelde belastingen, de gevolgen van de tegenvallende conjunctuur, de aanrekening van de korting op de personenbelasting en het sterker dan verwachte effect van de verlaging van de registratierechten. In het verleden heeft de Vlaamse Gemeenschap steeds veel beter gepresteerd dan de doelstelling.

De afwijking tussen de overschrijding die op basis van de begrotingsvooruitzichten kon verwacht worden en de effectieve uitvoering wijst op een nauwgezette monitoring van de uitgaven, althans op het niveau van de begroting stricto sensu, dus zonder rekening te houden met de te consolideren instellingen waar de resultaten minder gunstig waren.

In tegenstelling tot het verleden, waarbij de Vlaamse Gemeenschap jarenlang omvangrijke reserves binnen deze te consolideren instellingen heeft opgebouwd, heeft er in 2002 een belangrijke afbouw van de reserves van deze instellingen plaatsgevonden. Deze uitwinning is een bewuste optie geweest van het budgettaire beleid (105).

De uitwinning bij de instellingen behorende tot de beperkte consolidatieperimeter van het normatief overgangsstelsel 2002, hetzij de DAB's en VOI's cat. A, kon nog juist binnen de limieten van het genormeerd surplus van 198,1 miljoen euro worden opgevangen (zie vorige Tabel III. 12). Maar de intering op de reserves van de overige te consolideren instellingen, die buiten deze beperkte perimeter 2002 vielen, was niet alleen omvangrijker maar bovendien niet in overeenstemming met het tweede luik van het Akkoord van 21 maart 2002. Hierin wordt uitdrukkelijk gesteld dat er tijdens de begrotingscontrole geen beslissingen konden genomen worden waardoor het gezamenlijk saldo verslechtert van de overige fondsen die overeenkomstig het ESR95 geconsolideerd worden met de betrokken deeltiteiten. De afbouw van de reserves bij de bedoelde VOI's van categorie B en de VOI's sui generis is opgelopen tot meer dan het dubbele van de uitwinning ten laste van de instellingen behorende tot de beperkte consolidatieperimeter voor 2002 (106). Het accent in de uitgavenbeheersing lag dus duidelijk op de overdrachten naar de instellingen die strikt gezien buiten het toetsingsveld van de begrotingsnormering vielen.

Zoals blijkt uit Tabel III. 14 is deze uitwinning niet zonder gevolgen voor de effectieve bijdrage van de Vlaamse Gemeenschap in het behalen van de doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma voor de gezamenlijke overheid. Die doelstellingen gelden immers uitsluitend in termen van vorderingensaldo vastgesteld conform de ESR95 methodologie. In dat vorderingensaldo worden de saldi van *alle* conform het ESR95 te consolideren instellingen mee in rekening gebracht.

Alvorens de overstap naar dit vorderingensaldo te maken, wordt nagegaan in hoeverre het in de Overeenkomst van 15 december 2000 voorziene bedrag inzake neutralisering van KVD werd gerealiseerd. De KVD worden in het ESR95 beschouwd als financiële verrichtingen die bijgevolg het vorderingensaldo niet beïnvloeden.

In de Overeenkomst van 15 december 2000 werd de overgang van het HRF saldo naar het ESR95 vorderingensaldo vastgesteld op 0,1% van het BBP (hetzij 275,2 miljoen euro) en integraal toegewezen aan de netto KVD (correctie code 8). Aangezien de globale budgettaire doelstelling voor het geheel van gemeenschappen en gewesten in die Overeenkomst werd vastgesteld op een vorderingensurplus van 0,1% van het BBP, vormt de KVD correctie een essentieel onderdeel van de budgettaire doelstelling. De verdeling ervan tussen de gemeenschappen en gewesten wordt in de Overeenkomst echter niet geregeld.

105 De uitwinning ten laste van de DAB bedroeg eind 2002 31,3 miljoen euro (tegenover een toename van de reserves in 2001 ten belope van 137,6 miljoen euro); bij de VOI cat. A werden de reserves opgebouwd met 91,7 miljoen euro (tegenover een toename in 2001 ten belope van 674,1 miljoen euro).

106 De intering op de reserves bedroeg in 2002 bij VOI categorie B 199,8 miljoen euro en bij de VOI sui generis 95,8 miljoen euro, hetzij een totale afbouw ten belope van 295,6 miljoen euro (het betreft kasgegevens).

De Afdeling heeft reeds vorig jaar gewezen op dit gebrek aan verdeelsleutel (107). Aangezien over de verdeling van deze globale doelstelling in het voorbije jaar geen afspraken werden gemaakt, herneemt de Afdeling het voorstel dat zij in haar Jaarverslag 2002 dienaangaande heeft geformuleerd. Het betreft een verdeelsleutel die is afgeleid op basis van de gerealiseerde KVD tijdens de periode 1999-2001. In dit voorstel bedraagt het aandeel van de Vlaamse Gemeenschap 42,6%, hetzij 117,2 miljoen euro. Op basis van de beschikbare informatie vielen de realisaties lager uit.

Tabel III. 13
KVD – 2002
Vlaamse Gemeenschap

		<i>(in miljoenen euro)</i>		
		begroting 2002		realisaties
Vlaamse Gemeenschap		initieel	aangepast	
1	<i>ontvangsten KVD</i>	0,7	1,4	0,7
2	<i>uitgaven KVD</i>	73,3	72,7	54,9
3=2-1	KVD netto (a)	72,5	71,3	54,2
4	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel VG (42,6%)	117,2	117,2	117,2
5=3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-44,7	-45,9	-63,0

- (a) In de Gemeenschapsbegroting en de DAB's en VOI's cat.A behorende tot de beperkte consolidatiekring 2002.

1.1.3. De overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95

In onderstaande tabel worden de verschillende stappen becijferd die toelaten om van het (ten dele) geconsolideerd HRF saldo over te stappen naar het ESR vorderingensaldo. Zoals toegelicht in hoofdstuk I hiervoor, is deze tabel niet enkel bedoeld om het tweede luik van het Akkoord van maart 2002 in de evaluatie van de budgettaire realisaties 2002 te betrekken, maar tevens om zoveel mogelijk transparantie te bieden omtrent de omschakeling naar de ESR95 benadering vanaf 2003.

Tabel III. 14
Overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95
Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

Vlaamse Gemeenschap	
(ten dele) geconsolideerd HRF saldo	199,1
<i>aflossingen schuld geconsolideerde instellingen</i>	-58,0
<i>verschil ALESH</i>	-33,5
<i>netto saldo ^r te consolideren instellingen niet weerhouden in beperkte perimeter norm 2002 (a)</i>	-295,6
<i>verschil kasgegevens / aanrekeningen EH (m.b.t. alle te consolideren instellingen)</i>	-86,0
<i>verschuiving gewestelijke belastingen</i>	-7,0
<i>1/12de nieuwe gewestelijke belastingen</i>	184,3
<i>kijk- en luistergeld (vorige jaren)</i>	-40,1
<i>dotatie Zorgfonds (b)</i>	-105,8
totaal ESR correcties niet begrepen in norm HRF 2002	-441,7
netto saldo inclusief KVD	-242,5
<i>ontvangsten KVD</i>	9,0
<i>uitgaven KVD (c)</i>	54,9
netto KVD	45,9
vorderingensaldo ESR95 (excl. Vlaams Zorgfonds) (b)	-196,7
vorderingensaldo ESR95 (incl. Vlaams Zorgfonds) (b)	-90,9

(a) Het betreft kasgegevens.

(b) Het Zorgfonds wordt in de nationale rekeningen tot de sociale zekerheid gerekend.

(c) Na correctie voor de investeringsoverdrachten aan de De Lijn en de VHM.

Bron: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. INR.

De correcties in bovenstaande tabel vereisen enige toelichting; een gedetailleerde omschrijving ervan is opgenomen in hoofdstuk I (108) :

1. *aflossingen schuld geconsolideerde instellingen*: het gaat om de aflossingen van de indirecte schuld die door de gemeenschapsbegroting worden gedragen maar in de EH en overeenkomstig het ESR95 niet tot de aflossingen worden gerekend maar wel beschouwd worden als kapitaaltransfers naar de betrokken instellingen of organismen die niet geconsolideerd worden; het betreft voor de Vlaamse Gemeenschap ondermeer de schulden van VMW, industriële ondernemingen (109), VHM en VMM.

108 Hoofdstuk 1: Methodologische beschouwingen bij de evaluatie van de budgettaire resultaten van gemeenschappen en gewesten in 2002-2003 en volgende.

109 Tussenkost in de financiële lasten van leningen aangegaan ter financiering van aanvullende investeringen in de speciale behandeling van afvalwater.

2. *verschil ALESH*: de aanrekening in de normering van de evolutie van het gewestelijk aandeel in de schulden sociale huisvesting beheerd door het ALESH gebeurt in het HRF methodologie en in de ESR benadering op verschillende wijze; het verschil tussen beide wordt hier hernomen.
3. *netto saldo (raming) te consolideren instellingen niet weerhouden in beperkte perimeter norm 2002*: het betreft de instellingen (110) die overeenkomstig het ESR95 met de Vlaamse Gemeenschap dienen geconsolideerd te worden maar die in het overgangsstelsel 2002 nog niet expliciet werden meegerekend.
4. *verschil (raming) kasgegevens / aanrekeningen EH (m.b.t. alle te consolideren instellingen)*: aangezien de tekorten op de te consolideren instellingen gebaseerd zijn op de kasverrichtingen, kan er een afwijking optreden in vergelijking met de EH die in principe – overeenkomstig het ESR95 – uitgaat van de notie “vastgestelde rechten”.
5. *verschuiving gewestelijke belastingen*: er wordt voor bepaalde gewestelijke belastingen een verschuiving toegepast van 1 tot 2 maanden teneinde de ontvangsten volgens de notie “vastgestelde rechten” te boeken.
6. *1/12de van de nieuwe gewestelijke belastingen*: in 2002 vonden slechts 11 maandelijks doorstorting plaats van de nieuw geregionaliseerde belastingen, maar in het ESR95 worden niettemin 12 maanden aangerekend omdat deze belastingen worden beschouwd als eigen fiscale ontvangsten van het Vlaamse Gewest, ongeacht de inning en de doorstorting door de federale overheid; in ESR termen was de technische vermindering van de norm 2002 dus overbodig (111).
7. *kijk- en luistergeld (vorige jaren)*: het betreft het saldo van het kijk- en luistergeld dat alhoewel het vanaf 2002 was afgeschaft toch nog inkomsten opleverde; die inkomsten hadden betrekking op vroegere inkohieringen en worden dus overeenkomstig de notie “vastgestelde rechten” niet meer op het jaar 2002 aangerekend.
8. *dotatie Zorgfonds*: in de nationale rekeningen wordt het Zorgfonds niet tot de Vlaamse Gemeenschap maar tot de sociale zekerheid gerekend.
9. *netto kredietverleningen en deelnemingen*: het betreft alle netto kredietverleningen die conform het ESR95 dienen geneutraliseerd te worden bij de vaststelling van het vorderingensaldo; zij zijn in tegenstelling tot het overgangsstelsel 2002 niet beperkt tot de gemeenschaps- en gewestbegroting en de beperkte consolidatiekring 2002.

110 VOI cat. B en VOI sui generis.

111 Zie tabel III.13 in het Jaarverslag 2002, p. 101.

1.2. Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen

1.2.1. Inleiding

Zoals toegelicht in hoofdstuk I, past de Afdeling vanaf 2003 de integrale ESR95 toe.

Navolgende tabel heeft tot doel voor de jaren 2002-2003 de berekeningswijze voor te stellen van de verschillende type saldi die door de Afdeling werden gebruikt. Het gecorrigeerd HRF saldo werd gebruikt in de Jaarverslagen tot en met het begrotingsjaar 2001. Dit saldo gaat uit van het bruto financieringssaldo en wordt gecorrigeerd om rekening te houden met de aflossingen van de indirecte schuld, met inbegrip van de evolutie van het aandeel in de ALESH schuld, alsmede met verschillende specifieke begrotingsverrichtingen (112).

Om het ten dele geconsolideerd HRF saldo te bekomen dat in de voor 2002 gehanteerde overgangsbepaling werd toegepast, wordt aan het voorgaande saldo het netto saldo van de instellingen die begrepen zijn in de beperkte consolidatieperimeter eigen aan het jaar 2002 toegevoegd.

Om van dit ten dele geconsolideerd HRF saldo over te gaan naar het vorderingensaldo dat opgenomen is in de overheidsrekeningen die opgemaakt worden overeenkomstig het ESR95, dient een geheel van correcties te worden aangebracht die toelaten om tot het netto saldo van de economische hergroepering te komen. Deze correcties betreffen de verschillen in de bepaling van de aflossingen, het saldo van de verrichtingen van de fondsen en instellingen die opgenomen zijn in de economische hergroepering maar geen deel uitmaakten van de beperkte consolidatieperimeter 2002, alsmede met enkele correcties die eigen zijn aan het ESR95.

De verschillende elementen van deze tabel worden toegelicht in hoofdstuk I en vormen het onderwerp van de analyse in punt 1.1.3. van onderhavige tekst.

112 Er dient benadrukt te worden dat de Afdeling in haar traditionele benadering geen rekening hield met de eventuele onderbenutting van de uitgavenkredieten.

Tabel III. 15
Vergelijking van de saldi 2002-2003
volgens de verschillende benaderingen
Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	Vlaamse Gemeenschap	2002 realisaties	2003 aangepaste begroting
1	bruto saldo begroting	271,2	29,5
2	aflossingen directe schuld	145,5	142,3
3	aflossingen indirecte schuld (excl. ALESH)	58,0	55,5
4	ALESH	70,0	87,7
5	debudgettering Aquafin ^f	-74,0	-74,0
6	netto reserveringen (FFEU, Zorgfonds, ...)	309,3	18,0
7	verschil toegewezen deel PB en BTW (FO - VG)	-	16,2
8	onderbenutting kredieten	-	644,1
9=1+som(2 tot 8)	gecorrigeerd HRF saldo	780,0	919,3
10	korting personenbelasting	-222,5	-
11	netto saldo te consolideren instellingen (beperkte consolidatieperimeter)	-123,0	-482,6
12	schrapping correctie netto reservering (a)	-309,3	-18,0
13	Aquafin (niet geconsolideerd)	74,0	74,0
14=9+som(10 tot13)	(ten dele) geconsolideerd HRF saldo overgangsstelsel 2002	199,1	492,7
15	aflossingen schuld geconsolideerde instellingen	-58,0	-55,5
16	verschil ALESH	-33,5	-34,0
17	netto saldo ^f te consolideren instellingen niet weerhouden in beperkte perimeter norm 2002	-295,6	-62,1
18	verschil kasgegevens / aanrekeningen EH (m.b.t. alle te consolideren instellingen) ^f	-86,0	-
19	verschuiving gewestelijke belastingen	-7,0	-
20	1/12 ^{de} nieuwe gewestelijke belastingen	184,3	-
21	kijk- en luistergeld (vorige jaren)	-40,1	-
22	netto KVD	45,9	6,4
23=14+som(15 tot 22)	vorderingensaldo ESR95 (incl. Vlaams Zorgfonds)	-90,9	347,5

Alvorens de begrotingsvooruitzichten voor 2003 te toetsen aan de doelstellingen, worden de krachtlijnen van de aangepaste begroting besproken.

1.2.2. Begrotingsevolutie 2002 – 2003 (niet-geconsolideerd)

Onderstaande tabel belicht uitsluitend de evolutie op het vlak van de gemeenschapsbegroting, zonder rekening te houden met de instellingen die conform het ESR95 behoren tot de consolidatiekring van de Vlaamse Gemeenschap.

Tabel III. 16
Begroting 2003 (niet-geconsolideerd)
Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	begrotingen (a)			2003/2002	
	2002	2003		veranderings% (nominaal)	
	aangepast (1)	initieel (2)	aangepast (3)	init 03/aanp 02 (2) / (1)	aanp 03/aanp 02 (3) / (1)
ontvangsten (b)	16.718,4	17.229,7	17.404,4	3,1%	4,1%
w.o.: - toegewezen gedeelte PB (c)	7.647,1	7.978,9	7.918,8	4,3%	3,6%
- toegewezen gedeelte BTW	5.689,1	5.831,5	5.865,0	2,5%	3,1%
- andere federale overdrachten	283,7	290,7	290,7	2,5%	2,5%
- gewestelijke belastingen	2.750,7	2.835,4	2.838,1	3,1%	3,2%
- autonome heffingen	21,0	19,1	19,1	-9,4%	-9,4%
- andere	326,8	274,0	472,7	-16,1%	44,7%
uitgaven (d)	16.812,8	17.221,6	17.374,9	2,4%	3,3%
w.o.: - interestlasten directe schuld (e)	188,5	147,3	133,0	-21,9%	-29,5%
- interestlasten indirecte schuld	5,7	5,1	5,1	-11,2%	-11,2%
- interestenlasten financiële leasing	0,0	0,0	0,0	-	-
- aflossingen directe schuld (e)	145,6	142,4	142,3	-2,2%	-2,3%
- aflossingen indirecte schuld	3,3	2,1	2,1	-34,6%	-34,6%
- aflossingen financiële leasing	0,0	0,0	0,0	-	-
- stortingen aan ALESH	0,0	53,0	28,0	-	-
- overdracht naar Vlaams Pensioenfonds	5,4	5,4	5,4	0,0%	0,0%
- overdracht naar FFEU	0,0	0,0	0,0	-	-
- dotaties aan VGC	22,0	23,7	23,7	7,6%	7,6%
- andere	16.442,3	16.842,6	17.035,3	2,4%	3,6%
bruto saldo	-94,3	8,1	29,5	102,4	123,8
aflossingen directe schuld (e)	145,6	142,4	142,3	-3,2	-3,3
netto saldo	51,3	150,5	171,8	99,2	120,6

- (a) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de schuldbeheersverrichtingen op Titel III.
- (b) Exclusief leningopbrengsten (Titel III).
- (c) Inclusief dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld.
- (d) Betalingskredieten
- (e) Met inbegrip van de interest- en aflossingslasten op de schulden overgenomen in de directe schuld.

Bron: Begrotingsdocumenten

De aangepaste begroting 2003 is gesteund op een inflatieverwachting van 1,4% en een reële groei van het bruto nationaal inkomen (BNI) van 1,8%. In vergelijking met de voorbije periode 1999-2002 (met uitsluiting van 2001) ligt het reële groeiritme van de ontvangsten en de uitgaven dubbel zo hoog. Wordt het uitzonderlijk expansieve jaar 2001 niet afgezonderd, dan situeert de reële groei van de uitgaven zich op het gemiddelde van de periode 1999-2001 en de deze van de ontvangsten er licht boven.

Het netto begrotingsoverschot bedraagt 171,8 miljoen euro en wordt in vergelijking met de aangepaste begroting van het voorgaande jaar vermenigvuldigd met een factor 3 (113).

Gegeven de vrij grote onzekerheid omtrent de reële BNI groei in 2003, werd een provisie aangelegd ten belope van 0,4% groei. In feite is de raming van de samengevoegde en gedeelde belastingen dus gesteund op een BNI groei van 1,4%.

1.2.3. Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling

Voor de evaluatie van de begrotingsvooruitzichten voor 2003 is de Afdeling overgeschakeld op de ESR95 benadering. Dit is conform het Akkoord van 21 maart 2002 waarin de Afdeling werd verzocht om inzake begrotingsnormering vanaf 2003 de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie te hanteren. De verantwoording van deze omschakeling en de werkwijze worden gedetailleerd toegelicht in hoofdstuk 1. De concretisering van deze evaluatie-oefening is opgenomen in onderstaande tabel.

De geconsolideerde ontvangsten en uitgaven werden bij gebrek aan een volledig ingevulde economische hergroepering (afgekort EH) door de Afdeling zelf geraamd op basis van de gemeenschapsbegroting en de begrotingen van de conform het ESR95 te consolideren diensten en instellingen. De berekeningswijze is samengevat in de technische bijlage 2.

Vervolgens wordt een inschatting gemaakt van een aantal specifieke ESR correcties die de overgang maken van de geraamde EH naar het vorderingensaldo in ESR termen. Het gaat inzonderheid om:

1. *de ALESH schuld* : deze correctie staat voor het verschil tussen de gewestelijke bijdrage aan het ALESH (-28,0 miljoen euro in de aangepaste begroting 2002) en het aandeel van het Vlaamse Gewest in het voor 2003 geraamde financieel tekort van het ALESH (+25,8 miljoen euro)(114).

113 Anders dan in tabel III.1 worden de aflossingen van de directe schuld die niet tot Titel III van de uitgavenbegroting behoren hier wel in mindering gebracht van het saldo. Bedoeling is om de vergelijkbaarheid met de economische hergroepering te verhogen.

114 Voor een gedetailleerde berekening wordt verwezen naar hoofdstuk 1, tabel III.1.

2. *verschil toegewezen PB en BTW (FO – VG)*: vertrekkende van een actualisering van de federale overdrachten inzake samengevoegde en gedeelde belastingen die gebaseerd is op de vooruitzichten van de economische begroting die het Federaal Planbureau op 20 juni 2003 publiceerde (115), werd een inschatting gemaakt van de afwijking tussen de ontvangsten verwacht in de aangepaste gemeenschapsbegroting (inclusief de provisie ten belope van –0,4% groei) en de mogelijke aanpassing van de federale doorstortingen later op het jaar.
3. *onderbenutting*: tenslotte houdt de Afdeling in onderhavige evaluatieoefening rekening met de onderbenutting van de uitgavenkredieten, zoals die door de Vlaamse Gemeenschap zelf wordt geraamd.

Tabel III. 17

Begrotingsvooruitzichten 2003 (geconsolideerd) versus budgettaire doelstelling Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

Vlaamse Gemeenschap		2003 begrotingsvooruitzichten	
		initieel	aangepast
1	ontvangsten (excl leningopbrengsten) (EH)	18.262,1	18.481,5
2	uitgaven (incl aflossingen) (EH)	18.589,2	19.000,5
3=1-2	bruto saldo EH	-327,1	-518,9
4	aflossingen (EH)	146,4	146,1
5=3+4	geconsolideerd netto saldo (consolidatieperimeter ESR95)	-180,6	-372,9
<i>samenstelling netto saldo :</i>			
6	<i>netto saldo begroting</i>	150,5	171,8
7	<i>netto saldo DBA en VOI cat A (beperkte consolidatieperimeter) ^r (a)</i>	-311,3	-482,6
8	<i>netto saldo andere te consolideren instellingen ^r</i>	-19,8	-62,1
<i>overige ESR95 correcties :</i>			
9	<i>ALESH ^r</i>	78,8	53,8
10	<i>verschil toegewezen PB en BTW (VG / FO) ^r (b)</i>	-10,5	16,2
11	<i>onderbenutting (raming VG) (c)</i>	429,0	644,1
12=5+9+10+11	geconsolideerd netto saldo ESR 95 (excl correctie code 8 OCPP)	316,6	341,1
13	norm HRF (Overeenkomst 15.12.2000) (excl correctie code 8 KVD)	324,7	324,7
14=12-13	afwijking (excl correctie code 8 KVD) ("-" overschrijding / "+" marge)	-8,2	16,4

- (a) Inclusief Vlaams Zorgfonds.
- (b) Afwijking van de initiële resp. aangepaste gemeenschapsbegroting ten opzichte van de geactualiseerde raming door de HRF.
- (c) De Vlaamse Gemeenschap houdt rekening met een onderbenutting van de uitgavenkredieten van 1% berekend op de niet-geconsolideerde uitgavenkredieten (incl aflossingen directe schuld) en een intering op de reserves van de te consolideren instellingen die zou beperkt worden tot 74,368 miljoen euro.

115 Voor 2003 wordt de inflatie geraamd op 1,3% (tegenover 1,64% in 2002) en de reële BNI groei op 2,0% (tegenover 1,83% in 2002).

Na het aanbrengen van de ESR correcties bedraagt het geconsolideerd netto ESR surplus (vóór neutralisering van de netto kredietverleningen en deelnemingen) 341,1 miljoen euro, wat een beperkte marge impliceert ten opzichte van de doelstelling onderschreven in de Overeenkomst van 15 december 2000. Deze gunstige verwachting wordt wel gehypothekeerd door de omvangrijke onderbenutting die wordt vooropgesteld, niet zozeer op de begroting stricto sensu (1%), maar wel op het niveau van de instellingen die behoren tot de consolidatiekring van de Vlaamse Gemeenschap. Uitgedrukt in procenten van de geconsolideerde uitgaven, bedraagt de veronderstelde onderbenutting in totaal reeds 3,4%.

Zoals voor het begrotingsjaar 2002, wordt bij gebrek aan akkoord over de verdeling van de globale doelstelling van +0,1% van het BBP (hetzij 275,2 miljoen euro), de vergelijking gemaakt met de door de Afdeling in haar Jaarverslag 2002 vooropgestelde verdeelsleutel, hetzij 42,6%. Zoals blijkt uit onderstaande tabel, wordt het bedrag op basis van de aangepaste begrotingsramingen niet gehaald.

Tabel III. 18
KVD – 2003
Vlaamse Gemeenschap

		<i>(in miljoenen euro)</i>	
		2003 begrotingsvooruitzichten	
Vlaamse Gemeenschap		initieel	aangepast
1	<i>ontvangsten KVD</i>	7,6	82,6
2	<i>uitgaven KVD</i>	48,8	89,0
3=2-1	netto KVD	41,2	6,4
4	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel VG (42,6%)	117,2	117,2
5=3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-76,0	-110,8

Indien ter indicatieve titel de begrotingsvooruitzichten voor 2003 (met inbegrip van de geraamde neutralisering van de KVD) vergeleken worden met de doelstelling geformuleerd in de Overeenkomst van 15 december 2000 en met de voorgestelde verdeelsleutel inzake KVD, dan blijkt dat het begrote ESR vorderingensaldo nog 94,4 miljoen euro verwijderd is van de globale doelstelling. Deze kloof zou bij een volgende begrotingscontrole of op uitvoeringsbasis kunnen gedicht worden indien de onderbenutting van de geconsolideerde uitgavenkredieten, zoals geraamd door de Afdeling, zou oplopen tot 3,9%. Deze evaluatie-oefening is, om redenen uiteengezet in hoofdstuk I, een indicatie van de budgettaire toestand, eerder dan een absolute beoordeling.

1.3. Meerjarenbegroting 2003-2006

De algemene toelichting bij de aangepaste begroting 2003 bevat een gedetailleerde meerjarenraming die voor de periode 2004-2006 uitgaat van een constante inflatieverwachting van 1,5% en een constant reële BNI groei van 2,0%. Voor de ontvangstenraming worden de BFW parameters over de ganse periode constant gehouden op de laatst gekende waarde (116).

Tabel III. 19
Meerjarenbegroting 2003-2006
Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	2003	2004	2005	2006
	BC			
ontvangsten	17.404,4	17.705,5	18.353,6	18.926,0
<i>reëel veranderings%</i>		0,2%	2,1%	1,6%
uitgaven (a)	17.374,9	17.825,0	18.326,8	18.718,6
<i>reëel veranderings%</i>		1,1%	1,3%	0,6%
bruto saldo	29,5	-119,5	26,8	207,4
correcties :	-135,0	-257,6	-103,9	-51,3
- aflossingen schuld (-)	142,3	168,5	170,6	172,2
- ALESH (-)	96,0	68,0	97,3	98,1
- reservering Pensioenfonds (-)	5,4	5,4	5,4	5,4
- intering reserves DAB's en VOI's (+)	74,4	25,0	210,0	265,0
- reservering Zorgfonds (-)	40,7	40,7	40,7	40,7
- verkoop participatie VMW (+)	75,0	0,0	0,0	0,0
gecorrigeerde uitgaven	17.239,8	17.567,4	18.222,9	18.667,4
<i>reëel veranderings%</i>		0,4%	2,2%	0,9%
onderbenutting (1%)	173,7	178,3	183,3	187,2
gecorrigeerd saldo	338,3	316,4	313,9	445,8
norm	324,7	307,4	280,1	242,9
afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	13,5	9,0	33,8	202,9

(a) Inclusief schuldaflossingen

116 Het betreft de fiscale capaciteit (aj. 2002), de leerlingensleutel en de nataliteit die op het niveau van de initiële begroting worden aangehouden.

Voor de raming van de uitgaven wordt, zoals in de vorige meerjarenraming, vertrokken van de notie "*constant beleid*". Dit impliceert onder meer dat alle grote engagementen die door de Vlaamse Regering of door het Vlaams Parlement werden genomen, budgettair worden gehonoreerd. Er wordt eveneens rekening gehouden met de stijging in de levensduurte (inflatie-effect) alsook met de projecten die de Regering uitvoert en die al dan niet op kruissnelheid draaien (volume-effect).

Er werden een beperkt aantal correcties weerhouden die aansluiten bij de ESR95 benadering zoals de intering op de reserves van DAB's en VOI's en een onderbenutting van de uitgavenkredieten.

Ondanks de gevoelige intering op de reserves in 2002, wordt voor 2003 en 2004 een beperkte uitwinning vooropgesteld. In 2005 en 2006 daarentegen wordt een hoogtepunt verwacht ingevolge de betalingen op de engagementen genomen binnen het Financieringsfonds voor Schuldaufbouw en Eenmalige Investeringen (FFEU). Het betreft de grote investeringsprojecten die vanuit het FFEU worden gefinancierd en in 2004 in uitvoeringsfase komen.

De hypothese inzake onderbenutting van de uitgavenkredieten (1%) situeert zich licht beneden het historisch gemiddelde en heeft enkel betrekking op de begroting *stricto sensu*.

De toename van het uitgavenritme vanaf 2005 wordt gefinancierd met een sterkere groei van de ontvangsten die voortspruit uit de bijkomende federale middelenoverdracht beslist in het Lambermontakkoord.

Op basis van deze meerjarenraming kan de Vlaamse Gemeenschap de verbintenissen nakomen die zij in de Overeenkomst van 15 december 2000 heeft onderschreven en in 2006 verdergaan op het normatief pad dat de Afdeling in haar Jaarverslag 1999 heeft uitgestippeld en dat uitmondt in een structureel evenwicht vanaf 2010.

1.4. Besluit

Niettegenstaande een aantal belangrijke budgettaire tegenvallers, werd het begrotingsjaar 2002 afgesloten met een overschot dat, binnen het specifiek evaluatiekader voor 2002, beantwoordt aan de doelstelling vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000. Aangezien dit resultaat slechts mogelijk was mits een gevoelige uitwinning van reserves bij de diensten en instellingen die in de overheidsrekeningen met de Gemeenschap geconsolideerd worden, is de Vlaamse Gemeenschap haar engagement, in tegenstelling tot het verleden, niet integraal nagekomen.

Voor het begrotingsjaar 2003 heeft de Afdeling, op basis van de aangepaste begroting, een evaluatie-oefening gemaakt waarbij voor de eerste maal, in de mate van het mogelijke, het ESR95 als referentiekader werd gehanteerd, zoals dat in maart 2002 tussen de deelgebieden en de federale overheid werd afgesproken. Deze oefening dient als een indicatie van de budgettaire toestand, eerder dan een absolute beoordeling, beschouwd te worden omdat de kwaliteit van de basisgegevens voor verbetering vatbaar is. Niettemin geeft deze evaluatie-oefening aan dat, mits de door de Gemeenschap vooropgestelde sterke onderbenutting van de uitgavenkredieten wordt gehandhaafd, de doelstelling onderschreven in voormelde Overeenkomst van 2000 kan gerespecteerd worden (neutralisering van kredietverleningen en deelnemingen niet meegerekend).

De meerjarenraming geeft aan dat de normnaleving, zoals vastgelegd tot en met 2005 in voormelde Overeenkomst en voor 2006 aanbevolen door de Afdeling, haalbaar is indien de tekorten op de te consolideren instellingen tot en met 2004 effectief, zoals vooropgesteld, binnen de perken kunnen gehouden worden. Gelet op wat voorafgaat vergt dit wel een belangrijke ommekeer in de beleidsopties die voor 2002 en 2003 eerder gericht waren op de uitwinning van de reserves bij deze instellingen.

Gelet op de omschakeling naar het nieuwe referentiekader vanaf 2003, acht de Afdeling het aangewezen dat de toekomstige projecties worden opgesteld volgens de regels van de overheidsrekeningen die uitgaan van de ESR95 methodologie.

De Afdeling wenst eveneens de nadruk te vestigen op het belang van de economische hergroepering van de begrotingen en hun uitvoering, zowel op het niveau van de gemeenschapsbegroting als van de begrotingen van de diensten en organismen die conform het ESR95 met de Gemeenschap worden geconsolideerd. Die economische hergroepering dient overeenkomstig de ESR95 methodologie opgesteld te worden en zal voortaan de basis vormen voor de evaluatie van zowel de begrote als de gerealiseerde budgettaire prestaties van de Gemeenschap.

Technische bijlage 1 – Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	HRF oude benadering vóór 2003	ESR
directe schuld	145,5	145,5
andere schulden ten laste van begroting	58,0	0,0
schulden te consolideren instellingen	1,9	3,9
financiële leasing	0,0	0,0
totaal	205,4	149,4
verschil tussen beide benaderingen		-56,1
w.o. te wijten aan verschillende consolidatieperimeter (a)		1,9
overblijvend verschil		58,0

- (a) De aflossingen bij de instellingen die niet weerhouden werden in de beperkte consolidatieperimeter 2002 werden in mindering gebracht van het saldo van deze instellingen.

Technische bijlage 2 – Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

Wedersamenstelling van het netto geconsolideerd saldo (EH) (a)

Vlaamse Gemeenschap		2003 begrotingsvooruitzichten	
		initieel	aangepast
1	ontvangsten begroting (excl leningopbrengsten)	17.229,7	17.404,4
2	eigen ontvangsten te consolideren instellingen (excl leningopbrengsten)	1.032,4	1.077,2
3=1-2	geconsolideerde ontvangsten	18.262,1	18.481,5
4	uitgaven begroting	17.221,6	17.374,9
5	w.o. dotaties aan te consolideren instellingen	3.926,8	3.952,3
6=4-5	uitgaven begroting excl dotaties	13.294,8	13.422,5
7	uitgaven te consolideren instellingen	5.294,4	5.577,9
8=6+7	geconsolideerde uitgaven incl aflossingen (code 9)	18.589,2	19.000,5
9=3-8	bruto saldo	-327,1	-518,9
10	aflossingen begroting (code 9)	142,4	142,3
11	aflossingen te consolideren instellingen (code 9)	4,0	3,8
12=9+10+11	geconsolideerd netto saldo	-180,6	-372,9

(a) Geen correctie voor "negatieve ontvangsten" (zonder impact op vorderingensaldo).

Technische bijlage 3 – Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

Detail KVD code 8

Vlaamse Gemeenschap		2003 begrotingsvooruitzichten	
		initieel	aangepast
Ontvangsten:			
1	KVD ontvangsten in begroting	0,1	75,1
2	wo code 89.1	0,0	0,0
3=1-2	KVD ontvangsten in begroting excl code 89.1	0,1	75,1
4	KVD ontvangsten te consolideren instellingen	7,5	7,5
5	wo code 89.1	0,0	0,0
6=4-5	KVD ontvangsten te consolideren instellingen excl code 89.1	7,5	7,5
7=3+6	totaal KVD ontvangsten (excl code 89.1)	7,6	82,6
Uitgaven:			
1	KVD uitgaven in begroting	213,3	240,4
2	wo code 85.1	33,1	33,1
3=1-2	KVD uitgaven in begroting excl code 85.1	180,2	207,3
4	andere ESR95 correcties (VHM, De Lijn)	178,2	165,3
5=3+4	KVD uitgaven in begroting excl code 85.1 te weerhouden	2,0	42,0
6	KVD uitgaven te consolideren instellingen	46,8	47,0
7	wo code 85.1	0,0	0,0
8=6-7	KVD uitgaven te consolideren instellingen excl code 85.1	46,8	47,0
9=5+8	totaal KVD uitgaven (excl code 85.1)	48,8	89,0

Technische bijlage 4 – Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

Toepassing van onderbenutting 2003 geraamd door Vlaamse Gemeenschap

Vlaamse Gemeenschap		2003 begrotingsvooruitzichten	
		initieel	aangepast
1	netto saldo DBA en VOI cat A (beperkte consolidatieperimeter) ^r (a)	-311,3	-482,6
2	netto saldo andere te consolideren instellingen ^r	-19,8	-62,1
3=1+2	totaal verwachte intering op reserves bij integrale begrotingsuitvoering	-331,1	-544,7
4	raming VG	-74,4	-74,4
5=4-3	verschil	256,8	470,3
6	onderbenutting 1% op niet-geconsolideerde uitgavenkredieten	172,2	173,7
7=5+6	totale onderbenutting	429,0	644,1
8	in % geconsolideerde uitgavenkredieten	2,3%	3,4%

(a) Zoals van toepassing in het normatief overgangsstelsel 2002.

2. De Franse Gemeenschap

2.1. Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen

2.1.1. Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)

Onderstaande tabel biedt een samenvatting van de uitvoering van de begrotingen 2001-2002 (117).

Tabel III. 20
Begrotingsevolutie 2001 – 2002 (niet-geconsolideerd)
Franse Gemeenschap

.(in miljoenen euro)

(a)	2001			2002			2002/2001 veranderings% (nominaal)		
	(b) aangepaste kredieten	ordon- nanceringen	kas	(b) aangepaste kredieten	ordon- nanceringen	kas	aangepaste kredieten	ordon- nanceringen	kas
ontvangsten excl C-fondsen	6.268,8	6.222,0	6.222,0	6.373,9	6.314,1	6.314,1	1,7%	1,5%	1,5%
<i>realisatie%</i>		99,3%	99,3%		99,1%	99,1%			
C-fondsen	84,7	46,4		84,6	34,8				
ontvangsten incl C-fondsen	6.353,5	6.268,4	6.222,0	6.458,5	6.348,9	6.314,1	1,7%	1,3%	1,5%
<i>realisatie%</i>		98,7%	97,9%		98,3%	97,8%			
uitgaven excl C-fondsen	6.359,1	6.299,4	6.337,0	6.547,1	6.410,2	6.395,9	3,0%	1,8%	0,9%
<i>realisatie%</i>		99,1%	99,7%		97,9%	97,7%			
C-fondsen	84,7	58,1		84,6	41,7				
uitgaven incl C-fondsen	6.443,8	6.357,5	6.337,0	6.631,6	6.451,9	6.395,9	2,9%	1,5%	0,9%
<i>realisatie%</i>		98,7%	98,3%		97,3%	96,4%			
saldo excl. C-fondsen	-90,3	-77,4	-115,1	-173,1	-96,1	-81,8	-82,8	-18,6	33,3
saldi incl. C-fondsen	-90,3	-89,2	-115,1	-173,1	-103,0	-81,8	-82,8	-13,9	33,3

(a) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen (fondsen type A, B en C) en exclusief de afzonderlijke sectie. Ontvangsten: gedefinieerd exclusief leningopbrengsten. Uitgaven gedefinieerd exclusief aflossingen van de directe schuld. In 2001 gebeurden de aflossingen via thesaurieverrichtingen. De aflossingen zijn opgenomen in de begrotingsverrichtingen vanaf 2002, maar maken niet het voorwerp uit van ordonnanceringen.

(b) Aangepaste begrotingen. Voor het jaar 2001 : tweede aanpassingsblad voor de ontvangsten en eerste aanpassingsblad voor de uitgaven. Voor het jaar 2002: eerste aanpassingsblad van de ontvangsten en de uitgaven;

Bron : Begrotingsdocumenten. Administratie van de Franse Gemeenschap. Rekenhof.

De gegevens met betrekking tot de aangepaste begroting 2002 in bovenstaande tabel wijken in beperkte mate af van de initiële begroting die is weergegeven in het vorige Jaarverslag. De verschillende fasen van de begrotingswerkzaamheden van 2002 worden verderop in punt 2.1.2 voorgesteld.

117 Voor een retrospectief overzicht van de uitvoering van de begrotingen, zie bijlagen III.11 tot III.14.

Uit de realisaties van 2002 blijkt dat de ontvangsten 109,6 miljoen euro lager liggen dan de ramingen van de aangepaste begroting vooral als gevolg van de minderopbrengsten bij de toegewezen ontvangsten (118) (-80,7 miljoen euro) en de eigen niet-toegewezen ontvangsten (-27,5 miljoen euro).

Bij de uitgaven vertonen de ordonnancerings van 2002 een benuttingsgraad van de kredieten die ongewoon laag is voor de Franse Gemeenschap, wat slechts zeer gedeeltelijk te verklaren is door het feit dat de in de aangepaste kredieten voorziene aflossingen van de indirecte schuld niet het voorwerp hebben uitgemaakt van ordonnancerings in 2002 (119). Het is het gevolg van de door de Gemeenschap aangegane verbintenis om de benuttingsgraad van de uitgavenkredieten te verlagen om de in het Akkoord van 21 maart 2002 (120) vooropgestelde doelstelling te behalen. Het begrotingssaldo voor 2002 stemt op basis van de ordonnancerings overeen met een tekort van 103 miljoen euro, inclusief de C-fondsen, wat een gunstiger resultaat vormt dan wat voorzien was in de aangepaste begroting.

Onderstaande tabel geeft de evolutie weer van de bestanddelen van de schuld van de Franse Gemeenschap.

Tabel III. 21
Evolutie van de schuld 1996-2002
Franse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

uitstaande schuld eind:	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Directe schuld (a)	1.338,1	1.472,7	1.715,7	1.875,1	2.114,3	2.229,3	2.311,1
<i>w.o. geconsolideerd</i>	1.293,8	1.464,9	1.623,9	1.772,8	1.982,8	2.275,4	2.361,8
Indirecte schuld (b)	572,8	571,9	576,7	573,0	566,8	485,0	456,9
Totale schuld	1.911,0	2.044,6	2.292,4	2.448,1	2.681,0	2.714,4	2.768,0
<i>evolutie</i>		133,6	247,8	155,7	233,0	33,3	53,6
Overbruggingskrediet ten laste van:	871,2	936,4	981,7	979,7	979,7	979,7	975,6
<i>Waalse Gewest</i>	701,5	756,7	795,4	795,4	795,4	795,4	795,4
<i>Franse Gemeenschapscommissie</i>	169,8	179,6	186,3	184,3	184,3	184,3	180,2
in % van de ontvangsten (c)							
<i>schuld excl overbruggingskrediet</i>	35,0%	36,4%	40,2%	42,3%	45,9%	43,6%	43,8%
<i>schuld incl overbruggingskrediet</i>	50,9%	53,0%	57,4%	59,2%	62,7%	59,4%	59,3%

- (a) Met inbegrip van het kastekort op het einde van het jaar, dat onder meer door de uitgifte van schatkistcertificaten wordt gefinancierd.
- (b) De indirecte schuld in verband met de kredietlijnen voor de culturele en sportieve infrastructuur werd herzien. Deze wijziging vertegenwoordigt minder dan 4% van de indirecte schuld in 2002.
- (c) Aangerekende ontvangsten exclusief leningopbrengsten en C-fondsen.

118 Minderopbrengst van de ontvangsten exclusief de C-fondsen: 30,9 miljoen euro; minderopbrengst van de ontvangsten van de C-fondsen: 49,8 miljoen euro.

119 De aflossingen van de indirecte schuld die in de aangepaste begroting waren ingeschreven, bedroegen 28,0 miljoen euro.

120 Zie Jaarverslag 2002, blz. 129.

Voorgaande tabel toont aan dat de directe schuld met 81,8 miljoen euro in 2002 is gestegen. De indirecte schuld daarentegen is met 28,1 miljoen euro afgenomen zodat de totale schuld van de Gemeenschap met 53,6 miljoen euro is gestegen. Deze evolutie leidt tot een lichte verhoging van de schuldratio uitgedrukt in procenten van de ontvangsten van de Gemeenschap.

2.1.2. Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling

De onderstaande tabel geeft de verschillende fasen weer van de opstelling van de begroting 2002, alsmede de resultaten van de uitvoering ervan en toetst die resultaten aan de door de Afdeling vooropgestelde norm in het kader van het overgangsstelsel naar het ESR95.

Tabel III. 22
Toetsing van de begrotingsuitvoering 2002
(ten dele geconsolideerd) aan de doelstelling
Franse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

Franse Gemeenschap		begroting 2002		realisaties
		initieel	aangepast	
1	bruto saldo ordonnancements	-360,9	-362,7	-103,0
2	aflossingen directe schuld	187,7	189,6	0,0
3	aflossingen indirecte schuld	28,1	28,0	3,6
4	verschil gedeelde belastingen (FO na BC - FG) (a)	-61,5	-13,9	0,0
5 = 1+2+3+4	netto gecorrigeerd saldo	-206,7	-159,0	-99,4
6	netto saldo te consolideren instellingen (DAB & ION cat A)	-16,4	-20,7	-3,0
7 = 5+6	(ten dele) geconsolideerd netto saldo HRF	-223,1	-179,7	-102,4
8	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000) (excl. correctie code 8 KVD)	-62,0	-62,0	-62,0
9	doelstelling beslist in Akkoord van 21 maart 2002 (aanvullend op Overeenkomst van 15.12.2000)	-99,2	-99,2	-99,2
10 = 7-9	afwijking (excl. correctie code 8 KVD) ("-" overschrijding / "+" marge)	-123,9	-80,6	-3,3

(a) Met inbegrip van de compenserende dotatie voor het kijk- en luistergeld.

Ter herinnering, bij de opstelling van haar initiële begroting is de Franse Gemeenschap uitgegaan van de economische hypothesen van de economische begroting van juli 2001 (121). Daarnaast heeft ze echter in de initiële begroting een reserve van 76,8 miljoen euro aangelegd, via een dotatie aan het Egalisatiefonds, voor het opvangen van een minder gunstige conjunctuurevolutie (122) en van een vroeger dan voorziene indexatie (123).

121 Reële groei van het BNI met 2,8% ; verhoging van de consumptieprijzen 1,5%.

122 De gevormde provisie moest het mogelijk maken een reële groei van 1% en een verhoging van de consumptieprijzen met 1,5% op te vangen.

123 De aanpassing van de bezoldigingen aan de evolutie van de consumptieprijzen werd doorgevoerd in maart 2002.

Bij de aanpassing van de begroting 2002 werd de gevormde provisie angewend om te voorzien in de noodzakelijke uitgavenkredieten en om de minderontvangsten op te vangen als gevolg van de door de federale overheid bij de aanpassing van haar begroting gebruikte economische hypothesen (124).

Omdat de aangelegde provisie ontoereikend bleek om het verlies aan door de federale overheid toegekende middelen volledig te compenseren, werden in de aangepaste begroting bijkomende ontvangsten ingeschreven. Het betreft met name ontvangsten uit de terugbetaling van inningskosten van het kijk- en luistergeld van het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (6,2 miljoen euro) alsmede een overdracht van 3,6 miljoen euro afkomstig van het Egalisatiefonds.

De bij de begrotingscontrole genomen maatregelen maakten een verbetering mogelijk van het volgens de gebruikelijke methodologie van de Afdeling gecorrigeerde saldo van –206,7 miljoen euro naar –159,0 miljoen euro. Het resultaat bij de uitvoering blijkt nog aanzienlijk beter daar een gecorrigeerd saldo van –99,4 miljoen euro werd geboekt (125).

Zoals toegelicht in het Jaarverslag van vorig jaar, vormt 2002 een overgangsjaar in het proces van definitieve overgang van de begrotingsnormen naar het ESR95 (126). Voor de Franse Gemeenschap worden de nieuwigheden gevormd door het in aanmerking nemen van de begrotingsresultaten van de instellingen van openbaar nut die tot categorie A behoren en van de diensten met afzonderlijk beheer waarvan de begrotingen als bijlage worden opgenomen bij de begroting van de Gemeenschap. Het negatieve saldo van die verrichtingen bedraagt –3,0 miljoen euro op uitvoeringsbasis en vertegenwoordigt voornamelijk de tegenwaarde van de storting uit het Egalisatiefonds dat wordt aangerekend op de begrotingsontvangsten.

Rekening houdende met die verrichtingen, bedraagt het geconsolideerde saldo van de verrichtingen van de Franse Gemeenschap –102,4 miljoen euro op uitvoeringsbasis, wat een overschrijding betekent met 3,3 miljoen euro van de doelstelling vooropgesteld in het Akkoord van 21 maart 2002, tot aanvulling van de Overeenkomst van 15 december 2000 (127). Die geringe afwijking is kleiner dan het negatieve saldo van de C-fondsen die geacht worden structureel in evenwicht te zijn en waarvan het saldo niet wordt meegerekend in de zuivere ESR95 benadering (zie verder).

124 Voor de aangepaste begroting van de federale overheid werden de hypothesen in aanmerking genomen van de economische begroting van februari 2002, met name een reële groei van het BNI met 1% en een verhoging van de consumptieprijzen met 1,6%.

125 Ontvangsten afkomstig van het Egalisatiefonds niet afgetrokken (3,6 miljoen euro).

126 Zie Jaarverslag 2002, blz. 98.

127 Ter herinnering, dat Akkoord voorzag in een versoepeling van de HRF-norm met 37,2 miljoen euro.

In haar Jaarverslag 2002 heeft de Afdeling een voorstel van verdeelsleutel tussen de verschillende entiteiten geformuleerd voor het globaal bedrag van 275,2 miljoen euro aan KVD, dat een essentieel onderdeel vormt van de globale begrotingsdoelstelling voor gemeenschappen en gewesten. Het aandeel van de Franse Gemeenschap in deze verdeling werd vastgesteld op 0%. Het effectief in 2002 gerealiseerd bedrag beloopt –0,1 miljoen euro (netto terugbetaling van KVD), wat in het voorstel van de Afdeling impliceert dat de afwijking ten opzichte van de budgettaire doelstelling licht toeneemt.

Tabel III. 23
KVD – 2002
Franse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

Franse Gemeenschap		begroting 2002		realisaties
		initieel	aangepast	
1	<i>ontvangsten KVD</i>	4,4	4,4	0,2
2	<i>uitgaven KVD</i>	5,1	5,2	0,1
3=2-1	netto KVD (a)	0,7	0,8	-0,1
4	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel WG (42,8 %)	0,0	0,0	0,0
5=3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	0,7	0,8	-0,1

(a) KVD in de gemeenschapsbegroting en de DAB's en ION's cat. A die behoren tot de beperkte consolidatieperimeter 2002.

2.1.3. De overstap van het normatief overgangsstelsel van 2002 naar het ESR95

Onderstaande tabel geeft ten indicatieve titel de overgang weer van het door de Afdeling vastgestelde ten dele geconsolideerde saldo naar het vorderingensaldo van de Gemeenschap zoals dat wordt berekend door het INR.

Tabel III. 24
Overstap van het normatief overgangsstelsel van 2002 naar het ESR95
Franse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

Franse Gemeenschap		
(ten dele) geconsolideerd netto saldo HRF		-102,4
	<i>negatief saldo verrichtingen C fondsen</i>	7,0
	<i>aflossingen financiële leasing</i>	4,9
	<i>aflossingen schulden te consolideren instellingen</i>	0,1
	<i>interestlasten (prorata temporis)</i>	11,4
	<i>diverse</i>	-22,5
	totaal correcties ESR niet begrepen in HRF norm 2002	0,8
	netto saldo inclusief KVD	-101,7
	<i>ontvangsten KVD</i>	0,2
	<i>uitgaven KVD</i>	0,1
	netto KVD	-0,1
	vorderingensaldo ESR95	-101,7

De door het INR aangebrachte wijzigingen worden in de hierna volgende tekst aangeduid met een (*); de overige correcties betreffen de overgang van de begroting van de Gemeenschap naar de economische hergroepering.

- ◆ negatief saldo van de verrichtingen op de C-fondsen: om een zo volledig mogelijk beeld te kunnen geven van de financiële toestand van de Gemeenschap, neemt de Afdeling de ontvangsten en de uitgaven van de C-fondsen (128) op als integrerend deel van de resultaten van de begrotingsuitvoering. Die gegevens zijn afkomstig uit de verslagen van het Rekenhof met betrekking tot de voorafbeelding van de uitvoering van de begrotingen en zijn opgesteld op basis van door de rekenplichtigen overgemaakte gegevens. Vanuit administratief oogpunt kunnen de verrichtingen op de C-fondsen slechts aangerekend worden op de begroting na de opstelling en de neerlegging door de rekenplichtigen van hun jaarrekening. Aangezien de aanrekening lijdt onder aanzienlijke vertraging, kunnen de verrichtingen op de C-fondsen niet opgenomen worden bij de afsluiting van de door de Gemeenschap opgestelde economische hergroepering.

In de nationale rekeningen zou het merendeel van die verrichtingen trouwens beschouwd worden als verrichtingen van de instellingen van de Europese Unie (sector S.212) waarin de Franse Gemeenschap slechts de rol van doorgreefluk speelt die instaat voor de prefinanciering van die verrichtingen.

- ◆ De door de Afdeling volgens haar methodologie in rekening genomen aflossingen zijn die welke in de administratieve begrotingsvoorstelling van de Gemeenschap zijn opgenomen: zij bevatten dus niet de aflossingen betaald in het kader van verrichtingen van financiële leasing (129) noch de aflossingen gedaan door de bij de economische hergroepering te consolideren instellingen die niet opgenomen zijn in de beperkte perimeter voor het jaar 2002. Die verschillen van benadering verantwoordden de correcties met respectievelijk 4,9 miljoen euro en 0,1 miljoen euro voor 2002.
- ◆ Overeenkomstig de regels van het ESR95, worden de voor een bepaald jaar in aanmerking genomen rentelasten prorata temporis berekend en niet op basis van de uitgevoerde ordonnancements. De berekening van de rentelasten prorata temporis door de Franse Gemeenschap leidt in 2002 tot een verlaging van de in rekening te brengen uitgaven met 11,4 miljoen euro.

128 De verrichtingen op de C-fondsen betreffen voornamelijk toelagen van het Europees Sociaal Fonds inzake vorming en herinschakeling in het arbeidsproces.

129 Volgens het ESR95 leidt een verrichting van financiële leasing vanaf het begin van de huurperiode tot de brutovorming van vast kapitaal ten belope van de economische waarde van het gehuurde goed en tot de vorming van een fictieve schuld voor een gelijkwaardig bedrag. Tijdens de contractduur beïnvloedt enkel het intrestbestanddeel van die lening het vorderingensaldo. Het saldo van de periodiek uitgevoerde betaling vormt de terugbetaling van de fictieve lening en beïnvloedt dus niet het vorderingensaldo.

De post “diversen” van de tabel hierboven bevat de volgende rubrieken :

- ◆ In het overgangsstelsel neemt de Afdeling de verrichtingen van de diensten met afzonderlijk beheer en van de instellingen van openbaar nut categorie A, waarvan de rekeningen als bijlage bij de begrotingen worden gepubliceerd, in rekening. De perimeter van de bij de economische hergroepering te consolideren instellingen is ruimer.
- ◆ Vanaf 2002 wordt de RTBF (*) beschouwd als een onderdeel van de overheidssector, terwijl ze voordien was opgenomen in de sector van de vennootschappen.
- ◆ De Gemeenschap heeft in 2002 kijk- en luistergeld (*) geïnd dat betrekking heeft op vroegere jaren. In de optiek van de vastgestelde rechten eigen aan het ESR95, moeten die ontvangsten aangerekend worden op het jaar waarop ze betrekking hebben.

Er dient aangestipt dat deze laatste twee correcties zijn doorgevoerd op basis van voorlopige gegevens die in de toekomst nog kunnen gewijzigd worden. Tenslotte:

- ◆ de netto kredietverleningen en deelnemingen worden in het ESR95 als financiële verrichtingen beschouwd zonder weerslag op het vorderingensaldo. Omdat de ontvangsten van de Gemeenschap in dat verband hoger zijn dan de uitgaven, is er bijgevolg een negatieve correctie van 94.000 euro.

2.2. Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen

2.2.1. Inleiding

Zoals toegelicht in hoofdstuk I, past de Afdeling vanaf 2003 de integrale ESR95 toe.

Navolgende tabel heeft tot doel voor de jaren 2002-2003 de berekeningswijze voor te stellen van de verschillende type saldi die door de Afdeling werden gebruikt. Het gecorrigeerd HRF saldo werd gebruikt in de Jaarverslagen tot en met het begrotingsjaar 2001. Dit saldo gaat uit van het bruto financieringssaldo en wordt gecorrigeerd om rekening te houden met de aflossingen van de indirecte schuld, alsmede met verschillende specifieke begrotingsverrichtingen (130).

Om het ten dele geconsolideerd HRF saldo te bekomen dat in de voor 2002 gehanteerde overgangsbenadering werd toegepast, wordt aan het voorgaande saldo het netto saldo van de instellingen, die begrepen zijn in de beperkte consolidatieperimeter eigen aan het jaar 2002, toegevoegd.

130 Er dient benadrukt te worden dat de Afdeling in haar traditionele benadering geen rekening hield met de eventuele onderbenutting van de uitgavenkredieten.

Om van dit ten dele geconsolideerd HRF saldo over te gaan naar het vorderingensaldo dat opgenomen is in de overheidsrekeningen, die opgemaakt worden overeenkomstig het ESR95, dient een geheel van correcties te worden aangebracht die toelaten om tot het netto saldo van de economische hergroepering te komen. Deze correcties betreffen de verschillen in de bepaling van de aflossingen, het saldo van de verrichtingen van de fondsen en instellingen die opgenomen zijn in de economische hergroepering maar geen deel uitmaakten van de beperkte consolidatieperimeter 2002, alsmede met enkele correcties die eigen zijn aan het ESR95.

De verschillende elementen van deze tabel worden toegelicht in hoofdstuk I en vormden reeds het onderwerp van de analyse in punt 2.1.3. van onderhavige tekst.

Tabel III. 25

**Vergelijking van de saldi 2002 en 2003 volgens de verschillende benaderingen
Franse Gemeenschap**

(in miljoenen euro)

	2002 realisaties	2003 init. begr
bruto saldo begroting	-103,0	-524,8
aflossingen directe schuld	0,0	420,0
aflossingen indirecte schuld	3,6	13,0
Egalisatiefonds	-3,6	-14,3
verschil toegewezen gedeelten PB en BTW (FO - FG)		44,4
onderbenutting kredieten		0,0
gecorrigeerd HRF saldo	-103,0	-61,6
netto saldo te consolideren instellingen (beperkte consolidatieperimeter)	0,6	0,0
(ten dele) geconsolideerd HRF saldo overgangsstelsel 2002	-102,4	-61,7
saldo C-fondsen	7,0	0,0
aflossingen financiële leasing	4,9	5,1
aflossingen schuld te consolideren instellingen	0,1	-0,3
rentelasten prorata temporis	11,4	0,0
diverse	-22,5	0,0
netto KVD	-0,1	0,0
vorderingensaldo ESR95	-101,7	-56,9

2.2.2. Begrotingsevoluties 2002-2003 (niet-geconsolideerd)

Net zoals in 2002, is de initiële begroting voor 2003 voorzichtig opgesteld in de mate dat uitgegaan wordt van de evolutie van voortdurend neerwaarts herziene groeihypothesen. De Gemeenschap heeft haar begroting opgesteld op basis van een groeihypothese van het BNI van 1,9%, terwijl de door de federale overheid toegewezen middelen, in haar initiële begroting, berekend zijn op basis van een groei van het BNI van 2,4%.

Tabel III. 26
Begroting 2003 (niet-geconsolideerd)
Franse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

Franse Gemeenschap	begrotingen		2003/2002 veranderings% (nominaal)
	2002 aangepast	2003 initieel	
ontvangsten (excl. C-fondsen)	6.373,9	6.535,1	2,5%
<i>w.o.: - Nationale Loterij</i>	23,5	23,5	0,0%
- toegewezen deel PB (a)	1.825,6	1.886,2	3,3%
- toegewezen deel BTW	4.282,3	4.398,3	2,7%
- Egalisatiefonds	3,6	14,3	296,8%
- andere	238,8	212,7	-10,9%
ontvangsten C-fondsen	84,6	46,6	-44,9%
uitgaven (excl. C-fondsen)	6.736,6	7.060,1	4,8%
<i>dont: - Nationale Loterij</i>	23,5	23,5	0,0%
- interestlasten directe schuld	123,7	133,0	7,5%
- interestlasten indirecte schuld	25,5	23,6	-7,3%
- interestlasten financiële leasing	6,0	5,6	-6,3%
- aflossingen directe schuld (b)	189,6	420,0	
- aflossingen indirecte schuld	28,0	13,0	-53,5%
- aflossingen financiële leasing	4,9	5,1	4,3%
- dotatie Egalisatiefonds	0,0	35,9	-
- dotatie Eekhoornfonds	0,0	8,0	-
- dotatie FGC et WG	377,6	346,2	-8,3%
- andere	5.957,9	6.046,1	1,5%
uitgaven C-fondsen	84,6	46,4	-45,2%
bruto saldo	-362,7	-524,8	-162,1
aflossingen directe schuld (b)	189,6	420,0	230,4
netto saldo	-173,1	-104,8	68,3

(a) Inclusief de dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld.

(b) De vermelde cijfers inzake de aflossingen vanaf 2002 zijn niet vergelijkbaar met de cijfers van de vorige jaren voor de redenen uitgelegd in het Jaarverslag 2002, blz. 125.

De in de begroting ingeschreven ontvangsten zijn gebaseerd op de hypothese van een groei van het reële BNI van 2,4% en van een verhoging van de consumptieprijzen met 1,4%. Ze stijgen met 2,5% ten opzichte van de aangepaste begroting 2002. Ze bevatten een dotatie van het Egalisatiefonds ten belope van 14,3 miljoen euro en houden overigens geen rekening met het verlies aan ontvangsten als gevolg van de herziening van de nationale rekeningen met betrekking tot de periode 1999-2001 (131). De weerslag van die herziening maakt het voorwerp uit van een provisionering van 36 miljoen euro in de uitgavenbegroting. Dit is eveneens het geval met de weerslag van de minderontvangsten als gevolg van een groeiraming van het BNI van 1,9% in plaats van 2,4% (8 miljoen euro). Rekening gehouden met al die elementen bedraagt de verwachte stijging van de effectieve ontvangsten 1,7% (132).

De uitgaven exclusief C-fondsen stijgen met 4,8% in 2003 ten opzichte van de aangepaste begroting 2002. De stijging die in de begroting voorkomt, moet evenwel beoordeeld worden rekening houdende met de dotaties die de hierboven vermelde minderontvangsten opvangen evenals met de evoluties van de aflossingen van de directe en indirecte schuld. Rekening houdende met die elementen, bedraagt de groei van de effectieve uitgaven minder dan 1% (133).

Aangezien de uitgavenbegroting van de Franse Gemeenschap voorziet in de financiering van een aantal nieuwe initiatieven, wordt de geringe stijging van de totale uitgaven verklaard door een verlaging van de provisies voor uitzonderlijke uitgaven (134), door het feit dat de financiële last van de indexering van de bezoldigingen geringer zal zijn in 2003 dan in 2002 omwille van een latere overschrijding van de spilindex en door een nogal gevoelige verlaging van de dotaties aan het Waals Gewest en aan de FGC (135).

131 Die herziening maakt het voorwerp uit van een provisie die is opgenomen in de uitgaven.

132 Gecorrigeerde ontvangsten 2002 = 6.370,3 miljoen euro : ontvangsten excl. C-fondsen (6.373,9 miljoen euro), ontvangsten afkomstig van het Egalisatiefonds (-3,6 miljoen euro). Gecorrigeerde ontvangsten 2003 = 6.476,9 miljoen euro : ontvangsten excl. C-fondsen (6.535,1 miljoen euro), ontvangsten afkomstig van het Egalisatiefonds (-14,3 miljoen euro), provisie afrekeningsaldo 1999-2001 (-35,2 miljoen euro), provisie groei BNI (-8 miljoen euro).

133 Gecorrigeerde uitgaven 2002 = 6.519,0 miljoen euro : uitgaven excl. C-fondsen (6.736,6 miljoen euro), aflossingen van de indirecte schuld (-28,0 miljoen euro), aflossingen van de directe schuld (-189,6 miljoen euro) ; gecorrigeerde uitgaven 2003 = 6.583,2 miljoen euro, uitgaven excl. C-fondsen (7.060,1 miljoen euro), aflossingen van de indirecte schuld (-13,0 miljoen euro), dotaties aan het Egalisatiefonds (-35,9 miljoen euro), dotaties aan het Eekhoornfonds (-8 miljoen euro), aflossingen van de directe schuld (-420 miljoen euro).

134 Namelijk inzake uitgaven met betrekking tot RSZ-achterstallen van de tijdelijke leerkrachten.

135 Die verlaging kadert in de Sint-Bonifatius-akkoorden, zie Waals Gewest – Begrotingsevoluties 2002-2003 (niet-geconsolideerd).

2.2.3. Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling

Zoals aangekondigd in het Jaarverslag 2002, wordt de begroting 2003 beoordeeld volgens de ESR95-definitie op basis van de door de Gemeenschap opgestelde economische hergroepering die inzonderheid uitgaat van de cijfers van de initiële begroting. Bij de Franse Gemeenschap is die methodologische wijziging relatief transparant: het bruto begrotingssaldo verschilt van het bruto saldo van de economische hergroepering ten belope van de storting vanuit het Egalisatiefonds. Het netto saldo van de economische hergroepering wordt verkregen door van het bruto saldo de aflossingen af te trekken zoals gedefinieerd in het kader van die hergroepering. Er dient aangestipt dat de bij de economische hergroepering in aanmerking genomen aflossingen verschillen van de gebruikelijke begrotingsdefinitie ten belope van de aflossingen inzake financiële leasing. De andere aflossingen worden in de begroting en in de economische hergroepering geëvalueerd op vrijwel identieke wijze (zie technische bijlage 3).

Tabel III. 27

Begrotingsvooruitzichten 2003 (geconsolideerd) versus budgettaire doelstelling Franse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	Franse Gemeenschap	2003 initiële begrotings- vooruitzichten
1	bruto saldo (begroting)	-524,8
2	aanwending van reserves komende van Egalisatiefonds (niet weerhouden in EH)	14,3
3=1+2	bruto saldo (EH)	-539,1

(in miljoenen euro)

	Franse Gemeenschap	2003 initiële begrotings- vooruitzichten
1	ontvangsten (exc leningopbrengsten) (EH)	6.528,8
2	uitgaven (incl aflossingen) (EH)	7.068,0
3=1-2	bruto saldo (EH)	-539,1
4	aflossingen (EH)	437,8
5=3-4	geconsolideerd netto saldo (consolidatieperimeter ESR95)	-101,3
	<i>samenstelling netto saldo :</i>	
6	<i>netto saldo begroting (a) ^r</i>	-96,3
7	<i>netto saldo DBA en VOI cat A (beperkte consolidatieperimeter) ^r</i>	4,5
8	<i>netto saldo andere te consolideren instellingen ^r</i>	-9,6
	<i>andere ESR correcties:</i>	
9	<i>verschil toegewezen gedeelte PB & TVA (FO - FG) ^r (b)</i>	44,4
10	<i>onderbenutting kredieten (raming door FG) (c)</i>	0,0
11=5+9+10	geconsolideerd netto saldo ESR 95 (excl correctie code 8 OCPP)	-56,9
12	norm HRF (Overeenkomst 15.12.2000) (excl code 8 KVD)	-47,1
13=11-12	afwijking (excl code 8 KVD) ("-" afwijking / "+" marge)	-9,8

- (a) Op basis van de aflossingen van de EH (zie technische bijlagen 2 en 3).
 (b) Rekening houdende met de provisies ingeschreven in de initiële begroting.
 (c) De Gemeenschap heeft geen raming gemaakt van een eventuele onderbenutting van de kredieten.

Op basis van die berekeningen wordt het netto geconsolideerd saldo bepaald op –101,3 miljoen euro. Op basis van de ramingen van de economische begroting 2004 (juni 2003) voor 2003, zouden de door de federale overheid toegewezen middelen 44,4 miljoen euro meer kunnen bedragen dan de in de oorspronkelijke begroting van de Gemeenschap voorziene ontvangsten, rekening houdende met de provisies die ze heeft gevormd, wat de afwijking ten opzichte van de norm tot 9,8 miljoen euro zou terugbrengen. Indien er geen belangrijke minderontvangsten verwezenlijkt worden, zou die afwijking kunnen weggewerkt worden mits een relatief geringe onderbenuttingsgraad van de uitgavenkredieten.

Gegeven dat op basis van de initiële economische hergroepering voor 2003 de netto kredietverleningen en participaties van de Gemeenschap quasi nihil zijn, komt het verwachte geconsolideerd netto saldo in ESR95 overeen met het vorderingensaldo, zoals gedefinieerd in het kader van het ESR95 (136); zodoende stelt het probleem van de verdeling van de KVD's zich niet op het niveau van de Franse Gemeenschap, vermits de door de Afdeling in haar Jaarverslag van 2002 voorgestelde verdeling van de KVD's voor de Franse Gemeenschap 0% bedraagt.

Tabel III. 28
KVD – 2003
Franse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	Franse Gemeenschap	2003 initiële begrotings- voorzichten
1	<i>ontvangsten KVD</i>	0,8
2	<i>uitgaven KVD</i>	0,8
3=2-1	netto KVD	0,0
4	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel VG (14,6%)	0,0
5	afwijking ("-" afwijking / "+" marge)	0,0

136 In de onderstelling dat de correcties voor de berekening van de rentelasten prorata temporis gecompenseerd worden in 2003 door het saldo met betrekking tot de RTBF.

2.3. Meerjarenraming 2003 – 2006

De krachtlijnen van de meerjarenraming van de ontvangsten en uitgaven van de Franse Gemeenschap worden weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel III. 29
Meerjarenraming van de Franse Gemeenschap 2003-2006

(in miljoenen euro)

		2003	2004	2005	2006
1	totale ontvangsten	6.425,1	6.605,5	6.903,3	7.109,7
	<i>reëel verandering%</i>		1,1%	2,8%	1,3%
	w.o. herfinanciering	140,1	200,2	347,3	398,7
2	totale uitgaven (excl aflossingen)	6.520,7	6.653,5	6.902,7	7.066,1
	<i>reëel verandering%</i>		0,3%	2,0%	0,7%
3=1-2	NFS	-95,6	-48,0	0,6	43,6
4	HRF norm	-47,1	-29,7	0,0	0,0
5=3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-48,5	-18,3	0,6	43,6

Deze raming gaat uit van de initiële begroting 2003 die hierboven (137) werd toegelicht. De gehanteerde hypothesen zijn een uniforme reële groei van het BNI van 2,5% vanaf 2004 en een constante verhoging van de consumptieprijs met 1,7%.

Uit die raming blijkt een groei van de ontvangsten in reële termen die licht hoger is dan 1%, behalve in 2005 wanneer ze 2,8% zal bedragen wegens de toekenning in dat jaar van een belangrijke schijf van de herfinanciering voorzien in de bijzondere financieringswet.

Over de volledige beschouwde periode bedraagt de reële groei van de uitgaven ongeveer 0,5%, behalve in 2005 wanneer ze 2% zal bedragen omwille van de door de Gemeenschap geprogrammeerde revalorisatie van de weddenscalen.

De financiële vooruitzichten in deze raming zijn minder gunstig dan die van de vorige projectie, vooral omwille van een neerwaartse herziening van de ontvangsten van de Franse Gemeenschap.

137 De in de meerjarenraming in aanmerking genomen ontvangsten en uitgaven bevatten niet de toegewezen ontvangsten en de uitgaven die hiermee gefinancierd worden.

In het bijzonder dient opgemerkt dat deze meerjarenraming niet voorziet in de verwezenlijking in 2005 van het begrotingsoverschot van 17,5 miljoen euro dat voorzien is in het programma van schuldafbouw van de Gemeenschap. De verwezenlijking van de voor de jaren 2005 en 2006 voorziene overschotten wordt bijgevolg uitgesteld tot 2006 (138). In de mate echter dat de meest recente economische vooruitzichten voor 2003 een gunstiger resultaat verwachten dan dat welk uit de initiële begroting blijkt, lijken de in het decreet vooropgestelde doelstellingen inzake schuldafbouw niet buiten bereikt te zijn.

Er dient tenslotte te worden aangestipt dat deze projectie in begrotingstermen werd uitgevoerd. Volgens de op dit ogenblik beschikbare gegevens zou de formulering van deze gegevens in ESR95-termen kunnen leiden tot saldi die licht gunstiger uitvallen.

2.4. Besluit

In het overgangsstelsel naar het ESR95 heeft de Franse Gemeenschap in 2002 de verbintenissen nageleefd waartoe ze zich had verbonden in het Akkoord van 21 maart 2002.

In de zuivere ESR95 benadering en rekening gehouden met de economische vooruitzichten van de economische begroting 2004 van juni 2003, zou de Gemeenschap de voor 2003 opgelegde doelstelling kunnen behalen mits een relatief geringe onderbenuttingsgraad van haar uitgavenkredieten.

Indien de doelstelling 2003 wordt behaald, blijft de realisatie van de door de Gemeenschap zelf in haar programma van schuldafbouw vooropgestelde financiële doelstellingen haalbaar, mits de verderzetting van een voorzichtig begrotingsbeleid. De Afdeling herinnert er aan dat zij in haar advies 2001 de Franse Gemeenschap heeft aanbevolen het begrotingsevenwicht in 2004 te realiseren.

De Afdeling vraagt tenslotte aan de Gemeenschap om in de toekomst de begrotingsvooruitzichten en de meerjarenramingen op te stellen overeenkomstig de regels van de overheidsrekeningen zoals die berekend worden in het kader van het ESR95 op basis van de economische hergroepering; deze laatste is een essentieel werkinstrument voor een gedegen analyse.

138 Het decreet van 19 december 2002 betreffende de schuldafbouw van de Franse Gemeenschap (BS 28.12.2002, tweede uitgave) voorziet een schuldafbouw met 17,5 miljoen euro in 2005 en met 25 miljoen euro in 2006.

Technische bijlage 1 – Franse Gemeenschap
Detail van aflossingen - 2002 realisaties

(in miljoenen euro)

	HRF oude benadering vóór 2003	ESR
directe schuld	0,0	0,0
andere schulden ten laste van de begroting	3,6	3,8
schulden te consolideren instellingen		0,1
financiële leasing		4,9
totaal	3,6	8,8
verschil (niet-geconsolideerde) begroting / EH		
andere schulden ten laste van de begroting		0,2
financiële leasing		4,9
totaal verschil	0,0	5,0

Technische bijlage 2 – Franse Gemeenschap
Wedersamenstelling van het netto geconsolideerd saldo 2003 (EH)

(in miljoenen euro)

1	bruto begrotingsaldo (HRF)	-524,8
2	aflossingen directe schuld (oude benadering HRF=HE)	420,0
3=1-2	netto begrotingsaldo (HRF)	-104,8
4	Egalisatiefonds	-14,3
5	aflossingen andere schulden ten laste van de begroting	13,0
6	aflossingengedeelte niet onder code 9 opgenomen in HE	4,8
7=4+5+6		3,5
8	aflossingen financiële leasing	5,1
9=3+7+8	netto begrotingsaldo (HE)	-96,3

Technische bijlage 3 – Franse Gemeenschap
Detail aflossingen - begrotingsvooruitzichten 2003 initieel

(in miljoenen euro)

	HRF oude benadering vóór 2003	ESR
directe schuld	420,0	420,0
andere schulden ten laste van de begroting	13,0	3,5
schulden te consolideren instellingen		9,2
financiële leasing		5,1
totaal	433,0	437,8

3. Het Waals Gewest

3.1. Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen

3.1.1. Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de uitvoering van de begrotingen in de loop van de jaren 2001 en 2002. In de bijlagen III.11 tot III.14 worden die begrotingsevoluties in een ruimer tijds kader geplaatst.

Tabel III. 30
Begrotingsevoluties 2001-2002 (niet-geconsolideerd)
Waals Gewest

(in miljoenen euro)

(a)	2001			2002			2002/2001		
	(b) aangepaste kredieten	ordonnan- cering	kas	(b) aangepaste kredieten	ordonnan- cering	(c) kas	veranderings% (nominaal)		
							aangepaste kredieten	ordonnan- cering	kas
ontvangsten	5.068,4	5.037,4	5.097,0	4.782,5	4.738,8	4.851,5	-5,6%	-5,9%	-4,8%
<i>realisatie%</i>		99,4%	100,6%		99,1%	101,4%			
uitgaven	5.273,0	4.936,8	5.328,3	5.283,6	5.051,1	5.011,7	0,2%	2,3%	-5,9%
<i>realisatie%</i>		93,6%	101,0%		95,6%	94,9%			
begrotingssaldo	-204,6	100,6	-231,3	-501,1	-312,2	-160,2	-296,5	-412,8	71,1
saldo andere verrichtingen			-196,6			-86,0			110,6
saldo	-204,6	100,6	-427,8	-501,1	-312,2	-246,1	-296,5	-412,8	181,7

- (a) Met inbegrip van de variabele kredieten maar exclusief de verrichtingen van de afzonderlijke sectie. Ontvangsten gedefinieerd exclusief leningopbrengsten en, in voorkomend geval, inclusief de aanwending van reserves. Uitgaven gedefinieerd exclusief aflossingen van de directe schuld, maar inclusief aflossingen van de indirecte schuld en, in voorkomend geval, inclusief reserveringen.
- (b) Aangepaste begrotingen : zowel voor 2001 als voor 2002 : eerste aanpassingsblad voor ontvangsten- en uitgavenbegroting.
- (c) Voor 2002 is er bij de berekening van het saldo van de thesaurieverrichtingen rekening gehouden met de financiële inbreng van bepaalde openbare instellingen die van het Gewest afhangen (102,4 miljoen euro).

Bron : Begrotingsdocumenten. Rekenhof. Kastoestand.

De ontvangsten van het Waals Gewest liggen 43,7 miljoen euro lager dan geraamd bij de begrotingscontrole. Die mindere opbrengst is hoofdzakelijk het gevolg van een minderwaarde op het niveau van de trekkingrechten inzake tewerkstelling (federale overdracht: 14,8 miljoen euro) en van de gewestelijke belastingen (BFW) (12,7 miljoen euro).

De ontvangsten van 2002 liggen 5,9% lager dan in 2001. Die opmerkelijke terugval is in grote mate toe te schrijven aan de schrapping met ingang van de begrotingscontrole 2002 van de begrotingspraktijk inzake overdracht van saldi (-253,9 miljoen euro ten opzichte van 2001). Afgezien van die overdrachten (139), bedraagt de terugval van de ontvangsten nog ongeveer 1%; deze is voor het grootste deel toe te schrijven aan een belangrijk negatief saldo inzake de toewijzing van de samengevoegde belasting in 2001, als gevolg van de sterke vertraging van de groei van het reële BNI in datzelfde jaar ten opzichte van de hypothese weerhouden in de middelentoewijzing (140).

De benuttingsgraad van de uitgavenkredieten is in 2002 gevoelig gestegen ten opzichte van 2001 en belooft 95,6%. De ordonnanceringen van 2002 zijn nominaal met 2,3% gestegen, wat reëel een stijging van ongeveer 0,6% betekent.

Ingevolge die ontwikkelingen bij de ontvangsten en de uitgaven verslechtert het begrotingssaldo tussen 2001 en 2002, maar het is duidelijk minder negatief dan verwacht in de aangepaste begroting.

Het netto te financieren saldo op kasbasis, dat overeenstemt met de evolutie van de directe schuld, is daarentegen verbeterd tussen 2001 en 2002. Die verbetering resulteert grotendeels uit het feit dat in de tabel van de begrotingsevoluties het saldo van de thesaurieverrichtingen verminderd is door een inbreng ten belope van 102,4 miljoen euro, die hoofzakelijk bestond uit de overdracht van de thesaurie van de Centre régional d'aide aux communes (CRAC). Die verrichting is een voorafbeelding van de financiële centralisatie van de thesaurieën van het Gewest en van de instellingen van openbaar nut. Deze centralisatie zal in 2003 voluit operationeel worden (141).

De directe schuld verhoogt aldus met 246,1 miljoen euro, terwijl de indirecte schuld van het Gewest in 2002 is blijven dalen, zodat de totale schuld in de beschouwde periode is toegenomen met 107,4 miljoen euro, wat een merkkelijk lagere verhoging betekent dan deze vastgesteld tussen 2000 en 2001. Toch leidt die evolutie tot een gevoelige verhoging van de schuldratio, berekend ten opzichte van de ontvangsten, omwille van de daling van laatstgenoemden in 2002. Exclusief de in de ontvangsten van 2001 opgenomen overdracht van saldi, is de stijging van de schuldratio geringer maar komt toch nog overeen met een relatieve verhoging van ongeveer 4% van de totale ontvangsten.

139 Die geen invloed hebben op de saldi bepaald volgens de HRF methodologie.

140 De berekening van de toegewezen middelen voor 2001 steunde op een groeihypothese van het reële BNI van 3,1%, tegenover 1% in de definitieve cijfers.

141 Deze financiële centralisatie maakt het voorwerp uit van het decreet van 19 december 2002 houdende invoering van een financiële centralisatie van de thesaurieën van de Waalse instellingen van openbaar nut (B.S. 25/12/2002).

Tabel III. 31
Evolutie van de schuld 1996 - 2002
Waals Gewest

(in miljoenen euro)

uitstaande schuld einde:	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Directe schuld	1.642,4	1.780,7	1.945,6	1.697,0	2.131,0	2.558,9	2.805,0
<i>leningen</i>	1.338,7	2.005,1	2.149,9	2.651,1	2.116,6	2.367,1	2.666,4
<i>beleggingen en debet / credit saldo RC</i>	303,7	-224,4	-204,3	930,4	14,4	191,8	138,6
Indirecte schuld (a)	3.807,0	3.721,3	3.581,6	3.395,7	3.270,3	3.146,0	3.007,4
<i>w.o. ALESH (b)</i>	2.455,9	2.451,5	2.404,3	2.307,9	2.277,4	2.250,3	2.212,1
Totale schuld	5.449,4	5.501,9	5.527,2	5.092,7	5.401,3	5.704,8	5.812,4
<i>evolutie</i>		52,6	25,3	-434,5	308,6	303,5	107,5
				(c)			
in % van totale ontvangsten							
<i>(schuld excl. ALESH)</i>	77,8%	74,8%	70,7%	58,1%	65,1%	68,6%	76,0%
<i>(incl. schuld ALESH)</i>	141,7%	134,9%	125,2%	106,2%	112,5%	113,3%	122,7%
				(c)			

- a) Exclusief de schuld van de publieke beheersvennootschappen van de schoolgebouwen (SPABS) (zie overbruggingskrediet ten voordele van de Franse Gemeenschap).
- b) Inclusief het gedeelte van de schuld van de sociale huisvesting dat door derden wordt terugbetaald.
- c) Rekening houdend met de uitzonderlijke terugbetaling (262,6 miljoen euro in 1999) verricht uit de opbrengst van de privatisering van Cockerill-Sambre.

3.1.2. Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling

Om voorgaande begrotingsresultaten te kunnen toetsen aan de norm die weerhouden werd in het overgangsstelsel naar de ESR95-methodologie en die rekening houdt met de gewestelijke diensten met afzonderlijk beheer en de instellingen van openbaar nut behorende tot categorie A, moeten van het begrotingssaldo van -312,2 miljoen euro de aflossingen van de directe en van de indirecte schuld worden afgetrokken, alsook de schuldvermindering van het ALESH. Op die manier wordt het gecorrigeerd saldo verkregen zoals dat gedefinieerd wordt in de traditionele benadering van de Afdeling. Bij dat saldo moet dan het begrotingsresultaat gevoegd worden van de instellingen die in het overgangsstelsel naar het ESR95 geconsolideerd moeten worden. Volgens de beschikbare gegevens vertoont dat resultaat een licht overschot. De gedetailleerde cijfers uit de volgende tabel wijzen voor het jaar 2002 op een ten dele geconsolideerd HRF saldo van -168,4 miljoen euro, wat een beter resultaat is dan de doelstelling overeengekomen in het Akkoord van 21 maart 2002 (142).

142 Ter herinnering, het Akkoord van 21 maart 2002 wijzigt de HRF-norm om rekening te houden met de verschuiving bij de doorstorting van de nieuwe gewestelijke belastingen. Het Gewest heeft in 2002 maar 11 stortingen ontvangen in de plaats van 12 op kruissnelheid (voorzien weerslag : 59,7 miljoen euro; volgens het INR bedraagt de effectieve weerslag 84 miljoen euro).

Tabel III. 32
Toetsing van de begrotingsuitvoering 2002
(ten dele geconsolideerd) aan de doelstelling
Waals Gewest

(in miljoenen euro)

Waals Gewest		begroting 2002		realisaties
		initieel	aangepast	
1	bruto saldo ordonnancements	-247,8	-501,1	-312,2
2	aflossingen directe schuld	0,0	0,0	0,0
3	aflossingen indirecte schuld (excl. ALESH)	109,0	109,0	101,7
4	ALESH	13,9	24,2	38,7
5	verschil samengevoegde belasting	-107,6	0,0	0,0
6	niet aangewende middelen (t-1)	186,2	0,0	0,0
7	storting nieuwe gewestelijke belastingen (11/12)	59,7	0,0	0,0
8 = 1+2+3+4+5-6-7	netto gecorrigeerd saldo	-478,4	-367,9	-171,8
9	netto saldo te consolideren instellingen (DAB & ION cat. A)	69,2	-9,3	3,4
10 = 8+9	(ten dele) geconsolideerd HRF saldo	-409,2	-377,2	-168,4
11	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000) (excl. correctie code 8 KVD)	-138,8	-138,8	-138,8
12	doelstelling beslist in akkoord van 21 maart 2002 (aanvullend op overeenkomst van 15.12.2000)	-196,4	-196,4	-196,4
13 = 10-12	afwijking (excl. correctie code 8 KVD) ("-" overschrijding / "+" marge)	-212,8	-180,9	27,9

Inzake de netto kredietverleningen en deelnemingen en bij gebrek aan een akkoord over de verdeling van de globale doelstelling voor de deelgebieden, zoals vastgesteld in de Overeenkomst van 15 december 2000, vergelijkt de Afdeling, ten indicatieve titel, de effectieve netto KVD met het gemiddelde van de periode 1999-2001. Het voorstel van de Afdeling bestaat erin 42,8% van de totale geraamde KVD's (275,2 miljoen euro) toe te wijzen aan het Waals Gewest. Uit die berekening blijkt dat het Gewest minder uitgeeft aan netto kredietverleningen en deelnemingen dan het aldus voorgestelde aandeel.

Tabel III. 33
KVD – 2002
Waals Gewest

(in miljoenen euro)

Waalse Gewest		begroting 2002		realisaties
		initieel	aangepast	
1	ontvangsten KVD	23,7	27,7	24,7
2	uitgaven KVD	61,6	59,5	72,4
3=2-1	netto KVD (a)	37,9	31,8	47,8
4	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel WG (42,8 %)	117,8	117,8	117,8
5	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-79,9	-86,0	-70,0

- (a) KVD in de gewestbegroting en de DAB's en ION's categorie A die behoren tot de beperkte consolidatieperimeter 2002.

3.1.3. De overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95

De overgang van het geconsolideerd saldo, zoals gedefinieerd in het overgangsstelsel van de Afdeling, naar het vorderingensaldo, zoals gedefinieerd in de ESR-rekeningen, wordt in de volgende tabel gedetailleerd weergegeven. De in deze tabel weergegeven resultaten zijn indicatief en vormen geen beoordeling van de resultaten 2002 ten opzichte van de norm.

Tabel III. 34
Overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95
Waals Gewest

(in miljoenen euro)

Waals Gewest - 2002	
(ten dele) geconsolideerd HRF saldo	-168,4
<i>aflossingen financiële leasing</i>	24,6
<i>aflossingen schuld te consolideren instellingen</i>	-92,8
<i>verschil ALESH</i>	-17,0
<i>verschil op saldo ^r van te consolideren instellingen behorend tot de beperkte perimeter van norm 2002</i>	-12,8
<i>saldo ^r van te consolideren instellingen niet begrepen in beperkte perimeter van norm 2002</i>	-6,1
<i>consolidatie OFI (a)</i>	-0,2
<i>verschuiving regionale belastingen</i>	-5,6
<i>1/12de nieuw geregionaliseerde belastingen</i>	84,0
<i>wedden van december betaald in december</i>	18,5
<i>diverse</i>	-4,2
totaal ESR correcties niet begrepen in HRF norm 2002	-11,6
netto saldo inclusief KVD	-180,1
<i>ontvangsten KVD</i>	28,4
<i>uitgaven KVD</i>	80,6
netto KVD	52,2
vorderingensaldo ESR95	-127,9

(a) Office for Foreign Investors (te consolideren volgens het INR maar niet opgenomen in de economische hergroepering opgesteld door het Gewest) (s.a. Agence pour les investisseurs étranger en Wallonie).

De aan te brengen wijzigingen zijn de volgende:

- ◆ de aflossingen inzake financiële leasing moeten worden afgetrokken; die verrichtingen worden in de economische hergroepering maar niet in de HRF benadering als aflossingen beschouwd.
- ◆ een belangrijke correctie moet aangebracht worden omwille van de afwijking tussen de HRF-definitie van de aflossingen (exclusief financiële leasing) en die welke in aanmerking wordt genomen in de economische hergroepering. De economische hergroepering van het Gewest beschouwt bijvoorbeeld als kapitaaloverdrachten de aflossingen van de indirecte schuld die betrekking heeft op de prefinanciering van investeringen gedaan door de lokale overheden, op de lening voor de staalnijverheid opgenomen in de rekeningen van SOGÉPA, alsmede de schulden van de Waalse watermaatschappij en de Waalse huisvestingsmaatschappij. Die instellingen behoren immers niet tot de Waalse overheidsadministratie. De kwantitatieve verschillen tussen die twee definities worden weergegeven in bijlage 1 van onderhavige afdeling.

- ◆ correcties ALESH: het betreft het verschil tussen de evolutie van het aandeel van het gewest in de schulden van de sociale huisvesting beheerd door ALESH in de methodologie van de HRF en die evolutie in de ESR95 benadering (meer details in hoofdstuk I);
- ◆ aan het begrotingssaldo in zijn traditionele definitie moet het saldo toegevoegd worden van de instellingen die met het Gewest geconsolideerd moeten worden, zowel van de instellingen die binnen de beperkte perimeter van de norm voor 2002 vallen als van die welke erbuiten vallen. Inzake de beperkte perimeter heeft de Afdeling zich gebaseerd op gegevens die recenter zijn dan die welke gebruikt zijn in de economische hergroepering, namelijk de realisaties voor de gewestelijke diensten met afzonderlijk beheer evenals voor twee van de zes instellingen van openbaar nut behorende tot categorie A. Voor de vier andere instellingen en voor de instellingen die niet tot de beperkte perimeter behoren, heeft de afdeling de cijfers van de economische hergroepering gebruikt. Het negatief saldo van de niet in de beperkte consolidatieperimeter voor het jaar 2002 begrepen instellingen wijst erop dat het Gewest de bepalingen van het Akkoord van maart 2002 niet zou nageleefd hebben; in dit Akkoord wordt uitdrukkelijk bepaald dat de begrotingscontroles geen aanleiding mogen geven tot beslissingen die het globaal saldo van de andere fondsen en organismen die in het ESR95 geconsolideerd worden, verslechteren;
- ◆ consolidatie OFI (Office for Foreign Investors): het betreft een organisme dat niet opgenomen is in de economische hergroepering opgesteld door de gewestelijke administratie;
- ◆ verschuiving van de belastingen : om de toegerekende ontvangsten te doen overeenstemmen met hun definitie op basis van de vastgestelde rechten, past het INR een verschuiving toe van een of twee maanden op de ontvangsten inzake de gewestelijke belastingen;
- ◆ nieuwe gewestelijke belastingen: dezelfde logica leidt ertoe de in 2002 geïnde gewestelijke belastingen volledig in aanmerking te nemen en niet de elf doorstortingen die door de federale overheid werden uitgevoerd (143);
- ◆ bezoldigingen van december : in de periode 2001-2003 gaat het Waals Gewest stapsgewijze over tot de uitbetaling in december van bezoldigingen waarvan de betaling voortaan naar het volgende jaar werd verschoven. Die operatie heeft een invloed op de ordonnanceringen die door het Gewest worden verricht, maar heeft geen weerslag vanuit het oogpunt van de vastgestelde rechten ;
- ◆ de netto kredietverleningen en deelnemingen worden in het ESR95 beschouwd als financiële verrichtingen die geen weerslag hebben op het vorderingensaldo en dragen dus bij tot de verbetering van het netto te financieren saldo dat voortspuit uit de economische hergroepering.

Het bedrag van de KVD's dat hernomen wordt in

143 Met die factor is rekening gehouden in het Akkoord van 21 maart 2002 door de norm aan te passen ten belope van de storting die de deelgebieden in 2002 niet hebben ontvangen.

Tabel III. 34 omvat alle KVD's die opgenomen zijn in de economische hergroepering. Het bedrag in Tabel III. 33 betreft enkel de KVD's van de Gewestbegroting en van de instellingen behorende tot de beperkte consolidatieperimeter.

3.2. Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen

3.2.1. Inleiding

Zoals toegelicht in hoofdstuk I, past de Afdeling vanaf 2003 de integrale ESR95 toe.

Navolgende tabel heeft tot doel voor de jaren 2002-2003 de berekeningswijze voor te stellen van de verschillende type saldi die door de Afdeling werden gebruikt. Het gecorrigeerd HRF saldo werd gebruikt in de Jaarverslagen tot en met het begrotingsjaar 2001. Dit saldo gaat uit van het bruto financieringssaldo en wordt gecorrigeerd om rekening te houden met de aflossingen van de indirecte schuld, met inbegrip van de evolutie van het aandeel in de ALESH schuld, alsmede met verschillende specifieke begrotingsverrichtingen (144).

Om het ten dele geconsolideerd HRF saldo te bekomen dat in de voor 2002 gehanteerde overgangsbenadering werd toegepast, wordt aan het voorgaande saldo het netto saldo van de instellingen die begrepen zijn in de beperkte consolidatieperimeter eigen aan het jaar 2002 toegevoegd.

Om van dit ten dele geconsolideerd HRF saldo over te gaan naar het vorderingensaldo dat opgenomen is in de overheidsrekeningen die opgemaakt worden overeenkomstig het ESR95, dient een geheel van correcties te worden aangebracht die toelaten om tot het netto saldo van de economische hergroepering te komen. Deze correcties betreffen de verschillen in de bepaling van de aflossingen, het saldo van de verrichtingen van de fondsen en instellingen die opgenomen zijn in de economische hergroepering maar geen deel uitmaakten van de beperkte consolidatieperimeter 2002, alsmede met enkele correcties die eigen zijn aan het ESR95.

De verschillende elementen van deze tabel worden toegelicht in hoofdstuk I en vormen het onderwerp van de analyse in punt 3.1.3. van onderhavige tekst.

144 Er dient benadrukt te worden dat de Afdeling in haar traditionele benadering geen rekening hield met de eventuele onderbenutting van de uitgavenkredieten.

Tabel III. 35
Vergelijking van de saldi 2002 en 2003
volgens de verschillende benaderingen
Waals Gewest

(in miljoenen euro)

	2002 realisaties	2003 init. begr
bruto saldo begroting	-312,2	-438,2
aflossingen directe schuld	0,0	0,0
aflossingen indirecte schuld (excl. FADELS)	101,7	100,1
FADELS	38,7	43,7
Egalisatiefonds	0,0	-22,0
verschil toegewezen PB (FO - WG)	0,0	15,6
onderbenutting kredieten	0,0	252,1
gecorrigeerd HRF saldo	-171,8	-48,7
netto saldo te consolideren instellingen (beperkte consolidatieperimeter)	3,4	-4,3
(ten dele) geconsolideerd HRF saldo overgangsstelsel 2002	-168,4	-53,0
aflossingen financiële leasing	24,6	18,1
aflossingen schuld te consolideren instellingen	-92,8	-93,8
verschil FADELS	-17,0	-35,2
verschil op saldo ^r van te consolideren instellingen behorend tot de beperkte perimeter van norm 2002	-12,8	
saldo ^r van te consolideren instellingen niet begrepen in beperkte perimeter van norm 2002	-6,1	5,0
consolidatie OFI (a)	-0,2	
verschuiving regionale belastingen	-5,6	
1/12 ^{de} nieuw geregionaliseerde belastingen	84,0	
wedden van december betaald in december	18,5	8,5
diverse	-4,2	4,6
netto KVD	52,2	37,3
vorderingensaldo ESR95	-127,9	-108,4

(a) Office for Foreign Investors (te consolideren volgens het INR maar niet opgenomen in de economische hergroepering opgesteld door het Gewest) (s.a. Agence pour les investisseurs étranger en Wallonie).

3.2.2. Begrotingsevolutie 2002-2003 (niet geconsolideerd)

Onderstaande tabel geeft de krachtlijnen weer van de begroting 2003.

Tabel III. 36
Begroting 2003 (niet-geconsolideerd)
Waals Gewest

(in miljoenen euro)

Waals Gewest	begrotingen (a)		2003/2002 veranderings% (nominaal)
	2002 aangepast	2003 initieel	
ontvangsten (b)	4.782,5	5.022,6	5,0%
w.o. : - toegewezen deel PB	2.642,4	2.808,6	6,3%
- andere federale overdrachten	177,6	182,2	2,6%
- gewestelijke belastingen	1.394,0	1.481,9	6,3%
- autonome heffingen	116,3	97,5	-16,1%
- overdracht vanuit Egalisatiefonds	0,0	22,0	-
- dotatie Franse Gemeenschap	291,3	267,6	-8,2%
- overige	160,9	162,6	1,1%
uitgaven (c)	5.283,6	5.460,7	3,4%
w.o. : - interestlasten directe schuld	134,0	127,3	-5,0%
- interestlasten indirecte schuld	68,2	61,8	-9,4%
- interestlasten financiële leasing	12,6	12,3	-2,6%
- aflossingen directe schuld	0,0	0,0	-
- aflossingen indirecte schuld	109,0	100,1	-8,1%
- aflossingen financiële leasing	24,7	18,1	-26,8%
- dotatie aan Egalisatiefonds	0,0	14,7	-
- storting aan ALESH	44,7	46,8	4,6%
- cofinanciering Europese programmatie 2000-2006	78,6	163,7	108,1%
- overige	4.811,8	4.916,1	2,2%
bruto saldo	-501,1	-438,2	62,9
aflossingen directe schuld	0,0	0,0	0,0
netto saldo	-501,1	-438,2	62,9

- (a) Begrotingscijfers inclusief de verrichtingen op organieke fondsen en exclusief de afzonderlijke sectie (zonder de instellingen die behoren tot de consolidatieperimeter ESR95).
- (b) Exclusief leningopbrengsten.
- (c) Betalingskredieten.

Om de toegewezen gedeelten van de personenbelasting in haar ontvangstenbegroting te bepalen, heeft het Waals Gewest dezelfde economische hypothesen in aanmerking genomen die de federale overheid heeft gebruikt in de berekening van die toegewezen middelen bij de opstelling van haar initiële begroting, met name een reële groei van het BNI van 2,4% en een stijging van de consumptieprijzen van 1,4%. Voorzichtigheidshalve heeft het Gewest echter bij de uitgaven een provisie aangelegd om de minderontvangsten op te vangen die het gevolg zouden kunnen zijn van een reële BNI-groei van slechts 1,9% in 2003. Die provisie bestaat uit een dotatie van 14,7 miljoen euro aan het Egalisatiefonds.

De raming van de ontvangsten houdt ook rekening met de door het Gewest besliste belastinghervorming, die in 2003 bestaat uit de afschaffing van de belasting op het huishoudelijk afval, het toepassen van nieuwe tarieven inzake het kijk- en luistergeld en de verlaging van de successierechten in rechte lijn.

Er dient opgemerkt dat, in tegenstelling met de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest geen provisie heeft gevormd om de minderontvangsten op te vangen als gevolg van de herziening van de nationale rekeningen, met name van de reële groei van het BNI in de periode 1999-2001 (60,6 miljoen euro).

De ontvangsten in de initiële begroting 2003 vertonen een verhoging met 5% in vergelijking met de ontvangsten van de aangepaste begroting 2002, ondanks de achteruitgang van de ontvangsten afkomstig van de Franse Gemeenschap (vermindering van 23,8 miljoen euro). Die vermindering kadert in de Bonifatius-akkoorden en die gedeeltelijk zal gecompenseerd worden door een geleidelijke vermindering van de middelen besteed aan het gezamenlijk uitgeoefend beleid.

Er bestaan meerdere factoren ter verklaring van die forse toename van de ontvangsten :

- ◆ de toegewezen PB-ontvangsten voor het jaar 2002 werden beïnvloed door een belangrijk negatief afrekeningsaldo waardoor het bedrag van die ontvangsten op kruissnelheid wordt onderschat;
- ◆ de gewestelijke belastingen gaan er gevoelig op vooruit aangezien het Gewest in 2003 12 doorstortingen zal genieten in de plaats van 11 zoals in 2002;
- ◆ de diverse ontvangsten van het Gewest genieten in 2003 een bijdrage van de organieke fondsen ten belope van 28,4 miljoen euro, dat bedrag stemt overeen met een deel van de op 31/12/2002 beschikbare saldi; daarnaast genieten ze van een storting van 22 miljoen uit het Egalisatiefonds.

De uitgaven in de initiële begroting 2003 stijgen met 3,4% ten opzichte van de aangepaste begroting 2002. Na correctie voor enkele bijzondere factoren, met name de dotatie aan het Egalisatiefonds, de aflossingen van de indirecte schuld en de aflossingen inzake financiële leasing, bedraagt de uitgavenverhoging 3,5%.

Deze relatief sterke verhoging vindt onder meer een verklaring in de volgende elementen :

- ◆ de uitgaven van 2003 omvatten een provisie van 25 miljoen euro bestemd voor de terugbetaling van door de federale overheid in 2002 gedane uitgaven op het vlak van de nieuwe in de loop van 2002 overgedragen bevoegdheden (voornamelijk landbouw);
- ◆ een sterke stijging van de interdepartementale provisies voor de programma's 2000-2006 van de Europese cofinanciering. Deze stijging is niet structureel in zoverre dat de tussenkomsten van het Gewest in het kader van die programma's op middellange termijn zouden moeten verminderen.

Afgezien van die twee elementen, bedraagt de stijging van de uitgaven nominaal 1,3%, wat in reële termen neerkomt op een lichte achteruitgang.

Deze uitgavenontwikkeling wordt onder meer beïnvloed door de vermindering van de lasten van de schuld die voortspuit uit de financiële centralisatie van de thesaurieën van de instellingen van openbaar nut.

De hierboven beschreven evoluties van de ontvangsten en uitgaven leiden tot een bruto te financieren saldo van 438,2 miljoen euro, wat een verbetering betekent van 62,9 miljoen euro in vergelijking met de aangepaste begroting 2002.

3.2.3. Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling

Zoals aangekondigd in het Jaarverslag 2002, gebeurt de beoordeling van de begroting 2003 conform de ESR95-definities op basis van de economische hergroepering die door het Gewest is opgesteld, vertrekkend van de gegevens van de initiële begrotingen 2003 van het Gewest en van de te consolideren gewestelijke instellingen. Op die gegevens moeten de correcties worden aangebracht die eigen zijn aan de opstelling van de ESR-rekeningen zoals voorgesteld hiervoor.

Het vertrekpunt van de berekeningen is het bruto saldo van de initiële begroting (-438,2 miljoen euro). Dat saldo moet aangevuld worden met het bruto saldo van de in het kader van het ESR95 te consolideren instellingen (145), teneinde het bruto saldo van de economische hergroepering van het Gewest te bekomen.

145 Het negatieve saldo van die instellingen in de initiële economische hergroepering stemt in hoofdzaak overeen met de tegenwaarde van de boeking van de storting uit het Egalisatiefonds als begrotingsontvangst.

Tabel III. 37

**Begrotingsvooruitzichten 2003 (geconsolideerd) versus budgettaire doelstelling
Waals Gewest**

(in miljoenen euro)

	Waals Gewest	2003 initiële begrotings- vooruitzichten
1	bruto saldo (begroting)	-438,2
2	instellingen van ESR95 consolidatieperimeter die niet opgenomen zijn in EH (a)	-22,6
3=1+2	bruto saldo van EH	-460,8

- (a) Het Office for Foreign Investors (of s.a. Agence pour les investisseurs étrangers en Wallonie) en het Egalisatiefonds van de begrotingen.

(in miljoenen euro)

	Waals Gewest	2003 initiële begrotings- vooruitzichten
1	ontvangsten (excl. leningopbrengsten) (EH)	6.161,2
2	uitgaven (incl. aflossingen) (EH)	6.621,9
3=1-2	bruto saldo (EH)	-460,8
4	aflossingen (EH)	24,4
5=3+4	netto geconsolideerd saldo (consolidatieperimeter ESR95)	-436,3
	<i>samenstelling netto saldo:</i>	
6	<i>netto saldo begroting (a) ^r</i>	-415,1
7	<i>netto saldo DAB en ION A (beperkte consolidatieperimeter) ^r</i>	-26,3
8	<i>netto saldo van andere te consolideren instellingen ^r</i>	5,0
	<i>overige ESR95 correcties :</i>	
9	<i>ALESH ^r</i>	14,5
10	<i>wedden van december betaald in december ^r</i>	8,5
11	<i>verschil toegewezen PB (WG / FO) (b) ^r</i>	15,6
12	<i>onderbenutting kredieten (raming door WG) (c)</i>	252,1
13=5+9+10+11+12	netto geconsolideerd ESR95 saldo (excl. correctie code 8 KVD)	-145,7
14	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000) (excl. correctie code 8 KVD)	-128,9
15=13-14	afwijking (excl. correctie code 8 KVD) ("-" overschrijding / "+" marge)	-16,8

- (a) Op basis van de aflossingen van de EH (zie technische bijlage 3).
- (b) Rekening gehouden met de door het WG voorziene provisie (14,9 miljoen euro); zonder die provisie zouden de geraamde bijkomende middelen slechts 0,9 miljoen euro bedragen.
- (c) Hetzij een onderbenutting van de kredieten van de begroting van het Gewest die op 186,165 miljoen geraamd wordt en een onderbenutting van de kredieten van de begrotingen van de instellingen van openbaar nut ten belope van 65,890 miljoen euro (Algemene toelichting 2003, blz. 43).

Van voormeld bruto saldo worden vervolgens de aflossingen (146) afgetrokken om het netto saldo van de economische hergroepering te bekomen. De verschillende concepten inzake aflossing en de weerslag hiervan op de berekening van de netto saldi worden in de technische bijlagen 2 en 3 weergegeven. De andere correcties die moeten aangebracht worden, betreffen de ramingen die voor 2003 beschikbaar zijn inzake de verrichtingen met het ALESH, inzake de betaling in 2003 van de laatste schijf van de bezoldigingen die voorheen vereffend werden op de kredieten van het volgende jaar en inzake de afwijking tussen enerzijds, de ontvangsten die door het Gewest werden ingeschreven in de initiële begroting - rekening houdende met de provisie voor minderontvangsten - en anderzijds, de door de federale overheid uit te voeren overdrachten zoals deze kunnen berekend worden op basis van de economische begroting 2004 van 20 juni 2003 (bijkomende ontvangsten van 15,6 miljoen euro). Tenslotte dient de onderbenutting van de uitgavenkredieten die door het Gewest op 252,1 miljoen euro wordt geraamd, afgetrokken te worden. Deze berekeningen maken het mogelijk een geconsolideerd ESR95 saldo van -145,7 miljoen euro te bepalen, wat een overschrijding van 16,8 miljoen euro betekent ten opzichte van de in de Overeenkomst van 15 december 2000 weerhouden budgettaire doelstelling.

Wat de netto kredietverleningen en deelnemingen betreft, herneemt de Afdeling het voorstel geformuleerd in haar Jaarverslag 2002, dat erin bestaat de effectieve netto KVD te vergelijken met het gemiddelde dat in de periode 1999-2001 werd vastgesteld. Deze berekening toont aan dat het Gewest minder dan het gemiddelde besteedt aan kredietverleningen en deelnemingen, wat de afwijking ten opzichte van de doelstelling KVD's inbegrepen verhoogt.

Tabel III. 38
KVD – 2003
Waals Gewest

(in miljoenen euro)

	Waals Gewest	2003 initiële begrotings- vooruitzichten
1	<i>ontvangsten KVD</i>	36,6
2	<i>uitgaven KVD</i>	73,9
3=1-2	netto KVD	37,3
4	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel WG (42,8%)	117,8
5=3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-80,5

3.3. Meerjarenraming 2003-2007

De initiële begroting 2003 (exclusief variabele kredieten, exclusief de afzonderlijke sectie en exclusief de instellingen die tot de consolidatieperimeter ESR95 behoren) is de grondslag van de meerjarenraming van het Gewest zoals die in de Algemene Toelichting is gepubliceerd en in onderstaande tabel is samengevat.

146 Code 9 van de economische hergroepering, met inbegrip van de aflossingen inzake onroerende leasing.

Deze projectie is gebaseerd op een hypothese van een constante groei van 2,5% van het reële BNI vanaf 2004 en een constante stijging van de consumptieprijzen van 1,5% vanaf dat zelfde jaar.

Op basis van die hypothesen zou de reële groei van de ontvangsten (147) 1,7% bedragen, behalve in 2004. De lichte achteruitgang van de ontvangsten in reële termen in dat jaar zou grotendeels te verklaren zijn door het wegvallen van eenmalige ontvangsten ingeschreven in de begroting 2003. De ontvangsten 2004 zijn eveneens beïnvloed, maar in mindere mate, door de voortzetting van de door het Gewest besliste belastinghervorming, die in 2004 de opbrengst van de onroerende voorheffing zal beïnvloeden (verlaging voor kinderen ten laste en bevrozing van de indexatie van de voorheffing inzake materieel en outillering).

Tabel III. 39
Meerjarenraming 2003-2007
Waals Gewest

(in miljoenen euro)

	(a)	2003	2004	2005	2006	2007
1	ontvangsten	4.877,6	4.943,8	5.103,7	5.269,5	5.441,7
	<i>reëel veranderings%</i>		-0,1%	1,7%	1,7%	1,7%
2	w.o. toewijzing personenbelasting	2.808,6	2.881,4	2.987,1	3.097,0	3.211,1
	<i>reëel veranderings%</i>		1,1%	2,1%	2,1%	2,2%
3	uitgaven (excl aflossingen) (b)	5.215,7	5.243,7	5.350,4	5.461,8	5.556,6
	<i>reëel veranderings%</i>		-0,9%	0,5%	0,6%	0,2%
4	w.o. primaire uitgaven (c)	4.785,7	4.841,0	4.962,0	5.086,0	5.213,2
	<i>reëel veranderings%</i>		-0,3%	1,0%	1,0%	1,0%
5=1-3	saldo	-338,0	-299,8	-246,7	-192,3	-115,0
6	onderbenutting kredieten	252,1	186,2	186,2	186,2	186,2
7=5+6	gecorrigeerd HRF saldo	-86,0	-113,7	-60,6	-6,1	71,2
8	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000)	-128,9	-116,5	-104,1	-89,2	-69,4
9=7-8	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	42,9	2,8	43,6	83,1	140,6

(a) Exclusief variabele kredieten en de afzonderlijke sectie.

(b) Aflossing van de directe en indirecte schuld (excl. ALESH).

(c) Primaire uitgaven = uitgaven exclusief aflossingen – uitgaven voor Europese cofinanciering – intrestlasten – ALESH en SPABS.

147 De in die raming in aanmerking genomen ontvangsten en uitgaven omvatten noch de toegewezen ontvangsten noch de uitgaven die ermee gefinancierd worden.

De geraamde groei van de totale uitgaven bedraagt in reële termen ongeveer 0,5% op kruissnelheid.

Het reële stijgingtempo van de uitgaven exclusief rentelasten, uitgaven in het kader van de programma's van Europese cofinanciering en tussenkomsten ten gunste van het ALESH en van de SPABS, bedraagt ongeveer 1% omwille van het degressief karakter van voornoemde uitgaven.

Voor 2004 wordt in reële termen een negatieve groei van de uitgaven verwacht, omwille van het wegvallen van de in 2003 gevormde specifieke provisies en van de sterke vermindering die verwacht wordt inzake uitgaven voor cofinanciering.

Rekening houdend met een uniforme onderbenutting van de uitgavenkredieten in nominale termen (148), leiden die evoluties tot begrotingssaldi die lager liggen dan de HRF-norm in de projectieperiode en maken zij het bereiken van het begrotingsevenwicht vanaf 2007 mogelijk.

De aandacht dient echter gevestigd op het feit dat die projectie gebaseerd is op de initiële begroting van het Waals Gewest op niet-geconsolideerde basis en dat de formulering van deze begrotingsgegevens volgens de ESR95-normen zeer verschillende effecten kan hebben op het vorderingensaldo, naargelang het type van de beschouwde budgettaire verrichtingen (KVD, ALESH...).

3.4. Besluit

In het overgangsstelsel van 2002 naar het ESR95 heeft het Waals Gewest een beter resultaat behaald dan de doelstelling die werd vooropgesteld in het Akkoord van 21 maart 2002 tot aanvulling van de Overeenkomst van 15 december 2000.

De Afdeling heeft voor het jaar 2003 een evaluatie-oefening van de begrotingsvooruitzichten gemaakt, met als referentiekader de methodologie van het ESR95. De bekomen resultaten zijn eerder indicatief en geven geen absolute evaluatie. Uit deze oefening blijkt dat het risico bestaat dat de vastgestelde doelstelling dit jaar niet wordt bereikt. Het vorderingensaldo in de ESR95-methodologie is evenwel groter dan het vastgestelde objectief indien men geen rekening houdt met het voorstel van de Afdeling inzake de verdeling van de globale doelstelling voor de deelentiteiten op het vlak van de kredietverleningen en deelnemingen.

De meerjarenprojectie die het Gewest heeft gemaakt, geeft aan dat het tekort in de komende jaren aanzienlijk zou moeten verminderen, hierbij abstractie makend van de correcties die zouden kunnen voortvloeien uit de toepassing van de ESR95-methodologie.

148 Op het einde van die periode vormt dat bedrag 3,3% van de uitgavenkredieten (exclusief aflossingen en exclusief variabele kredieten).

De Afdeling verzoekt het Gewest in de toekomst de begrotingsvooruitzichten en de meerjarenprojecties voor te stellen volgens de regels van de overheidsrekeningen zoals die vastgesteld zijn in het kader van het ESR95 op basis van de economische hergroepering. Deze laatste vormt een essentieel element voor een degelijke analyse

Technische bijlage 1 – Waals Gewest
Detail van de aflossingen – 2002 realisaties

(in miljoenen euro)

Waalse gewest	HRF oude benadering vóór 2003	ESR
directe schuld	0,0	0,0
andere schulden ten laste van de begroting	101,7	8,9
schuld te consolideren instellingen	(a)	1,5
financiële leasing	(a)	24,6
totaal	101,7	35,0
verschil begroting (niet-geconsolideerd) / EH :		
andere schulden ten laste van de begroting		-92,8
financiële leasing		24,6
totaal verschil		-68,2

- (a) De te consolideren instellingen behorende tot de beperkte consolidatieperimeter van de norm 2002 (DBA en ION cat. A) hebben geen schuldaflossingen en financiële leasingcontracten.

Technische bijlage 2 – Waals Gewest

Wedersamenstelling van netto saldo begroting (EH) 2003

(in miljoenen euro)

1	bruto saldo begroting (HRF)	-438,2
2	aflossingen directe schuld (oude HRF benadering = EH)	0,0
3=1-2	netto saldo begroting (HRF)	-438,2
4	aflossingen andere schulden ten laste van begroting	100,1
5	deel van aflossingen dat in EH niet onder code 9 valt	95,1
6=4+5		5,0
7	aflossingen financiële leasing (EH)	18,1
8=3+6+7	netto saldo begroting (EH)	-415,1

Technische bijlage 3 – Waals Gewest

Detail van de aflossingen – begrotingsvooruitzichten 2003 initieel

(in miljoenen euro)

	HRF oude benadering vóór 2003	ESR
directe schuld	0,0	0,0
andere schulden ten laste van begroting	100,1	5,0
schuld te consolideren instellingen	0,0	1,3
financiële leasing	-	18,1
totaal	100,1	24,4

4. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

4.1. Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen

4.1.1. Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)

Alvorens de budgettaire resultaten van 2002 te toetsen aan de doelstellingen, wordt de uitvoering van de begroting kort toegelicht. Hierin wordt voornamelijk geen rekening te houden met de realisaties op het vlak van de diensten en instellingen die in de ESR95 benadering met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden geconsolideerd. Die consolidatie gebeurt in een volgende onderdeel van de tekst.

In onderstaande tabel worden de kerncijfers van de begrotingsuitvoering in de twee voorbije jaren weergegeven. De volledige reeks – sinds 1990 – van de niet-geconsolideerde begrotingsvooruitzichten en hun uitvoering (zowel aanrekeningen als kasgegevens) is opgenomen in de bijlagen III.11 tot III.14

Tabel III. 40
Begrotingsevolutie 2001-2002 (niet-geconsolideerd)
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

(a)	2001			2002			2002/2001 veranderings% (nominaal)		
	(b) aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	(b) aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas
ontvangsten	1.635,6	1.585,4	1.585,4	1.732,0	1.742,3	1.743,5	5,9%	9,9%	10,0%
<i>realisatie%</i>		96,9%	96,9%		100,6%	100,7%			
uitgaven	1.693,6	1.564,1	1.588,3	1.899,7	1.920,6	1.864,2	12,2%	22,8%	17,4%
<i>realisatie%</i>		92,3%	93,8%		101,1%	98,1%			
begrotingssaldo	-58,0	21,4	-2,8	-167,6	-178,3	-120,7	-109,6	-199,7	-117,8
andere verrichtingen			11,5			48,3			36,8
saldo	-58,0	21,4	8,6	-167,6	-178,3	-72,4	-109,6	-199,7	-81,0

(a) Inclusief verrichtingen op organieke fondsen (uitgezonderd Fonds voor schuldbeheer) (149). Uitgaven: excl. aflossingen directe gewestsschuld (maar met inbegrip van de aflossingen op de schulden die in de directe schuld werden overgenomen en de aflossingen op indirecte schulden). Ontvangsten: excl. leningopbrengsten.

(b) Kredieten volgens aangepaste begrotingen. Voor 2001: 1ste aanpassing middelenbegroting en uitgavenbegroting; voor 2002 : 1ste aanpassing middelenbegroting en uitgavenbegroting.

Bron: Begrotingsdocumenten. Schatkisttoestand. Administratie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

149 Schuldbeheersverrichtingen begroot op 173,5 miljoen euro in ontvangsten en uitgaven, zowel in 2001 als in 2002; tot en met 2001 gebeurden er geen verrichtingen op dit organiek begrotingsfonds, in 2002 werd een ontvangst 2,0 miljoen euro gerealiseerd.

De begrotingsuitvoering 2002 was geheel verschillend van het voorgaande jaar. Er werd niet alleen een tekort geboekt – tegenover een overschot in 2001 – maar ook de realisatiepercentages evolueerden anders.

Zoals vooropgesteld, werd 2002 afgesloten met een tekort, maar dat viel hoger uit dan begroot, voornamelijk ingevolge een belangrijke inhaalbeweging op de uitgavenkredieten overgedragen van het voorgaande jaar (150). Het jaar 2001 werd immers gekenmerkt door een zeer lage benuttinggraad. In 2002 daarentegen, bedroeg de benutting 101,1 uitgedrukt in percentage van de begrote kredieten van het lopende jaar (151).

Afgezien van de overdrachten, lag de benutting van de gesplitste kredieten beduidend hoger dan voorgaande jaren. Dit wijst op de vordering van een aantal investeringsprojecten waarvoor thans de betalingsfase is aangebroken. Bovendien werd in 2002 een bijkomende dotatie betaald aan de MIVB (ten belope van 57,3 miljoen euro) (152) en werd voor de eerste maal – in uitvoering van het Lombardakkoord – een bijkomende dotatie gestort aan de gemeenten ter ondersteuning van een minimale Vlaamse vertegenwoordiging (ten belope van 24,8 miljoen euro) (153). Ook de overdrachten naar het Reservefonds (of Graanzolderfonds) ten belope van 62,3 miljoen euro en naar het Waterfonds ten belope van 62,2 miljoen euro joegen het uitgavenritme 2002 omhoog. Al deze factoren verklaren de forse groei van de uitgaven die in constante prijzen met meer dan 20% toenamen in vergelijking met het voorgaande jaar. Na uitzuivering van deze factoren, namen de uitgaven in constante prijzen af met 1,8%.

Ook aan de ontvangstenzijde lagen de realisaties boven de verwachtingen (realisatiepercentage van 100,6%). Er werd een niet onbelangrijke meerwaarde gerealiseerd ten belope van 10,2 miljoen euro. Die situeerde zich in hoofdzaak bij de fiscale ontvangsten die door de agglomeratie werden overdragen (+25,6 miljoen euro), maar ook de successierechten (+13,4 miljoen euro) en de onroerende voorheffing (+4,6 miljoen euro) droegen hiertoe bij. Andere ontvangsten evolueerden minder gunstig en roomden ongeveer twee derden van deze meerwaarden af. Het betreft vooral de verkeersbelasting (-7,6 miljoen euro), de nieuw geregionaliseerde registratierechten (-9,3 miljoen euro) en de autonome gewestbelastingen (-3,9 miljoen euro). Ook de federale trekkingsrechten inzake tewerkstelling werden niet integraal gestort (-3,1 miljoen euro). Dit was toe te schrijven aan het ankerprincipe dat door de federale overheid werd toegepast om de uitgaven strikt in de hand te houden. Indien de nieuwe federale dotatie aan de Brusselse gemeenten

-
- 150 De ordonnancerings op gewone overdrachten (niet-gesplitste kredieten) bedroegen in 2002 bijna het dubbele van het voorgaande jaar (153,1 miljoen euro in 2002 tegenover 87,0 in 2001).
- 151 In de begrote kredieten van het lopende jaar zijn de overdrachten niet inbegrepen. Dit maakt het verschil uit met de notie “beschikbare kredieten” waarin deze overdrachten wel vervat zijn.
- 152 Bijkomende dotatie ter prefinanciering van de algemene dotatie van het volgende jaar (zgn. turbinemechanisme).
- 153 Het betreft de dotatie bedoeld in artikel 46bis van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen. Deze federale dotatie transiteert enkel via de gewestbegroting en heeft bijgevolg geen impact op het saldo van het Gewest.

(24,8 miljoen euro) alsook de terugstorting vanuit het Reservefonds (62,3 miljoen euro) buiten beschouwing worden gelaten, bedroeg het reëel stijgingspercentage 2,7%.

Tabel III. 41
Evolutie van de schuld 1996-2002
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

uitstaande schuld eind:	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Directe schuld	1.275,7	1.284,7	1.262,9	1.235,1	1.299,6	1.289,7	1.360,6
- geconsolideerd	1.212,4	1.157,6	1.225,7	1.073,2	1.050,2	1.026,6	1.084,2
- directe gewestsschuld	1.054,6	1.000,7	1.069,7	918,3	941,1	918,7	977,8
- overgenomen indirecte schuld	157,8	156,8	155,9	154,9	109,2	107,9	106,4
- korte termijn & debet / credit RC	63,3	127,1	37,3	161,9	249,3	263,1	276,4
Indirecte schuld (a)	583,7	439,3	384,0	326,8	291,7	269,7	246,9
w.o. ALESH (b)	315,5	306,0	296,0	290,2	266,9	248,4	228,9
Totale schuld	1.859,4	1.724,0	1.646,9	1.561,9	1.591,2	1.559,4	1.607,5
evolutive		-135,5	-77,1	-85,0	29,3	-31,8	48,1
in % totale ontvangsten							
(schuld excl. ALESH)	121,8%	110,4%	93,6%	88,2%	86,0%	82,7%	79,1%
(schuld incl. ALESH)	146,7%	134,2%	114,1%	108,3%	103,3%	98,4%	92,3%

(a) Exclusief de gewaarborgde schuld van de MIVB (eind 2002: 161,6 miljoen euro).

(b) Met inbegrip van het gedeelte van de schuld van de sociale huisvesting (beheerd door het ALESH) dat door derden wordt terugbetaald.

Bron: Kastoestand. Administratie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Ondanks de toename van de totale schuld in absolute termen, is de schuldratio in 2002 verder gedaald (-3,6 procent punten). Ongerekend de schuld van de sociale huisvesting (ALESH schuld) bedroeg de schuldratio eind 2002 nog 79,1%. Over de voorbije vier jaar daalde de schuldratio met 14,5 procent punten.

De inspanningen om de indirecte schuld verder af te bouwen, werden onverminderd doorgezet. Eind 2002 blijft er, buiten de ALESH schuld, bijna geen indirecte schuld meer over. Het Gewest heeft zoals in het verleden haar vrijwillige bijdrage aan het ALESH aangehouden. Zodoende wordt het gewestelijk aandeel in deze schuld – die over zeer lange termijn door derden wordt afbetaald – versneld afgebouwd (154).

154 Het betreft de annuïteiten die door de gewestelijke huisvestingsmaatschappijen aan het ALESH worden gestort. Deze maatschappijen betalen deze op hun beurt vanuit de terugbetalingen van leningen door de erkende lokale huisvestingsmaatschappijen en de hypothecaire schuldenaars.

4.1.2. Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling

Het jaar 2002 vormde een overgangsjaar in de definitieve omschakeling van de begrotingsnormering naar het ESR95. Dit betekent dat bij de evaluatie van de begrotingsuitvoering 2002 een beperkt maar wel doorslaggevend aantal elementen van het ESR in rekening worden gebracht, zonder reeds op integrale wijze het zuivere ESR toe te passen. Dit overgangsstelsel is de toepassing van het Akkoord van 21 maart 2002 dat een aanvulling vormt op de Overeenkomst van 15 december 2000 betreffende de begrotingsdoelstellingen voor gemeenschappen en gewesten voor de periode 2001-2005. De toetsing van de budgettaire realisaties aan de doelstellingen is opgenomen in onderstaande tabel.

In hoofdstuk 1 worden de krachtlijnen van dit overgangsstelsel hernomen (155). In de realisaties zit de voornaamste nieuwigheid voor het Gewest in het feit dat de saldi van de diensten met boekhoudkundige autonomie (DBA) en de instellingen van openbaar nut ingedeeld in categorie A (ION cat. A of pararegionalen) mee in rekening worden gebracht bij de toetsing van de budgettaire prestaties aan de doelstellingen. Bij wijze van overgangsregeling worden dus nog niet alle instellingen die conform het ESR95 met het Gewest worden geconsolideerd in de evaluatie 2002 betrokken. Voor het overige blijven een aantal klassieke HRF correcties behouden, te weten de aflossingen van de directe en de indirecte schuld en de evolutie van het gewestelijk aandeel in de ALESH schuld. De Afdeling hanteert in deze de notie “(ten dele) geconsolideerd HRF saldo”.

Het geheel van deze correcties maakt de overstap mogelijk van het bruto ordonnanceringsaldo (inclusief aflossingen) naar het (ten dele) geconsolideerd HRF saldo. Overeenkomstig voormeld Akkoord van maart 2002, wordt laatstgenoemd saldo getoetst aan de begrotingsdoelstelling 2002, hetzij een maximaal toegelaten tekort van 83,1 miljoen euro. Die doelstelling stemt overeen met deze vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000 maar verminderd met één twaalfde van de negatieve term (exclusief het kijk- en luistergeld) voor elk gewest. Zoals toegelicht in hoofdstuk 1 (156) is die vermindering geen versoepeling maar een louter technische aanpassing die rekening houdt met de impact van het doorstortingsmechanisme inzake gewestelijke belastingen op de ontvangsten 2002.

155 Voor een gedetailleerde omschrijving wordt verwezen naar het Jaarverslag 2002 van de Afdeling, p. 97-103.

156 Hoofdstuk I: Methodologische beschouwingen bij de evaluatie van de budgettaire resultaten van gemeenschappen en gewesten in 2002-2003 en volgende.

Tabel III. 42
Toetsing van de begrotingsuitvoering 2002 (ten dele geconsolideerd)
aan de doelstelling
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

Brussels Hoofdstedelijk Gewest		begroting 2002		realisaties
		initieel	aangepast	
1	bruto saldo ordonnancements	-221,0	-273,5	-284,2
2	aflossingen directe schuld (a)	107,4	107,4	107,4
3	aflossingen indirecte schuld (excl. ALESH)	5,0	5,0	3,5
4	ALESH	19,1	19,1	19,5
5	verschil samengevoegde belasting (FO - BHG)	-9,9	0,0	0,0
6	storting nieuwe gewestelijke belastingen (11/12)	28,8	28,5	0,0
7 = 1+2+3+4+5-6	gecorrigeerd netto saldo	-128,3	-170,6	-153,9
8	netto saldo te consolideren instellingen (DBA & ION cat. A)	-53,7	-17,8	56,5
9 = 7+8	"ten dele" geconsolideerd HRF saldo	-182,0	-188,4	-97,4
10	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000) (excl correctie code 8 KVD)	-54,5	-54,5	-54,5
11	doelstelling beslist in Akkoord van 21.03.2002 (aanvullend op Overeenkomst van 15.12.2000)	-83,0	-83,0	-83,0
12 = 9-11	afwijking (excl correctie code 8) ("-" overschrijding / "+" marge)	-99,0	-105,4	-14,4

(a) Met inbegrip van de aflossing van de schulden die voorheen in de directe schuld van het Gewest werden overgenomen.

Bron: Begrotingsdocumenten. Administratie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Tabel III. 42 geeft aan dat de doelstelling voor 2002 met 14,4 miljoen euro werd overschreden, indien de correctie inzake kredietverleningen en deelnemingen buiten beschouwing wordt gelaten. De overschrijding is beperkt ondanks een bijkomende dotatie aan de MIVB (ten belope van 57,3 miljoen euro), die toelaat om de gewestelijke tegemoetkoming aan de openbare vervoersmaatschappij in 2003 of later te drukken (zogenaamde turbinemechanisme). De verklaring ligt ondermeer bij de netto opbouw van reserves op het Waterfonds (ten belope van 62,2 miljoen euro).

De discrepantie tussen de overschrijding die op basis van de aangepaste begroting kon verwacht worden en de effectief gerealiseerde overschrijding geeft aan dat de maandelijkse monitoring van de uitgaven, niet alleen op het niveau van de gewestbegroting, maar ook op het niveau van de te consolideren instellingen vrij goed heeft gewerkt. Het surplus op deze instellingen, dat wijst op een opbouw van reserves, liep op tot 56,5 miljoen euro ten opzicht van -17,8 miljoen euro begroot. Deze evaluatie slaat slechts op de instellingen behorende tot de beperkte consolidatieperimeter van het overgangsstelsel 2002.

Voor de overige te consolideren instellingen vielen de resultaten minder gunstig uit (zie Tabel III. 44) Alhoewel zij strikt gezien buiten de beperkte evaluatieperimeter van 2002 vallen, wenst de Afdeling toch op te merken dat hun tekort (geraamd op 34,6 miljoen euro) niet in overeenstemming is met het tweede luik van het Akkoord van 21 maart 2002. Daarin wordt uitdrukkelijk gesteld dat er tijdens de begrotingscontrole geen beslissingen konden genomen worden waardoor het gezamenlijk saldo verslechtert van de overige fondsen en organismen die overeenkomstig het ESR95 geconsolideerd worden met de betrokken deeltentiteiten.

De kredietverleningen en deelnemingen (KVD) - in ESR beschouwd als financiële verrichtingen die het vorderingensaldo niet beïnvloeden - maken integraal deel uit van de globale doelstelling die in de Overeenkomst van 15 december 2000 voor het geheel van gemeenschappen en gewesten werd overeengekomen, met name een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP in 2002. De correctie voor de netto KVD (157) werden aldaar vastgelegd op 275,2 miljoen euro voor alle gemeenschappen en gewesten tezamen, maar de verdeling tussen de deelgebieden werd niet geëxpliciteerd.

De Afdeling heeft reeds in haar vorig Jaarverslag gewezen op dit gebrek aan verdeelsleutel (158). Aangezien over de verdeling van deze globale doelstelling in het voorbije jaar geen duidelijke afspraken werden gemaakt, herneemt de Afdeling het voorstel dat zij in het Jaarverslag 2002 dienaangaande heeft geformuleerd. Op basis daarvan bedraagt het voorgestelde aandeel van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 14,6%, hetzij 40,2 miljoen euro.

Tabel III. 43
KVD – 2002
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

Brussels Hoofdstedelijk Gewest		begroting 2002		realisaties
		initieel	aangepast	
1	<i>ontvangsten KVD</i>	11,7	10,6	11,7
2	<i>uitgaven KVD</i>	33,5	33,5	38,2
3=2-1	KVD netto (a)	21,8	22,9	26,5
4	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel BHG (14,6%)	40,2	40,2	40,2
5=3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-18,4	-17,3	-13,7

(a) In de gewestbegroting en de DBA en ION cat. A behorende tot de beperkte consolidatiekring 2002.

Bron: Begrotingsdocumenten. Administratie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Er werd in netto termen slechts 26,5 miljoen euro gerealiseerd, hetzij een verschil van –13,7 miljoen euro ten opzichte van het voorgesteld bedrag.

157 Verschil tussen uitgaven en ontvangsten inzake KVD.

158 Zie Jaarverslag 2002, p. 99 en 154.

4.1.3. De overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95

Teneinde de transparantie naar de integrale toepassing van het ESR95 vanaf 2003 te bevorderen, alsook de uitvoering van het tweede luik van voormeld Akkoord van maart 2002 te toetsen (159), heeft de Afdeling geopteerd om ook voor 2002 een inzicht te verschaffen in de bijkomende correcties die toelaten om de overgang te maken van het (ten dele) geconsolideerd HRF saldo naar het vorderingensaldo in ESR95.

Tabel III. 44

**Overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95
Brussels Hoofdstedelijk Gewest**

(in miljoenen euro)

Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
(ten dele) geconsolideerd HRF saldo	-97,4
<i>aflossingen schuld geconsolideerde instellingen</i>	-3,5
<i>verschil ALESH</i>	-2,4
<i>netto saldo ^r te consolideren instellingen niet weerhouden in beperkte perimeter norm 2002</i>	-34,6
<i>verschuiving gewestelijke belastingen</i>	5,0
<i>1/12de nieuwe gewestelijke belastingen</i>	48,0
<i>diverse</i>	-43,2
totaal ESR correcties niet begrepen in norm HRF 2002	-30,8
netto saldo incl KVD	-128,2
<i>ontvangsten KVD</i>	22,7
<i>uitgaven KVD</i>	58,7
netto KVD	36,0
vorderingensaldo ESR95	-92,2

Bron: Administratie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. INR.

In de methodologische toelichting opgenomen in hoofdstuk 1 (160) worden elk van deze correcties gedetailleerd toegelicht. Daarom volgt hier slechts een beknopte beschrijving :

1. *aflossingen schuld geconsolideerde instellingen*: het betreft de aflossingen op de indirecte schuld die door de gewestbegroting worden gedragen maar in de EH en in ESR95 niet als aflossing maar als kapitaaltransfer worden beschouwd; voor het Gewest betreft het voornamelijk leningen aangegaan door de lokale besturen ter financiering van infrastructuurwerken; deze leningen worden noch tot de gewestenschuld (of de erin overgenomen schulden) noch tot de schulden van de te consolideren instellingen gerekend (zie technische bijlage 1).

159 Dat tweede luik betreft de saldi van de instellingen die buiten de beperkte consolidatiekring 2002 vallen.

160 Hoofdstuk 1: Methodologische beschouwingen bij de evaluatie van de budgettaire resultaten van gemeenschappen en gewesten in 2002-2003 en volgende.

2. *verschil ALESH* : het betreft het verschil tussen de HRF methodologie en de ESR benadering inzake de evolutie van het gewestelijk aandeel in de schulden sociale huisvesting die door het ALESH worden beheerd.
3. *netto saldo (raming) te consolideren instellingen niet weerhouden in beperkte perimeter norm 2002*: het gaat om de saldi van de ION cat. B en andere die conform het ESR95 geconsolideerd worden maar die in het overgangsstelsel 2002 nog niet geïviseerd werden (161).
4. *verschuiving gewestelijke belastingen*: voor bepaalde gewestelijke belastingen wordt een verschuiving van 1 tot 2 maanden toegepast teneinde de ontvangsten volgens de notie "vastgestelde rechten" te boeken.
5. *1/12-de van de nieuwe gewestelijke belastingen* : in 2002 vonden slechts 11 maandelijks doorstortingen plaats van de nieuw geregionaliseerde belastingen, maar in het ESR95 worden niettemin 12 maanden aangerekend omdat deze belastingen worden beschouwd als eigen fiscale ontvangsten van het Gewest, ongeacht de inning door de federale overheid. Vandaar dat in ESR termen de technische vermindering van de norm 2002 overbodig was.
6. *netto kredietverleningen en deelnemingen*: het betreft hier de totale netto KVD die in tegenstelling tot het overgangsstelsel 2002 niet beperkt zijn tot de gewestbegroting en de beperkte consolidatiekring 2002.

Zoals aangegeven in voorgaande tabel, werden de overheidsrekeningen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2002 afgesloten met een ESR-vorderingentekort van 92,2 miljoen euro. Dit cijfer wordt ter indicatieve titel vermeld en vormt geen beoordeling van de resultaten 2002 ten opzichte van de doelstelling.

4.2. Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen

In dit gedeelte worden de initiële begrotingsramingen, zowel wat de gewestbegroting betreft als de diensten en instellingen die conform het ESR95 met het Gewest worden geconsolideerd, geëvalueerd ten opzichte van de budgettaire doelstelling voor 2003. Maar vooraf wordt een overzicht gegeven van de verschillende methodologische benaderingen en worden de krachtlijnen toegelicht van de niet-geconsolideerde gewestbegroting.

4.2.1. Inleiding

Zoals toegelicht in hoofdstuk I, past de Afdeling vanaf 2003 de integrale ESR95 toe.

Navolgende tabel heeft tot doel voor de jaren 2002-2003 de berekeningswijze voor te stellen van de verschillende type saldi die door de Afdeling werden gebruikt. Het gecorrigeerd HRF saldo werd gebruikt in de Jaarverslagen tot en met het begrotingsjaar 2001. Dit saldo gaat uit van het bruto financieringssaldo en wordt gecorrigeerd om rekening te houden met de aflossingen van de indirecte schuld, met inbegrip van de evolutie van het aandeel in de ALESH schuld, alsmede met verschillende specifieke begrotingsverrichtingen (162).

161 Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling (BGDA), Waarborgfonds, Brusselse Sociaal Economische Raad en de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor Brussel (GOMB).

162 Er dient benadrukt te worden dat de Afdeling in haar traditionele benadering geen rekening hield met de eventuele onderbenutting van de uitgavenkredieten.

Om het ten dele geconsolideerd HRF saldo te bekomen dat in de voor 2002 gehanteerde overgangsbepaling werd toegepast, wordt aan het voorgaande saldo het netto saldo van de instellingen, die begrepen zijn in de beperkte consolidatieperimeter eigen aan het jaar 2002, toegevoegd.

Om van dit ten dele geconsolideerd HRF saldo over te gaan naar het vorderingensaldo dat opgenomen is in de overheidsrekeningen, die opgemaakt worden overeenkomstig het ESR95, dient een geheel van correcties te worden aangebracht die toelaten om tot het netto saldo van de economische hergroepering te komen. Deze correcties betreffen de verschillen in de bepaling van de aflossingen, het saldo van de verrichtingen van de fondsen en instellingen die opgenomen zijn in de economische hergroepering maar geen deel uitmaakten van de beperkte consolidatieperimeter 2002, alsmede met enkele correcties die eigen zijn aan het ESR95.

De verschillende elementen van deze tabel worden toegelicht in hoofdstuk I en vormden reeds het onderwerp van de analyse in punt 4.1.3. van onderhavige tekst.

Tabel III. 45
Vergelijking van de saldi 2002-2003 volgens de verschillende benaderingen
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

Brussels Hoofdstedelijk Gewest		2002 realisaties	2003 initiële begroting
1	bruto saldo begroting	-284,2	-221,0
2	aflossingen directe schuld	107,4	129,1
3	aflossingen indirecte schuld (excl. ALESH)	3,5	2,3
4	ALESH	19,5	16,2
6	netto reserveringen (Reservfonds, Waterfonds)	62,2	17,4
7	verschil toegewezen PB (FO - BHG)	-	-24,7
8	onderbenutting kredieten	-	16,1
9=1+som(2 tot 8)	gecorrigeerd HRF saldo	-91,7	-64,6
10	netto saldo te consolideren instellingen (beperkte consolidatieperimeter)	56,5	-30,6
11	schrapping correctie netto reserveringen (a)	-62,2	-17,4
12=9+10+11	(ten dele) geconsolideerd HRF saldo overgangsstelsel 2002	-97,4	-112,7
13	aflossingen schuld geconsolideerde instellingen	-3,5	-2,3
14	verschil ALESH	-2,4	-2,4
15	netto saldo ^f te consolideren instellingen niet weerhouden in beperkte perimeter norm 2002	-34,6	-15,4
16	verschuiving gewestelijke belastingen	5,0	-
17	1/12 ^{de} nieuwe gewestelijke belastingen	48,0	-
18	diverse	-43,2	-
19	netto KVD	36,0	34,1
20=12+som(13 tot 19)	vorderingensaldo ESR95	-92,2	-98,7

(a) Zoniet dubbele aanrekening omdat netto provisionering reeds begrepen is in saldi van te consolideren DBA's en ION's cat. A.

Bron: Administratie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. INR. Begrotingsdocumenten.

4.2.2. Begrotingsevolutie 2002-2003 (niet-geconsolideerd)

Onderstaande tabel geeft de ontvangsten- en uitgavenevolutive weer van de initiële gewestbegroting 2003, zonder rekening te houden met de instellingen die conform het ESR95 tot de consolidatiekring van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dienen gerekend te worden.

Voor de ontvangsten wordt een nominale toename met 3,1% vooropgesteld. Er is geen transfer meer van het Reservefonds naar de middelenbegroting (-62,3 miljoen euro in vergelijking met 2002). De federale dotatie dode hand wordt dubbel ingeschreven omdat verwacht wordt dat naast de dotatie 2003 ook de achterstallige dotatie 2002 zal gestort worden.

De betalingskredieten (exclusief aflossingen directe schuld) liggen 20,6 miljoen euro beneden de aangepaste begrotingsramingen van het voorgaande jaar. Niet het Reservefonds maar het Fonds voor de financiering van het waterbeleid wordt gespijst, maar de overdracht is in initiële begroting nog beduidend lager (17,4 miljoen euro tegenover 75,5 miljoen euro in de aangepaste begroting 2002 en 62,1 miljoen euro op realisatiebasis) zodat het stijgingsritme van de uitgaven wordt gedrukt. De transfers naar het Waterfonds zijn bedoeld voor de financiering van de lasten die vanaf 2006 zullen voortspruiten uit de bouw van het waterzuiveringstation Brussel-Noord. Een andere beperkende factor is de beduidend lagere dotatie aan de openbare vervoersmaatschappij die mogelijk werd gemaakt door de bijkomende transfer in het voorgaande jaar (-57,3 miljoen euro) (163).

De initiële begroting 2003 wordt afgesloten met een tekort ten belope van 91,8 miljoen euro, wat ruim 70 miljoen lager is dan het voorgaande jaar.

163 De algemene dotatie aan de MIVB bedroeg in de initiële begroting (d.i. vóór de verhoging met 76,7 miljoen euro bij de begrotingscontrole) 308,0 miljoen euro tegenover slechts 242,1 miljoen euro in de initiële begroting 2003 (hetzij -55,9 miljoen euro).

Tabel III. 46
Begroting 2003 (niet-geconsolideerd)
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

Brussels Hoofdstedelijk Gewest	begrotingen (a)		2002/2003
	2002 aangepast	2003 initieel	veranderings% (nominaal)
	(1)	(2)	(2) / (1)
ontvangsten (b)	1.732,0	1.785,7	3,1%
- fed. dot. Brusselse gemeenten (Lombardakkoord)	24,8	25,7	3,8%
- nieuwe bevoegdheden (Lambermontakkoord)	2,8	2,9	4,0%
- toegewezen gedeelte personenbelasting	555,1	594,0	7,0%
- andere federale overdrachten	63,0	88,7	40,9%
- gewestelijke belastingen (BFW)	712,2	755,7	6,1%
- autonome heffingen	155,5	153,4	-1,3%
- ontvangsten uit Reservefonds	62,3	0,0	-100,0%
- andere	156,3	165,3	5,8%
uitgaven (c)	2.005,6	2.006,7	0,1%
- interestlasten directe schuld (d)	80,6	86,0	6,7%
- interestenlasten indirecte schuld	1,2	1,0	-15,2%
- interestenlasten financiële leasing	0,0	0,0	-
- aflossingen directe schuld (d)	107,4	129,1	20,2%
- aflossingen indirecte schuld	3,5	2,3	-34,9%
- aflossingen financiële leasing	0,0	0,0	-
- dotatie naar Reservefonds	62,3	0,0	-
- dotatie naar Fonds financiering waterbeleid	75,5	17,4	-76,9%
- dotaties onderwijs VGC en FGC	38,3	39,3	2,6%
- dotaties provincietaken VGC, FGC en GGC	25,7	29,5	14,8%
- dotatie gemeenten nederlandstalige minderheid	24,8	25,7	3,8%
- storting aan ALESH	7,4	7,4	0,0%
- andere	1.578,8	1.668,7	5,7%
bruto saldo	-273,5	-221,0	52,5
aflossingen directe schuld	107,4	129,1	21,7
netto saldo	-166,1	-91,8	74,3

(a) Begrotingsgegevens inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen (uitgezonderd Fonds voor schuldbeheer) (exclusief de instellingen behorende tot de consolidatieperimeter ESR95).

(b) Exclusief leningopbrengsten.

(c) Betalingskredieten.

(d) Met inbegrip van de interest- en aflossingslasten op de in de directe schuld overgenomen schulden.

Bron: Begrotingsdocumenten.

4.2.3. Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling

De toetsing van de initiële begrotingsvooruitzichten aan de doelstellingen die voor 2003 in de Overeenkomst van 15 december 2000 werden bepaald, gebeurt op basis van de ESR95 benadering. Deze werkwijze is conform het reeds aangehaalde Akkoord van maart 2002.

Bij gebrek aan een volledige ingevulde economische hergroepering, heeft de Afdeling op basis van de gewestbegroting en de begrotingen van de overeenkomstig het ESR95 te consolideren diensten en instellingen zelf de geconsolideerde ontvangsten en uitgaven geraamd en vervolgens het netto geconsolideerd saldo afgeleid (zie technische bijlage 2).

Vervolgens worden in deze evaluatie-oefening een aantal correcties aangebracht die de omzetting in een ESR vorderingensaldo toelaten. Het betreft inzonderheid:

1. *de ALESH schuld*: het betreft het verschil tussen het gewestelijk aandeel in het geraamde financieel saldo van het ALESH voor 2003 (+6,3 miljoen euro) en de in de gewestbegroting ingeschreven overdracht aan het ALESH (-7,4 miljoen euro) (164);
2. *verschil toegewezen PB (FO - BHG)*: vertrekkende van de economische vooruitzichten in de economische begroting die het Federaal Planbureau op 20 juni II. publiceerde (165), heeft de Afdeling de federale overdracht inzake samengevoegde belasting geactualiseerd; op basis hiervan werd een inschatting gemaakt van de afwijking tussen de ontvangsten verwacht in de initiële gewestbegroting en de mogelijke aanpassing van de federale doorstorting later op het jaar (166);
3. *onderbenutting (raming BHG)* : de Afdeling houdt in haar evaluatie rekening met de door het Gewest geraamde onderbenutting van de uitgavenkredieten, hetzij 0,69%.

164 Zie gedetailleerde berekening opgenomen in Hoofdstuk 1 "Methodologische beschouwingen bij de evaluatie van de budgettaire resultaten van gemeenschappen en gewesten in 2002-2003 en volgende."

165 Voor 2003 wordt de inflatie geraamd op 1,3% (tegenover 1,64% in 2002) en de reële BNI groei op 2,0% (tegenover 1,83% in 2002).

166 Die afwijking is mogelijk negatief voor het Gewest ingevolge een bijsturing van de negatieve term, bedoeld in artikel 33bis van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten.

Tabel III. 47

**Begrotingsvooruitzichten 2003 (geconsolideerd) versus budgettaire doelstelling
Brussels Hoofdstedelijk Gewest**

(in miljoenen euro)

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	2003 initiële begrotings- vooruitzichten
1	ontvangsten (excl leningopbrengsten) (EH) ^r	1.918,9
2	uitgaven (incl aflossingen) (EH) ^r	2.327,8
3=1-2	bruto saldo (EH) ^r	-408,8
4	aflossingen (EH) ^r	271,0
5=3-4	geconsolideerd netto saldo (consolidatieperimeter ESR95)	-137,9
	<i>samenstelling netto saldo :</i>	
6	<i>netto saldo begroting (a) ^r</i>	-91,8
7	<i>netto saldo DBA en ION cat. A (beperkte consolidatieperimeter) ^r</i>	-30,6
8	<i>netto saldo andere te consolideren instellingen ^r</i>	-15,4
	<i>overige ESR95 correcties :</i>	
9	<i>ALESH ^r</i>	13,7
10	<i>verschil toegewezen gedeelte PB (FO - BHG) ^r</i>	-24,7
11	<i>onderbenutting (raming BHG) (a)</i>	16,1
12=5+9+10+11	geconsolideerd netto saldo ESR 95 (excl correctie code 8 OCPP)	-132,8
13	norm HRF (Overeenkomst 15.12.2000) (excl correctie code 8 KVD)	-49,6
14=12-13	afwijking (excl correctie code 8 KVD) ("-" overschrijding / "+" marge)	-83,2

(a) Het Gewest stelt een onderbenutting voorop van slechts 0,69% (zie Algemene Toelichting 2003, p. 128).

Bron: Begrotingsdocumenten. Administratie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. ALESH.

Rekening houdende met deze ESR correcties wordt het geconsolideerd netto ESR tekort (vóór het in mindering brengen van de netto kredietverleningen en deelnemingen) geraamd op 132,8 miljoen euro ten opzichte van de doelstelling van een maximaal tekort van 49,6 miljoen euro, hetzij een overschrijding met 83,2 miljoen euro op basis van de initiële begrotingsvooruitzichten voor 2003. Het resultaat van deze evaluatie-oefening is, om redenen uiteengezet op hoofdstuk I, een indicatie van de budgettaire toestand, eerder dan absolute beoordeling.

Opdat de evaluatie-oefening helemaal in ESR95 zou gebeuren dienen de financiële verrichtingen inzake kredietverleningen en deelnemingen in mindering van het saldo gebracht te worden (zie technische bijlage 3). Getoetst aan de door de Afdeling voorgestelde verdeling van de globale doelstelling vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000 (275,2 miljoen euro voor het geheel van gemeenschappen en gewesten), bedraagt het verschil met het voorgestelde bedrag -6,1 miljoen euro.

Tabel III. 48
KVD-2003
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	2003 initiële begrotings- vooruitzichten
1	<i>ontvangsten KVD</i>	24,2
2	<i>uitgaven KVD</i>	58,3
3=2-1	netto KVD	34,1
4	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel BHG (14,6%)	40,2
5	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-6,1

Bron: Begrotingsdocumenten. Administratie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Dit betekent dat het ESR vorderingensaldo dat op basis van de initiële begrotingsvooruitzichten wordt geraamd, de doelstelling voor het begrotingsjaar 2003 zou overschrijden met 89,3 miljoen euro. Het Gewest kan bijgevolg de verbintenissen aangegaan in de Overeenkomst van december 2000 (met inbegrip van het voorgestelde aandeel in de KVD correctie) en het Akkoord van maart 2002 nakomen indien een onderbenutting wordt gerealiseerd van 4,5% van de geconsolideerde uitgaven en de ontvangsten integraal worden gerealiseerd zoals begroot.

Dit percentage ligt uiteraard hoger dan de inschatting die het Gewest zelf heeft weerhouden op de niet-geconsolideerde uitgaven (0,69%). De haalbaarheid van de vereiste onderbenutting van 4,5% is voor de Afdeling moeilijk te beoordelen omdat zij enkel beschikt over de in het verleden vastgestelde realisatiepercentages met betrekking tot de niet-geconsolideerde gewestbegroting. Gemiddeld beschouwd, zowel over de voorbije vier jaar (1999-2002) als over een langere periode (1994-2002), schommelt het gemiddelde benuttingpercentage van de uitgavenkredieten op de enkelvoudige gewestbegroting rond 95%. Rekening houdend met het relatief geringe aandeel van de uitgaven van de te consolideren instellingen, andere dan deze gefinancierd door dotaties vanuit de gewestbegroting, (met name ongeveer 14% van de geconsolideerde uitgaven), acht de Afdeling het mogelijk dat op uitvoeringsbasis in ESR termen de doelstelling wordt gehaald.

4.3. Meerjarenraming 2003-2012

Het Gewest heeft in haar algemene toelichting bij de initiële begroting 2003 een goed onderbouwde meerjarenraming opgenomen voor de volgende 10 jaar. Hierin wordt inzake normering uitgegaan van:

- ◆ de verbintenissen aangegaan in de Overeenkomst van 15 december 2000 : voor de periode tot 2005,
- ◆ het genormeerd traject dat uitmondt in een structureel evenwicht ten laatste in 2010, zoals de Afdeling dat heeft aanbevolen in haar Jaarverslag 1999 voor de periode 2006-2012 (167).

167 Voor het begrotingsjaar 2007 bedraagt de door de Afdeling aanbevolen norm echter -27,3 miljoen euro en niet -29,7 miljoen euro zoals vermeld in de meerjarenraming.

Voor de toepassing van het Akkoord van 21 maart 2002, inzonderheid de evaluatie van de budgettaire resultaten op basis van ESR95 methodologie, wordt uitgegaan van de hypothese dat de uitbreiding tot de ESR consolidatieperimeter geen impact heeft op de budgettaire resultaten (het gecumuleerd saldo van de te consolideren instellingen wordt niet negatief verondersteld).

De algemene werkwijze bestaat erin om de extrapolatie, die vertrekt van de initiële begroting 2003, aan te passen in functie van concrete beleidsinitiatieven, verbintenissen en/of doelstellingen van de Regering.

Inzake ontvangstenraming wordt uitgegaan van een inflatiepercentage van 1,7% en een reële BNI groei van 2,0% vanaf 2003 (168). De reeds door de Regering goedgekeurde hervormingen (inzake successierechten, registratierechten, autonome gewestbelastingen en afschaffing kijk- en luistergeld) worden mee in rekening gebracht; verder wordt het fiscaal beleid constant verondersteld.

Aan de uitgavenzijde wordt, afgezien van éénmalige inspanningen of operaties, vertrokken van de initiële uitgavenbegroting 2003. Grote investeringsprojecten en verbintenissen zoals de bouw van het waterzuiveringstation en het metroplan worden meegerekend. Inzonderheid voor de gesplitste kredieten wordt rekening gehouden met hun onderliggende ordonnanceringsplannen en hun vastleggingsritme. Voor bepaalde uitgaventypes wordt uitgegaan van maximale groeipercentages op jaarbasis.

168 En verder: een fiscale capaciteit inzake personenbelasting die constant gehouden wordt op het niveau van het aanslagjaar 2001; vanaf 2004 wordt rekening gehouden met de fiscale ontvangsten uit het toekomstig casino maar met een compenserend mechanisme ten opzichte van het algemeen fiscaal beleid.

Tabel III. 49
Meerjarenraming 2003-2012
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ontvangsten	1.957,4	2.033,6	2.098,7	2.180,5	2.256,8	2.329,0	2.408,2	2.486,0	2.579,2	2.676,0
<i>reëel veranderings%</i>		2,2%	1,5%	2,2%	1,8%	1,5%	1,7%	1,5%	2,0%	2,0%
uitgaven	2.178,4	2.222,2	2.277,2	2.350,3	2.438,1	2.501,4	2.582,2	2.651,1	2.739,1	2.830,1
<i>reëel veranderings%</i>		0,3%	0,8%	1,5%	2,0%	0,9%	1,5%	1,0%	1,6%	1,6%
bruto saldo	-221,0	-188,6	-178,5	-169,8	-181,3	-172,4	-174,0	-165,1	-159,9	-154,1
schuldaflissingen (a)	138,9	126,7	126,8	129,4	137,9	126,4	129,6	133,8	134,0	134,2
budgettaire operaties	17,4	20,1	20,5	20,5	21,0	22,0	22,4	22,9	23,3	23,7
netto saldo	-64,7	-41,8	-31,3	-19,9	-22,3	-23,9	-22,0	-8,4	-2,6	3,8
norm	-49,6	-44,6	-39,7	-34,7	-27,3	-19,8	-9,9	0,0	0,0	0,0
afwijking	-15,1	2,8	8,4	14,8	5,0	-4,1	-12,1	-8,4	-2,6	3,8
<i>("-" overschrijding / "+" marge)</i>										
vereiste onderbenutting	-0,69%	0,13%	0,37%	0,63%	0,20%	-0,16%	-0,47%	-0,32%	-0,09%	0,13%

(a) Aflossingen directe en indirecte schuld

Bron: Begrotingsdocumenten

Op basis van deze meerjarenraming respecteert het Gewest over de volledige periode de aangegane verbintenissen respectievelijk de aanbevelingen van de Afdeling, mits een zeker onderbenuttingspercentage van de uitgavenkredieten wordt aangehouden. Dat percentage is echter in vergelijking met het verleden zeer laag ingeschat, zodat de realisatie ervan geen problemen mag stellen.

De Afdeling wenst wel op te merken dat de rubriek "budgettaire operaties" staat voor reserveringen (169). In de ESR benadering wordt dit geïnterpreteerd als een positief saldo op de te consolideren instellingen (opbouw van reserves). In plaats van budgettaire neutraliteit inzake de te consolideren instellingen wordt er dus wel degelijk uitgegaan van een positieve impact op het vorderingensaldo. Indien deze voorwaarde niet zou ingelost worden, verdwijnen de positieve marges ten opzichte van de norm en nemen de vereiste onderbenuttingspercentages uiteraard toe. Nochtans zouden deze beneden de 1,5% blijven wat op basis van historische gegevens als haalbaar kan beschouwd worden.

169 In de initiële uitgavenbegroting 2003 wordt een overdracht voorzien naar het Waterfonds (te consolideren ION cat. A) ten belope van 17,443 miljoen euro.

4.4. Besluit

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft, op een uiterst beperkte overschrijding na, de doelstelling die voor het begrotingsjaar 2002 werd vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2002 gerespecteerd; een strikte uitgavenbeheersing en een realistische inschatting van de ontvangsten hebben hiertoe bijgedragen. Er vond wel een beperkte uitwinning van reserves plaats bij sommige instellingen die in de overheidsrekeningen met het Gewest geconsolideerd worden, wat niet helemaal in overeenstemming is met het Akkoord van 21 maart 2002.

De Afdeling heeft een evaluatie-oefening gemaakt van de initiële begrotingsvooruitzichten voor 2003. Hierbij werd voor de eerste maal in de mate van het mogelijke de ESR95 methodologie, die toegepast wordt in de opstelling van de nationale rekeningen, als referentiekader gehanteerd. Op basis van deze oefening is een overschrijding gebleken van de doelstelling bepaald in de voormelde Overeenkomst die vooralsnog kan gerespecteerd worden indien een beduidend onderbenuttingspercentage van de uitgavenkredieten wordt aangehouden. Om de redenen opgesomd in hoofdstuk I, dient deze evaluatie-oefening als een indicatie van de begrotingsevolutie in 2003 beschouwd te worden, eerder dan een absolute beoordeling.

De meerjarenraming van het Gewest toont aan dat de budgettaire doelstellingen die tot 2005 in voormelde Overeenkomst werden onderschreven en de aanbevelingen die de Afdeling voor de periode vanaf 2006 heeft geformuleerd, kunnen gehaald worden met een betrekkelijk hoog realisatiepercentage van de uitgaven.

Gelet op de omschakeling naar het nieuwe referentiekader vanaf 2003, acht de Afdeling het aangewezen dat de toekomstige projecties worden opgesteld volgens de regels van de overheidsrekeningen die uitgaan van de ESR95 methodologie.

De Afdeling wenst de nadruk te vestigen op het belang van de economische hergroepering van de begrotingen en hun uitvoering, zowel op het niveau van de gewestbegroting als van de begrotingen van de diensten en organismen die conform het ESR95 met het Gewest worden geconsolideerd. Die economische hergroepering dient overeenkomstig de ESR95 methodologie opgesteld te worden en zal voortaan de basis vormen voor de evaluatie van zowel de begrote als de gerealiseerde budgettaire prestaties van het Gewest.

Technische bijlage 1 – Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

Detail van aflossingen - 2002 realisaties

	HRF oude benadering vóór 2003	ESR
directe schuld	107,4	107,4
andere schulden ten laste van begroting	3,5	0,0
schulden te consolideren instellingen	114,7	117,0
financiële leasing	(a)	0,0
totaal	225,5	224,4
verschil tussen beide benaderingen		-1,2
w.o. te wijten aan verschillende consolidatieperimeter (b)		2,3
overblijvend verschil		3,5

- (a) De instellingen behorende tot de beperkte consolidatieperimeter 2002 hebben geen contracten van financiële leasing.
- (b) De aflossingen bij de instellingen die niet weerhouden werden in de beperkte consolidatieperimeter 2002 werden in mindering gebracht van het saldo van deze instellingen.

Bron: Administratie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Technische bijlage 2 – Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

Wedersamenstelling van het netto geconsolideerd saldo (EH) (a)

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	2003 initiële begrotings- vooruitzichten
1	ontvangsten begroting (excl leningopbrengsten)	1.785,7
2	eigen ontvangsten te consolideren instellingen (excl leningopbrengsten)	133,2
3=1-2	geconsolideerde ontvangsten	1.918,9
4	uitgaven begroting	2.006,7
5	w.o. dotaties aan te consolideren instellingen	471,1
6=4-5	uitgaven begroting excl dotaties	1.535,6
7	uitgaven te consolideren instellingen	792,2
8=6+7	geconsolideerde uitgaven incl aflossingen (code 9)	2.327,8
9=3-8	bruto saldo	-408,8
10	aflossingen begroting (code 9)	129,1
11	aflossingen te consolideren instellingen (code 9)	141,8
12=9+10+11	geconsolideerd netto saldo (consolidatieperimeter ESR95)	-137,9

(a) Geen correctie voor “negatieve ontvangsten” (zonder impact op vorderingensaldo).

Bron: Begrotingsdocumenten.

Technische bijlage 3 – Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

Detail KVD code 8

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	2003 initiële begrotings- vooruitzichten
	Ontvangsten:	
1	KVD ontvangsten in begroting	13,3
2	wo code 89.1	0,0
3=1-2	KVD ontvangsten in begroting excl code 89.1	13,3
4	KVD ontvangsten te consolideren instellingen	10,9
5	wo code 89.1	0,0
6=4-5	KVD ontvangsten te consolideren instellingen excl code 89.1	10,9
7=3+6	totaal KVD ontvangsten (excl code 89.1)	24,2
	Uitgaven:	
1	KVD uitgaven in begroting	35,6
2	wo code 85.1	7,5
3=1-2	KVD uitgaven in begroting excl code 85.1	28,2
4	andere ESR95 correcties	0,0
5=3-4	KVD uitgaven in begroting excl code 85.1 te weerhouden	28,2
6	KVD uitgaven te consolideren instellingen	30,1
7	wo code 85.1	0,0
8=6-7	KVD uitgaven te consolideren instellingen excl code 85.1	30,1
9=5+8	totaal KVD uitgaven (excl code 85.1)	58,3

Bron: Begrotingsdocumenten.

5. De Duitstalige Gemeenschap

5.1. Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen

5.1.1. Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)

In dit gedeelte worden de kerncijfers van de begrotingsuitvoering in 2002 overlopen. Er wordt hierbij nog geen rekening gehouden met de realisaties op het vlak van de diensten en instellingen die in de ESR95 benadering met de Duitstalige Gemeenschap geconsolideerd worden. Dit gebeurt in punt 5.1.2.

In onderstaande tabel wordt de begrotingsuitvoering in de twee voorbije jaren beknopt weergegeven. De volledige reeks – sinds 1990 – van de niet-geconsolideerde begrotingsvooruitzichten en hun uitvoering (zowel aanrekeningen als kascijfers) is opgenomen in de bijlagen III.11 tot III.14.

Tabel III. 50
Begrotingsevolutie 2001-2002 (niet-geconsolideerd)
Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

(a)	2001			2002			2002/2001 veranderings% (nominaal)		
	(b) aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	(b) aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas
ontvangsten	132,1	129,3	129,3	129,6	130,5	130,6	-1,9%	0,9%	1,0%
		97,9%	97,9%		100,7%	100,8%			
uitgaven	127,8	127,3	124,4	129,9	131,2	132,2	1,6%	3,1%	6,3%
		99,6%	97,3%		101,1%	101,8%			
begrotingssaldo	4,3	2,1	5,0	-0,2	-0,7	-1,5	-4,6	-2,8	-6,5
andere verrichtingen			-0,2			0,0			0,2
saldo	4,3	2,1	4,8	-0,2	-0,7	-1,5	-4,6	-2,8	-6,4

(a) Inclusief verrichtingen op organieke fondsen.

(b) Exclusief aflossingen directe schuld.

Bron: Begrotingsdocumenten. Schatkisttoestand. Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap.

Het in de aangepaste begroting 2002 voorziene geringe deficit werd op uitvoeringsbasis overschreden met 0,5 miljoen euro. Dat is voornamelijk het gevolg van een belangrijke inhaalbeweging op de uitgavenkredieten overgedragen van het voorgaande jaar (170). De uitgaven namen in constante prijzen toe met 1,5%, terwijl de ontvangsten daalden met 0,7%.

De schuld van de Duitstalige Gemeenschap daalde zoals het voorgaande jaar met 2,4 miljoen euro. De Gemeenschap heeft geen indirecte schuld.

Tabel III. 51
Evolutie van de schuld 1996-2002
Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

uitstaande schuld eind:	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Directe schuld	14,8	21,5	26,4	31,4	35,3	33,0	30,6
<i>evolutie</i>		6,7	4,9	4,9	4,0	-2,4	-2,4
Indirecte schuld	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>schuld in % ontvangsten</i>	16,3%	22,4%	27,0%	31,0%	30,0%	25,5%	23,4%

Bron: Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap.

5.1.2. Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling

Zoals uitvoerig toegelicht in hoofdstuk I, vormt het begrotingsjaar 2002 een overgangsjaar in de definitieve omschakeling naar het nieuw normatief evaluatiekader, met name het ESR95. Het specifiek voor 2002 uitgewerkte overgangsstelsel houdt in dat bij de evaluatie van de begrotingsuitvoering 2002 een beperkt maar wel doorslaggevend aantal elementen van het ESR in rekening worden gebracht, zonder reeds op integrale wijze het zuivere ESR toe te passen. Dit overgangsstelsel vormt de toepassing van het Akkoord van 21 maart 2002 dat een aanvulling vormt op de Overeenkomst van 15 december 2000 betreffende de begrotingsdoelstellingen voor de gemeenschappen en gewesten voor de periode 2001-2005. Het saldo dat in dit overgangsregime 2002 wordt getoetst aan de doelstelling van budgettaire evenwicht werd door de Afdeling het “(ten dele) geconsolideerd HRF saldo” genoemd.

Concreet betekent dit dat, in het geval van de Duitstalige Gemeenschap, bij de overgang van het bruto ordonnanceringsaldo naar het “(ten dele) geconsolideerd HRF saldo”, naast de aftrek van de aflossingen van de directe schuld, ook de saldi van de DAB's die overeenkomstig het ESR95 met de Gemeenschap worden geconsolideerd (171), in rekening worden gebracht. De overstap is weergegeven in onderstaande tabel.

170 De ordonnanciering op deze overdrachten bedroeg 5,2 miljoen euro; ongerekend deze overdrachten zou het benuttingspercentage slechts 97,1% bedragen in 2002.

171 De Duitstalige Gemeenschap heeft geen ION categorie A, enkel ION categorie B.

Tabel III. 52
Toetsing van de begrotingsuitvoering 2002
(ten dele geconsolideerd) aan de doelstelling
Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

Duitstalige Gemeenschap		begroting 2002		realisaties
		initieel	aangepast	
1	bruto saldo ordonnancementsen	-1,8	-2,6	-3,1
2	aflossingen directe schuld	2,4	2,4	2,4
3	aflossingen indirecte schuld	0,0	0,0	0,0
4	verschil federale dotaties (FO - DG) (a)	1,1	0,3	0,0
5	gecorrigeerd netto saldo	1,7	0,1	-0,7
6=1+2+3+4+5	netto saldo te consolideren instellingen (DAB & ION cat. A) (b)	1,1	1,1	0,4
7	(ten dele) geconsolideerd HRF saldo	2,8	1,2	-0,3
8	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000) (excl correctie code 8 KVD)	0,0	0,0	0,0
9	doelstelling beslist in Akkoord van 21.03.2002 (aanvullend op Overeenkomst van 15.12.2000)	0,0	0,0	0,0
10=7-9	afwijking (excl correctie code 8) ("-" overschrijding / "+" marge)	2,8	1,2	-0,3

(a) Met betrekking tot de federale dotatie en de dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld .

(b) De Duitstalige Gemeenschap heeft geen ION cat. A.

Bron : Begrotingsdocumenten. Schatkistoestand. Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap.

Het (ten dele) geconsolideerd HRF saldo bedraagt -0,3 miljoen euro, zodat kan gesteld worden dat de doelstelling van budgettair evenwicht onderschreven in de Overeenkomst van 15 december 2000 werd gerespecteerd. Dit resultaat is mede ondersteund door de opbouw van reserves binnen de diensten met afzonderlijk bestuur (+0,4 miljoen euro).

In wat voorafgaat werd nog geen rekening gehouden met de correctie kredietverleningen en deelnemingen. Deze verrichtingen worden in het ESR95 beschouwd als financiële verrichtingen die geen impact hebben op het vorderingensaldo. De netto KVD maken integraal deel uit van de globale doelstelling die in de Overeenkomst van 15 december 2000 voor het geheel van gemeenschappen en gewesten werd overeengekomen, met name een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP in 2002, hetzij 275,2 miljoen euro. De verdeling van dit bedrag tussen de deelgebieden werd echter niet geregeld.

Vandaar dat de Afdeling in haar Jaarverslag 2002 een verdeelsleutel heeft voorgesteld die gebaseerd is op de gemiddelde realisaties van de periode 1999-2001. Voor de Duitstalige Gemeenschap komt dit neer op een evenwicht tussen de ontvangen en de uitgegeven KVD. Op basis van de informatie waarover de Afdeling kon beschikken, werd dit evenwicht in 2002 ook bereikt.

Tabel III. 53
KVD - 2002
Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	Duitstalige Gemeenschap	begroting 2002		realisaties
		initieel	aangepast	
1	<i>ontvangsten KVD</i>	0	0	0
2	<i>uitgaven KVD</i>	0	0	0
3=2-1	KVD netto (a)	0	0	0
4	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel DG (0%)	0	0	0
5=3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	0	0	0

(a) In de gemeenschapsbegroting en de DAB's behorende tot de beperkte consolidatiekring 2002.

5.1.3. De overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95

Om zoveel mogelijk duidelijkheid te verstrekken over de toepassing van het ESR95 vanaf 2003, alsook de uitvoering van het tweede luik van voormeld Akkoord van maart 2002 te toetsen, heeft de Afdeling ervoor geopteerd om ook reeds voor 2002 een inzicht te verschaffen in de bijkomende correcties die toelaten om de overgang te maken van het (ten dele) geconsolideerd HRF saldo naar het vorderingensaldo in ESR95.

Voor genoemd tweede luik van het Akkoord van maart 2002 bepaalt dat er tijdens de begrotingscontrole geen beslissingen konden genomen worden waardoor het gezamenlijk saldo verslechtert van de overige fondsen die overeenkomstig het ESR95 geconsolideerd worden met de betrokken deelentiteiten. Het betreft de instellingen die buiten de beperkte consolidatieperimeter van het overgangsstelsel 2002 vallen maar conform het ESR95 toch met de Duitstalige Gemeenschap worden geconsolideerd, met name de ION categorie B.

Zoals aangegeven in onderstaande tabel is het saldo van deze instellingen positief, wat wijst op een opbouw van reserves. De Duitstalige Gemeenschap heeft bijgevolg beide luiken van voormeld Akkoord nageleefd.

Tabel III. 54

**Overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95
Duitstalige Gemeenschap**

(in miljoenen euro)

Duitstalige Gemeenschap	
(ten dele) geconsolideerd HRF saldo	-0,3
<i>kijk- en luistergeld (vorige jaren)</i>	-0,3
<i>netto saldo ¹ te consolideren instellingen niet weerhouden in beperkte perimeter norm 2002 (a)</i>	0,5
<i>diverse</i>	-0,3
totaal ESR correcties niet begrepen in HRF norm 2002	-0,1
netto saldo inclusief KVD	-0,4
<i>ontvangsten KVD</i>	0,0
<i>uitgaven KVD</i>	0,0
netto KVD	0,0
vorderingensaldo ESR 95	-0,4

(a) Met inbegrip van de BRF (Belgischen Rundfunk- und Fernsehzentrum der Deutschsprachigen Gemeinschaft).

Bron : Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap. INR.

Behalve de saldi van de DAB categorie B, dient voor de bepaling van het ESR95 vorderingensaldo nog rekening gehouden te worden met een aantal specifieke correcties zijnde:

1. *kijk- en luistergeld (vorige jaren)* : het betreft het saldo van het kijk- en luistergeld dat, alhoewel het vanaf 2002 was geregionaliseerd, toch nog inkomsten opleverde voor de Duitstalige Gemeenschap; die inkomsten hadden betrekking op vroegere inkohieringen en worden dus overeenkomstig de notie “vastgestelde rechten” niet meer op het jaar 2002 aangerekend.
2. *netto saldo (raming) te consolideren instellingen niet weerhouden in beperkte consolidatieperimeter norm 2002* : het betreft de saldi van de vier ION categorie B die de Gemeenschap telt (172).

Rekening houdende met deze correcties, bedraagt het ESR95 vorderingensaldo van de Duitstalige Gemeenschap –0,4 miljoen euro. Op een geringe afwijking na, zijn de overheidsrekeningen van het Duitstalig landsgedeelte dus in evenwicht.

172 Dienststelle für Personen mit Behinderung, Institut für Aus- und Weiterbildung im Mittelstand und in kleinen und mittleren Unternehmen, Belgischen Rundfunk- und Fernsehzentrum der Deutschsprachigen Gemeinschaft (BRF), Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft.

5.2. Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen

5.2.1. Inleiding

Zoals toegelicht in hoofdstuk I, past de Afdeling vanaf 2003 de integrale ESR95 toe.

Navolgende tabel heeft tot doel voor de jaren 2002-2003 de berekeningswijze voor te stellen van de verschillende type saldi die door de Afdeling werden gebruikt. Het gecorrigeerd HRF saldo werd gebruikt in de Jaarverslagen tot en met het begrotingsjaar 2001. Dit saldo gaat uit van het bruto financieringssaldo en wordt gecorrigeerd om rekening te houden met de aflossingen van de indirecte schuld, alsmede met verschillende specifieke begrotingsverrichtingen (173).

Om het ten dele geconsolideerd HRF saldo te bekomen dat in de voor 2002 gehanteerde overgangsbepaling werd toegepast, wordt aan het voorgaande saldo het netto saldo van de instellingen, die begrepen zijn in de beperkte consolidatieperimeter eigen aan het jaar 2002, toegevoegd.

Om van dit ten dele geconsolideerd HRF saldo over te gaan naar het vorderingensaldo dat opgenomen is in de overheidsrekeningen, die opgemaakt worden overeenkomstig het ESR95, dient een geheel van correcties te worden aangebracht die toelaten om tot het netto saldo van de economische hergroepering te komen. Deze correcties betreffen de verschillen in de bepaling van de aflossingen (174), het saldo van de verrichtingen van de fondsen en instellingen die opgenomen zijn in de economische hergroepering maar geen deel uitmaakten van de beperkte consolidatieperimeter 2002, alsmede met enkele correcties die eigen zijn aan het ESR95.

De verschillende elementen van deze tabel worden toegelicht in hoofdstuk I en vormden reeds het onderwerp van de analyse in punt 5.1.3. van onderhavige tekst.

173 Er dient benadrukt te worden dat de Afdeling in haar traditionele benadering geen rekening hield met de eventuele onderbenutting van de uitgavenkredieten.

174 Dit is niet van toepassing op de Duitstalige Gemeenschap aangezien zij geen indirecte schuld heeft.

Tabel III. 55

**Vergelijking van de saldi 2002-2003 volgens de verschillende benaderingen
Duitstalige Gemeenschap**

(in miljoenen euro)

Duitstalige Gemeenschap	2002 realisaties	2003 initiële begroting
bruto saldo begroting	-3,1	-7,5
aflossingen directe schuld	2,4	2,4
aflossingen indirecte schuld	0,0	0,0
debudgettering	0,0	0,0
netto reserveringen	0,0	0,0
verschil federale dotaties (FO - DG)	0,0	-0,2
onderbenutting kredieten	0,0	0,0
gecorrigeerd HRF saldo	-0,7	-5,4
netto saldo te consolideren instellingen (beperkte consolidatieperimeter)	0,4	0,1
(ten dele) geconsolideerd HRF saldo overgangsstelsel 2002	-0,3	-5,3
kijk- en luistergeld (vorige jaren)	-0,3	-
netto saldo ^r te consolideren instellingen niet weerhouden in beperkte perimeter norm 2002 (a)	0,5	0,0
diverse	-0,3	-
netto KVD	0,0	-0,1
vorderingensaldo ESR95	-0,4	-5,4

Bron : Begrotingsdocumenten. Schatkisttoestand. Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap. INR.

Alvorens de begrotingsvooruitzichten te toetsen aan de budgettaire doelstelling voor 2003, wordt een overzicht gegeven van de initiële gemeenschapsbegroting stricto sensu.

5.2.2. Begrotingsevolutie 2002-2003 (niet-geconsolideerd)

In vergelijking met het voorgaande jaar, loopt het voor 2003 voorziene begrotingstekort gevoelig op tot 5,1 miljoen euro. De forse toename van de uitgaven houdt verband met de diverse investeringsprojecten waarvoor in de voorbije jaren belangrijke bedragen werden vastgelegd en waarvoor sinds 2001 de uitvoeringsfase is bereikt en de betalingen op kruissnelheid komen.

Tabel III. 56
Begroting 2003 (niet-geconsolideerd)
Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	begrotingen (a)		2003/2002
	2002 aangepast	2003 initieel	veranderings% (nominaal)
	(1)	(2)	(2) / (1)
ontvangsten (b)	129,6	132,5	2,2%
<i>w.o.: - federale dotatie</i>	99,6	104,3	4,7%
- <i>dotatie compensatie kijk- en luistergeld</i>	4,9	5,0	1,6%
- <i>andere</i>	25,2	23,2	-7,9%
uitgaven (c)	132,2	140,0	5,9%
<i>w.o.: - interesten directe schuld</i>	1,9	1,8	-7,1%
- <i>aflossingen directe schuld</i>	2,4	2,4	0,0%
- <i>andere</i>	128,0	135,8	6,2%
bruto saldo	-2,6	-7,5	-4,9
aflossingen directe schuld	2,4	2,4	0,0
netto saldo	-0,2	-5,1	-4,9

(a) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen (exclusief de instellingen behorende tot de consolidatieperimeter ESR95).

(b) Exclusief leningopbrengsten.

(c) Betalingskredieten.

Bron : Begrotingsdocumenten.

5.2.3. Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling

Zoals voorzien in het Akkoord van 21 maart 2002 is de Afdeling voor de evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 overgegaan op de ESR95 benadering. Hoofdstuk I verstrekt toelichting over de verantwoording en de werkwijze hiervan. In onderstaande tabel is de toepassing ervan opgenomen.

Bij gebrek aan een volledige economische hergroepering (afgekort EH) van de begrotingsramingen 2003, is de Afdeling overgegaan tot de raming van de geconsolideerde ontvangsten en uitgaven op basis van de gemeenschapsbegroting en de begrotingen van de diensten en instellingen die conform het ESR95 met de Gemeenschap geconsolideerd worden. Het detail van deze berekening is weergegeven in de technische bijlage 1. Onderhavige evaluatie-oefening dient dan ook als een indicatie van de budgettaire toestand, eerder dan als een absolute beoordeling, beschouwd te worden.

De ESR correcties die de overstap mogelijk maken van het bruto saldo van de geraamde EH naar het geconsolideerd netto saldo in ESR95 (d.i. vóór neutralisering van de KVD) beperken zich in het geval van de Duitstalige Gemeenschap tot :

1. *verschil federale dotaties (FO – DG)*: op basis van de economische begroting die het Federaal Planbureau op 20 juni 2003 heeft gepubliceerd, werd de raming van de federale dotatie alsook de dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld geactualiseerd; dit levert een verschil op met de initiële begrotingsraming van de Duitstalige Gemeenschap ten belope van –0,2 miljoen euro;
2. *onderbenutting*: de Afdeling herneemt hier telkens de door de entiteit in kwestie geraamde onderbenutting van de uitgavenkredieten; de Duitstalige Gemeenschap heeft geen specifiek onderbenuttingspercentage voorzien.

Tabel III. 57

**Begrotingsvooruitzichten 2003 (geconsolideerd) versus budgettaire doelstelling
Duitstalige Gemeenschap**

		<i>(in miljoenen euro)</i>
	Duitstalige Gemeenschap	2003 initiële begrotings- vooruitzichten
1	ontvangsten (excl leningopbrengsten) (EH) ^r	139,7
2	uitgaven (incl aflossingen) (EH) ^r	147,1
3=1-2	bruto saldo (EH) ^r	-7,4
4	aflossingen (EH)	2,4
5=3-4	geconsolideerd netto saldo (consolidatieperimeter ESR95)	-5,1
	<i>samenstelling netto saldo :</i>	
6	<i>netto saldo begroting</i> ^r	-5,1
7	<i>netto saldo DAB en ION cat. A (beperkte consolidatieperimeter)</i> ^r	0,1
8	<i>netto saldo andere te consolideren instellingen</i> ^r	0,0
	<i>overige ESR95 correcties :</i>	
9	<i>verschil toegewezen federale dotaties (DG - FO)</i> ^r	-0,2
10	<i>onderbenutting (raming DG)</i>	0,0
11=5+9+10	geconsolideerd netto saldo ESR 95 (excl correctie code 8 KVD)	-5,3
12	norm HRF (Overeenkomst 15.12.2000) (excl correctie code 8 KVD)	0,0
13=11-12	afwijking (excl correctie code 8 KVD) ("-" overschrijding / "+" marge)	-5,3

Het resultaat van de door de Afdeling gemaakte evaluatie-oefening geeft aan dat de verbintenis aangaan in de Overeenkomst van 15 december 2000, met name het aanhouden van een budgettair evenwicht, in ESR termen niet wordt nageleefd op basis van de initiële begrotingsvooruitzichten 2003. Het geconsolideerd netto tekort (vóór neutralisering van KVD) wordt geraamd op 5,3 miljoen euro. Er zou in vergelijking met het verleden, reeds een vrij hoge onderbenutting van de kredieten dienen aangehouden te worden (3,6%) om vooralsnog op uitvoeringsbasis de overschrijding van de doelstelling ongedaan te maken.

Zoals blijkt uit onderstaande tabel, wijzigt de invoeging van de netto KVD in de evaluatieoefening bijna niets aan voormeld resultaat. Op basis van de inlichtingen waarover de Afdeling kon beschikken, ligt het ESR95 vorderingensaldo 5,4 miljoen euro verwijderd van de doelstelling van budgettair evenwicht.

Tabel III. 58
KVD – 2003
Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	Duitstalige Gemeenschap	2003 initiële begrotings- vooruitzichten
1	<i>ontvangsten KVD</i>	0,1
2	<i>uitgaven KVD</i>	0,0
3=2-1	netto KVD	-0,1
4	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel DG (0%)	0,0
5=3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-0,1

5.3. Meerjarenraming 2003-2010

De meerjarenraming loopt tot 2010 en stelt een constant inflatie- en groeipercentage voorop van respectievelijk 1,6 % en 2,0%. De projectie is beperkt tot de gemeenschapsbegroting stricto sensu en houdt dus nog geen rekening met de saldi van de instellingen behorende tot de ESR95 consolidatieperimeter.

Tabel III. 59
Meerjarenraming 2003-2010
Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1	ontvangsten	131,8	135,6	141,4	145,7	149,3	153,9	158,7	163,5
	<i>reëel veranderings%</i>		1,3%	2,7%	1,4%	0,8%	1,5%	1,5%	1,4%
2	uitgaven (a)	136,9	140,3	142,2	144,8	146,6	148,2	150,8	154,9
	<i>reëel veranderings%</i>		0,9%	-0,3%	0,2%	-0,3%	-0,5%	0,1%	1,1%
3 = 1-2	saldo	-5,1	-4,8	-0,7	1,0	2,7	5,7	7,9	8,6
4	HRF norm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5 = 3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-5,1	-4,8	-0,7	1,0	2,7	5,7	7,9	8,6
6	aflossingen directe schuld	2,4	2,7	3,1	3,3	3,5	3,5	3,5	3,5
7 = 3-6	bruto saldo	-7,5	-7,5	-3,9	-2,3	-0,8	2,3	4,5	5,2
8	leningen	7,5	7,5	4,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0

(a) Exclusief schuldaflossingen.

In vergelijking met de projectie van het voorgaande jaar, ligt het uitgangsniveau van de uitgaven (2003) ruim 6 miljoen euro hoger (niettegenstaande de lagere inflatiehypothese in 2003). Dit heeft tot gevolg dat de quasi nulgroei die vooropgesteld werd vanaf 2008, mits een neerwaartse ombuiging in 2007, in onderhavige meerjarenraming wordt verschoven naar 2004. De Duitstalige Gemeenschap voorziet een verderzetting van de schuldfinanciering tot en met 2006. Behalve de spreiding is ook het bedrag van de ontleningen gewijzigd: gecumuleerd over 2003-2006 zou het ontleende bedrag oplopen tot 22 miljoen euro, tegenover amper 3 miljoen euro in de vorige projectie. Deze schuldfinanciering is niet in overeenstemming met de doelstelling van budgettair evenwicht die tot en met 2005 werd onderschreven in de Overeenkomst van 15 december 2000.

5.4. Besluit

De Duitstalige Gemeenschap heeft binnen het kader van het normatief overgangsstelsel 2002 de verbintenissen aangaande in de Overeenkomst van 15 december 2000 volledig gerespecteerd en het Akkoord van 21 maart 2002 integraal nageleefd. De saldi van de instellingen die met de Gemeenschap conform het ESR95 geconsolideerd worden, hebben immers een positieve bijdrage geleverd tot het vorderingensaldo.

Voor het begrotingsjaar 2003 verwacht de Afdeling op basis van een indicatieve evaluatie-oefening, die voor de eerste maal volgens de ESR95 methodologie werd uitgevoerd, een beperkte overschrijding van de doelstelling vastgelegd in voormelde Overeenkomst. Het wegwerken van deze overschrijding wordt mogelijk geacht indien een zekere onderbenutting van de uitgaven wordt aangehouden. Het uitvoeringsritme van de aan de gang zijnde investeringsprojecten zal hiervoor bepalend zijn.

Uit de meerjarenraming blijkt de intentie om de schuldfinanciering de eerstvolgende jaren voort te zetten om de geplande investeringen vlugger te kunnen uitvoeren. Dit is niet in overeenstemming met de HRF aanbeveling en de onderschreven doelstelling om een structureel budgettair evenwicht aan te houden.

Gelet op de omschakeling naar het nieuwe referentiekader vanaf 2003, acht de Afdeling het aangewezen dat de toekomstige projecties worden opgesteld volgens de regels van de overheidsrekeningen die uitgaan van de ESR95 methodologie.

De Afdeling wenst eveneens de nadruk te vestigen op het belang van de economische hergroepering van de begrotingen en hun uitvoering, zowel op het niveau van de gemeenschapsbegroting als van de begrotingen van de diensten en organismen die conform het ESR95 met de Gemeenschap worden geconsolideerd. Die economische hergroepering dient overeenkomstig de ESR95 methodologie opgesteld te worden en zal voortaan de basis vormen voor de evaluatie van zowel de begrote als de gerealiseerde budgettaire prestaties van de Gemeenschap.

Technische bijlage 1 – Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

Wedersamenstelling van het netto geconsolideerd saldo (EH) (a)

Duitstalige Gemeenschap		2003
		initiële begrotings- vooruitzichten
1	ontvangsten begroting (excl leningopbrengsten)	132,5
2	eigen ontvangsten te consolideren instellingen (excl leningopbrengsten)	7,3
3=1+2	geconsolideerde ontvangsten	139,7
4	uitgaven begroting	140,0
5	w.o. dotaties aan te consolideren instellingen	20,1
6=4-5	uitgaven begroting excl dotaties	119,9
7	uitgaven te consolideren instellingen	27,3
8=6+7	geconsolideerde uitgaven incl aflossingen (code 9)	147,1
9=3-8	bruto saldo	-7,4
10	aflossingen begroting (code 9)	2,4
11	aflossingen te consolideren instellingen (code 9)	0,0
12=9+10+11	geconsolideerd netto saldo (consolidatieperimeter ESR95)	-5,1

(a) Geen correctie voor "negatieve ontvangsten" (zonder impact op vorderingensaldo).

6. De Franse Gemeenschapscommissie

Wat het begrotingsjaar 2002 betreft, beperkt onderhavige analyse zich tot de begrotingsresultaten die verband houden met de decretale bevoegdheden van de Franse Gemeenschapscommissie (175). Voor 2003 is de analyse gebaseerd op de economische hergroepering van ontvangsten en uitgaven en wordt bijgevolg de reglementaire begroting meegerekend (176).

6.1. Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen

6.1.1. Budgettaire evolutie in 2002 (op niet-geconsolideerde basis)

In onderstaande tabel worden de kerncijfers van de begrotingsuitvoering tijdens de voorbije twee jaren weergegeven. Er wordt nog geen rekening gehouden met de realisaties op het vlak van de diensten en instellingen die in de ESR95 benadering met de Franse Gemeenschapscommissie geconsolideerd worden. Die consolidatie volgt later in de tekst. Voor een meerjarig overzicht van de decretale begroting en haar uitvoering (zowel aanrekeningen als kasgegevens) wordt verwezen naar de bijlagen III.11 tot III.14.

175 De decretale bevoegdheden van de FGC zijn, enerzijds, de bevoegdheden waarvan de uitoefening door de Franse Gemeenschap vanaf 1994 werd overgedragen en die dus onder de voogdij van deze laatste vallen en; anderzijds, de bevoegdheden die werden overgenomen van de gesplitste Provincie Brabant (cultuur uitgezonderd) en die niet onder de voordij van de Franse Gemeenschap vallen.

176 De reglementaire bevoegdheden van de FGC zijn deze die zij als ondergeschikt bestuur uitoefent en die bijgevolg onder de voogdij van de Franse Gemeenschap vallen.

Tabel III. 60
Begrotingsevolutie 2001-2002 (niet-geconsolideerd)
Franse Gemeenschapscommissie

(in miljoenen euro)

(a)	2001			2002			2002/2001 veranderings% (nominaal)		
	(b) aangepaste kredieten	ordonnan- cering	kas	(b) aangepaste kredieten	ordonnan- cering	kas	aangepaste kredieten	ordonnan- cering	kas
ontvangsten	219,3	218,6	218,6	255,1	251,3	251,3	16,3%	14,9%	14,9%
<i>realisatie%</i>		99,7%	99,7%		98,5%	98,5%			
uitgaven	226,9	220,3	225,2	259,8	252,0	244,7	14,5%	14,4%	8,7%
<i>realisatie%</i>		97,1%	99,2%		97,0%	94,2%			
begrotingssaldo	-7,7	-1,7	-6,6	-4,8	-0,7	6,6	2,9	1,0	13,2
andere verrichtingen (c)			1,1			-2,1			-3,2
saldo	-7,7	-1,7	-5,5	-4,8	-0,7	4,5	2,9	1,0	10,0

- (a) Ontvangsten exclusief leningopbrengsten. Uitgaven exclusief aflossingen schuld (177).
- (b) Kredieten volgens aangepaste begrotingen: voor 2001: 1ste aanpassing van middelenbegroting en tweede aanpassing van uitgavenbegroting; voor 2002: 1ste aanpassing van middelen- en uitgavenbegroting.
- (c) Saldo van de transitrekeningen van de diensten en instellingen die van de FGC afhangen (178)

Bron : Begrotingsdocumenten. Rekenhof

Het begrotingsjaar 2002 werd, wat de decretale bevoegdheden betreft, afgesloten met een tekort van 0,695 miljoen euro. Dit betekent dat, zoals het voorgaande jaar, het gerealiseerd tekort opnieuw gevoelig lager ligt dan begroot (ongeveer 85% lager dan begroot).

177 De FGC dekt de tekorten in met financiële reserves en heeft eind 2002 nog geen directe schuld opgebouwd. De schuld die bij overname van de bevoegdheden van de vanaf 1995 opgesplitste provincie Brabant werd overgenomen, wordt soms tot de directe schuld gerekend. De Afdeling heeft deze schuld steeds als indirecte schuld beschouwd.

178 Vanaf 1999 worden de schijven van de dotaties aan die diensten en instellingen op transitrekeningen gestort, waar ze in het kader van haar schatkistbeheer ter beschikking blijven van de FGC tot de finale aanwending ervan door de begunstigde instellingen. Voorheen werden die schijven rechtstreeks aan genoemde organismen overgemaakt. Het betreft de Service bruxellois francophone des personnes handicapées (SBFPH) en het Institut bruxellois francophone de la formation professionnelle (IBFFP).

De lagere realisatiegraad van de ontvangsten is integraal toe te schrijven aan de diverse ontvangsten, die 1,5% van de totale decretale ontvangsten vertegenwoordigen (179). De diverse overdrachten afkomstig van andere overheden, te weten de Franse Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de federale overheid - ook de institutionele ontvangsten genoemd - werden gerealiseerd zoals begroot.

De forse toename van de ontvangsten en uitgaven in 2002 is het gevolg van de tweevoudige herfinanciering, enerzijds door de federale overheid en anderzijds door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Lombardakkoord).

De federale dotatie stemt voor 2002 overeen met 80% van het totaal bedrag voorzien in artikel 46bis van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen (hetzij 19,8 miljoen euro) (180).

De herfinanciering door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de bestending van de tijdelijke verhoging van de trekkingsrechten in de periode 1999-2001. Het bedrag dat voor 2002 werd overgemaakt (hetzij 108,1 miljoen euro) is in vergelijking met het voorgaande jaar met 15,4% gestegen (hetzij +14,4 miljoen euro) ingevolge (181) :

- ◆ de beslissing van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om in toepassing van artikel 83quater, §1, laatste lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brussels Instellingen, het bedrag van de trekkingsrechten niet naar beneden aan te passen, niettegenstaande de loonontwikkelingscoëfficiënt, in functie waarvan deze overdrachten jaarlijks worden aangepast, neerwaarts werd herzien (182);
- ◆ het akkoord van 23 juni 2000 inzake de herwaardering van de non-profit sector, die de loonontwikkelingsfactor mede heeft beïnvloed;
- ◆ de structurele herfinanciering beslist in het Lombardakkoord ten belope van 24,8 miljoen euro, waarvan 80% toekomt aan de FGC (183).

De benuttingsgraad van de uitgavenkredieten ligt in 2002 ongeveer op hetzelfde vrij lage peil van de voorgaande jaren.

179 Het betreft ondermeer financiële opbrengsten, huurgelden en terugbetaling van diverse uitgaven.

180 Zoals toegelicht in het Jaarverslag 2002 bedraagt deze federale dotatie voor 2002 in totaal 24,789 miljoen euro. Zij wordt verdeeld tussen de FGC en de VGC volgens de sleutel 80/20. Vanaf 2003 wordt voormeld bedrag jaarlijks aangepast aan de procentuele verandering van het gemiddelde indexcijfer van de consumptieprijzen en aan de reële groei van het BNI.

181 Zie "Voorafbeelding van de uitvoering van de begroting 2002" Rekenhof, mei 2003.

182 Overeenkomstig voormelde wettelijke bepaling kan de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, op voorstel van zijn Regering, de bedragen van de trekkingsrechten verhogen. De loonfactor is de coëfficiënt die de gemiddelde evolutie weergeeft van de weddenscalen in het Brusselse openbare ambt voor de periode 1992-2002 (coëfficiënt herzien in maart 2002 van 1,3705 naar 1,3567).

183 Rekening houdend met het voorschot dat hierop reeds in 2001 werd toegekend (19,8 miljoen euro).

Daar ongeveer 95% van de ordonnancerings betrekking hebben op niet-gesplitste kredieten, blijft de omvang van de uitstaande vastleggingen (inzake gesplitste kredieten), die voor de tweede maal op rij is toegenomen, beperkt (12,7 miljoen euro eind 2002). De toename vloeit voort uit de aangegane verbintenissen inzake aankopen en verbouwen van onroerend goed.

De totale schuld, waarvan de financiële lasten worden gedragen door de decretale begroting, bestaat uit twee luiken:

- ◆ 25% van het overbruggingskrediet aangegaan ten voordele van de Franse Gemeenschap : de Afdeling heeft deze schuld steeds aan de Franse Gemeenschap toegewezen (184), maar de aflossingen komen wel in mindering van de uitgaven van de FGC;
- ◆ de schulden die verband houden met de bevoegheden die door andere overheden werden overgeheveld, enerzijds de ex-provinciale schulden (gesplitste provincie Brabant) en anderzijds de schuld van het ex-Fonds bruxellois pour l'intégration sociale et professionnelle des personnes handicapées, de schulden met betrekking tot de sociale infrastructuur en de schulden van het Office de Promotion du Tourisme, die allemaal werden overgenomen van de Franse Gemeenschap.

Tabel III. 61

**Evolutie van de schuld 1996-2002
Franse Gemeenschapscommissie**

(in miljoenen euro)

uitstaande schuld eind:	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Financiële reserves	-16,8	-21,3	-15,3	-24,7	-32,2	-24,7	-29,2
Indirecte schuld	17,3	4,8	5,8	4,3	4,3	44,7	43,3
<i>evolutie</i>		-12,5	1,1	-1,5	0,0	40,3	-1,4
samenstelling:							
<i>ex-province</i>	13,1	0,7	0,7	0,6	0,5	0,4	0,3
<i>ex-fonds gehandicapten</i>	3,0	2,9	2,7	2,5	2,3	2,1	1,1
<i>sociale infrastructuur</i>	1,2	1,2	2,4	1,2	1,1	1,1	1,0
<i>Office Promotion Tourisme</i>	-	-	-	-	0,4	0,3	0,2
<i>financiële leasing (gebouw) ^r (a)</i>	-	-	-	-	-	40,7	40,7
PS: 25% overbruggingskrediet	169,8	179,6	186,3	184,3	184,3	184,3	180,2
<i>evolutie</i>		9,9	6,7	-2,0	0,0	0,0	-4,1
in % ontvangsten							
<i>indirecte schuld excl overbruggingskrediet</i>	8,9%	2,5%	3,0%	2,0%	2,2%	20,4%	17,2%
<i>indirecte schuld incl overbruggingskrediet</i>	95,9%	94,7%	98,6%	87,6%	93,5%	104,8%	88,9%

(a) De eerste van in totaal 24 schijven werd in 2002 betaald maar de opdeling in interest- en aflossingslasten is niet bekend. De eind 2002 uitstaande schuld is normalerwijze afgenomen ten belope van het aflossingsgedeelte vervat in de eerste annuïteit (1,698 miljoen euro).

Bron: Begrotingsdocumenten, Rekenhof.

184 Zie de bespreking van de Franse Gemeenschap.

De indirecte schuld eind 2002 (overbruggingskrediet uitgezonderd) is licht overschat, omdat de aflossing vervat in de eerste annuïteit met betrekking tot de financiële leasing van een gebouw, bij gebrek aan gegevens niet in mindering kon gebracht worden. De vanaf 1997 afgesloten contracten inzake financiële leasing worden door de Afdeling, zelfs in de klassieke HRF methodologie, op dezelfde wijze behandeld als in het ESR95 (185). De totale investering wordt bijgevolg aangerekend als kapitaaluitgave, meestal bij ingebruikname van het gebouw. In de daaropvolgende jaren komt het aflossingsgedeelte vervat in de annuïteit in mindering van het saldo (186).

Het uitstaande bedrag van het overbruggingskrediet daalde in 2002, omdat de SPABS (187), voor het eerst sinds 1999, opnieuw een bedrag overmaakte voor de betaling van interest- en aflossingslasten.

De toename van de schuldratio in 2001 is niet in overeenstemming met de lange termijn aanbevelingen van de Afdeling, die een ononderbroken daling van de schuldratio vooropstellen (188). De hoge schuldratio dient afgewogen te worden ten opzichte van de ontvangstenstructuur en -dynamiek. Aangezien ongeveer 95% van de middelen afkomstig van andere overheden en grotendeels geregeld worden bij bijzondere wet, is de zekerheidsgraad vrij hoog. Bijna 60 % van de middelen is afhankelijk van de gemiddelde loonontwikkeling in de gewestelijke administratie (189) en bijna 10 % is rechtstreeks gekoppeld aan de reële BNI groei (190). Zoals de gemeenschappen, heeft de FGC geen reële fiscale bevoegdheden. Haar terugbetalingscapaciteit hangt bijgevolg bijna volledig af van beslissingen genomen door andere overheden.

6.1.2. Evaluatie van de realisaties 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling

De resultaten voor het begrotingsjaar 2002 worden aan de doelstellingen getoetst op basis van het overgangsstelsel dat in het Akkoord van 21 maart 2002 werd vastgelegd (191). Dit houdt in dat bij de evaluatie van de begrotingsuitvoering 2002 een beperkt maar wel doorslaggevend aantal elementen van het ESR in rekening worden gebracht, zonder dat reeds het zuivere ESR95 op integrale wijze toegepast wordt. Voormeld Akkoord is een

185 Zie in dit verband Hoofdstuk 1 « Methodologische beschouwingen bij de evaluatie van de budgettaire realisaties van gemeenschappen en gewesten in 2002-2003 en volgende. »

186 De normevaluatie 2001 dient bijgevolg ten belope van 40,7 miljoen euro herzien te worden.

187 Société publique d'administration des bâtiments scolaires.

188 Zie Jaarverslag 1999, p. 52 en volgende.

189 Het betreft de gewestelijke dotaties (inzake onderwijs en provincietaken) en de trekingsrechten op het BHG bedoeld in de artikels 83ter en 83quater van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen.

190 Het betreft de federale dotatie bedoeld in artikel 46bis van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen, die wordt toegekend vanaf 2002 (Lombardakkoord).

191 Zie Hoofdstuk 1 « Methodologische beschouwingen bij de evaluatie van de budgettaire resultaten van gemeenschappen en gewesten in 2002-2003 en volgende. »

aanvulling op de Overeenkomst van 15 december 2000, waarin de doelstellingen voor gemeenschappen en gewesten voor de periode 2001-2005 werden vastgelegd.

Voor de Franse Gemeenschapscommissie betekent dit dat naast de klassieke HRF correcties, zijnde de netto schuldaflossingen (met inbegrip van de terugbetaling van het overbruggingskrediet), ook het netto saldo van de DAB en de ION cat. A wordt betrokken in de toetsing van de realisaties aan de norm. Het geheel van deze correcties laat toe om het bruto ordonnanceringsaldo om te zetten in het “(ten dele) geconsolideerd HRF saldo”, zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel III. 62

**Toetsing van de begrotingsuitvoering 2002
(ten dele geconsolideerd) aan de doelstelling
Franse Gemeenschapscommissie**

(in miljoenen euro)

Franse Gemeenschapscommissie		begroting 2002		realisaties
		initieel	aangepast	
1	bruto saldo ordonnanceringen	-4,5	-4,8	-0,7
2	aflossing directe schuld (a)	0,0	0,0	0,0
3	aflossing indirecte schuld (b)	5,4	5,4	5,5
4	verschil federale dotatie (FO - FGC)	0,0	0,0	0,0
5 = 1+2+3+4	netto gecorrigeerd saldo	0,9	0,7	4,8
6	netto saldo te consolideren instellingen (DAB en ION cat. A) ^f	-2,6	-2,6	3,7
7 = 5+6	“ten dele” geconsolideerd saldo HRF	-1,7	-1,9	8,5
8	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000) (excl correctie code 8 KVD)	0,0	0,0	0,0
9	doelstelling beslist in Akkoord van 21.03.2002 (aanvullend op Overeenkomst van 15.12.2000)	0,0	0,0	0,0
10 = 7-9	afwijking (excl correctie code 8) (“-” overschrijding / “+” marge)	-1,7	-1,9	8,5

- (a) De ex-provinciale schulden worden door de Afdeling tot de indirecte schuld gerekend.
 (b) Met inbegrip van de terugbetaling van het overbruggingskrediet (4,1 miljoen euro in 2002).

Bron: Begrotingsdocumenten. Rekenhof.

Vergeleken met de doelstelling van budgettair evenwicht (buiten de correctie voor code 8 KVD), vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000, heeft de FGC in 2002 haar verbintenissen met een ruime marge gerespecteerd, in tegenstelling tot wat op basis van de begrotingsramingen kon verwacht worden. Op basis van de beschikbare informatie, heeft het positieve saldo op de te consolideren instellingen in belangrijke mate hiertoe bijgedragen. Deze instellingen behoren beide tot de beperkte consolidatieperimeter van het Akkoord van 21 maart 2002. De FGC heeft verder geen andere fondsen of organismen die in het ESR ook geconsolideerd worden.

De kredietverleningen en deelnemingen die in het ESR95 als een financiële verrichting beschouwd worden en bijgevolg geen impact hebben op het vorderingensaldo, maken integraal deel uit van de globale doelstelling die in voormelde Overeenkomst van 15 december 2000 voor het geheel van de gemeenschappen en gewesten werd overeengekomen, met name een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP in 2002. De correctie voor de netto KVD werden aldaar vastgelegd op 275,2 miljoen euro voor alle gemeenschappen en gewesten tezamen, maar de verdeling tussen de deelgebieden werd niet geëxpliciteerd.

De Afdeling heeft reeds in haar vorig Jaarverslag gewezen op dit gebrek aan verdeelsleutel (192). Aangezien over de verdeling van deze globale doelstelling in het voorbije jaar geen duidelijke afspraken werden gemaakt, herneemt de Afdeling het voorstel dat zij in het Jaarverslag 2002 dienaangaande heeft geformuleerd. Op basis daarvan zou de FGC een evenwicht dienen te bewaren tussen de ontvangsten en de uitgaven inzake KVD. Zoals aangegeven in onderstaande tabel is dit in 2002 het geval, daar er geen verrichtingen geboekt werden.

Tabel III. 63
KVD - 2002
Franse Gemeenschapscommissie

(in miljoenen euro)

Franse Gemeenschapscommissie		begroting 2002		realisaties
		initieel	aangepast	
1	<i>ontvangsten KVD</i>	0,0	0,0	0,0
2	<i>uitgaven KVD</i>	0,0	0,0	0,0
3=2-1	KVD netto (a)	0,0	0,0	0,0
4	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel FGC (0%)	0,0	0,0	0,0
5=3-4	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	0,0	0,0	0,0

(a) KVD in de Commissiebegroting en de DAB's en ION's categorie A die behoren tot de beperkte consolidatieperimeter 2002.

Bron: Begrotingsdocumenten. Rekenhof.

6.1.3. De overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95

Teneinde zoveel mogelijk transparantie te creëren inzake de omschakeling naar de ESR95 worden in onderstaande tabel de verschillende stappen opgenomen die de overstap mogelijk maken van het (ten dele) geconsolideerd HRF saldo naar het ESR vorderingensaldo.

192 Zie Jaarverslag 2002, p. 99 en 169.

Tabel III. 64

**Overstap van het normatief overgangsstelsel 2002 naar het ESR95
Franse Gemeenschapscommissie**

(in miljoenen euro)

Franse Gemeenschapscommissie - 2002		
(ten dele) geconsolideerd saldo HRF		8,5
<i>aflossingen schulden te consolideren instellingen</i>	-4,1	
<i>reglementaire begroting</i>	-0,6	
<i>diverse</i>	6,6	
totale ESR correcties niet begrepen in norm HRF 2002		1,9
netto saldo incl KVD		10,4
<i>ontvangsten KVD</i>	0,0	
<i>uitgaven KVD</i>	0,0	
netto KVD		0,0
vorderingensaldo ESR95		10,4

Bron: Begrotingsdocumenten. Rekenhof. INR. Economische hergroepering.

Voormelde overgangscorrecties hebben ondermeer betrekking op:

- ◆ de aflossingen die ten laste worden genomen door de decretale begroting maar betrekking hebben op schulden van organismen en instellingen die conform het ESR95 niet geconsolideerd worden met de FGC, met name de SPABS (zie technische bijlage 1);
- ◆ het begrotingssaldo van de reglementaire begroting die zowel in de klassieke HRF benadering als in het overgangsstelsel 2002 buiten beschouwing werd gelaten, omdat de Afdeling er impliciet van uitging dat deze in evenwicht moest zijn.

Voorgaande tabel geeft aan dat de overheidsrekeningen van de Franse Gemeenschapscommissie in 2002 werden afgesloten met een vorderingenoverschot van 10,4 miljoen euro. Dit cijfer wordt ter indicatieve titel vermeld en vormt geen beoordeling van de resultaten 2002 ten opzichte van de budgettaire doelstelling.

6.2. Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen

6.2.1. Inleiding

Zoals toegelicht in hoofdstuk I, past de Afdeling vanaf 2003 de integrale ESR95 toe.

Navolgende tabel heeft tot doel voor de jaren 2002-2003 de berekeningswijze voor te stellen van de verschillende types saldi die door de Afdeling werden gebruikt. Het gecorrigeerd HRF saldo werd gebruikt in de Jaarverslagen tot en met het begrotingsjaar 2001. Dit saldo gaat uit van het bruto financieringssaldo en wordt gecorrigeerd om rekening te houden met de

aflossingen van de indirecte schuld, alsmede met verschillende specifieke begrotingsverrichtingen (193).

Om het ten dele geconsolideerd HRF saldo te bekomen dat in de voor 2002 gehanteerde overgangsbepaling werd toegepast, wordt aan het voorgaande saldo het netto saldo van de instellingen die begrepen zijn in de beperkte consolidatieperimeter eigen aan het jaar 2002, toegevoegd.

Om van dit ten dele geconsolideerd HRF saldo over te gaan naar het vorderingensaldo dat opgenomen is in de overheidsrekeningen, die opgemaakt worden overeenkomstig het ESR95, dient een geheel van correcties te worden aangebracht die toelaten om tot het netto saldo van de economische hergroepering te komen. Deze correcties betreffen de verschillen in de bepaling van de aflossingen, en desgevallend het saldo van de verrichtingen van de fondsen en instellingen die opgenomen zijn in de economische hergroepering maar geen deel uitmaakten van de beperkte consolidatieperimeter 2002, alsmede enkele correcties die eigen zijn aan het ESR95. Laatstgenoemde instellingen zijn echter niet aanwezig in de Franse Gemeenschapscommissie.

De verschillende elementen van deze tabel worden toegelicht in hoofdstuk I en vormden reeds het onderwerp van de analyse in punt 6.1.3. van onderhavige tekst.

Tabel III. 65

**Vergelijking van de saldi 2002-2003 volgens de verschillende benaderingen
Franse Gemeenschapscommissie**

(in miljoenen euro)

	Franse Gemeenschapscommissie	2002 realisaties	2003 initiële begroting
1	bruto saldo begroting	-0,7	-4,2
2	aflossingen directe schuld	0,0	0,0
3	aflossingen indirecte schuld	5,5	4,1
4	debudgettering	0,0	0,0
5	verschil federale dotatie (FO - FGC)	-	0,2
6	onderbenutting kredieten	-	9,5
7=1+som(2 tot 6)	gecorrigeerd HRF saldo	4,8	9,7
8	netto saldo te consolideren instellingen (beperkte consolidatieperimeter)	3,7	-3,3
9=7+8	(ten dele) geconsolideerd HRF saldo overgangsstelsel 2002	8,5	6,4
10	aflossingen schuld geconsolideerde instellingen	-4,1	-3,7
11	reglementaire begroting	-0,6	-0,7
12	diverse	6,6	-
13	netto KVD	0,0	0,1
14=9+som(10 tot 13)	vorderingensaldo ESR95	10,4	2,1

193 Er dient benadrukt te worden dat de Afdeling in haar traditionele benadering geen rekening hield met de eventuele onderbenutting van de uitgavenkredieten.

6.2.2. Begrotingsevolutie 2002-2003 (niet-geconsolideerd)

Tabel III. 66
Begroting 2003 (niet-geconsolideerd) (194)
Franse Gemeenschapscommissie

(in miljoenen euro)

	begrotingen (a)		2003/2002
	2002 aangepast	2003 initieel	veranderings% nominaal
ontvangsten (b)	255,1	258,9	1,5%
w.o.: - federale dotatie (Lombardakkoord)	19,8	20,2	2,1%
- trekkingsrechten op BHG (akkoord 1999 / Lombard)	108,1	115,5	6,9%
- bijzondere dotatie van FG	85,0	77,1	-9,3%
- bijzondere dotatie onderwijs	25,3	28,9	14,5%
- bijzondere dotatie provinciale taken	7,8	8,0	2,6%
- andere	9,1	9,0	-0,1%
uitgaven	259,8	263,1	1,2%
w.o.: - interestlasten indirecte schuld	0,1	0,1	2,8%
- aflossingen indirecte schuld (c)	1,3	0,4	-70,3%
- dotatie SPABS (d)	9,0	9,2	2,1%
- andere	249,4	253,4	1,6%
bruto saldo	-4,8	-4,2	0,6
netto saldo	-4,8	-4,2	0,6

- (a) Met inbegrip van de schuldaflossingen (enkel indirecte schuld).
 (b) Exclusief leningopbrengsten.
 (c) De ex-provinciale schulden worden door de Afdeling tot de indirecte schuld gerekend.
 (d) Waaronder de interest- en aflossingslasten van het gedeelte van het overbruggingskrediet dat ten laste valt van de FGC.

Bron: Begrotingsdocumenten.

Zoals in het verleden gaat de begroting – vóór aftrek van de aflossingen van de indirecte schuld – uit van een tekort, maar het is lager dan het voorgaande jaar. De ontvangsten- en uitgavenevoluties steunen op de volgende parameters:

- ◆ inflatiepercentage : 1,4%
- ◆ loonontwikkelingscoëfficiënt 1992-2003 : 1,4065 (tegenover 1,3705 in 2002), hetzij +2,6% (zoals blijkt uit de evolutie van de bijzondere gewestdotatie voor provincietaken).

194 De decretale begroting, met de reglementaire begroting en de begrotingen van de te consolideren instellingen

De totaal verwachte ontvangsten stijgen met 1,5% maar de evolutie van de onderscheiden transfers loopt sterk uiteen.

De bijzondere dotatie van het BHG inzake onderwijs en de trekkingsrechten op het Gewest stijgen sneller dan de verwachte gemiddelde evolutie van de lonen in de Brusselse administratie, omwille van een aantal specifieke factoren:

- ◆ op de bijkomende trekkingsrechten beslist in het Lombardakkoord (basisbedrag 2002 = 24,789 miljoen euro) wordt ook de loonontwikkelingscoëfficiënt 1992-2003 toegepast van 1,4065;
- ◆ in de raming van de dotatie onderwijs wordt geanticipeerd op een herziening van de verdeelsleutel VGC/FGC in het voordeel van deze laatste (van 34,1 / 65,9 naar 30 / 70 : +3,0 miljoen euro).

De dotatie van de Franse Gemeenschap neemt af in toepassing van het Sint Bonifaciusakkoord dat met het Waalse Gewest en de FGC werd afgesloten.

De uitgaven nemen in lopende prijzen slechts met 1,2% toe, wat in reële termen een lichte daling betekent.

6.2.3. Evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2003 versus de budgettaire doelstelling

In de evaluatie van de begrotingsvooruitzichten wordt het ESR95 als referentiekader gehanteerd. Dit werd reeds aangekondigd in het Jaarverslag 2002 en past in de uitvoering van het Akkoord van 21 maart 2002, dat een aanvulling vormt bij de Overeenkomst van 15 december 2000.

Tabel III. 67

Begrotingsvooruitzichten 2003 (geconsolideerd) versus budgettaire doelstelling Franse Gemeenschapscommissie

(in miljoenen euro)

	Frans Gemeenschapscommissie	2.003,0 initiële begrotings- vooruitzichten
1	ontvangsten (excl leningopbrengsten) (EH)	262,7
2	uitgaven (incl aflossingen) (EH)	270,8
3=1-2	bruto saldo (EH)	-8,1
4	aflossingen (EH)	0,4
5=3-4	netto geconsolideerd saldo (consolidatieperimeter ESR95)	-7,7
	<i>samenstelling netto saldo :</i>	
6	<i>netto saldo decretale begroting (a) ^r</i>	-3,8
7	<i>netto saldo reglementaire begroting ^r</i>	-0,7
8	<i>netto saldo DAB en ION cat A (beperkte consolidatieperimeter) ^r</i>	-3,3
9	<i>netto saldo andere te consolideren instellingen ^r</i>	-
	andere ESR correcties	
10	<i>verschil federale dotatie (FO - FGC) ^r</i>	0,2
11	<i>onderbenutting (raming FGC) (b)</i>	9,5
12=5+10+11	"ten dele" geconsolideerd saldo HRF	2,0
13	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000) (excl correctie code 8 KVD)	0,0
14=12-13	afwijking (excl correctie code 8) ("-" overschrijding / "+" marge)	2,0

- (a) Op basis van de aflossingen hernomen in de EH.
- (b) Het gemiddeld benuttingpercentage wordt door de FGC geraamd op 96 à 97% (cf. Algemene Toelichting 2003, p. 24).

Bron: Economische hergroepering. Begrotingsdocumenten.

Vertrekkende van de EH en de aldaar geboekte aflossingen, wordt het netto geconsolideerd saldo bepaald. Dat wordt in deze evaluatie-oefening geraamd op een tekort van 7,7 miljoen euro. Vervolgens worden een aantal correcties aangebracht die de overgang regelen van de EH naar het ESR vorderingensaldo. Het betreft in het geval van de FGC:

- ◆ het mogelijke verschil tussen de raming van de federale dotatie in de initiële middelenbegroting van de FGC en een door de Afdeling geraamde actualisering die uitgaat van de inflatie- en groeivoorzichten in aanmerking genomen in de economische begroting die door het FPB werd gepubliceerd op 20 juni 2003;
- ◆ de door de FGC geraamde gemiddelde onderbenuttingsgraad van de uitgavenkredieten (3,5%).

Zodoende wordt het netto geconsolideerd saldo voor 2003 geraamd op een surplus van 2,0 miljoen euro. Dit betekent, dat indien de ontvangsten zeer nauw aansluiten bij de begrotingsvooruitzichten en de benuttingsgraad van de kredieten niet afwijkt van het historisch gemiddelde, de FGC het budgettaire evenwicht in 2003 kan handhaven. Hiermee respecteert de FGC de aanbevelingen van de Afdeling, zoals deze werden vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000.

Op basis van de EH zijn de begrote nettokredietverleningen en -deelnemingen praktisch nul (0,1 miljoen euro). In het voorstel dat de Afdeling in haar Jaarverslag 2002 heeft voorgesteld, bedraagt het aandeel van de FGC in de globale doelstelling inzake KVD 0% (van 275,2 miljoen euro of 0,1% van het BBP voor het geheel van de gemeenschappen en gewesten).

Tabel III. 68
KVD – 2003
Franse Gemeenschapscommissie

		<i>(in miljoenen euro)</i>
Franse Gemeenschapscommissie		2.003,0
		initiële begrotings- vooruitzichten
11	<i>ontvangsten KVD</i>	<i>0,0</i>
12	<i>uitgaven KVD</i>	<i>0,1</i>
13=12-11	KVD netto	0,1
14	correctie code 8 - voorstel HRF aandeel FGC (0%)	<i>0,0</i>
15=13-14	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	0,1

Bron: Economische hergroepering. Begrotingsdocumenten

Het vorderingensurplus 2003 wordt bijgevolg – op basis van de evaluatie-oefening die uitgaat van de initiële begroting - geraamd op 2,1 miljoen euro. Het resultaat van deze oefening is, om redenen uiteengezet in hoofdstuk I, een indicatie van de budgettaire toestand, eerder dan een absolute beoordeling.

6.3. Meerjarenraming 2003-2007

In de meerjarenraming opgenomen in de algemene toelichting 2003 wordt een constant inflatie- en groeipercentage van 1,5%, respectievelijk 2,0%; vooropgesteld. De projectie herneemt zowel de decretale als de reglementaire begroting maar houdt nog geen rekening met de saldi op de instellingen die deel uitmaken van de ESR consolidatiekring.

Tabel III. 69
Meerjarenraming 2003 - 2007
Franse Gemeenschapscommissie

(in miljoenen euro)

		2003	2004	2005	2006	2007
1	ontvangsten	271,2	279,0	288,5	294,6	300,8
	<i>reëel veranderings %</i>		1,3%	1,9%	0,6%	0,6%
1a	w.o. reglementair	12,3	12,5	12,7	12,9	13,1
	<i>reëel veranderings %</i>		0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
1b	w.o. decretaal	258,9	266,5	275,8	281,7	287,8
	<i>reëel veranderings %</i>		1,4%	2,0%	0,6%	0,6%
2	uitgaven (a)	276,1	285,4	293,1	297,6	302,2
	<i>reëel veranderings %</i>		1,8%	1,2%	0,0%	0,0%
2a	w.o. reglementair	13,0	13,2	13,4	13,6	13,8
	<i>reëel veranderings %</i>		0,1%	0,0%	0,0%	0,1%
2b	w.o. decretaal	263,1	272,2	279,7	284,0	288,4
	<i>reëel veranderings %</i>		1,9%	1,3%	0,0%	0,0%
3 = 1-2	saldo	-4,9	-6,4	-4,6	-3,0	-1,4
3a = 1a-2a	saldo reglementaire begroting	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8
3b = 1b-2b	saldo decretale begroting	-4,2	-5,7	-3,9	-2,3	-0,6
4	aflossingen (b)	4,1	4,9	3,9	3,8	3,8
5 = 3 + 4	gecorrigeerd saldo	-0,8	-1,6	-0,8	0,8	2,4
6	doelstelling (Overeenkomst 15.12.2000)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7 = 5-6	afwijking ("-" overschrijding / "+" marge)	-0,8	-1,6	-0,8	0,8	2,4

(a) Inclusief schuldaflossingen van indirecte schuld.

(b) De terugbetaling van het overbruggingskrediet voorzien in de begroting 2003 wordt verder aangehouden tot 2007 (3,72 miljoen euro).

Bron: Begrotingsdocumenten.

In de ontvangstenraming worden voor de verschillende transfers vanuit het BHG verschillende groeiritmes vooropgesteld:

- ◆ de trekkingsrechten : een toename in constante prijzen van 1,4% in 2004-2005 en slechts 0,5% daarna (die wijziging houdt vermoedelijk verband met de loonontwikkelingscoëfficiënt); dit zorgt voor een breuk in de totale ontvangsten- en uitgavenevolucie vanaf 2006;
- ◆ dotatie onderwijs: na een neerwaartse aanpassing in 2004 (-5,2% reëel), wordt verder een nulgroei vooropgesteld (de daling in 2004 houdt mogelijk verband met de verdeelsleutel FGC/VGC op basis van het aantal leerlingen);
- ◆ dotatie provincietaken : een constante reële groei van 0,5%;

De dotatie van de Franse Gemeenschap wordt tot en met 2005 enkel geïndexeerd en kent vervolgens een reële jaarlijkse groei van 0,8%. De federale dotatie volgt de reële groei van het BNI.

Gelet op de atypische ontwikkeling van sommige posten, acht de Afdeling het aangewezen dat de onderliggende redenen in de meerjarenraming worden toegelicht (195).

In vergelijking met de voorgaande meerjarenprojectie, wordt het budgettair evenwicht uitgesteld van 2003 naar 2006 en wordt het bereiken van dit evenwicht gekoppeld aan een reële nulgroei van de uitgaven. Afgezien van de vragen die omtrent de haalbaarheid kunnen gesteld worden, kan op basis van onderhavige projectie de evenwichtsdoelstelling reeds vóór 2006 gerealiseerd worden, mits een onderbenuttingspercentage van 0,3 à 0,5% wordt aangehouden. Dit is gevoelig minder dan het historisch gemiddelde (3 à 4 %).

195 De aflossing van het overbruggingskrediet wordt constant verondersteld op het bedrag van initiële begroting 2003 (3,7 miljoen euro).

6.4. Besluit

Het begrotingsjaar 2002 wordt gekenmerkt door de tweevoudige herfinanciering van de Franse Gemeenschapscommissie, enerzijds door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en anderzijds door de federale overheid.

De Franse Gemeenschapscommissie heeft op basis van het normatief overgangsstelsel dat eigen is aan het begrotingsjaar 2002 de doelstelling van budgettair evenwicht, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000, nageleefd. Er werd zelfs een beperkt surplus gerealiseerd, mede door het in rekening brengen van de positieve saldi van de te consolideren instellingen.

In de evaluatie van de initiële begrotingsvooruitzichten voor het jaar 2003 heeft de Afdeling voor de eerste maal de ESR95 methodologie als referentiekader gehanteerd. Op basis van die evaluatie-oefening zou het budgettair evenwicht haalbaar zijn mits de benutting van de uitgavenkredieten zich op hetzelfde peil handhaaft als in het verleden.

De geactualiseerde meerjarenraming voor de periode 2003-2007 geeft aan dat in de volgende jaren het budgettair evenwicht kan aangehouden worden. Gelet op de omschakeling naar het nieuwe referentiekader vanaf 2003, acht de Afdeling het aangewezen dat de toekomstige projecties worden opgesteld volgens de regels van de overheidsrekeningen, die uitgaan van de ESR95 methodologie.

De Afdeling wenst de nadruk te vestigen op het belang van de economische hergroepering van de begrotingen en hun uitvoering, zowel op het niveau van de gewestbegroting als op dat van de begrotingen van de diensten en organismen die conform het ESR95 met de Gemeenschapscommissie worden geconsolideerd. Die economische hergroepering dient overeenkomstig de ESR95 methodologie opgesteld te worden en zal voortaan de basis vormen voor de evaluatie van zowel de begrote als de gerealiseerde budgettaire prestaties van de Gemeenschapscommissie.

Technische bijlage 1 – Franse Gemeenschapscommissie

Detail aflossingen - 2002 realisaties

	HRF oude benadering vóór 2003	ESR
directe schuld	0,0	0,0
andere schulden ten laste van begroting	5,5	1,4
schulden te consolideren instellingen	(a)	0,0
financiële leasing	(a)	n.d.
totaal	5,5	1,4
verschil begroting (niet geconsolideerd) / EH :		
andere schulden ten laste van begroting		-4,1
financiële leasing		n.d.
totaal verschil		-4,1

- (a) De te consolideren instellingen behorende tot de beperkte perimeter van de norm 2002 (DAB's en ION's) categorie A) hebben geen schuldaflossingen nog financiële leasingcontracten.

7. De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

7.1. Realisaties 2002 versus budgettaire doelstellingen

De Afdeling kon enkel beschikken over de uitvoeringsgegevens van de begroting stricto sensu en niet over de uitvoering op het niveau van de DAB's die overeenkomstig het ESR95 met de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie geconsolideerd worden (196). In tegenstelling tot de overige deelgebieden, beperkt onderhavige analyse zich dan ook tot de niet-geconsolideerde begroting.

In onderstaande tabel worden de kerncijfers van de begrotingsuitvoering in de twee voorbije jaren weergegeven. De volledige reeks – sinds 1990 – van de niet-geconsolideerde begrotingsvooruitzichten en hun uitvoering (zowel aanrekeningen als kasgegevens) is opgenomen in de bijlagen III.11 tot III.14.

Tabel III. 70

**Begrotingsevolutie 2001-2002 (niet-geconsolideerd)
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie**

(in miljoenen euro)

(a)	2001			2002			2002/2001 veranderings% (nominaal)		
	(b) aangepaste kredieten	ordon- nancing	kas	(b) aangepaste kredieten	ordon- nancing	kas	aangepaste kredieten	ordon- nancing	kas
ontvangsten	54,0	53,1	53,1	55,4	55,4	58,6	2,7%	4,3%	10,2%
realisatie%		98,5%	98,5%		100,0%	105,6%			
uitgaven	57,2	51,5	48,7	64,1	52,7	55,6	12,1%	2,3%	14,1%
realisatie%		89,9%	85,1%		82,1%	86,7%			
saldo	-3,3	1,7	4,4	-8,7	2,8	3,0	-5,4	1,1	-1,4

(a) Ontvangsten exclusief leningopbrengsten. Uitgaven exclusief aflossingen directe schuld.

(b) Kredieten volgens aangepaste begrotingen. Voor 2001: 1ste aanpassing middelen- en uitgavenbegroting. Voor 2002: 1ste aanpassing middelen- en uitgavenbegroting.

Bron: Begrotingsdocumenten. Administratie van de GGC.

Bij de begrotingscontrole 2002 werden de investeringskredieten (197) fors opgetrokken zodat het begrote tekort toenam van 2,5 miljoen euro in de initiële begroting naar 8,7 miljoen euro in de aangepaste begroting. Dit werd op realisatiebasis niet bevestigd, aangezien het begrotingsjaar 2002, zoals in het verleden, werd afgesloten met een overschot. Het begrotingsoverschot bedroeg 2,8 miljoen euro, tegenover 1,7 miljoen euro in 2001.

196 De Afdeling beschikte niet over de afzonderlijke begrotingen noch rekeningen van de DAB's, noch over een economische hergroepering van de realisaties 2002 op geconsolideerde basis.

197 Investeringskredieten voor de gezondheidsinstellingen in de sector van de persoonsgebonden materies (zowel de privé als de openbare sector).

Alhoewel de benuttingsgraad van de uitgavenkredieten in het algemeen vrij laag ligt (beneden 90%), werd deze in 2002 bijkomend gedrukt door de niet-betaling van een buitengewone bijdrage aan het BHG (2,5 miljoen euro) (198); die bijdrage vormde de verklaring voor het tekort op de initiële begroting.

In de veronderstelling dat de rekeningen van de DAB's in evenwicht waren (199), mag aangenomen worden dat de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie voor het begrotingsjaar 2002 de doelstelling van budgettaire evenwicht, vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000, zoals aangevuld door het Akkoord van 21 maart 2002, heeft gerespecteerd (200).

7.2. Begrotingsvooruitzichten 2003 versus budgettaire doelstellingen

De toetsing van de begrotingsvooruitzichten gebeurt vanaf 2003 op basis van de ESR95 benadering. De omschakeling van de klassieke HRF methodologie naar de ESR benadering als referentiekader voor de evaluatie van de begrotingen en hun uitvoering, werd beslist in voormeld Akkoord van 21 maart 2002. Hoofdstuk I verstrekt meer toelichting over de verantwoording van deze omschakeling en de concrete gevolgen ervan.

Daar de Afdeling ook voor het begrotingsjaar 2003 niet beschikte over een volledig ingevulde economische hergroepering, noch over de begrotingen van alle DAB's, gaat zij er voor onderhavige evaluatie-oefening van uit dat deze diensten in evenwicht zijn.

198 Het krediet van deze bijzondere bijdrage werd vastgelegd maar niet geordonnanceerd.

199 Of hun tekort hoogstens gelijk was aan het surplus op de begroting stricto sensu.

200 Het INR gaat voor 2002 uit van een overschot van 3,5 miljoen euro (hetzij ontvangsten ten belope van 55,4 miljoen euro en uitgaven ten belope van 51,9 miljoen euro).

Tabel III. 71
Begroting 2003 (niet-geconsolideerd)
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

(in miljoenen euro)

	begrotingen			2003/2002	
	2002 initieel	2002 aangepast	2003 initieel	veranderings% (nominaal)	
				init 03/init 02	init 03/aanp 02
ontvangsten (a)	55,3	55,4	60,8	9,9%	9,6%
- federale dotatie	30,1	30,2	30,6	1,5%	1,3%
- dotatie BHG maatschappelijk welzijn	12,2	12,2	13,5	11,1%	11,1%
- dotatie BHG lasten ex-provincie Brabant	9,8	9,8	12,1	23,4%	23,4%
- dotatie BHG akkoord non profit sector	2,4	2,4	3,5	48,8%	48,8%
- overige	0,8	0,9	1,1	25,7%	14,2%
uitgaven (b)	57,8	64,1	60,8	5,2%	-5,3%
- regering en administratie	8,4	8,4	6,1	-27,5%	-27,8%
- gezondheidszorg	14,0	20,2	16,0	13,9%	-20,9%
- bijstand aan personen	35,3	35,5	38,7	9,5%	8,9%
netto (= bruto) saldo (c)	-2,5	-8,7	0,0	2,5	8,7

- (a) Exclusief leningopbrengsten.
(b) Betalingskredieten.
(c) De GGC heeft geen directe noch indirecte schuld.

Bron: Begrotingsdocumenten.

Bovenstaande tabel geeft aan dat, indien de verrichtingen op de DAB's in evenwicht zijn, de initiële begrotingsvooruitzichten voor 2003 in overeenstemming zijn met de doelstelling van budgettair evenwicht, vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000.

De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie heeft geen uitstaande schulden en telt geen verrichtingen inzake kredietverleningen en deelnemingen. Bovendien de DAB's, zijn er geen andere instellingen die met de Gemeenschapscommissie overeenkomstig het ESR95 dienen geconsolideerd te worden.

Op basis van de inflatieverwachtingen die door het Federaal Planbureau werden weerhouden in de Economische begroting die het op 20 juni 2003 publiceerde, zou de federale dotatie 2003 mogelijk iets hoger uitvallen dan voorzien in de initiële begroting (201).

Conform de aanbevelingen van de Afdelingen, dient een eventueel beperkt tekort op uitvoeringsbasis gedekt te worden door de financiële reserves waarover de Gemeenschapscommissie beschikt (202).

De forse toename van de ontvangsten in 2003 houdt ondermeer verband met de verhoging van de gewestelijke dotatie voor het fonds voor maatschappelijk welzijn, dat voortaan wordt

201 Hetzij +54 duizend euro, voornamelijk als gevolg van het positief afrekeningsaldo 2002 en de hogere vertrekbasis 2002 (inflatie 2002 / 2003 bepaald op 1,64% respectievelijk geraamd op 1,30%).

202 Op 31 oktober 2002 bedroeg de thesaurie van de GGC 37,9 miljoen euro (cf. Algemene Toelichting 2003, p. 4).

berekend op 6,5% van het Gemeentefonds (tegenover 5% in de begroting 2002). Ook de andere gewestelijke overdrachten nemen fors toe, ondermeer in het kader van het akkoord met de non-profit sector en de investeringsplannen van de ziekenhuizen en de rustoorden (teneinde te voldoen aan de nieuwe federale normen in die sectoren).

De betalingskredieten 2003 worden het best vergeleken met de initiële begroting 2002, omwille van de forse verhoging van de gesplitste ordonnanceringskredieten in de aangepaste begroting 2002 (+6,2 miljoen euro, voor de betaling van investeringen). Aldus nemen de uitgaven toe met 5,2% (nominaal). De uitzonderlijke inspanning (ten belope van 2,5 miljoen euro) die in 2002 werd geleverd ten voordele van het BHG, wordt niet hernieuwd.

7.3. Besluit

Op basis van de onvolledige informatie waarover de Afdeling kon beschikken, mag aangenomen worden dat de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie in 2002 de doelstelling van budgettair evenwicht, zoals bepaald in de Overeenkomst van 15 december 2000, heeft gerespecteerd.

Voor het begrotingsjaar 2003 beperkte de evaluatie-oefening zich vooralsnog tot de niet-geconsolideerde commissiebegroting. Deze oefening diende in principe op de ESR95 benadering gebaseerd te zijn, maar de belangrijkste ESR correctie, zijnde de saldi van de DAB's die met de Gemeenschapscommissie geconsolideerd worden, ontbrak. Indien de rekeningen van deze diensten in evenwicht worden gehouden, kan ook in 2003 het budgettair evenwicht verder worden aangehouden.

De Afdeling benadrukt nogmaals het belang van een meerjarenraming die vooralsnog ontbreekt. Gelet op de omschakeling naar het nieuwe referentiekader vanaf 2003, acht de Afdeling het aangewezen dat die projecties worden opgesteld volgens de regels van de overheidsrekeningen die uitgaan van de ESR95 methodologie.

De Afdeling wenst eveneens de nadruk te vestigen op het belang van de economische hergroepering van de begrotingen en hun uitvoering, zowel op het niveau van de commissiebegroting als van de begrotingen van de diensten en organismen die conform het ESR95 met de Gemeenschapscommissie worden geconsolideerd. Die economische hergroepering dient overeenkomstig de ESR95 methodologie opgesteld te worden en zal voortaan de basis vormen voor de evaluatie van zowel de begrote als de gerealiseerde budgettaire prestaties van de Gemeenschapscommissie.

8. De lokale overheden

8.1. Evaluatie van de rekening van de lokale overheden in 2002

De hierna volgende tabel geeft de evolutie weer van de belangrijkste rubrieken van de rekening van de lokale overheden in de periode 1996-2002.

Tabel III. 72
Rekening van de lokale overheden 1996-2002 (a)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002		
	in % van het BBP							Verskil 2002-1996	Gemiddelde 1997-2002
Totale ontvangsten	6,5%	6,3%	6,2%	6,3%	6,1%	6,1%	6,4%	-0,1	6,3%
Fiscale en parafiscale ontvangsten	1,8%	1,9%	1,7%	1,8%	1,6%	1,8%	1,9%	0,1	1,8%
Overdrachten afkomstig van andere overheden	3,2%	3,0%	3,0%	3,0%	3,1%	3,0%	3,2%	0,0	3,1%
Andere ontvangsten	1,5%	1,4%	1,4%	1,4%	1,4%	1,3%	1,3%	-0,2	1,4%
Primaire uitgaven	5,8%	5,7%	5,7%	5,9%	6,0%	5,9%	5,9%	0,2	5,8%
Primair saldo	0,7%	0,6%	0,5%	0,4%	0,1%	0,2%	0,5%	-0,3	0,4%
Rentelasten	0,5%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	-0,2	0,4%
Vorderingenoverschot of - tekort	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	-0,2%	-0,1%	0,2%	-0,1	0,1%
Reële jaarlijkse variatie									
								Verskil 2002-1996	Gemiddelde 1997-2002
Totale ontvangsten	0,1%	0,8%	0,1%	5,0%	-0,8%	0,6%	6,2%	6,1	2,0%
Fiscale en parafiscale ontvangsten	3,2%	4,8%	-3,4%	8,0%	-11,7%	13,2%	9,3%	6,1	3,0%
Overdrachten afkomstig van andere overheden	-2,8%	-1,1%	1,5%	4,7%	5,2%	-2,3%	6,3%	9,1	2,3%
Andere ontvangsten	3,0%	0,0%	2,0%	2,2%	0,2%	-7,3%	1,7%	-1,3	-0,3%
Primaire uitgaven	1,1%	2,3%	2,1%	7,2%	4,6%	-2,2%	2,4%	1,3	2,7%
Lopende	2,2%	2,3%	1,6%	4,2%	3,0%	2,1%	4,6%	2,4	3,0%
Kapitaal	-5,4%	2,6%	4,9%	25,8%	13,1%	-22,4%	-11,4%	-6,0	0,9%

a) De toegerekende sociale bijdragen worden afgetrokken van de ontvangsten en uitgaven.

Bron : INR, Overheidsrekeningen.

De primaire uitgaven van de lokale overheden kenden een verhoging in reële termen in 2002 van 2,4%, dewelke meer dan het dubbele is van de in 1996 opgetekende stijging (203). Deze aangehouden stijging van de uitgaven is voor het grootste deel het gevolg van de invoering van de politiehervorming.

203 De jaren 1996 et 2002 bevinden zich in dezelfde positie van de electorale cyclus, namelijk 2 jaar na de gemeenteraadsverkiezingen.

In reële termen hebben de totale ontvangsten een sterkere stijging gekend dan die van de primaire uitgaven. Die gevoelige verhoging ten opzichte van de gemiddelde stijging tussen 1997 en 2002 (204) heeft betrekking op alle bestanddelen van de ontvangsten.

De fiscale en parafiscale ontvangsten kenden een snelle toename onder invloed van diverse factoren zoals de continue verhoging van de gemeentelijke opcentiemen vanaf 2001 alsmede de verlaging van de inningskosten van de door de Federale Overheid geïnde aanvullende belastingen (205).

De overdrachten afkomstig van andere overheden zijn met meer dan 6% gestegen, wat de bijdrage van de Federale Overheid weerspiegelt in de politiehervorming alsmede de invoering van maatregelen aangenomen door verschillende gewestelijke overheden ten gunste van hun lokale overheden (206).

De hierboven beschreven evoluties hebben tot een verbetering van het vorderingensaldo van de lokale overheden geleid die het vorderingentekort van 0,1% van het BBP in 2001 deed omslaan in een vorderingenoverschot van 0,2% in 2002. Met dit financieringsoverschot wordt de in het Stabiliteitsprogramma van november 2001 vooropgestelde doelstelling nageleefd en wordt het niveau bereikt van 1996 (zie voetnoot onderaan bladzijde 185 hierboven).

Uit een vergelijking van de jaren 1996 en 2002 blijkt dat de ontvangsten uitgedrukt in % van het BBP licht achteruit gegaan zijn en dat de primaire uitgaven gestegen zijn. Bijgevolg is het primair saldo verslechterd met 0,3% van het BBP tussen 1996 en 2002. Die verslechtering werd bijna volledig gecompenseerd door de verlaging van de rentelasten in diezelfde periode.

Een trendmatige structurele achteruitgang van de financiële toestand komt tot uiting indien men de groeivoeten van de reële gemiddelde ontvangstenratio's (2,0%) en van de uitgavenratio's (2,7%) in de zesjarenperiode van 1997 tot en met 2002 beschouwt.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de bruto schuld een niet te verwaarlozen stijging in nominale termen heeft gekend tussen 1996 en 2002. De verlaging van de schuld uitgedrukt in % van het BBP werd onderbroken in de periode 1999-2001 en hernam slechts in geringe mate in 2002. Die evolutie ging gepaard met een stabilisatie van het relatief gewicht van de intrestlasten op 0,3% van het BBP tussen 1998 en 2002.

204 Die periode van 6 jaar valt samen met een volledige electorale cyclus.

205 De Wet van 10/12/2001 (BS van 28/12/2001) verlaagt de bedragen die als administratiekosten worden ingehouden op de storting van de aanvullende personenbelasting van 3% in 2001 naar 2% in 2002 en 1% in 2003.

206 Die maatregelen werden toegelicht op bladzijde 180 van het jaarverslag 2002 van de afdeling.

Tabel III. 73

Evolutie van de schuld van de lokale overheden 1996-2002

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
in miljoenen euro	14.555	13.793	13.905	13.803	14.608	14.950	15.251
in % van het BBP	7,0%	6,4%	6,2%	5,9%	5,9%	5,9%	5,8%

Bron: INR, NBB.

8.2. Vooruitzichten voor het begrotingsjaar 2003

Volgens de voorafgaande door Dexia Bank welwillend meegeede gegevens (207), vertonen de gemeentebegrotingen voor het jaar 2003 een verbetering van het saldo van de gewone verrichtingen als gevolg van een aangehouden stijging van de ontvangsten en een relatief gematigde verhoging van de uitgaven. Een zekere achteruitgang wordt daarentegen verwacht bij de provincies omwille van vooral een vermindering van de gewone ontvangsten van de Vlaamse provincies.

Uit een beoordeling van de begrotingen van die twee soorten overheden in hun geheel blijkt nochtans een nogal duidelijke verbetering die doet vermoeden dat het vorderingensaldo van de lokale overheden in 2003 opnieuw verbetert (208).

De verwachte verbetering doet zich voor in de gemeenten van de drie gewesten. De Vlaamse gemeenten zouden in 2003 een licht overschot vertonen op het niveau van hun gewone verrichtingen terwijl de Waalse en Brusselse gemeenten relatief hoge tekorten zouden kennen. Bij de provincies is de toestand nogal verschillend in de zin dat de Vlaamse provincies een nogal belangrijk tekort van hun gewone verrichtingen zouden vertonen, terwijl de Waalse provincies een overschot van die verrichtingen zouden vertonen.

8.3. Vooruitzichten op middellange termijn

Op middellange termijn blijven de lokale overheden kampen met een gevoelige daling van hun financiële inkomsten die het gevolg zou zijn van de vrijmaking van de energiemarkt en de noodzakelijk door sommige onder hen uit te voeren omvangrijke investeringen inzake waterzuivering om te voldoen aan de EU-milieureglementering. Ofschoon bepaalde compenserende maatregelen nu al beslist werden (209), zouden die evoluties kunnen leiden

207 Het verslag van Dexia Bank over de financiën van de lokale overheden in 2002 die een onmisbare informatiebron vormt op dat vlak, zal in juli verschijnen.

208 De gemeenten en de provincies maken slechts een deel uit van de lokale overheden en de overgang van de budgettaire gegevens naar de ramingen van de nationale rekeningen stelt bepaalde methodologische problemen.

209 Artikel 431 van de Programmawet van 24 december 2002 (BS 31/12/2002) voorziet dat de netbeheerder van de electriciteitsmarkt jaarlijks aan de gemeenten een bepaald bedrag zal storten met een verdeling over de gemeenten te bepalen bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad en na overleg met de gewesten.

tot een achteruitgang van de financiële toestand van de lokale overheden ten opzichte van die welke werd opgetekend tijdens de laatste twee electorale cycli. De Economische Vooruitzichten 2003-2008 van het **Federaal Planbureau** die in de hierna volgende tabel is samengevat, tonen aan dat het risico bestaat dat de doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma 2003-2005 voor de lokale overheden niet gehaald worden.

Tabel III. 74

**Primair saldo en vorderingensaldo van de lokale overheden
voor de periode 2002-2008**

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	in % van het BBP						
primair saldo	0,5	0,4	0,3	0,0	-0,1	0,1	0,1
vorderingensaldo	0,2	0,1	0,0	-0,2	-0,4	-0,2	-0,2
doelstelling (a)	0,1	0,2	0,1	0,1	n.b.	n.b.	n.b.
verschil (b)	0,1	-0,1	-0,1	-0,3	n.b.	n.b.	n.b.

- a) Stabiliteitsprogramma 2003-2005 van november 2002.
- (b) een minteken wijst op verwachte of geraamde resultaten die minder goed zijn dan de doelstelling die is vooropgesteld voor de lokale overheden.

Bron : Federaal Planbureau, *Economische Vooruitzichten 2003-2008*.

8.4. Besluit

De recente door de lokale overheden (verhoging van de gemeentelijke opcentiemen) en door hun voogdijoverheden (toename van de overdrachten) genomen maatregelen maken het mogelijk op korte termijn een financiële achteruitgang te vermijden die zou kunnen gevreesd worden op basis van de vooruitzichten bij ongewijzigd beleid (210).

De aangehouden groei van de uitgaven van de lokale overheden wordt ongetwijfeld gedeeltelijk verklaard door de recente tendens om de tenuitvoerlegging van het door de federale of regionale overheden bepaalde beleid toe te vertrouwen aan de gemeentelijke instellingen inzonderheid op het vlak van de veiligheid, de sociale integratie en het milieu. Desalniettemin komt het de lokale overheden en hun voogdijoverheden toe om de noodzakelijke maatregelen te nemen om gemiddeld over de electorale cyclus het globale evenwicht te verzekeren van hun budgettaire verrichtingen.

210 Analyses van de vooruitzichten van de gemeentefinanciën 2001-2006 in de drie gewesten: gepubliceerd door Dexia Bank in de lente van 2001. Die vooruitzichten werden in het kort toegelicht in het jaarverslag 2001 van de afdeling.

Omwille van de grote onderlinge afhankelijkheid tussen de lokale overheden en de regionale overheden (211), is een beoordeling van de budgettaire evolutie van die subentiteiten op een geconsolideerde grondslag van het gewest wenselijk. De afdeling heeft een vraag in die zin ingediend aan het INR (212). Als gevolg van die vraag werd een werkgroep opgericht die bestaat uit vertegenwoordigers van het INR, van het Federaal Planbureau en van het secretariaat van de afdeling. De werkgroep kwam tot het besluit dat een verbetering van de eenvormigheid en de kwaliteit van de thans beschikbare budgettaire en boekhoudkundige gegevens noodzakelijk is om te komen tot een opsplitsing van de rekeningen van de lokale overheden per gewest. De totstandkoming van geregionaliseerde rekeningen zal moeten voorafgegaan worden door methodologisch werk gericht op de vaststelling van de elementen die uit de boekhoudkundige en budgettaire rekeningen van de verschillende subentiteiten van de lokale overheden kunnen worden gehaald worden met het oog op de betere naleving van de vereisten van de ESR95-methodologie.

In een verdere fase zal moeten onderzocht worden op welke wijze de basisgegevens zullen kunnen beheerd worden. Waarschijnlijk zal de meest efficiënte formule erin bestaan samen te werken met de gewestelijke departementen die meer in het bijzonder instaan voor de opvolging van de lokale financiën. De opzetting van dit informatiesysteem zou de regionale overheden de gelegenheid moeten bieden om te komen tot een beter globaal beeld van hun openbare financiën.

211 Volgens de door het INR gepubliceerde synoptische tabellen voor 2001 bestaat 47,2% van de ontvangsten van de lokale overheden uit overdrachten afkomstig van andere overheden. Het grootste deel van die ontvangsten is afkomstig van de gemeenschappen en de gewesten waarvan de overdrachten 37,8% van de totale ontvangsten van de lokale overheden vormen. Omgekeerd bedroegen in hetzelfde jaar de overdrachten naar de lokale overheden 18,8% van de primaire uitgaven van de gemeenschappen en de gewesten.

212 Zie jaarverslag 2002, blz.102.

BIJLAGEN

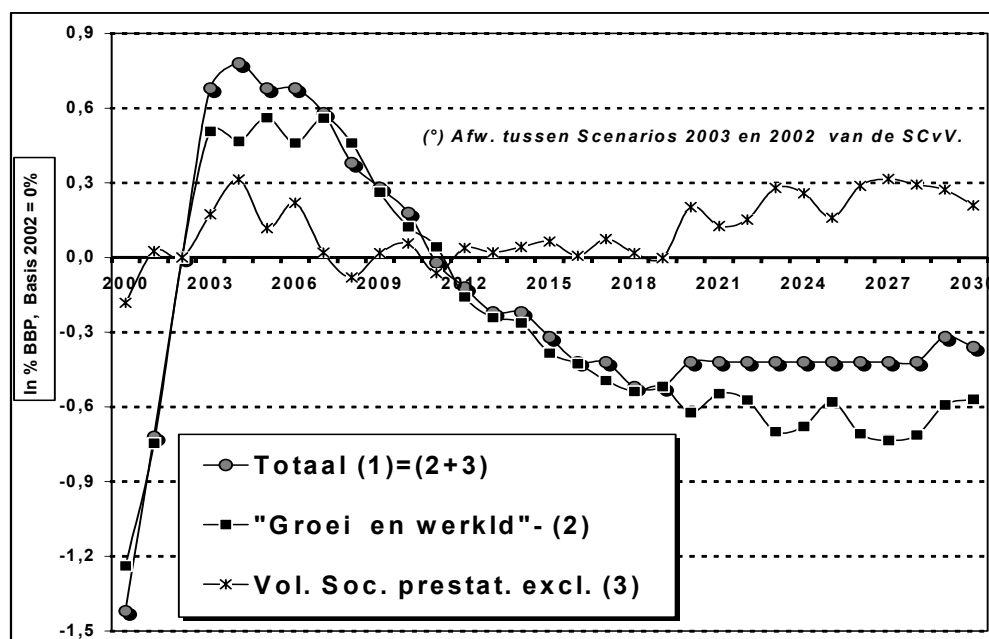
Gedetailleerde analyse van de ramingsverschillen van de “budgettaire meerkosten van de vergrijzing” tussen de Verslagen 2003 en 2002 van de Studiecommissie voor de Vergrijzing

Globaal is de schijnbare verlaging (van 0,4% van het BBP) van de globale budgettaire meerkosten over de periode 2002-2030 in haar geheel meer dan integraal het resultaat van een “reëel groei-effect” (een “budgettaire winst” van 0,6% van het BBP) dat voor de helft voortvloeit uit een louter “noemer-effect” (verruiming van de financieringsbasis) en voor de andere helft uit een meer uitgesproken vermindering van de werkloosheidsuitgaven. Die twee effecten hangen natuurlijk samen en resulteren in essentie uit de in het verslag van de Studiecommissie in aanmerking genomen hypothese dat we op termijn gaan naar een structurele werkloosheidsgraad die iets lager ligt (0,3 procentpunt) dan in de vroegere ramingen (Verslag 2002) van de SCvV.

“Noemereffect” niet meegerekend, wordt het ramingsverschil van de gecumuleerde kost van de vergrijzing op termijn zo goed als nul. De beperkte stijging van de meerkosten in volume van de sociale prestaties exclusief werkloosheid (hetzij 0,3% van het BBP in 28 jaar) wordt inderdaad volledig gecompenseerd door een iets forsere verlaging van de werkloosheidsuitgaven. Er dient genoteerd dat bij een niveau van 7,3% (in plaats van 7,6% zoals voorheen) de in aanmerking genomen structurele werkloosheidsgraad relatief hoog – en dus voorzichtig- blijft.

Grafiek 3

Verschillen van budgettaire meerkosten van de vergrijzing en determinanten
(tussen de Verslagen 2002 en 2003 van de SCvV)

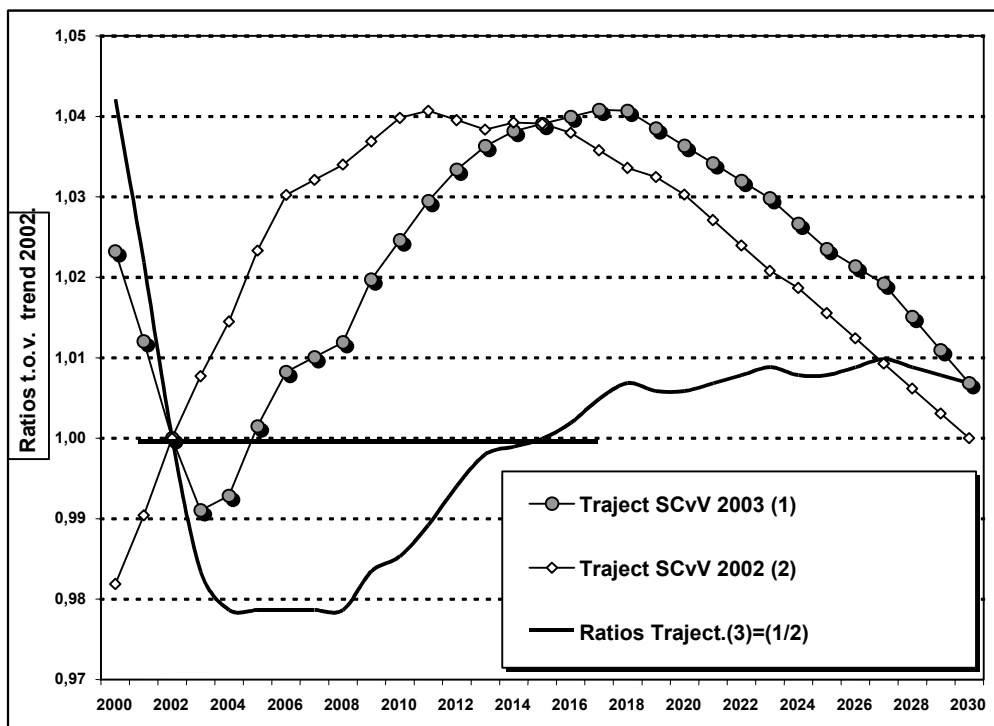

Er dient ook genoteerd (zie de grafiek hierboven) dat ten opzichte van het basisjaar 2002, er tot 2011 gewacht zal moeten worden om het ongunstig verschil van de meerkosten van de vergrijzing weer tot nul te zien dalen en het dan gunstig te zien ombuigen.

Ook hier resulteert dat tijdpad rechtstreeks uit de evolutie van de groeiverschil tussen de twee scenario's, zoals de grafiek hier beneden duidelijk laat zien.

Grafiek 4

Vergelijkende groeipaden van de twee Verslagen van de SCvV

Overname door de Staat van schulden van de NMBS

Thans maakt de schuld van het overheidsbedrijf NMBS geen deel uit van de Maastricht-schuld, omdat ze volgens de bepalingen van het ESR95 niet tot de sector van de overheid (S13) maar tot die van de niet-financiële vennootschappen (S11) behoort. Wel maakt een deel van de schuld van de NMBS (eind december 2002 3.122,6 miljoen euro) deel uit van de door de Staat gewaarborgde schuld. Eind december 2002 bedroeg de financiële schuld van de NMBS 4.865 miljoen euro en inclusief het reeds door de HST Fin gestorte maar nog niet uitgegeven bedrag, 5.838 miljoen euro.

Omwille van Europese concurrentieregels zal niet de volledige schuld door de Staat kunnen worden overgenomen; de recente schuld die ontstaan is uit commerciële activiteiten zoals van ABX of B-cargo komt dus niet in aanmerking voor overname. Alleen de schulden van vóór 1992 (historische schuld) en de schulden die voortvloeien uit reizigersvervoer en infrastructuur, de zogenaamde openbare dienst, plus de intresten erop, mogen overgenomen worden. Meer concreet stelde onlangs de NMBS voor dat in totaal 7,17 miljard euro (2,5% van het BBP) in het eerste trimester 2005 zou overgenomen worden, met name 5,575 miljard euro eigen schulden van de NMBS en 1,6 miljard euro schulden van de HST Fin.

Eind 2002 bedroeg de overheidsschuldgraad 105,8% van het BBP, eind 2003 zou de overheidsschuldgraad uitkomen op ongeveer iets minder dan 103% van het BBP, zonder rekening te houden met de vermoedelijke overdracht vanaf 2003 van een deel van de activa van CREDIBE.

Aangezien een schuldovername normaal wordt aangerekend als een kapitaaloverdracht van de Federale Overheid naar de NMBS (kapitaaluitgave), zal die een onmiddellijke weerslag hebben op de uitgaven en zal het vorderingensaldo van de overheid verslechteren, wat volgens het voorschrift van de Programmawet niet is toegestaan. Daarnaast zullen uiteraard de jaarlijkse rentelasten worden aangerekend op de rijksschuldbegroting van de Federale Overheid, wat het vorderingensaldo in de toekomst negatief zal beïnvloeden, tenzij die lasten worden gecompenseerd door een vermindering van de overheidsdotatie aan de NMBS. Een scenario van schuldovername dat neutraal zou zijn voor het vorderingensaldo, ligt thans ter beoordeling voor bij Eurostat.

Bijlage II. 1. - TOTALE ONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2001-2002

miljoenen EUR

	2001	2002			% variatie '02 rea. / '01 rea.	
	Realisaties	Initieel	Begrotings- controle	Vermoedelijke ontvangsten		Realisaties
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN						
Directe belastingen						
Verkeersbelasting	1.060,1	1.041,2	1.083,0	1.083,0	1.109,4	4,7%
Belasting op de inverkeerstelling	267,7	280,1	289,7	269,3	252,4	-5,7%
Eurovignet	99,2	107,8	100,2	99,0	111,5	12,4%
Compenserende heffing inzake accijnzen	244,3	257,3	257,9	255,7	250,3	2,5%
Belasting op spelen en weddenschappen en automatische ontspanningstoestellen	44,3	45,1	43,9	46,2	46,2	4,3%
Onroerende voorheffing	49,2	57,5	39,3	44,4	53,9	9,5%
Roerende voorheffing	34,7	35,7	37,0	38,9	49,0	41,2%
Roerende voorheffing	2.438,4	2.317,9	2.562,9	2.281,9	2.277,7	-6,6%
w.o. : R.V. dividenden	1.064,8	1.078,3	1.073,8	1.064,0	1.039,9	-2,3%
: R.V. andere	1.416,7	1.276,7	1.539,1	1.245,6	1.272,4	-10,2%
: Kohieren	-43,1	-37,2	-50,0	-27,7	-34,7	-19,5%
Voorafbetalingen	9.208,5	9.420,0	9.350,0	8.850,0	8.618,7	-6,4%
Kohieren	-534,3	-223,1	-614,5	-457,8	119,7	-122,4%
w.o. : Kohieren vennootschappen	440,7	594,9	592,5	655,3	806,5	83,0%
Kohieren natuurlijke personen	-1.133,5	-991,6	-1.366,0	-1.291,2	-874,6	-22,8%
Kohieren BNI	158,5	173,5	159,0	178,1	187,8	18,5%
Bedrijfsvoorheffing	29.203,3	29.915,8	29.987,7	31.041,5	30.744,0	5,3%
w.o. : Bronheffing	28.793,7	29.521,6	29.567,4	30.557,5	30.229,2	5,0%
: Kohieren	409,6	394,2	420,3	484,0	514,8	25,7%
Andere	27,3	18,8	27,4	85,7	94,1	244,7%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	42.142,7	43.274,0	43.164,5	43.637,8	43.726,9	3,8%
Douane	1.340,5	1.437,8	1.437,8	1.437,8	1.388,1	3,5%
Accijnzen en diversen	5.842,6	5.825,5	5.931,1	5.830,7	6.047,8	3,5%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	7.183,1	7.263,3	7.368,9	7.268,5	7.435,9	3,5%
B.T.W. en zegelrechten	19.176,7	20.181,0	19.636,4	19.610,8	19.650,4	2,5%
Registratierechten en diversen	2.610,6	2.778,9	2.670,2	2.654,5	2.647,6	1,4%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	21.787,3	22.959,9	22.306,6	22.265,3	22.298,0	2,3%
Conjunctuurbuffer	0,0	-130,9	0,0	0,0	0,0	
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	71.113,1	73.366,3	72.840,0	73.171,6	73.460,8	3,3%
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN						
Financiën	1.306,9	1.289,8	1.551,3	1.529,7	1.704,0	30,4%
Andere	1.768,8	1.967,4	2.160,1	2.154,5	2.048,8	15,8%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	3.075,7	3.257,2	3.711,4	3.684,2	3.752,8	22,0%
LOPENDE ONTVANGSTEN	74.188,8	76.623,5	76.551,4	76.855,8	77.213,6	4,1%
KAPITAALONTVANGSTEN						
FISCALE	1.072,1	1.132,9	1.087,5	1.080,9	1.096,3	2,3%
NIET-FISCALE	944,0	835,7	1.514,3	1.367,2	978,7	3,7%
KAPITAALONTVANGSTEN	2.016,1	1.968,6	2.601,8	2.448,1	2.075,0	2,9%
TOTAAL	76.204,9	78.592,1	79.153,2	79.303,9	79.288,6	4,0%

BRON : Algemene Toelichting 2003

Bijlage II. 2. - RIJKSMIDDELENONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2001-2002

miljoenen EUR

	2001 Realisaties	Initieel	2002 Begrotings- controle	Vermoedelijke ontvangsten	Realisaties	% variatie 02 rea. / 01 rea.
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN						
Directe belastingen						
Verkeersbelasting	1.060,1	0,0	0,0	0,0	0,0	
Belasting op de inverkeerstelling	267,7	0,0	0,0	0,0	0,0	
Eurovignet	99,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Compenserende heffing inzake accijnzen	244,3	257,3	257,9	255,7	250,3	2,5%
Belasting op spelen en weddenschappen en automatische ontspanningstoestellen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Onroerende voorheffing	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Roerende voorheffing	2.438,4	2.317,8	2.562,9	2.281,9	2.277,7	-6,6%
w.o. : R.V. dividenden	1.064,8	1.078,3	1.073,8	1.064,0	1.039,9	-2,3%
: R.V. andere	1.416,7	1.276,7	1.539,1	1.245,6	1.272,4	-10,2%
: Kohieren	-43,1	-37,2	-50,0	-27,7	-34,7	-19,5%
Voorafbetalingen	9.208,5	9.420,0	9.350,0	8.850,0	8.618,7	-6,4%
Kohieren	-543,3	-231,8	-623,8	-549,3	26,0	-104,8%
w.o. : Kohieren vennootschappen	440,7	594,9	592,5	655,3	806,5	83,0%
: Kohieren natuurlijke personen	-1.142,5	-1.000,2	-1.375,3	-1.382,7	-968,4	-15,2%
: Kohieren B.N.V.	158,5	173,5	159,0	178,1	187,8	18,5%
Bedrijfsvoorheffing	13.577,0	16.762,8	17.442,6	18.492,0	18.194,6	34,0%
w.o. : Bronheffing	13.167,4	16.368,6	17.022,3	18.008,0	17.679,7	34,3%
: Kohieren	409,6	394,2	420,3	484,0	514,8	25,7%
Andere	27,3	18,8	27,0	85,3	94,1	244,7%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	26.379,2	28.544,9	29.016,6	29.415,6	29.461,3	11,7%
Douane	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Accijnzen en diversen	5.831,8	5.812,4	5.925,7	5.825,3	6.043,6	3,6%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	5.831,8	5.812,4	5.925,7	5.825,3	6.043,6	3,6%
B.T.W.	4.865,0	4.949,0	4.377,2	4.312,5	4.351,9	-10,5%
Registratierechten en diversen	1.904,1	715,4	789,0	753,5	678,0	-64,4%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	6.769,1	5.664,4	5.166,2	5.066,0	5.029,9	-25,7%
Conjunctuurbuffer	0,0	-130,9	0,0	0,0	0,0	
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	38.980,1	39.890,8	40.108,5	40.306,9	40.534,8	4,0%
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN						
Financiën	1.288,3	1.255,7	1.531,3	1.509,7	1.683,2	30,7%
Andere	1.768,8	1.967,4	2.160,1	2.154,5	2.048,8	15,8%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	3.057,1	3.223,1	3.691,4	3.664,2	3.732,0	22,1%
LOPENDE ONTVANGSTEN	42.037,2	43.113,9	43.799,9	43.971,1	44.266,8	5,3%
KAPITAALONTVANGSTEN						
FISCALE						
NIET-FISCALE	944,0	835,7	1.514,3	1.367,2	978,7	3,7%
KAPITAALONTVANGSTEN	944,0	835,7	1.514,3	1.367,2	978,7	3,7%
TOTAAL	42.981,2	43.949,6	45.314,2	45.338,3	45.245,5	5,3%

BRON : Algemene Toelichting 2003

Bijlage II.3. - UITGAVENKREDIETEN EN DE AANREKENINGEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2001-2002

miljoenen euro

	2001			2002		
	Kredieten eigen aan het jaar	Ordonnan- ceringen (a)	Realisatie- graad (3)=(2/1)	Kredieten eigen aan het jaar	Ordonnan- ceringen (a)	Realisatie- graad (6)=(5/4)
	(1)	(2)	(3)=(2/1)	(4)	(5)	(6)=(5/4)
1. DOTATIES	362,0	361,7	99,9%	365,8	363,8	99,5%
2. AUTORITEITSDEPARTEMENTEN	8.784,1	8.373,1	95,3%	9.012,8	8.688,4	96,4%
- Eerste Minister	572,5	550,3	96,1%	571,0	541,7	94,9%
- Justitie	1.097,8	1.053,8	96,0%	1.143,0	1.104,9	96,7%
- Binnenlandse Zaken	379,6	344,8	90,8%	383,2	343,7	89,7%
- Buitenlandse Zaken	378,9	342,6	90,4%	357,2	339,9	95,2%
- Ontwikkelingssamenwerking	638,9	570,5	89,3%	716,9	688,1	96,0%
- Landsverdediging	2.519,7	2.504,8	99,4%	2.563,7	2.526,8	98,6%
- Rijkswacht	1.150,3	1.059,3	92,1%	1.349,7	1.290,7	95,6%
- Financiën	1.462,5	1.415,2	96,8%	1.448,0	1.410,8	97,4%
- Ambtenarenzaken	86,8	64,9	74,8%	61,2	55,0	89,9%
- Regie der Gebouwen	497,1	466,9	93,9%	418,9	386,8	92,3%
3. SOCIALE CEL	15.625,2	15.236,8	97,5%	15.907,3	15.835,2	99,5%
- Pensioenen	6.244,9	6.135,3	98,2%	6.427,0	6.512,6	101,3%
- Tewerkstelling en Arbeid	589,6	564,7	95,8%	620,6	556,2	89,6%
- Soc. Zaken, Volksgez. en Leefmilieu	3.793,2	3.592,5	94,7%	3.820,4	3.798,9	99,4%
- Algemene toelage Soc. Zekerheid	4.997,5	4.944,3	98,9%	5.039,3	4.967,5	98,6%
4. ECONOMISCHE CEL	4.249,9	4.001,7	94,2%	4.078,4	4.080,5	100,1%
- Middenstand en Landbouw	1.331,1	1.239,6	93,1%	1.252,4	1.270,8	101,5%
- Economische Zaken	301,0	263,3	87,5%	285,2	256,4	89,9%
- Verkeer en Infrastructuur	2.398,3	2.279,2	95,0%	2.370,1	2.553,3	107,7%
- PTT	219,6	219,6	100,0%	170,7	0,0	0,0%
5. PROVISIES	40,3	0,1	0,2%	0,1	0,0	0,0%
6. FINANCIERING EUROPESE UNIE	1.164,8	1.146,3	98,4%	1.441,1	1.365,8	94,8%
PRIMAIRE UITGAVEN	30.226,3	29.119,7	96,3%	30.805,5	30.333,7	98,5%
7. RIJKSSCHULD	15.321,5	15.146,6	98,9%	15.440,6	15.634,8	101,3%
ALGEMEEN TOTAAL	45.547,7	44.266,3	97,2%	46.246,1	45.968,5	99,4%

(a) inclusief ordonnancements op transporten

Bron : FOD Begroting en beheerscontrole

Bijlage II. 4. - TOTALE ONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2002-2003.

miljoenen euro

	2002		2003 Initieel	% variatie	
	Vermoedelijke ontvangsten	Realisaties		'03 in./ '02 ver.	'03 in./ 02 rea.
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN					
Directe belastingen					
Verkeersbelasting	1.083,0	1.109,4	1.115,5	3,0%	0,5%
Belasting op de inverkeerstelling	269,3	252,4	295,9	9,9%	17,2%
Eurovignet	99,0	111,5	100,1	1,1%	-10,2%
Compenserende heffing inzake accijnzen	255,7	250,3	270,7	5,9%	8,1%
Belasting op spelen en weddenschappen en automatische ontspanningstoestellen	46,2	46,2	48,3	4,5%	4,6%
Onroerende voorheffing	44,4	53,9	41,6	-6,3%	-22,7%
Roerende voorheffing	38,9	49,0	40,2	3,3%	-18,0%
Roerende voorheffing	2.281,9	2.277,7	2.285,9	0,2%	0,4%
w.o. : R.V. dividenden	1.064,0	1.039,9	1.039,3	-2,3%	-0,1%
: R.V. andere	1.245,6	1.272,4	1.276,6	2,5%	0,3%
: Kohieren	-27,7	-34,7	-30,0	8,3%	-13,5%
Voorafbetalingen	8.850,0	8.618,7	9.300,0	5,1%	7,9%
Kohieren	-457,8	119,7	-393,1	-14,1%	-428,3%
w.o. : Kohieren vennootschappen	655,3	806,5	676,7	3,3%	-16,1%
Kohieren natuurlijke personen	-1.291,2	-874,6	-1.251,4	-3,1%	43,1%
Kohieren BNI	178,1	187,8	181,5	1,9%	-3,4%
Bedrijfsvoorheffing	31.041,5	30.744,0	31.098,6	0,2%	1,2%
w.o. : Bronheffing	30.557,5	30.229,2	30.566,0	0,0%	1,1%
: Kohieren	484,0	514,8	532,6	10,0%	3,5%
Andere	85,7	94,1	16,5	-80,7%	-82,5%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	<i>43.637,8</i>	<i>43.726,9</i>	<i>44.220,2</i>	<i>1,3%</i>	<i>1,1%</i>
Douane	1.437,8	1.388,1	1.384,4	-3,7%	-0,3%
Accijnzen en diversen	5.830,7	6.047,8	6.177,3	5,9%	2,1%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	<i>7.268,5</i>	<i>7.435,9</i>	<i>7.561,7</i>	<i>4,0%</i>	<i>1,7%</i>
B.T.W.	19.610,8	19.650,4	20.433,2	4,2%	4,0%
Registratierechten en diversen	2.654,5	2.647,6	2.719,8	2,5%	2,7%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	<i>22.265,3</i>	<i>22.298,0</i>	<i>23.153,0</i>	<i>4,0%</i>	<i>3,8%</i>
<i>Conjunctuurbuffer</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-370,0</i>		
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	<i>73.171,6</i>	<i>73.460,8</i>	<i>74.564,9</i>	<i>1,9%</i>	<i>1,5%</i>
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN					
Financiën	1.529,7	1.704,0	1.095,5	-28,4%	-35,7%
Andere	2.154,5	2.048,8	2.522,4	17,1%	23,1%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	<i>3.684,2</i>	<i>3.752,8</i>	<i>3.617,9</i>	<i>-1,8%</i>	<i>-3,6%</i>
LOPENDE ONTVANGSTEN	76.855,8	77.213,6	78.182,8	1,7%	1,3%
KAPITAALONTVANGSTEN					
FISCALE	1.080,9	1.096,3	1.124,3	4,0%	2,6%
NIET-FISCALE	1.367,2	978,7	695,4	-49,1%	-28,9%
KAPITAALONTVANGSTEN	2.448,1	2.075,0	1.819,7	-25,7%	-12,3%
TOTAAL	79.303,9	79.288,6	80.002,5	0,9%	0,9%

BRON : Algemene Toelichting 2003

Bijlage II. 5. - RIJKSMIDDELENONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2002 -2003

miljoenen EUR

	2002		2003 Initieel	% variatie	
	Vermoedelijke ontvangsten	Realisaties		'03 in./ 02 ver.	'03 in./ '02 rea.
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN					
Directe belastingen					
Verkeersbelasting	0,0	0,0	0,0		
Belasting op de inverkeerstelling	0,0	0,0	0,0		
Eurovignet	0,0	0,0	0,0		
Compenserende heffing inzake accijnzen	255,7	250,3	270,7	5,9%	8,1%
Belasting op spelen en weddenschappen en automatische ontspanningstoestellen	0,0	0,0	0,0		
Onroerende voorheffing	0,0	0,0	0,0		
Roerende voorheffing	2.281,9	2.277,7	2.285,9	0,2%	0,4%
w.o. : R.V. dividenden	1.064,0	1.039,9	1.039,3	-2,3%	-0,1%
: R.V. andere	1.245,6	1.272,4	1.276,6	2,5%	0,3%
: Kohieren	-27,7	-34,7	-30,0	8,3%	-13,5%
Voorafbetalingen	8.850,0	8.618,7	9.300,0	5,1%	7,9%
Kohieren	-549,3	26,0	-418,2	-23,9%	-1711,5%
w.o. : Kohieren vennootschappen	655,3	806,5	676,7	3,3%	-16,1%
: Kohieren natuurlijke personen	-1.382,7	-968,4	-1.276,4	-7,7%	31,8%
: Kohieren B.N.V.	178,1	187,8	181,5	1,9%	-3,4%
Bedrijfsvoorheffing	18.492,0	18.194,6	18.104,0	-2,1%	-0,5%
w.o. : Bronheffing	18.008,0	17.679,7	17.571,4	-2,4%	-0,6%
: Kohieren	484,0	514,8	532,6	10,0%	3,5%
Andere	85,3	94,1	16,1	-81,1%	-82,9%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	<i>29.415,6</i>	<i>29.461,3</i>	<i>29.558,5</i>	<i>0,5%</i>	<i>0,3%</i>
Douane	0,0	0,0	0,0		
Accijnzen en diversen	5.825,3	6.043,6	6.109,4	4,9%	1,1%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	<i>5.825,3</i>	<i>6.043,6</i>	<i>6.109,4</i>	<i>4,9%</i>	<i>1,1%</i>
B.T.W. en zegelrechten	4.312,5	4.351,9	4.622,7	7,2%	6,2%
Registratierechten en diversen	753,5	678,0	723,1	-4,0%	6,7%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	<i>5.066,0</i>	<i>5.029,9</i>	<i>5.345,8</i>	<i>5,5%</i>	<i>6,3%</i>
<i>Conjunctuurbuffer</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-370,0</i>		
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	<i>40.306,9</i>	<i>40.534,8</i>	<i>40.643,7</i>	<i>0,8%</i>	<i>0,3%</i>
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN					
Financiën	1.509,7	1.683,2	1.073,5	-28,9%	-36,2%
Andere	2.154,5	2.048,8	2.522,4	17,1%	23,1%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	<i>3.664,2</i>	<i>3.732,0</i>	<i>3.595,9</i>	<i>-1,9%</i>	<i>-3,6%</i>
LOPENDE ONTVANGSTEN	43.971,1	44.266,8	44.239,6	0,6%	-0,1%
KAPITAALONTVANGSTEN					
FISCALE	0,0	0,0	0,0		
NIET-FISCALE	1.367,2	978,7	695,4	-49,1%	-28,9%
KAPITAALONTVANGSTEN	1.367,2	978,7	695,4	-49,1%	-28,9%
TOTAAL	45.338,3	45.245,5	44.935,0	-0,9%	-0,7%

BRON : Algemene Toelichting 2003

Bijlage II.6. - EVOLUTIE VAN DE BEGROTINGSKREDIETEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2002-2003

miljoenen EUR

	Initiële begroting (1)	2002 Aanpassing (2)	Aangepaste begroting (3)	2003 Initiële begroting (4)	% variatie 2003/2002 (5) =(4)/(3)
1. DOTATIES	365,8	-1,7	364,1	381,0	4,6%
2. AUTORITEITSDEPARTEMENTEN	9.148,9	-214,4	8.934,5	9.218,7	3,2%
- Eerste Minister	546,9	-5,8	541,1	593,1	9,6%
- Justitie	1.134,4	-0,9	1.133,5	1.186,3	4,7%
- Binnenlandse Zaken	377,0	2,1	379,1	389,7	2,8%
- Buitenlandse Zaken	367,3	-12,7	354,6	345,9	-2,5%
- Ontwikkelingssamenwerking	722,9	-6,0	716,9	782,1	9,1%
- Landsverdediging	2.576,5	-14,5	2.562,0	2.623,7	2,4%
- Rijkswacht + geïntegreerde werking	1.418,2	-116,2	1.302,0	1.310,4	0,6%
- Financiën + Begroting	1.439,0	-4,1	1.434,9	1.464,8	2,1%
- Ambtenarenzaken	566,7	-56,3	510,4	522,7	2,4%
3. SOCIALE CEL	15.801,4	202,3	16.003,7	17.745,5	10,9%
- Pensioenen	6.330,5	207,5	6.538,0	6.795,0	3,9%
- Tewerkstelling en Arbeid	620,6	-9,6	611,0	626,7	2,6%
- Soc. Zaken, Volksgez. en Leefmilieu	8.850,3	4,4	8.854,7	10.323,8	16,6%
4. ECONOMISCHE CEL	4.111,3	-36,2	4.075,1	2.821,0	-30,8%
- Middenstand en Landbouw	1.272,8	-21,6	1.251,2	6,9	-99,4%
- Economische Zaken	294,3	-9,1	285,2	344,8	20,9%
- Verkeer en Infrastructuur	2.544,2	-5,5	2.538,7	2.469,3	-2,7%
5. DIVERSEN	131,8	-45,9	85,9	87,3	1,6%
6. FINANCIERING EUROPESE UNIE	1.786,4	-345,2	1.441,1	1.835,9	27,4%
PRIMAIRE UITGAVEN	31.345,6	-441,1	30.904,4	32.089,4	3,8%
7. RIJKSSCHULD	15.214,6	225,2	15.439,8	15.380,3	-0,4%
ALGEMEEN TOTAAL	46.560,2	-215,9	46.344,2	47.469,7	2,4%

Bron : Algemene Toelichting 2003

Als gevolg van de Copernicus-hervorming van de federale administratie was er een herindeling van de departementen.

Bijlage II. 7. - EVOLUTIE VAN SOCIALE ZEKERHEID VOOR WERKNEMERS IN 2001-2002

duizenden EUR

	2001 Voorlopige realisaties	Initieel	2002 Begrotings- controle	Aangepaste begroting	% variatie '02 aang..beg. '01 v.l.rea.
<i>Uitkeringsinstellingen</i>					
Uitgaven	40.661.501	42.454.444	42.837.459	43.258.201	6,4%
Prestaties	38.436.041	40.108.076	40.459.280	40.708.878	5,9%
Z.I.V. Gezondheidszorg	12.882.849	13.518.838	13.518.838	13.496.767	4,8%
Z.I.V. Uitkeringen	2.850.115	3.027.440	3.046.462	3.076.657	7,9%
R.V.P.	12.817.119	13.310.449	13.409.905	13.409.905	4,6%
R.K.W.	3.184.620	3.235.052	3.256.444	3.282.326	3,1%
F.A.O.	140.837	140.501	141.693	141.691	0,6%
F.B.Z.	318.971	310.817	315.457	315.457	-1,1%
R.V.A. loopbaanonderbreking	275.059	336.014	363.230	356.093	29,5%
R.V.A. werkloosheid	4.769.742	5.038.964	5.208.138	5.442.647	14,1%
R.V.A. bruggpensioen	1.165.410	1.159.775	1.169.776	1.158.416	-0,6%
NPM-Invaliditeit	19.489	16.674	15.084	14.691	-24,6%
Zeelieden	11.830	13.552	14.253	14.228	20,3%
Andere	2.225.460	2.346.368	2.378.179	2.549.323	14,6%
Eigen ontvangsten	2.340.045	2.448.581	2.514.507	2.540.103	8,5%
Bijdragen	678.826	706.943	707.305	712.834	5,0%
Andere	1.661.219	1.741.638	1.807.202	1.827.269	10,0%
Lopende behoeften	38.321.456	40.005.863	40.322.952	40.718.098	6,3%
Overdracht globaal beheer	38.673.044	40.327.272	40.576.186	40.971.334	5,9%
Saldo uitkeringsinstellingen	351.588	321.409	253.234	253.236	
<i>Globaal beheer</i>					
Ontvangsten globaal beheer	39.387.999	40.859.745	41.113.331	41.719.090	5,9%
Bijdragen	29.898.018	30.576.383	30.775.346	31.275.179	4,6%
- Gewone Bijdragen	25.837.478	26.394.996	26.593.101	27.036.257	4,6%
- Loonmatiging	2.914.596	2.988.789	3.004.233	3.068.730	5,3%
- Specifieke Bijdragen	1.145.944	1.192.598	1.178.012	1.170.192	2,1%
Staatstoelage	5.089.819	5.121.664	5.125.137	5.125.137	0,7%
Alternatieve financiering	3.347.872	4.247.069	4.266.333	4.349.485	29,9%
Andere ontvangsten	679.915	696.704	728.336	704.377	3,6%
Opbrengsten beleggingen	204.844	52.870	52.870	125.196	
Diverse ontvangsten	88.478	165.055	165.309	86.716	-2,0%
Uitgaven globaal beheer	39.369.606	40.845.038	41.079.860	41.394.652	5,1%
Overdrachten naar sectoren	38.668.136	40.327.272	40.576.186	40.965.087	5,9%
Andere	701.470	517.766	503.674	429.565	-38,8%
Saldo globaal beheer	18.393	14.707	33.471	324.438	
Globaal saldo	369.981	336.116	286.705	577.674	
p.m.					
Totale ontvangsten	41.728.044	43.308.326	43.627.838	44.259.193	6,1%
Totale uitgaven	41.362.971	42.972.210	43.341.133	43.687.766	5,6%

Bron : VADE MECUM - Begroting van de sociale bescherming

Bijlage II. 8. - EVOLUTIE VAN SOCIALE ZEKERHEID VOOR WERKNEMERS IN 2003

duizenden EUR

	2002 Aangepaste begroting	2003 Initieel	% variatie '03 in./ '02 aang.beg.
Uitkeringsinstellingen			
Uitgaven	43.258.201	44.949.352	3,9%
Prestaties	40.708.878	42.444.339	4,3%
Z.I.V. Gezondheidszorg	13.496.767	14.368.143	6,5%
Z.I.V. Uitkeringen	3.076.657	3.282.514	6,7%
R.V.P.	13.409.905	13.842.800	3,2%
R.K.W.	3.282.326	3.317.275	1,1%
F.A.O.	141.691	145.284	2,5%
F.B.Z.	315.457	307.116	-2,6%
R.V.A. loopbaanonderbreking	356.093	398.054	11,8%
R.V.A. werkloosheid	5.442.647	5.631.373	3,5%
R.V.A. brugpensioen	1.158.416	1.124.792	-2,9%
NPM-Invaliditeit	14.691	12.994	-11,6%
Zeelieden	14.228	13.994	-1,6%
Andere	2.549.323	2.505.013	-1,7%
Eigen ontvangsten	2.540.103	2.514.960	-1,0%
Bijdragen	712.834	734.168	3,0%
Andere	1.827.269	1.780.792	-2,5%
Lopende behoeften	40.718.098	42.434.392	4,2%
Overdracht globaal beheer	40.971.334	42.464.316	3,6%
Saldo uitkeringsinstellingen	253.236	29.924	
Globaal beheer			
Ontvangsten globaal beheer	41.719.090	43.006.056	3,1%
Bijdragen	31.275.179	32.424.021	3,7%
- Gewone Bijdragen	27.036.257	28.007.606	3,6%
- Loonmatiging	3.068.730	3.210.857	4,6%
- Specifieke Bijdragen	1.170.192	1.205.558	3,0%
Staatstoelage	5.125.137	5.188.665	1,2%
Alternatieve financiering	4.349.485	4.361.467	0,3%
Andere ontvangsten	704.377	733.838	4,2%
Opbrengsten beleggingen	125.196	120.989	-3,4%
Diverse ontvangsten	86.716	124.401	43,5%
Uitgaven globaal beheer	41.394.652	42.938.782	3,7%
Overdrachten naar sectoren	40.965.087	42.461.482	3,7%
Andere	429.565	477.300	11,1%
Saldo globaal beheer	324.438	67.274	
Globaal saldo	577.674	97.198	
p.m.			
Totale ontvangsten	44.259.193	45.521.016	2,9%
Totale uitgaven	43.687.766	45.426.652	4,0%

BRON : VADE MECUM - Begroting van de sociale bescherming

Bijlage II.9 - DE SOCIALE ZEKERHEID VOOR ZELFSTANDIGEN IN 2001-2002

duizenden EUR

	2001 Voorlopige realisaties	Initieel	2002 Begrotings- controle	Aangepaste begroting	% variatie '02 aang. beg. / '01 voorl. real.
ONTVANGSTEN					
<i>1. Bijdragen (a+b-c)</i>	2.218.292	2.277.633	2.282.715	2.282.715	2,9%
a) KB nr 38 en achterstallen	2.116.877	2.176.000	2.176.000	2.176.000	2,8%
b) Netto opbrengst consolid.	2.075	1.000	1.000	1.000	-51,8%
c) Vennootschapsbijdrage	99.340	100.633	105.715	105.715	6,4%
<i>2. Rijkstoelage</i>	1.013.012	1.025.238	1.028.158	1.028.159	1,5%
<i>3. FFEZ</i>	117.574	142.965	143.354	147.026	25,0%
<i>4. Diversen</i>	22.423	16.190	14.592	14.592	-34,9%
Totale ontvangsten	3.371.301	3.462.026	3.468.819	3.472.492	3,0%
VOORAFNAMES					
<i>1. Administratiekosten</i>	49.503	54.933	56.445	53.712	8,5%
<i>2. Leningslasten</i>	0	0	0	0	
<i>3. Externe transferten.</i>	101.480	110.942	110.942	104.126	2,6%
Totaal voorafnames	150.983	165.875	167.387	157.838	4,5%
Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer	3.220.318	3.296.151	3.301.432	3.314.654	2,9%
Interne Transferten	3.183.989	3.197.281	3.181.614	3.358.332	5,5%
Saldo	36.329	98.870	119.817	-43.678	
UITGAVEN					
Prestaties	3.218.845	3.216.741	3.201.818	3.342.181	3,8%
Pensioenen	1.867.778	1.864.531	1.866.688	1.913.870	2,5%
Gezinsbijslag	332.232	370.403	353.323	340.025	2,3%
Faillissementsverzekering	352	4.338	4.338	4.338	1132,4%
Z.I.V.-uitkeringen	153.243	151.488	151.488	169.170	10,4%
Z.I.V.-gezondheidszorgen	865.240	825.981	825.981	914.778	5,7%
<i>Andere</i>	73.176	74.219	73.476	77.890	6,4%
Eigen ontvangsten	90.467	93.654	93.654	103.497	14,4%
Lopende behoeften	3.201.554	3.197.306	3.181.639	3.316.574	3,6%
Overdracht globaal beheer	3.183.989	3.197.281	3.181.614	3.358.332	5,5%
Saldo	-17.565	-25	-25	41.758	
Globaal saldo	18.764	98.845	119.793	-1.920	
p.m.					
Totale ontvangsten	3.461.768	3.555.680	3.562.473	3.575.989	3,3%
Totale uitgaven	3.443.004	3.456.835	3.442.681	3.577.909	3,9%

BRON : VADE MECUM - Begroting van de sociale bescherming

Bijlage II.10 - DE SOCIALE ZEKERHEID VOOR ZELFSTANDIGEN 2002-2003

duizenden EUR

	2002 Aangepaste begroting	2003 Initieel	% var. '03 in. / '02 aang. beg.
ONTVANGSTEN			
1. Bijdragen (a+b-c)	2.282.715	2.386.839	4,6%
a) KB nr 38 en achterstallen	2.176.000	2.279.364	4,8%
b) Netto opbrengst consolid.	1.000	360	-64,0%
c) Vennootschapsbijdrage	105.715	107.115	1,3%
2. Rijkstoelage	1.028.159	1.042.022	1,3%
3. FFEZ	147.026	124.151	-15,6%
4. Diversen	14.592	31.218	113,9%
Totale ontvangsten	3.472.492	3.584.230	3,2%
VOORAFNAMES			
1. Administratiekosten	53.712	52.073	-3,1%
2. Leningslasten	0	0	
3. Externe transferten.	104.126	98.708	-5,2%
Totaal voorafnames	157.838	150.781	-4,5%
Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer	3.314.654	3.433.449	3,6%
Interne Transferten	3.358.332	3.454.063	2,9%
Saldo	-43.678	-20.614	
UITGAVEN			
Prestaties	3.342.181	3.463.516	3,6%
Pensioenen	1.913.870	1.959.628	2,4%
Gezinsbijslag	340.025	336.073	-1,2%
Faillissementsverzekering	4.338	4.338	0,0%
Z.I.V.-uitkeringen	169.170	189.798	12,2%
Z.I.V.-gezondheidszorgen	914.778	973.679	6,4%
Andere	77.890	82.951	6,5%
Eigen ontvangsten	103.497	99.841	-3,5%
Lopende behoeften	3.316.574	3.446.626	3,9%
Overdracht globaal beheer	3.358.332	3.454.063	2,9%
Saldo	41.758	7.437	
Globaal saldo	-1.920	-13.177	
p.m.			
Totale ontvangsten	3.575.989	3.684.071	3,0%
Totale uitgaven	3.577.909	3.697.248	3,3%

BRON : VADE MECUM - Begroting van de sociale bescherming

Bijlage III.11. - DE BEGROTINGEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a)(b)
Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1989 - 1995 (niet-geconsolideerd)

duizenden EUR

	1989 aangepast	1990 aangepast	1991 aangepast	1992 aangepast	1993 aangepast	1994 aangepast	1995 aangepast
VLAAMSE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	8.489.518	8.709.657	9.700.069	10.099.804	10.798.901	11.467.671	12.173.880
% variatie		2,6%	11,4%	4,1%	6,9%	6,2%	6,2%
Uitgaven	9.003.711	9.424.562	10.484.753	10.938.679	11.948.602	12.494.771	12.932.137
% variatie		4,7%	11,2%	4,3%	9,2%	4,6%	3,5%
<i>Saldo</i>	<i>-514.193</i>	<i>-714.905</i>	<i>-784.685</i>	<i>-838.874</i>	<i>-1.149.700</i>	<i>-1.027.100</i>	<i>-758.257</i>
FRANSE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	4.250.402	4.299.597	4.538.616	4.749.553	5.194.691	5.328.085	5.590.839
% variatie		1,2%	5,6%	4,6%	9,4%	2,6%	4,9%
Uitgaven	4.554.892	4.519.624	4.751.593	4.928.208	5.390.794	5.522.904	5.783.673
% variatie		-0,8%	5,1%	3,7%	9,4%	2,5%	4,7%
<i>Saldo</i>	<i>-304.490</i>	<i>-220.028</i>	<i>-212.978</i>	<i>-178.654</i>	<i>-196.104</i>	<i>-194.820</i>	<i>-192.834</i>
WAALS GEWEST							
Ontvangsten	2.220.003	2.112.544	2.375.554	2.519.538	2.834.514	3.357.552	3.712.054
% variatie		-4,8%	12,4%	6,1%	12,5%	18,5%	10,6%
Uitgaven	2.414.513	2.525.187	2.823.257	3.012.928	3.272.147	3.805.706	4.132.036
% variatie		4,6%	11,8%	6,7%	8,6%	16,3%	8,6%
<i>Saldo</i>	<i>-194.510</i>	<i>-412.644</i>	<i>-447.703</i>	<i>-493.390</i>	<i>-437.634</i>	<i>-448.154</i>	<i>-419.981</i>
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST							
Ontvangsten	739.799	735.153	845.622	1.051.287	1.114.549	1.039.963	1.170.642
% variatie		-0,6%	15,0%	24,3%	6,0%	-6,7%	12,6%
Uitgaven	750.188	888.334	1.092.420	1.216.530	1.268.330	1.249.378	1.366.027
% variatie		18,4%	23,0%	11,4%	4,3%	-1,5%	9,3%
<i>Saldo</i>	<i>-10.389</i>	<i>-153.181</i>	<i>-246.798</i>	<i>-165.243</i>	<i>-153.781</i>	<i>-209.415</i>	<i>-195.385</i>
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	66.497	79.613	87.650	84.343	88.562	89.876	88.612
% variatie		19,7%	10,1%	-3,8%	5,0%	1,5%	-1,4%
Uitgaven	76.438	77.095	86.651	116.329	94.941	109.051	109.445
% variatie		0,9%	12,4%	34,2%	-18,4%	14,9%	0,4%
<i>Saldo</i>	<i>-9.941</i>	<i>2.519</i>	<i>999</i>	<i>-31.986</i>	<i>-6.378</i>	<i>-19.175</i>	<i>-20.833</i>
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten	52.496	38.927	24.363	28.912	38.647	29.579	47.923
% variatie		-25,8%	-37,4%	18,7%	33,7%	-23,5%	62,0%
Uitgaven	52.496	38.927	24.363	47.201	41.839	45.508	51.862
% variatie		-25,8%	-37,4%	93,7%	-11,4%	8,8%	14,0%
<i>Saldo</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-18.290</i>	<i>-3.193</i>	<i>-15.930</i>	<i>-3.939</i>
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten						149.676	192.460
% variatie							28,6%
Uitgaven						167.021	202.457
% variatie							21,2%
<i>Saldo</i>						<i>-17.345</i>	<i>-9.998</i>
TOTAAL (c)							
Ontvangsten	15.818.715	15.975.491	17.571.873	18.533.437	20.069.864	21.462.401	22.976.410
% variatie		1,0%	10,0%	5,5%	8,3%	6,9%	7,1%
Uitgaven	16.852.238	17.473.729	19.263.037	20.259.874	22.016.653	23.394.339	24.577.637
% variatie		3,7%	10,2%	5,2%	8,7%	6,3%	5,1%
<i>Saldo</i>	<i>-1.033.523</i>	<i>-1.498.239</i>	<i>-1.691.164</i>	<i>-1.726.437</i>	<i>-1.946.790</i>	<i>-1.931.938</i>	<i>-1.601.226</i>

a) Exclusief de aflossingen en de schuldbeheersverrichtingen op de directe schuld.

BRON : Begrotingsdocumenten.

b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

c) Interne transferten inbegrepen.

Bijlage III.11. - DE BEGROTINGEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a)(b)
Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1996 - 2003 (niet-geconsolideerd)

duizenden EUR

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	aangepast	aangepast	aangepast	aangepast	aangepast	aangepast	aangepast	initieel
VLAAMSE GEMEENSCHAP								
Ontvangsten	12.603.598	13.631.305	14.252.098	15.186.475	15.619.615	16.787.803	16.718.432	17.404.379
% variatie	3,5%	8,2%	4,6%	6,6%	2,9%	7,5%	-0,4%	4,1%
Uitgaven	13.287.760	13.917.722	14.510.082	14.928.793	15.351.786	16.383.937	16.812.766	17.374.866
% variatie	2,7%	4,7%	4,3%	2,9%	2,8%	6,7%	2,6%	3,3%
<i>Saldo</i>	<i>-684.162</i>	<i>-286.417</i>	<i>-257.984</i>	<i>257.683</i>	<i>267.829</i>	<i>403.866</i>	<i>-94.334</i>	<i>29.513</i>
FRANSE GEMEENSCHAP								
Ontvangsten	5.547.703	5.708.700	5.797.870	5.973.255	5.935.543	6.353.484	6.458.484	6.581.681
% variatie	-0,8%	2,9%	1,6%	3,0%	-0,6%	7,0%	1,7%	1,9%
Uitgaven	5.715.706	5.882.863	5.956.869	6.122.169	6.148.689	6.443.816	6.631.633	6.686.497
% variatie	-1,2%	2,9%	1,3%	2,8%	0,4%	4,8%	2,9%	0,8%
<i>Saldo</i>	<i>-168.002</i>	<i>-174.163</i>	<i>-158.999</i>	<i>-148.915</i>	<i>-213.146</i>	<i>-90.332</i>	<i>-173.149</i>	<i>-104.816</i>
WAALS GEWEST								
Ontvangsten	3.887.496	4.013.937	4.337.961	4.991.844	4.810.458	5.068.374	4.782.470	5.022.552
% variatie	4,7%	3,3%	8,1%	15,1%	-3,6%	5,4%	-5,6%	5,0%
Uitgaven	4.353.799	4.368.139	4.641.710	5.210.732	5.022.063	5.272.951	5.283.557	5.460.705
% variatie	5,4%	0,3%	6,3%	12,3%	-3,6%	5,0%	0,2%	3,4%
<i>Saldo</i>	<i>-466.303</i>	<i>-354.203</i>	<i>-303.749</i>	<i>-218.888</i>	<i>-211.604</i>	<i>-204.577</i>	<i>-501.087</i>	<i>-438.153</i>
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST								
Ontvangsten	1.262.527	1.278.677	1.361.409	1.446.030	1.560.648	1.635.646	1.732.044	1.785.708
% variatie	7,8%	1,3%	6,5%	6,2%	7,9%	4,8%	5,9%	3,1%
Uitgaven	1.434.686	1.464.776	1.541.960	1.579.340	1.692.587	1.693.626	1.899.653	1.917.412
% variatie	5,0%	2,1%	5,3%	2,4%	7,2%	0,1%	12,2%	0,9%
<i>Saldo</i>	<i>-172.160</i>	<i>-186.099</i>	<i>-180.551</i>	<i>-133.310</i>	<i>-131.939</i>	<i>-57.980</i>	<i>-167.609</i>	<i>-131.704</i>
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP								
Ontvangsten	91.093	95.853	99.438	99.430	115.428	132.138	129.638	132.460
% variatie	2,8%	5,2%	3,7%	0,0%	16,1%	14,5%	-1,9%	2,2%
Uitgaven	99.956	103.597	105.211	109.757	119.155	127.794	129.856	137.591
% variatie	-8,7%	3,6%	1,6%	4,3%	8,6%	7,2%	1,6%	6,0%
<i>Saldo</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Saldo</i>	<i>-8.862</i>	<i>-7.744</i>	<i>-5.773</i>	<i>-10.327</i>	<i>-3.727</i>	<i>4.344</i>	<i>-218</i>	<i>-5.131</i>
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE								
Ontvangsten	37.219	45.878	48.347	49.014	52.953	53.966	55.439	60.752
% variatie	-22,3%	23,3%	5,4%	1,4%	8,0%	1,9%	2,7%	9,6%
Uitgaven	49.574	46.269	54.514	59.150	62.943	57.231	64.133	60.752
% variatie	-4,4%	-6,7%	17,8%	8,5%	6,4%	-9,1%	12,1%	-5,3%
<i>Saldo</i>	<i>-12.355</i>	<i>-392</i>	<i>-6.168</i>	<i>-10.136</i>	<i>-9.990</i>	<i>-3.265</i>	<i>-8.694</i>	<i>0</i>
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE								
Ontvangsten	193.126	195.048	203.007	211.057	206.773	219.262	255.077	258.916
% variatie	0,3%	1,0%	4,1%	4,0%	-2,0%	6,0%	16,3%	1,5%
Uitgaven	208.811	195.040	206.414	215.685	213.994	226.932	259.841	263.088
% variatie	3,1%	-6,6%	5,8%	4,5%	-0,8%	6,0%	14,5%	1,2%
<i>Saldo</i>	<i>-15.684</i>	<i>7</i>	<i>-3.406</i>	<i>-4.628</i>	<i>-7.221</i>	<i>-7.670</i>	<i>-4.764</i>	<i>-4.172</i>
TOTAAL (c)								
Ontvangsten	23.622.763	24.969.397	26.100.129	27.957.105	28.301.418	30.250.673	30.131.584	31.246.448
% variatie	2,8%	5,7%	4,5%	7,1%	1,2%	6,9%	-0,4%	3,7%
Uitgaven	25.150.290	25.978.406	27.016.759	28.225.625	28.611.216	30.206.287	31.081.439	31.900.911
% variatie	2,3%	3,3%	4,0%	4,5%	1,4%	5,6%	2,9%	2,6%
<i>Saldo</i>	<i>-1.527.528</i>	<i>-1.009.009</i>	<i>-916.630</i>	<i>-268.521</i>	<i>-309.798</i>	<i>44.386</i>	<i>-949.855</i>	<i>-654.463</i>

a) Exclusief de aflossingen en de schuldbeheersverrichtingen op de directe schuld.

BRON : Begrotingsdocumenten.

b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

c) Interne transferten inbegrepen.

Bijlage III.12. - DE ORDONNANCERINGEN OP DE BEGROTINGEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTE(a) (b)
 Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1989 - 1995 (niet geconsolideerd)

duizenden EUR

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
VLAAMSE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	8.056.973	8.582.483	9.452.111	9.871.799	10.805.121	11.432.178	12.206.722
Uitgaven	8.274.175	9.174.770	9.840.617	10.610.671	11.372.212	12.334.111	12.637.190
Lopend	8.113.563	8.733.517	9.485.638	10.205.474	10.998.069	11.787.394	12.251.806
Overdrachten	160.613	441.253	354.979	405.197	374.143	546.717	385.385
Saldo	-217.202	-592.287	-388.506	-738.871	-567.091	-901.933	-430.469
FRANSE GEMEENSCHAP(d)							
Ontvangsten	4.177.261	4.298.665	4.314.051	4.673.237	5.172.288	5.328.536	5.478.078
Uitgaven	4.341.201	4.470.118	4.774.179	4.889.474	5.391.907	5.503.158	5.653.651
Lopend	4.267.564	4.345.343	4.644.350	4.796.685	5.286.169	5.407.003	5.585.787
Overdrachten	73.637	124.775	129.829	92.789	105.738	96.155	67.863
Saldo	-163.939	-171.453	-460.128	-216.238	-219.618	-174.622	-175.573
WAALSE GEWEST							
Ontvangsten	2.163.639	2.085.072	2.268.754	2.505.294	2.771.274	3.290.849	3.501.161
Uitgaven	1.888.371	2.526.779	2.691.261	2.801.546	3.064.425	3.594.828	3.993.530
Lopend	1.614.187	2.334.612	2.614.818	2.743.395	2.937.551	3.402.713	3.755.341
Overdrachten	274.184	192.167	76.443	58.151	126.874	192.115	238.188
Saldo	275.267	-441.707	-422.507	-296.253	-293.151	-303.979	-492.369
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST							
Ontvangsten	710.515	739.728	825.607	886.113	979.355	992.164	1.152.283
Uitgaven	610.490	901.838	931.839	1.099.207	1.254.921	1.211.280	1.320.303
Lopend	539.130	744.337	806.140	970.322	1.083.191	1.158.550	1.259.126
Overdrachten	71.360	157.501	125.699	128.885	171.731	52.729	61.178
Saldo	100.024	-162.110	-106.232	-213.094	-275.566	-219.116	-168.020
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	26.834	82.791	77.809	83.431	86.058	88.537	90.992
Uitgaven	27.058	70.399	74.923	90.228	100.187	107.616	107.528
Lopend	25.473	67.081	73.662	83.676	96.282	102.263	103.711
Overdrachten	1.585	3.317	1.261	6.552	3.905	5.354	3.817
Saldo	-224	12.392	2.886	-6.797	-14.128	-19.079	-16.536
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten		38.894	52.405	29.023	34.730	27.883	37.536
Uitgaven		36.741	22.298	21.905	28.963	40.972	46.441
Lopend		36.670	21.795	20.118	26.726	34.740	40.664
Overdrachten		71	503	1.787	2.237	6.232	5.776
Saldo		2.153	30.106	7.118	5.767	-13.089	-8.905
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten	-	-	-	-	-	141.315	184.388
Uitgaven	-	-	-	-	-	90.942	166.867
Lopend	-	-	-	-	-	90.942	127.276
Overdrachten	-	-	-	-	-	0	39.591
Saldo						50.372	17.521
TOTAAL (c)							
Ontvangsten	15.135.222	15.827.633	16.990.736	18.048.896	19.848.827	21.301.461	22.651.160
Uitgaven	15.141.295	17.180.644	18.335.117	19.513.032	21.212.615	22.882.907	23.925.510
Lopend	14.559.917	16.261.560	17.646.403	18.819.671	20.427.987	21.983.605	23.123.712
Overdrachten	581.378	919.084	688.714	693.361	784.627	899.302	801.798
Saldo	-6.074	-1.353.011	-1.344.381	-1.464.135	-1.363.788	-1.581.446	-1.274.350

(a) Exclusief aflossing en de schuldbeheersverrichtingen op directe schuld.

BRON : 1991-1999 Rekenhof, 2000 Administraties van Gemeenschappen en Gewesten, Thesaurietoestand, Rekenhof

(b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

(c) Inclusief interne transferten

(d) Met inbegrip van de ordonnancerings m.b.t. de aankoop van gebouwen eind 1998 (230,5 miljoen EUR of 9,3 miljard BEF)

Bijlage III.12. - DE ORDONNANCERINGEN OP DE BEGROTINGEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN(a) (b)
 Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1996 - 2002 (niet geconsolideerd)

duizenden EUR

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
VLAAMSE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	12.621.130	13.718.187	14.417.371	15.326.287	15.611.198	17.066.125	16.329.065
Uitgaven	13.120.868	13.608.886	14.124.237	14.902.647	14.991.247	16.131.569	16.057.844
Lopend	12.764.318	13.253.084	13.757.332	14.383.149	14.686.378	15.730.472	15.614.874
Overdrachten	356.550	355.802	366.905	519.498	304.869	401.097	442.970
Saldo	-499.738	109.301	293.134	423.640	619.951	934.556	271.221
FRANSE GEMEENSCHAP (d)							
Ontvangsten	5.462.688	5.624.184	5.708.294	5.793.604	5.842.392	6.221.964	6.314.098
Uitgaven	5.570.264	5.732.892	5.848.460	5.941.922	6.033.852	6.299.408	6.410.168
Lopend	5.508.246	5.681.209	5.777.317	5.877.648	5.962.127	6.220.806	6.315.784
Overdrachten	62.018	51.683	71.143	64.274	71.726	78.602	94.384
Saldo	-107.576	-108.709	-140.166	-148.318	-191.461	-77.444	-96.070
WAALSE GEWEST							
Ontvangsten	3.845.476	4.079.450	4.416.102	4.795.748	4.799.873	5.037.370	4.738.825
Uitgaven	4.040.650	4.156.612	4.399.356	4.760.371	4.824.338	4.936.770	5.051.051
Lopend	3.920.240	3.989.058	4.264.941	4.607.780	4.688.254	4.774.266	4.875.569
Overdrachten	120.409	167.554	134.415	152.591	136.084	162.504	175.482
Saldo	-195.174	-77.162	16.745	35.377	-24.465	100.600	-312.226
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST							
Ontvangsten	1.267.256	1.284.428	1.443.412	1.442.351	1.539.766	1.585.447	1.742.266
Uitgaven	1.356.486	1.379.423	1.448.933	1.433.543	1.623.232	1.564.054	1.920.590
Lopend	1.291.486	1.322.004	1.399.366	1.384.061	1.511.030	1.477.038	1.767.455
Overdrachten	65.000	57.420	49.566	49.482	112.202	87.016	153.135
Saldo	-89.229	-94.995	-5.521	8.808	-83.466	21.393	-178.324
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	90.973	95.761	98.052	101.015	117.558	129.335	130.542
Uitgaven	97.557	102.487	98.919	106.778	117.589	127.258	131.239
Lopend	94.311	98.253	95.102	102.291	114.595	121.821	126.054
Overdrachten	3.246	4.234	3.818	4.487	2.995	5.437	5.185
Saldo	-6.584	-6.725	-868	-5.763	-31	2.077	-697
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten	53.412	46.121	44.874	49.898	55.096	53.133	55.439
Uitgaven	47.446	45.858	45.969	46.334	52.959	51.465	52.657
Lopend	35.429	38.597	41.787	41.738		49.797	
Overdrachten	12.017	7.261	4.182	4.596		1.668	
Saldo	5.966	263	-1.096	3.565	2.136	1.668	2.782
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten	195.191	194.720	194.886	215.395	201.738	218.600	251.274
Uitgaven	235.653	202.779	199.805	207.517	209.314	220.313	251.969
Lopend	168.897	171.686	184.433	196.433	197.479	209.825	239.850
Overdrachten	66.755	31.093	15.372	11.083	11.834	10.488	12.119
Saldo	-40.461	-8.059	-4.918	7.878	-7.576	-1.713	-695
TOTAAL (c)							
Ontvangsten	23.536.126	25.042.851	26.322.990	27.724.298	28.167.620	30.311.974	29.561.509
Uitgaven	24.468.923	25.228.937	26.165.680	27.399.112	27.852.531	29.330.838	29.875.518
Lopend	23.782.927	24.553.891	25.520.279	26.593.101	27.159.863	28.584.025	28.939.586
Overdrachten	685.996	675.046	645.400	806.011	639.709	746.812	883.275
Saldo	-932.797	-186.086	157.311	325.186	315.089	981.136	-314.009

(a) Exclusief aflossing en de schuldbeheersverrichtingen op directe schuld.

BRON : 1991-2000 Rekenhof, 2001 Administraties van Gemeenschappen en Gewesten, Thesaurietoestand, Rekenhof

(b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

(c) Inclusief interne transferten

(d) Met inbegrip van de ordonnancerings m.b.t. de aankoop van gebouwen eind 1998 (230,5 miljoen EUR of 9,3 miljard BEF)

Bijlage III.13. NETTO TE FINANCIEREN SALDO VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN OP KASBASIS
Samenvattend overzicht : jaarcijfers 1989-1994 (niet geconsolideerd)

duizenden EUR

	1989	1990	1991	1992	1993	1994
VLAAMSE GEMEENSCHAP						
- Ontvangsten	8.633.115	8.793.601	9.667.029	10.357.661	11.177.147	12.062.325
- Uitgaven	7.649.449	9.324.763	9.990.208	11.040.880	11.967.828	12.564.359
- Begrotingssaldo	983.666	-531.161	-323.179	-683.219	-790.681	-502.034
- Andere verrichtingen (a)						
- N F S	983.666	-531.161	-323.179	-683.219	-790.681	-502.034
FRANSE GEMEENSCHAP(b)						
- Ontvangsten	4.343.194	4.357.621	4.628.618	4.802.863	5.296.791	5.381.223
- Uitgaven	4.202.018	4.575.247	5.000.012	5.030.454	5.411.441	5.654.030
- Begrotingssaldo	141.175	-217.626	-371.394	-227.591	-114.651	-272.807
- Andere verrichtingen						
- N F S	141.175	-217.626	-371.394	-227.591	-114.651	-272.807
WAALSE GEWEST (c)						
- Ontvangsten	2.148.468	2.008.285	2.556.873	2.543.735	2.804.618	3.354.669
- Uitgaven	1.708.854	2.615.029	2.628.985	2.905.163	3.044.678	3.518.353
- Begrotingssaldo	439.614	-606.744	-72.112	-361.429	-240.060	-163.684
- Andere verrichtingen	0	0	0	0	0	36.663
- N F S	439.614	-606.744	-72.112	-361.429	-240.060	-127.021
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST						
- Ontvangsten (d)	-	1.437.014	908.000	886.120	978.039	992.367
- Uitgaven	442.936	777.369	1.033.880	1.131.783	1.126.403	1.297.177
- Begrotingssaldo	-442.936	659.645	-125.880	-245.662	-148.364	-304.810
- Andere verrichtingen	0	0	0	0	1.314	-9.792
- N F S	-442.936	659.645	-125.880	-245.662	-147.050	-314.602
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP						
- Ontvangsten	23.872	61.205	105.057	71.443	84.755	79.970
- Uitgaven (d)	25.979	65.394	78.012	84.804	90.382	96.530
- Begrotingssaldo	-2.107	-4.189	27.045	-13.361	-5.627	-16.559
- Andere verrichtingen (e)	0	0	4.189	10.139	4.041	5.107
- N F S	-2.107	-4.189	31.235	-3.223	-1.587	-11.453
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE (f)						
- Ontvangsten (e)	-	38.894	52.405	29.028	34.730	26.599
- Uitgaven	-	26.971	20.550	23.376	28.533	40.853
- Begrotingssaldo	-	11.924	31.854	5.652	6.197	-14.254
- Andere verrichtingen	-					
- N F S	-	11.924	31.854	5.652	6.197	-14.254
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE						
- Ontvangsten	-	-	-	-	-	141.324
- Uitgaven	-	-	-	-	-	78.458
- Begrotingssaldo	-	-	-	-	-	62.866
- Andere verrichtingen	-	-	-	-	-	
- N F S	-	-	-	-	-	62.866
TOTAAL						
- Ontvangsten	15.148.649	16.696.620	17.917.983	18.690.850	20.376.079	22.038.478
- Uitgaven	14.029.237	17.384.773	18.751.648	20.216.461	21.669.265	23.249.760
- Begrotingssaldo	1.119.413	-688.152	-833.665	-1.525.611	-1.293.186	-1.211.282
- Andere verrichtingen	0	0	4.189	10.139	5.355	31.978
- N F S	1.119.413	-688.152	-829.476	-1.515.472	-1.287.832	-1.179.304

(a) Derdegelden (gemeentelijke en provinciale opcentiemen op de onroerende voorheffing).

(b) Exclusief de verrichtingen op de C-fondsen.

(c) 1999 : Ontvangsten inclusief de privatiseringsopbrengsten (Cockerill-Sambre : 304,9 miljoen EUR). Uitgaven exclusief de kredieten voor de aflossing van de directe schuld (262,8 miljoen EUR) die met deze opbrengsten gefinancierd werden.

(d) De middelen 1989 werden bij gebrek aan goedgekeurde middelenbegroting slechts begin 1990 doorgestort.

(e) T/m 1997 : enkel het saldo van de organieke fondsen is inbegrepen; ontvangsten en uitgaven excl. de verrichtingen op de organieke fondsen.

(f) Oppericht vanaf 1989; effectief in werking getreden vanaf 1990.

BRONNEN : Schatkisttoestand van de Gemeenschappen en de Gewesten, Rekenhof.

Bijlage III. 13. - NETTO TE FINANCIEREN SALDO VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN OP KASBASIS
Samenvattend overzicht : jaarcijfers 1995-2002 (niet geconsolideerd)

duizenden EUR

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
VLAAMSE GEMEENSCHAP								
- Ontvangsten	12.554.815	13.044.529	14.232.608	14.880.949	15.818.755	16.097.189	17.839.366	16.918.266
- Uitgaven	13.120.211	13.643.638	14.057.843	14.493.764	14.974.802	15.211.713	16.694.626	16.932.496
- Begrotingssaldo	-565.396	-599.109	174.765	387.185	843.954	885.476	1.144.740	-14.230
- Andere verrichtingen (a)	0	0	0	0	204.041	-20.377	-442.428	240.510
- N F S	-565.396	-599.109	174.765	387.185	1.047.995	865.099	702.312	226.280
FRANSE GEMEENSCHAP (b)								
- Ontvangsten	5.436.479	5.462.061	5.585.438	5.657.529	5.793.603	5.852.531	6.221.964	6.314.097
- Uitgaven	5.639.379	5.610.872	5.720.044	5.900.514	5.952.973	6.091.723	6.337.023	6.395.895
- Begrotingssaldo	-202.901	-148.810	-134.606	-242.985	-159.371	-239.192	-115.059	-81.798
- Andere verrichtingen								
- N F S	-202.901	-148.810	-134.606	-242.985	-159.371	-239.192	-115.059	-81.798
WAAELSE GEWEST (c)								
- Ontvangsten	3.549.934	3.896.366	4.217.784	4.526.180	5.246.999	4.950.897	5.097.013	4.851.532
- Uitgaven	4.041.631	4.213.198	4.294.954	4.490.693	4.825.595	4.814.645	5.328.303	5.011.685
- Begrotingssaldo	-491.697	-316.833	-77.169	35.487	421.404	136.252	-231.290	-160.153
- Andere verrichtingen	82.623	-115.221	-62.767	-200.546	-172.841	-570.433	-196.560	-85.951
- N F S	-409.074	-432.054	-139.936	-165.058	248.563	-434.181	-427.849	-246.104
BRUSSELS HOOFDSTEDEL. GEWEST								
			(g)		(h)			
- Ontvangsten (d)	1.152.283	1.267.281	1.284.436	1.444.130	1.442.352	1.539.774	1.585.447	1.743.538
- Uitgaven	1.321.967	1.402.953	1.289.517	1.448.051	1.459.418	1.624.461	1.588.296	1.864.195
- Begrotingssaldo	-169.683	-135.672	-5.082	-3.921	-17.066	-84.687	-2.849	-120.657
- Andere verrichtingen	13.461	7.164	-4.784	24.746	43.874	-25.498	11.470	48.298
- N F S	-156.222	-128.508	-9.891	20.824	26.808	-110.184	8.621	-72.359
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP								
- Ontvangsten	88.077	86.118	95.736	98.034	101.083	117.492	129.333	130.647
- Uitgaven	99.752	96.505	104.785	101.256	105.807	117.569	124.353	132.192
- Begrotingssaldo	-11.676	-10.387	-9.048	-3.222	-4.724	-77	4.980	-1.545
- Andere verrichtingen (e)	2.330	3.024	-99	211	-100	530	-171	0
- N F S	-9.346	-7.362	-9.147	-3.011	-4.824	453	4.809	-1.545
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE (f)								
			(g)		(h)			
- Ontvangsten	41.597	49.132	45.910	51.933	68.948	53.626	53.133	58.567
- Uitgaven	35.127	52.826	51.413	42.510	43.794	56.488	48.723	55.587
- Begrotingssaldo	6.470	-3.694	-5.503	9.423	25.154	-2.862	4.410	2.980
- Andere verrichtingen								
- N F S	6.470	-3.694	-5.503	9.423	25.154	-2.862	4.410	2.980
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE								
- Ontvangsten	183.466	195.092	194.720	194.894	215.395	201.738	218.600	251.274
- Uitgaven	159.123	235.722	202.777	199.802	207.470	203.887	225.162	244.673
- Begrotingssaldo	24.343	-40.630	-8.057	-4.908	7.925	-2.149	-6.562	6.601
- Andere verrichtingen					0	0	1.088	-2.109
- N F S	24.343	-40.630	-8.057	-4.908	8.024	-4.308	-5.475	4.492
TOTAAL								
- Ontvangsten	23.006.651	24.000.580	25.656.633	26.853.649	28.687.134	28.813.247	31.144.857	30.267.920
- Uitgaven	24.417.190	25.255.715	25.721.333	26.676.591	27.569.857	28.120.486	30.346.486	30.636.723
- Begrotingssaldo	-1.410.539	-1.255.134	-64.700	177.058	1.117.276	692.761	798.370	-368.802
- Andere verrichtingen	98.414	-105.032	-67.650	-175.589	75.072	-617.937	-626.600	200.748
- N F S	-1.312.125	-1.360.167	-132.350	1.468	1.192.349	74.824	171.769	-168.054

(a) Derdengelden (voornamelijk gemeentelijke en provinciale opcentiemen op de onroerende voorheffing).

(b) Exclusief de verrichtingen op de C-fondsen.

(c) 1999 : Ontvangsten inclusief de privatiseringsopbrengsten (Cockerill-Sambre : 304,9 miljoen euro). Uitgaven exclusief de kredieten voor de aflossing van de directe schuld (262,8 miljoen euro) die met deze opbrengsten gefinancierd werden.

(d) De middelen 1989 werden bij gebrek aan goedgekeurde middelenbegroting slechts begin 1990 doorgestort.

(e) T/m 1997: enkel het saldo van de organieke fondsen is inbegrepen; ontvangsten en uitgaven excl. de verrichtingen op de organieke fondsen.

(f) Oppericht vanaf 1989; effectief in werking getreden vanaf 1990.

(g) De uitgaven bevatten 12,0 miljoen euro reserves die ter beschikking van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest gesteld werden.

(h) 1999 : Inclusief terugstorting in januari, april en augustus van een schijf van 2,5 resp. 5,0 en 12,4 miljoen euro van de renteloze lening toegestaan aan het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

BRONNEN : Schatkistoestand van de gemeenschappen en gewesten, Rekenhof

Bijlage III.14. - DE UITVOERINGSGRAAD VAN DE BEGROTINGEN VAN GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a) (b)

Annexe III.14. - LE TAUX D' EXECUTION DES BUDGETS DES COMMUNAUTES ET REGIONS (a) (b)

Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1989 - 1995 (niet geconsolideerd)

Aperçu récapitulatif - chiffres annuels 1989 - 1995 (non consolidé)

(x 1.000 EURO)

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
VLAAMSE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE FLAMANDE							
Ontvangsten / Recettes (a)	94,90%	98,54%	97,44%	97,74%	100,06%	99,69%	100,27%
Uitgaven / Dépenses (a)	91,90%	97,35%	93,86%	97,00%	95,18%	98,71%	97,72%
Saldo / Solde (b)	-296.991	-122.618	-396.178	-100.003	-582.609	-125.166	-327.788
FRANSE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE FRANCAISE							
Ontvangsten / Recettes (a)	98,28%	99,98%	95,05%	98,39%	99,57%	100,01%	97,98%
Uitgaven / Dépenses (a)	95,31%	98,90%	100,48%	99,21%	100,02%	99,64%	97,75%
Saldo / Solde (b)	-140.551	-48.575	247.150	37.583	23.514	-20.197	-17.261
WAALS GEWEST / REGION WALLONNE							
Ontvangsten / Recettes (a)	97,46%	98,70%	95,50%	99,43%	97,77%	98,01%	94,32%
Uitgaven / Dépenses (a)	78,21%	100,06%	95,32%	92,98%	93,65%	94,46%	96,65%
Saldo / Solde (b)	-469.777	29.063	-25.196	-197.137	-144.482	-144.175	72.387
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST / REGION DE BRUXELLES-CAPITALE							
Ontvangsten / Recettes (a)	96,04%	100,62%	97,63%	84,29%	87,87%	95,40%	98,43%
Uitgaven / Dépenses (a)	71,87%	83,79%	73,79%	79,76%	85,40%	92,73%	92,17%
Saldo / Solde (b)	-110.414	8.929	-140.566	47.851	121.785	9.700	-27.365
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE GERMANOPHONE							
Ontvangsten / Recettes (a)	40,35%	103,99%	88,77%	98,92%	97,17%	98,51%	102,69%
Uitgaven / Dépenses (a)	35,40%	91,31%	86,46%	77,56%	105,53%	98,68%	98,25%
Saldo / Solde (b)	-9.716	-9.874	-1.887	-25.188	7.750	-96	-4.297
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE / COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE							
Ontvangsten / Recettes (a)		99,92%	215,10%	100,38%	89,87%	94,27%	78,33%
Uitgaven / Dépenses (a)		94,39%	91,53%	46,41%	69,22%	90,03%	89,55%
Saldo / Solde (b)		-2.153	-30.106	-25.407	-8.960	-2.841	4.966
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE / COMMISSION COMMUNAUTAIRE FRANCAISE							
Ontvangsten / Recettes (a)						94,41%	95,81%
Uitgaven / Dépenses (a)						54,45%	82,42%
Saldo / Solde (b)						-67.717	-27.519
TOTAAL / TOTAL							
Ontvangsten / Recettes (a)	95,68%	99,07%	96,69%	97,39%	98,90%	99,25%	98,58%
Uitgaven / Dépenses (a)	89,85%	98,32%	95,18%	96,31%	96,35%	97,81%	97,35%
Saldo / Solde (b)	-1.027.449	-145.228	-346.783	-262.302	-583.002	-350.492	-326.876

(a) % Uitvoeringsgraad : ordonnancements / begrotingen - % Taux d'exécution : ordonnancements / budgets

(b) Begrotingen - realisaties (x 1000 EUR) - Budgets - réalisations (x 1.000 EURO)

Bijlage III.14. - DE UITVOERINGSGRAAD VAN DE BEGROTINGEN VAN GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a) (b)

Annexe III.14. - LE TAUX D' EXECUTION DES BUDGETS DES COMMUNAUTES ET REGIONES (a) (b)

Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1996 - 2002 (niet geconsolideerd)

Aperçu récapitulatif - chiffres annuels 1996 - 2002 (non consolidé)

(x 1.000 EURO)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
VLAAMSE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE FLAMANDE							
Ontvangsten / Recettes (a)	100,14%	100,64%	101,16%	100,92%	99,95%	101,66%	97,67%
Uitgaven / Dépenses (a)	98,74%	97,78%	97,34%	99,82%	97,65%	98,46%	95,51%
Saldo / Solde (b)	-184.424	-395.718	-551.118	-165.957	-352.122	-530.690	-365.555
FRANSE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE FRANCAISE							
Ontvangsten / Recettes (a)	98,47%	98,52%	98,46%	96,99%	98,43%	97,93%	97,76%
Uitgaven / Dépenses (a)	97,46%	97,45%	98,18%	97,06%	98,13%	97,76%	96,66%
Saldo / Solde (b)	-60.427	-65.454	-18.832	-596	-21.686	-12.888	-77.079
WAALS GEWEST / REGION WALLONNE							
Ontvangsten / Recettes (a)	98,92%	101,63%	101,80%	96,07%	99,78%	99,39%	99,09%
Uitgaven / Dépenses (a)	92,81%	95,16%	94,78%	91,36%	96,06%	93,62%	95,60%
Saldo / Solde (b)	-271.129	-277.041	-320.494	-254.264	-187.140	-305.177	-188.861
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST / REGION DE BRUXELLES-CAPITALE							
Ontvangsten / Recettes (a)	100,37%	100,45%	106,02%	99,75%	98,66%	96,93%	100,59%
Uitgaven / Dépenses (a)	94,55%	94,17%	93,97%	90,77%	95,90%	92,35%	101,10%
Saldo / Solde (b)	-82.930	-91.103	-175.030	-142.117	-48.473	-79.372	10.715
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE GERMANOPHONE							
Ontvangsten / Recettes (a)	99,87%	99,90%	98,61%	101,59%	101,84%	97,88%	100,70%
Uitgaven / Dépenses (a)	97,60%	98,93%	94,02%	97,29%	98,69%	99,58%	101,07%
Saldo / Solde (b)	-2.278	-1.019	-4.906	-4.564	-3.695	2.267	479
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE / COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE							
Ontvangsten / Recettes (a)	143,51%	100,53%	92,82%	101,81%	104,05%	98,46%	100,00%
Uitgaven / Dépenses (a)	95,71%	99,11%	84,33%	78,33%	84,14%	89,93%	82,11%
Saldo / Solde (b)	-18.321	-654	-5.072	-13.701	-12.127	-4.933	-11.476
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE / COMMISSION COMMUNAUTAIRE FRANCAISE							
Ontvangsten / Recettes (a)	101,07%	99,83%	96,00%	102,06%	97,57%	99,70%	98,51%
Uitgaven / Dépenses (a)	112,85%	103,97%	96,80%	96,21%	97,81%	97,08%	96,97%
Saldo / Solde (b)	24.777	8.066	1.512	-12.506	354	-5.957	-4.069
TOTAAL / TOTAL							
Ontvangsten / Recettes (a)	99,63%	100,29%	100,85%	99,17%	99,53%	100,20%	98,11%
Uitgaven / Dépenses (a)	97,29%	97,12%	96,85%	97,07%	97,35%	97,10%	96,12%
Saldo / Solde (b)	-594.731	-822.923	-1.073.940	-593.707	-624.888	-936.750	-635.846

(a) % Uitvoeringsgraad : ordonnancements / begrotingen - % Taux d'exécution : ordonnancements / budgets

(b) Begrotingen - realisaties (x 1000 EUR) - Budgets - réalisations (x 1.000 EURO)

Bijlage III.15. - DE DIRECTE SCHULD VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP 1991 - 2002

(x 1.000 EUR)

einde :	Lange termijn	Halflange termijn	Korte termijn & RC	Beleggingen	Totaal	waarvan overname	Netto te financieren saldo
1991	570.155			247.026	323.129		-323.129
1992	941.995		64.353		1.006.349		-683.219
1993	1.772.439	122.286		97.670	1.797.055		-790.706
1994	2.317.804			18.716	2.299.088		-502.034
1995	3.710.445	146.257		82.970	3.773.733	909.249	-565.396
1996	3.808.983	339.366	421.816		4.570.165	1.106.572	-599.109
1997	3.653.009	251.984	449.803		4.354.795	1.065.967	174.765
1998	3.321.451	125.756	752.605		4.199.812	1.298.169	387.185
1999	3.257.718		241.597		3.499.315	1.645.666	1.047.995 (a)
2000	2.732.580			191.374	2.541.206	1.552.656	865.099 (a)
2001	2.736.596			440.779	2.295.816	2.009.574	702.307 (a)
2002	2.143.938			219.892	1.924.046	1.864.080	226.277 (a)
2001							(a)
januari	2.633.348		324.567		2.957.915	1.552.607	-416.759
februari	2.628.564			43.927	2.584.637	1.552.557	-43.530
maart	2.467.284			317.304	2.149.981	1.552.408	390.978
april	2.390.809		68.096		2.458.905	1.525.512	55.156
mei	2.390.636			79.524	2.311.111	1.525.363	202.802
juni	2.341.057			79.698	2.261.359	1.525.363	252.554
juli	2.340.958		329.996		2.670.954	1.525.264	-157.140
augustus	2.289.445		249.554		2.539.000	1.525.264	-25.186
september	2.289.421		79.995	105.974	2.263.441	1.525.239	250.348
oktober	2.251.939			474.047	1.777.892	1.524.942	735.599
november	2.251.716			1.363.637	888.079	1.524.694	1.625.165
december	2.736.596			440.779	2.295.816	2.009.574	702.307
2002							(a)
januari	2.686.955			296.949	2.390.006	2.009.507	-94.256
februari	2.637.315			328.257	2.309.058	2.009.452	-13.363
maart	2.570.589			617.139	1.953.450	1.992.306	325.099
april	2.494.136			86.512	2.407.624	1.965.431	-155.950
mei	2.493.953			331.297	2.162.656	1.965.248	88.835
juni	2.493.953			300.493	2.193.460	1.965.248	58.031
juli	2.330.614		383.871		2.714.485	1.950.645	-477.597
augustus	2.329.660			252.031	2.077.629	1.950.645	159.259
september	2.329.649			968.949	1.360.700	1.950.634	876.177
oktober	2.215.673			448.324	1.767.349	1.935.815	454.709
november	2.215.430			703.920	1.511.510	1.935.572	710.305
december	2.143.938			219.892	1.924.046	1.864.080	226.277

(a) Met inbegrip van de derdengelden (voornamelijk gemeentelijke en provinciale opcentiemen op de onroerende voorheffing).

BRON: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Nieuwsbrief Kasbeheer.

Bijlage III.16. - DE INDIRECTE SCHULD VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP 1990-1995

(x 1.000 EUR)

Toestand per 31/12 :	1990	1991	1992	1993	1994	1995
1. GECONSOLIDEERDE SCHULD	5.651.846	6.024.063	6.419.830	6.525.060	6.558.631	5.075.164
Ondergeschikte Besturen	893.307	882.450	876.150	841.229	796.284	766.027
openbare gesubsidieerde werken (KB 22.10.1959)	563.895	566.774	575.333	556.359	531.321	516.061
openbare slachthuizen (KB 22.10.1959)	2.450	2.313	2.169	2.020	1.765	1.701
waterwerken (KB 232.10.1959)	263.168	253.932	244.180	233.966	220.916	212.604
bejaardenflats (KB 22.10.1959)	24.713	23.851	22.938	21.969	20.626	19.863
kinderkribben (KB 22.10.1959)	2.153	2.064	1.970	1.871	1.738	1.661
toerisme	0	89	89	89	86	86
saneringslening	36.927	33.427	29.470	24.956	19.833	14.050
Ziekenhuissector (VFBZ)	223.867	241.439	255.010	252.699	245.834	244.352
VFBZ bejaardenzorg	135.720	145.421	105.173	106.086	105.075	104.388
ziekenhuizen (KB 22.10.1959)	88.147	96.018	149.837	146.613	140.759	139.964
School-en Universiteitsgebouwen	374.501	483.155	607.763	595.805	593.693	259.352
universiteiten : academische sector	276.003	282.721	276.812	266.869	266.982	259.352
ARDIFIN	98.498	200.434	330.952	328.936	326.711	0
Waterbeleid en Milieubeleid	121.949	144.506	165.055	171.810	154.161	125.565
watervoorziening (VMW)	84.994	88.938	91.428	98.996	85.710	74.924
leefmilieu - industrie	26.586	20.927	17.626	14.431	11.505	9.145
VMM (WZK-VMZ)	10.369	34.642	56.001	58.384	56.946	41.496
overgenomen leningen						
Huisvesting	897.353	921.927	940.981	1.008.671	1.041.302	391.286
bouw- en aankooppremies	338.227	314.790	261.289	208.771	157.856	(c)
saneringspremies	121.621	115.351	98.400	81.251	63.709	(c)
herfinanciering / bouw- en aankooppremies	99.024	129.795	226.477	300.844	365.672	(c)
ex-NMH / ex-NLM	338.481	178.315	149.916	117.713	176.178	129.733
VHM	0	183.677	204.899	300.092	277.887	261.552
Diverse sectoren	68.629	91.026	83.095	73.593	88.493	80.125
middenstandsopleiding	-	18.000	18.412	20.791	23.994	23.275
Philharmonie	771	729	685	640	542	491
O.V.V.Sociaal Passief	30.016	36.400	32.306	28.213	22.594	18.501
Ballet van Vlaanderen	-	-	-	-	4.225	4.093
MUHKA	-	-	-	-	5.026	4.883
V.L.O.S.	-	-	-	-	11.507	11.232
BRTn (VRT)	32.859	30.908	26.801	19.160	15.918	13.069
De Lijn	4.981	4.989	4.891	4.790	4.686	4.582
Amortisatiefonds leningen sociale huisvesting (ALESH) (a)	2.413.117	2.528.859	2.625.587	2.539.989	2.451.910	2.380.735
FNSV - Gimvindus	658.033	658.034	767.028	812.330	812.330	283.409
AQUAFIN (b)	1.091	72.668	99.160	228.935	374.624	544.315
2. KORTE TERMIJN SCHULD - Investeringsfonds (b)	11.098	19.142	66.004	86.614	79.574	60.040
3. ALGEMEEN TOTAAL (1 + 2)	5.662.944	6.043.206	6.485.834	6.611.674	6.638.205	5.135.204

(a) Ingevolge het eind 1994 afgesloten akkoord tussen het Vlaamse Gewest en de federale overheid werd 49,3 miljoen euro schuld overgenomen door de federale overheid.

(b) Raming van de Afdeling, schuld niet opgenomen in de statistiek van de Vlaamse Gemeenschap.

BRON: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Bijlage III.16. - DE INDIRECTE SCHULD VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP 1996-2002

(x 1.000 EUR)

Toestand per 31/12 :	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1. GECONSOLIDEERDE SCHULD	4.612.955	4.414.187	3.897.574	3.753.264	3.613.728	2.932.376	1.739.953
Ondergeschikte Besturen	703.509	659.037	555.354	519.483	472.156	-	-
openbare gesubsidieerde werken (KB 22.10.1959)	484.383	453.894	369.112	343.416	310.541	(d)	(d)
openbare slachthuizen (KB 22.10.1959)	1.427	1.248	816	695	544	(d)	(d)
waterwerken (KB 232.10.1959)	197.724	185.271	169.192	160.169	147.401	(d)	(d)
bejaardenflats (KB 22.10.1959)	18.378	17.148	15.001	14.068	12.670	(d)	(d)
kinderkribben (KB 22.10.1959)	1.515	1.396	1.232	1.134	1.000	(d)	(d)
toerisme	81	79	-	-	-	-	-
saneringslening	-	-	-	-	-	-	-
Ziekenhuissector (VFBZ)	229.409	217.529	161.013	150.487	137.237	-	-
VFBZ bejaardenzorg	98.522	93.299	75.867	71.392	65.637	(d)	(d)
ziekenhuizen (KB 22.10.1959)	130.887	124.230	85.146	79.095	71.600	(d)	(d)
School-en Universiteitsgebouwen	238.020	230.180	-	-	-	-	-
universiteiten : academische sector	238.020	230.180	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)
ARDIFIN	-	-	-	-	-	-	-
Waterbeleid en Milieubeleid	69.973	61.164	36.793	31.848	27.497	21.311	18.005
watervoorziening (VMW)	22.198	17.423	9.815	7.450	5.594	4.017	2.346
leefmilieu - industrie	6.903	4.943	3.323	2.217	1.456	956	648
VMM (WZK-VMZ)	35.705	34.200	19.886	18.760	17.578	16.337	15.011
overgenomen leningen	5.166	4.598	3.769	3.421	2.869	(d)	(d)
Huisvesting	295.882	218.152	158.343	128.731	98.538	-	-
bouw- en aankooppremies	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)
saneringspremies	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)
herfinanciering / bouw- en aankooppremies	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)
ex-NMH / ex-NLM	85.947	51.134	9.451	1.686	-	-	-
VHM	209.935	167.018	148.891	127.045	98.538	(d)	(d)
Diverse sectoren	70.171	61.466	53.614	46.723	20.304	18.988	17.604
middenstandsopleiding	21.016	19.262	19.984	19.957	(c)	(c)	(c)
Philharmonie	437	382	324	265	202	138	70
O.V.V.Sociaal Passief	14.407	10.314	6.220	2.854	-	-	-
Ballet van Vlaanderen	3.949	3.793	3.744	3.519	3.283	3.031	2.766
MUHKKA	4.725	4.553	4.436	4.170	3.889	3.590	3.275
V.L.O.S.	10.930	10.598	10.000	9.455	8.892	8.307	7.688
BRTn (VRT)	10.229	8.195	4.642	2.350	(c)	(c)	(c)
De Lijn	4.477	4.371	4.263	4.153	4.039	3.922	3.804
Amortisatiefonds leningen sociale huisvesting (ALESH) (a)	2.344.143	2.279.620	2.191.332	1.951.141	1.833.988	1.773.868	1.704.344
FNSV - Gimvindus	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)
AQUAFIN (b)	661.848	687.039	741.127	924.851	1.024.008	1.118.208	(e)
2. KORTE TERMIJN SCHULD - Investeringsfonds (b)	17.799	-	-	-	-	-	-
3. ALGEMEEN TOTAAL (1 + 2)	4.630.754	4.414.187	3.897.574	3.753.264	3.613.728	2.932.376	1.739.953

(a) Ingevolge het eind 1994 afgesloten akkoord tussen het Vlaamse Gewest en de federale overheid werd 49,3 miljoen euro schuld overgenomen door de federale overheid.

(b) Raming van de Afdeling, schuld niet opgenomen in de statistiek van de Vlaamse Gemeenschap.

(c) Reeds voorheen overgenomen in de directe schuld.

(d) Overgenomen in de directe schuld in de loop van 2001.

(e) Overeenkomstig het Akkoord van 21 maart 2002 wordt de Aquafin-schuld niet meer tot de schuld van de Vlaamse Gemeenschap gerekend.

BRON: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. ALESH.

Bijlage III. 17. - DE DIRECTE SCHULD VAN DE FRANSE GEMEENSCHAP 1991 - 2002

(x 1.000 EUR)

einde :	Lange termijn	Halflange termijn	Korte termijn & RC	Beleggingen-overschotten	Totaal waarvan overname	Netto te financieren saldo
1991	218.146		153.248		371.394	-371.394
1992	559.149		39.836		598.985	-227.591
1993	744.945		-31.309		713.636	-114.651
1994	866.314		120.129		986.443	-272.807
1995	1.030.493		158.825		1.189.319	-202.876
1996	1.026.626		311.503		1.338.129	-148.810
1997	1.143.070		329.659		1.472.728	-134.606
1998	1.299.768		415.947		1.715.715	-242.987
1999	1.139.913		735.174		1.875.087	-159.372
2000	1.354.709		759.569		2.114.278	-239.191
2001	1.866.191		363.145		2.229.336	-115.059
2002	1.948.016		363.118		2.311.134	-81.798
2001						
januari	1.349.903		1.114.995		2.464.898	-350.621
februari	1.708.788		766.976		2.475.763	-361.486
maart	1.908.999		686.984		2.595.982	-481.704
april	1.884.209		752.799		2.637.008	-522.730
mei	1.921.730		695.151		2.616.881	-502.603
juni	1.921.730		671.882		2.593.612	-479.334
juli	1.921.730		716.934		2.638.664	-524.386
augustus	1.897.713		745.449		2.643.162	-528.884
september	1.884.381		764.166		2.648.547	-534.269
oktober	1.880.669		645.647		2.526.317	-412.039
november	1.863.344		558.687		2.422.031	-307.753
december	1.866.191		363.145		2.229.336	-115.059
2002						
januari	1.859.897		698.503		2.558.399	-329.063
februari	1.841.508		784.219		2.625.727	-396.391
maart	1.948.127		654.748		2.602.875	-373.539
april	1.878.150		678.073		2.556.223	-326.886
mei	1.853.134		684.137		2.537.271	-307.935
juni	1.830.541		709.077		2.539.618	-310.282
juli	1.830.541		731.418		2.561.958	-332.622
augustus	1.830.541		661.828		2.492.368	-263.032
september	1.830.541		570.494		2.401.035	-171.699
oktober	1.826.633		614.040		2.440.673	-211.337
november	1.844.633		536.264		2.380.897	-151.561
december	1.948.016		363.118		2.311.134	-81.798

BRON : Maandelijks thesaurietoestand, Ministerie van de Franse Gemeenschap

Bijlage III.18. - DE INDIRECTE SCHULD VAN DE FRANSE GEMEENSCHAP 1990-1995

(x 1.000 euro)

Toestand per 31/12:	1990	1991	1992	1993	1994	1995
1. Universiteiten	394.081	544.766	549.342	538.308	530.415	516.137
- Vrije universiteiten : investeringen academische sector					356.741	344.024
- Fortis					330.244	317.795
- Dexia					21.475	21.475
- voormalig oefenplein Etterbeek					5.022	4.755
- NMKN: investeringen academische sector					173.674	172.112
- Universiteiten van de FG					85.434	84.666
- Vrije universiteiten					88.240	87.447
2. Schuld paracommunautaire instellingen	-	-	43.932	86.260	61.237	58.282
- Commissariat général des relations internationales (CGRI)	-	-	-	(a)	3.683	3.515
- Office national de l'Enfance (ONE)	-	-	-	-	24.256	23.037
- RTBf	-	-	-	-	32.544	31.014
- Agence prévention S.I.D.A.	-	-	-	-	753	716
3. Kredietlijnen (Dexia)	-	1.051	1.165	2.015	2.437	2.764
- cultuur	-	-	-	-	-	-
- sporthal (Jambes)	-	1.051	1.165	2.015	2.437	2.764
4. Sociale sector (c)	196.381	166.783	175.732	198.426	-	-
- Huisvesting derde leeftijd / kinderdagverblijven	-	13.461	13.659	-	-	-
- Bouw ziekenhuizen	-	153.322	162.073	-	-	-
5. Andere (c)	-	421	6.619	3.478	-	-
- Sportinfrastructuur	-	-	6.222	3.478	-	-
- Toerisme	-	421	397	(b)	-	-
TOTAAL	590.463	713.021	776.789	828.487	594.089	577.183
P.M.						
Overbruggingsleningen (d)				296.233	546.469	744.734
ten laste van : - Franse Gemeenschap / Waalse Gewest				223.104	437.644	596.568
- Franse Gemeenschapscommissie				73.129	108.825	148.166

(a) Waarvan 22,1 miljoen euro werden overgedragen aan het Waalse Gewest op 1 januari 1994 :

- Dienst voor Toerisme: 1,6 miljoen euro
- Fonds voor gehandicapten : 20,5 miljoen euro

(b) Inbegrepen in de schuld van de sociale sector.

(c) Op 1 januari 1994 overgedragen aan het Waalse Gewest

(d) Globaal overzicht van het uitstaand bedrag

BRON: Ministerie van de Franse Gemeenschap. Rekenhof.

Bijlage III.18. - DE INDIRECTE SCHULD VAN DE FRANSE GEMEENSCHAP 1996-2002

(x 1.000 euro)

Toestand per 31/12:	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1. Universiteiten	509.424	505.868	514.458	510.148	505.656	427.373	422.310
- Vrije universiteiten : investeringen academische sector	339.022		347.981	345.916			
- Fortis	313.499		323.097	322.160			
- Dexia	21.039		19.933	19.212			
- voormalig oefenplein Etterbeek	4.484		4.950	4.544			
- NMKN: investeringen academische sector	170.402		166.478	164.232			
- Universiteiten van de FG	83.825		81.894	80.788			
- Vrije universiteiten	86.577		84.584	83.443			
2. Schuld van paracommunautaire instellingen	55.250	52.133	48.926	45.614	42.216	38.680	19.334
- Commissariat général des relations internationales (CGRI)	3.341	3.162	2.977	2.786	2.603	2.390	1.193
- Office national de l'Enfance (ONE)	21.787	20.500	19.177	17.811	16.410	14.940	7.469
- RTBf	29.445	27.830	26.170	24.457	22.682	20.870	10.435
- Agence prévention S.I.D.A.	679	641	602	560	521	480	237
3. Kredietlijnen (Dexia)	8.166	13.873	13.289	17.199	18.892	18.980	15.210
- cultuur	5.199	9.299	8.596	12.784	14.747	15.120	11.650
- sporthal (Jambes)	2.967	4.574	4.693	4.415	4.145	3.860	3.560
4. Sociale sector (a)							
- Huisvesting derde leeftijd / kinderdagverblijven							
- Bouw ziekenhuizen							
5. Andere (a)							
- Sportinfrastructuur							
- Toerisme							
TOTAAL	572.840	571.875	576.674	572.961	566.764	485.034	456.854
P.M.							
Overbruggingsleningen (b)	871.229	936.395	981.671	979.663	979.663	979.663	975.554
ten laste van : - Franse Gemeenschap / Waalse Gewest	701.472	756.747	795.354	795.354	795.354	795.354	795.354
- Franse Gemeenschapscommissie	169.757	179.648	186.317	184.309	184.309	184.309	180.200

(a) Op 1 januari 1994 overgedragen aan het Waalse Gewest

(b) Globaal overzicht van het uitstaand bedrag

BRON : Ministerie van de Franse Gemeenschap, Rekenhof

Bijlage III.19. - DE DIRECTE SCHULD VAN HET WAALS GEWEST 1991 - 2002

duizenden EUR

einde :	Lange termijn	Halflange termijn	Korte termijn & RC	Beleggingen-overschotten	Totaal waarvan overname	Netto te financieren saldo
1991	-		72.112	-	72.112	-72.112
1992	421.419		23.302	11.180	433.541	-361.429
1993	818.049		0	144.472	673.576	-240.035
1994	1.214.678		0	413.040	801.638	-128.062
1995	1.624.248		0	413.660	1.210.588	-408.950
1996	1.338.724		687.086	383.417	1.642.394	-431.806
1997	2.005.067		371.568	595.964	1.780.670	-138.276
1998	2.149.891		497.878	702.214	1.945.555	-164.884
1999	1.861.715		741.952	906.664	1.697.003	248.551
2000	2.116.639		14.286	-74	2.130.999	-433.996 (a)
2001	2.367.101		191.676	-74	2.558.851	-427.852
2002	2.666.354		138.527	-74	2.804.955	-246.104
2001						
januari	2.116.639		311.049	-74	2.427.763	-296.763
februari	2.116.639		290.784	-74	2.407.497	-276.498
maart	2.117.906		201.148	-74	2.319.128	-188.129
april	2.117.911		328.152	94.784	2.351.278	-220.279
mei	2.117.906		252.871	79.907	2.290.870	-159.871
juni	2.172.648		146.131	-74	2.318.853	-187.854
juli	2.241.652		469.020	-74	2.710.745	-579.746
augustus	2.366.652		180.385	-74	2.547.111	-416.112
september	2.366.734		106.859	59.885	2.413.708	-282.709
oktober	2.366.734		192.549	-74	2.559.357	-428.358
november	2.366.734		55.808	-74	2.422.616	-291.617
december	2.367.101		191.676	-74	2.558.851	-427.852
2002						
januari	2.368.375		471.446	-74	2.839.896	-281.044
februari	2.368.387		431.962	-74	2.800.424	-241.573
maart	2.568.116		263.673	-74	2.831.864	-273.013
april	2.543.588		300.910	-74	2.844.572	-285.721
mei	2.711.011		119.068	-74	2.830.154	-271.303
juni	2.707.623		-54.965	-74	2.652.732	-93.881
juli	2.757.298		374.057	-74	3.131.430	-572.578
augustus	2.765.184		154.202	-74	2.919.461	-360.609
september	2.765.256		-28.860	55.200	2.681.197	-122.346
oktober	2.765.262		317.693	55.200	3.027.755	-468.904
november	2.765.264		287.996	-74	3.053.335	-494.484
december	2.666.354		138.527	-74	2.804.955	-246.104

(a) Er treedt een verschil op van 0,25 miljoen euro in vergelijking met de tabel "Netto te financieren saldo" ingevolge een registratiefout van het Waalse Gewest.

BRON : Maandelijks thesaurietoestand van het Waalse Gewest.

Bijlage III.20. - DE INDIRECTE SCHULD VAN HET WAALSE GEWEST 1990-1995

(x 1.000 EUR)

Toestand per 31/12 :	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Nationale Sectoren (S.W.S.)	403.434	395.688	386.962	377.145	366.064	353.595
Lokale besturen	580.319	582.302	592.354	617.418	622.659	587.004
Gesubsidieerde werken, water, slachthuizen (K.B. 22.10.1959)	525.286	531.980	547.237	552.718	563.214	534.917
Intercommunales	-	-	-	24.789	24.789	24.789
Leningen Charleroi - Luik (2,75 miljard BEF)	55.032	50.322	45.117	39.911	34.656	27.298
Sociaal huisvesting (exclusief ALESH)	99.822	105.749	113.057	97.814	93.139	83.610
Prefinanciering van premies	57.511	64.948	73.847	60.288	57.392	49.747
S.R.W.L. (leningen 1987 - 1988)	42.310	40.801	39.209	37.526	35.746	33.862
Leefmilieu - Leningen sanering industriële ondern.	10.907	9.668	8.428	7.189	5.989	4.819
Watervoorziening	42.142	44.621	89.668	99.874	128.942	126.418
S.W.D.E.	42.142	44.621	40.902	37.729	37.060	34.537
Leningen intercommunale watervoorziening	-	-	48.766	62.144	91.882	91.882
Sociale sector (a)	-	-	-	215.271	229.482	237.603
Bejaardenflats, kinderkribben (K.B. 22.10.1959)	-	-	-	21.294	23.904	23.317
Ziekenhuissector (K.B. 22.10.1959)	-	-	-	193.977	205.578	198.736
Waal's Agentschap voor de Integratie van Gehandicapte Personen (A.W.I.P.H.)	-	-	-	-	-	15.550
Sportsector (a)	-	-	-	15.873	15.176	14.479
I.E.G. Mouscron	-	-	-	3.478	2.781	2.085
Sportinfrastructuur	-	-	-	12.395	12.395	12.395
Toerisme	-	-	-	-	372	350
Site des Barrages de l'Eau d'Heure (a)	-	-	-	-	-	-
Office de Promotion du Tourisme	-	-	-	-	-	-
Permanente vorming (I.F.P.C.M.) (a)	-	-	-	15.402	20.988	20.245
Amortissatiefonds leningen sociale huisvesting (ALESH) (b)	2.239.059	2.428.995	2.536.035	2.550.185	2.468.659	2.446.436
TOTAAL	3.375.683	3.567.022	3.726.504	3.996.170	3.951.470	3.874.561

(a) Schuld m.b.t. tot de bevoegdheden waarvan de uitoefening door de Franse Gemeenschap aan het Waalse Gewest en aan de Franse Gemeenschapscommissie is overgedragen vanaf 1 januari 1994.

(b) Rekening houdend met de schuldherschikking tussen de federale overheid en de gewesten in het voordeel van deze laatste: schuldvermindering voor het Waalse Gewest van 87,2 miljoen euro einde 1994.

BRON : Ministerie van het Waalse Gewest, Rekenhof.

Bijlage III.20. - DE INDIRECTE SCHULD VAN HET WAALSE GEWEST 1996-2002

(x 1.000 EUR)

Toestand per 31/12 :	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Nationale Sectoren (S.W.S.)	339.527	323.687	305.829	285.715	263.057	237.522	208.749
Lokale besturen	550.438	511.702	463.105	422.051	379.979	338.134	296.887
Gesubsidieerde werken, water, slachthuizen (K.B. 22.10.1959)	504.394	471.216	435.338	397.306	358.479	320.083	282.500
Intercommunales	24.789	23.805	21.939	19.430	16.743	13.917	10.931
Leningen Charleroi - Luik (2,75 miljard BEF)	21.254	16.681	5.828	5.315	4.757	4.135	3.456
Sociaal huisvesting (exclusief ALESH)	73.768	64.574	53.047	43.743	33.076	25.243	19.067
Prefinanciering van premies	41.904	33.803	25.560	17.516	10.545	5.436	2.168
S.R.W.L. (leningen 1987 - 1988)	31.864	30.771	27.486	26.227	22.531	19.807	16.899
Leefmilieu - Leningen sanering industriële ondern.	3.666	2.519	1.658	949	560	325	141
Watervoorziening	122.105	116.783	115.851	110.630	105.057	98.163	93.306
S.W.D.E.	30.974	27.293	28.639	26.093	23.404	20.201	19.196
Leningen intercommunale watervoorziening	91.131	89.490	87.211	84.537	81.654	77.963	74.110
Sociale sector (a)	227.928	218.464	207.799	196.052	183.446	170.204	152.716
Bejaardenflats, kinderkribben (K.B. 22.10.1959)	22.643	21.864	20.969	19.958	18.870	17.707	17.460
Ziekenhuissector (K.B. 22.10.1959)	191.074	182.668	173.201	162.792	151.627	139.928	127.384
Waals Agentschap voor de Integratie van Gehandicapte Personen (A.W.I.P.H.)	14.212	13.932	13.629	13.302	12.950	12.568	7.873
Sportsector (a)	13.783	12.995	11.956	11.525	11.066	10.590	10.096
I.E.G. Mouscron	1.388	694	-	-	-	-	-
Sportinfrastructuur	12.395	12.300	-	-	-	-	-
Toerisme	327	302	275	243	922	830	460
Site des Barrages de l'Eau d'Heure (a)	-	-	-	-	208	171	130
Office de Promotion du Tourisme	-	-	-	-	714	659	329
Permanente vorming (I.F.P.C.M.) (a)	19.556	18.788	17.871	16.864	15.749	14.705	13.868
Amortissatiefonds leningen sociale huisvesting (ALESH)b)	2.455.894	2.451.463	2.404.258	2.307.930	2.277.374	2.250.261	2.212.121
TOTAAL	3.806.993	3.721.275	3.581.648	3.395.701	3.270.286	3.145.977	3.007.412

(a) Schuld m.b.t. tot de bevoegheden waarvan de uitoefening door de Franse Gemeenschap aan het Waalse Gewest en aan de Franse Gemeenschapscommissie is overgedragen vanaf 1 januari 1994.

(b) Rekening houdend met de schuldherschikking tussen de federale overheid en de gewesten in het voordeel van deze laatste: schuldvermindering voor het Waalse Gewest van 87,2 miljoen euro einde 1994.

BRON : Ministerie van het Waalse Gewest. Rekenhof.

Bijlage III. 21. - DE DIRECTE SCHULD VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 1991 - 2002

(x 1.000 EUR)

einde:	Lange termijn	Halflange termijn	Korte termijn & RC	Beleggingen-overschotten	Totaal waarvan overname	Netto te financieren saldo
1991	74.368		51.661	151	125.878	-125.878
1992	310.956		66.270	5.677	371.550	-245.672
1993	523.357		0	4.747	518.610	-147.060
1994	839.705		27.615		867.320	-314.585
1995	1.156.456		-133.639		1.022.816	33.399
1996	1.212.404		63.312		1.275.716	157.764
1997	1.184.857		99.837		1.284.694	156.847
1998	1.245.458		17.460		1.262.918	155.895
1999	1.073.229		161.885		1.235.112	154.899
2000	1.050.150		249.308		1.299.456	109.058
2001	1.026.579		263.108	2	1.289.685	107.908
2002	1.084.304		276.368	2	1.360.670	106.534
2001 (a)						
januari	928.539		274.727		1.203.264	-12.866
februari	928.539		188.229		1.116.767	73.631
maart	928.539		265.294		1.193.831	-3.434
april	897.552		264.395		1.161.945	28.452
mei	897.552		255.022		1.152.573	37.825
juni	947.763		200.362		1.148.123	42.275
juli	947.763		162.292		1.110.053	80.344
augustus	1.130.620		25.462		1.156.080	34.317
september	1.102.112		30.982		1.133.092	57.306
oktober	918.671		181.514		1.100.183	90.215
november	938.502		125.000		1.063.461	126.937
december	918.671		263.108		1.181.776	8.621
2002 (a)						
januari	905.730		238.627		1.144.355	37.422
februari	905.730		168.066		1.073.794	107.982
maart	905.730		177.313		1.083.041	98.735
april	905.730		219.193		1.124.921	56.856
mei	905.730		321.027		1.226.755	-44.979
juni	905.730		325.064		1.230.792	-49.016
juli	905.730		275.570		1.181.298	478
augustus	887.138		287.795		1.174.931	6.846
september	812.770		281.629		1.094.397	87.379
oktober	977.770		174.006		1.151.774	30.002
november	977.770		159.568		1.137.336	44.440
december	977.770		276.368		1.254.136	-72.359

(a) De gecumuleerde maandelijkse gegevens houden geen rekening met de indirecte schulden die in de directe schuld werden overgenomen.

BRON: Maandelijkse thesaurietoestand van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest

Bijlage III. 22. - DE INDIRECTE SCHULD VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 1990-1995

(x 1.000 euro)

Toestand per 31/12 :	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Lokale besturen & Agglomeratie	182.710	176.329	170.551	362.423	278.759	238.620
Gesubsidieerde openbare werken (KB 22.10.1959)	89.301	85.645	82.682	82.415	73.491	71.351
Schulden van lokale besturen - B.G.H.G.T. (a)	93.409	90.684	87.868	280.008	205.268	167.269
* <i>Thesaurielening 1977 (1.915 miljoen BEF)</i>	19.140	16.416	13.599	10.647	7.600	4.410
* <i>Demuyter-lening (opname 4.700 miljoen BEF)</i>	49.480	49.480	47.100	47.100	23.550	0
* <i>Hatry I-lening gemeenten (7.973,8 miljoen BEF)</i>	-	-	-	150.471	123.947	86.763
* <i>Hatry I-lening aggro (1.000 miljoen BEF)</i>	24.789	24.789	24.789	24.789	-	-
* <i>Hulpfonds gemeenten (vroegere Fonds 208)</i>	-	-	-	19.831	19.831	0
* <i>Nieuwe leningen B.G.H.G.T.</i>	-	-	-	-	30.340	76.096
* <i>Te regulariseren met federale Thesaurie (vervallen leningen Demuyter, Hatry I en II)</i>	-	-	2.380	27.169	-	-
Agglomeratie	6.408	5.974	5.612	5.322	61.061	61.061
Agglomeratieleningen ten laste van BHG (gebouwen Vorst, St.Joost)	6.408	5.974	5.612	5.322	5.015	5.015
Thesaurielening ten laste van BHG door consolidatie (b)	-	-	-	-	44.621	44.621
Investeringslening ten laste van BHG door consolidatie (b)	-	-	-	-	11.425	11.425
Huisvesting - herfinanciering bouw- en aankooppremies	104	64	35	17	-	-
Leefmilieu	-	-	18.766	17.298	16.207	17.781
Lening waterzuiveringsinstallatie industriële ondernemingen (c)	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.
Gewestelijk Agentschap voor Netheid	-	-	18.766	17.298	16.207	17.781
Watervoorziening - B.I.W.D.	285	268	250	231	213	191
Openbaar vervoer - M.I.V.B. (e)	348.077	372.631	392.234	412.168	464.545	448.749
G.O.M.B. - leningen Dexia	25.419	22.506	33.785	28.552	21.430	16.116
Aanschaf industriegronden	25.419	22.506	22.630	17.397	12.134	9.145
Militair hospitaal	-	-	11.155	11.155	9.296	6.971
Brandweer - Dienst voor Brandweer en Dringende medische hulp	-	-	14.970	14.368	13.381	15.806
Amortisatiefonds leningen sociale huisvesting (ALESH) (f)	520.792	487.574	463.107	434.525	357.034	324.889
TOTAAL	1.083.795	1.065.347	1.099.311	1.274.904	1.212.631	1.123.213

(a)

(a) De statistiek houdt, inzake de schulden van de lokale overheden, rekening met de terugvorderbaarheid van deze schulden door het BHG op de lokale overheden. De bijzondere verhoging van het schuldbedrag van de sector lokale overheden in 1993 is te wijten aan de statistische aanpassing die door het Secretariaat van de Afdeling werd doorgevoerd naar aanleiding van de in de loop van 1993 gewijzigde financieringswijze van bepaalde schulden van de Brusselse gemeenten, via de oprichting van het Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (afgekort : B.G.H.G.T.), dat het beheer van de schulden heeft overgenomen (effect van de statistische aanpassing geraamd op 173,5 miljoen euro).

Zie terzake eveneens de toelichting opgenomen in het Jaarverslag van de Afdeling van mei 1996 (blz.85).

(b) Bepaalde schulden van de Brusselse Agglomeratie (ten belope van 57,0 miljoen euro eind 1994) werden in de indirecte schuld van het BHG opgenomen ingevolge de consolidatie van de Agglomeratiebegroting en de Gewestbegroting met ingang van begrotingsjaar 1995. Deze overgenomen schulden werden tot en met begrotingsjaar 1994 buiten beschouwing gelaten in het kader van de evaluatie van de begrotingsuitvoering met de door de Afdeling aanbevolen saldi.

(c) De uitstaande schuld was verwaarloosbaar klein.

(d) Schulden die in 1996 in de directe schuld werden overgenomen.

(e) Gelet op het in 1996 afgesloten beheerscontract tussen het BHG en de M.I.V.B., wordt de vóór 1989 gevormde schuld die in 1989, ingevolge de regionalisering van de bevoegdheden inzake openbaar vervoer, door het BHG werd overgenomen, vanaf 1997 beschouwd als een gewaarborgde schuld van het BHG (hetzij 341,4 miljoen euro eind 1988).

De leningen die vanaf 1 januari 1997 door de M.I.V.B. worden afgesloten genieten enkel de gewestwaarborg.

De gedebudgetteerde schuld van het BHG beperkt zich dus vanaf 1997, ingevolge voormeld beheerscontract, tot de in de periode 1989-1996 opgebouwde schuld die eind 1997 nog 50,5 miljoen euro en eind 1998 nog 10,5 miljoen euro bedroeg.

(f) Rekening houdend met de jaarlijkse bijdrage van 24,8 miljoen euro van de Federale Overheid in de aflossing van de schuld van het BHG t.o.v. het ALESH gedurende de periode 1991-1995. Rekening houdend met de schuldherschikking binnen het ALESH die tussen de Federale Overheid en de gewesten in het voordeel van deze laatste in de loop van 1994 werd doorgevoerd : schuldvermindering voor het BHG ten belope van 41,9 miljoen euro per einde 1994.

BRON : Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ALESH.

Bijlage III.22 - DE INDIRECTE SCHULD VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 1996-2002

(x 1.000 euro)

Toestand per 31/12 :	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Lokale besturen & Agglomeratie	165.923	125.995	84.678	34.693	23.564	20.709	17.993
Gesubsidieerde openbare werken (KB 22.10.1959)	34.189	31.688	29.080	26.366	23.267	20.461	17.745
Schulden van lokale besturen - B.G.H.G.T. (a)	131.733	94.306	55.598	8.327	297	248	248
* <i>Thesaurielening 1977 (1.915 miljoen BEF)</i>	1.086	555	-	-	-	-	-
* <i>Demuyter-lening (opname 4.700 miljoen BEF)</i>	-	-	-	-	-	-	-
* <i>Hatry I-lening gemeenten (7.973,8 miljoen BEF)</i>	49.579	-	-	-	-	-	-
* <i>Hatry I-lening aggro (1.000 miljoen BEF)</i>	-	-	-	-	-	-	-
* <i>Hulpfonds gemeenten (vroegere Fonds 208)</i>	-	-	-	-	-	-	-
* <i>Nieuwe leningen B.G.H.G.T.</i>	81.069	93.751	55.598	8.327	297	248	248
* <i>Te regulariseren met federale Thesaurie (vervallen leningen Demuyter, Hatry I en II)</i>	-	-	-	-	-	-	-
Agglomeratie	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)
Agglomeratieleningen ten laste van BHG (gebouwen Vorst, St.Joost)	-	-	-	-	-	-	-
Thesaurielening ten laste van BHG door consolidatie (b)	-	-	-	-	-	-	-
Investeringslening ten laste van BHG door consolidatie (b)	-	-	-	-	-	-	-
Huisvesting - herfinanciering bouw- en aankooppremies	-	-	-	-	-	-	-
Leefmilieu	-	-	-	-	-	-	-
Lening waterzuiveringsinstallatie industriële ondernemingen (c)	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.
Gewestelijk Agentschap voor Netheid	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)
Watervoorziening - B.I.W.D.	169	151	129	104	79	55	30
Openbaar vervoer - M.I.V.B. (e)	431.967	50.486	10.501	-	-	-	-
G.O.M.B. - leningen Dexia	11.639	7.139	3.205	1.792	1.128	563	0
Aanschaf industriegronden	6.991	4.814	3.205	1.792	1.128	563	-
Militair hospitaal	4.648	2.325	-	-	-	-	-
Brandweer - Dienst voor Brandweer en Dringende medische hulp	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)
Amortisatiefonds leningen sociale huisvesting (ALESH) (f)	315.482	305.997	295.962	290.222	266.882	248.418	228.921
TOTAAL	925.178	489.768	394.476	326.811	291.653	269.745	246.944
		(e)	(e)				

- (a) De statistiek houdt, inzake de schulden van de lokale overheden, rekening met de terugvorderbaarheid van deze schulden door het BHG op de lokale overheden. De bijzondere verhoging van het schuldbedrag van de sector lokale overheden in 1993 is te wijten aan de statistische aanpassing die door het Secretariaat van de Afdeling werd doorgevoerd naar aanleiding van de in de loop van 1993 gewijzigde financieringswijze van bepaalde schulden van de Brusselse gemeenten, via de oprichting van het Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (afgekort : B.G.H.G.T.), dat het beheer van de schulden heeft overgenomen (effect van de statistische aanpassing geraamd op 173,5 miljoen euro).
Zie terzake eveneens de toelichting opgenomen in het Jaarverslag van de Afdeling van mei 1996 (blz.85).
- (b) Bepaalde schulden van de Brusselse Agglomeratie (ten belope van 57,0 miljoen euro eind 1994) werden in de indirecte schuld van het BHG opgenomen ingevolge de consolidatie van de Agglomeratiebegroting en de Gewestbegroting met ingang van begrotingsjaar 1995. Deze overgenomen schulden werden tot en met begrotingsjaar 1994 buiten beschouwing gelaten in het kader van de evaluatie van de begrotingsuitvoering met de door de Afdeling aanbevolen saldi.
- (c) De uitstaande schuld was verwaarloosbaar klein.
- (d) Schulden die in 1996 in de directe schuld werden overgenomen.
- (e) Gelet op het in 1996 afgesloten beheerscontract tussen het BHG en de M.I.V.B., wordt de vóór 1989 gevormde schuld die in 1989, ingevolge de regionalisering van de bevoegdheden inzake openbaar vervoer, door het BHG werd overgenomen, vanaf 1997 beschouwd als een gewaarborgde schuld van het BHG (hetzij 341,4 miljoen euro eind 1988).
De leningen die vanaf 1 januari 1997 door de M.I.V.B. worden afgesloten genieten enkel de gewestwaarborg.
De gedebudgetteerde schuld van het BHG beperkt zich dus vanaf 1997, ingevolge voormeld beheerscontract, tot de in de periode 1989-1996 opgebouwde schuld die eind 1997 nog 50,5 miljoen euro en eind 1998 nog 10,5 miljoen euro bedroeg.
- (f) Rekening houdend met de jaarlijkse bijdrage van 24,8 miljoen euro van de Federale Overheid in de aflossing van de schuld van het BHG t.o.v. het ALESH gedurende de periode 1991-1995. Rekening houdend met de schulderschikking binnen het ALESH die tussen de Federale Overheid en de gewesten in het voordeel van deze laatste in de loop van 1994 werd doorgevoerd :
schuldvrijstelling voor het BHG ten belope van 41,9 miljoen euro per einde 1994.
- BRON : Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ALESH.

Bijlage III. 23. - DE DIRECTE SCHULD VAN DE DUITSTALIGE GEMEENSCHAP 1991 - 2002

(x 1.000 EUR)

einde :	Lange termijn	Halflange termijn	Korte termijn & RC	Beleggingen	Totaal waarvan overname	Netto te financieren saldo (a)
1991				44.249	-44.249	44.249
1992				30.912	-30.912	-13.337
1993				25.260	-25.260	-5.652
1994				8.701	-8.701	-16.559
1995	6.197		6.197	9.445	2.950	-11.651
1996	14.824		-1.487		13.337	-10.387
1997	21.492		-617		20.875	-7.538
1998	26.438		-1.093		25.345	-4.470
1999	31.351		-640		30.712	-5.367
2000	35.315		-7.489		27.826	2.885
2001	32.957		-5.369		27.588	238
2002	30.597		-5.101		25.496	2.092
2001						
januari	34.514		-4.383		30.131	-2.305
februari	34.110		-94		34.016	-6.190
maart	33.267		1.140		34.408	-6.582
april	33.267		2.196		35.464	-7.638
mei	33.267		-8.872		24.395	3.431
juni	33.267		-9.532		23.736	4.090
juli	33.267		-9.703		23.565	4.261
augustus	33.267		-7.382		25.885	1.941
september	33.267		-8.074		25.193	2.633
oktober	33.267		-9.898		23.369	4.457
november	33.267		-10.424		22.843	4.983
december	32.957		-5.369		27.588	238
2002						
januari	32.155		-1.649		30.506	-2.918
februari	31.750		306		32.056	-4.468
maart	30.907		-312		30.595	-3.007
april	30.907		-8.990		21.917	5.671
mei	30.907		-8.449		22.458	5.130
juni	30.907		-6.819		24.088	3.500
juli	30.907		-5.216		25.691	1.897
augustus	30.907		-3.385		27.522	66
september	30.907		-2.227		28.680	-1.092
oktober	30.907		-2.932		27.975	-387
november	30.907		-2.169		28.738	-1.150
december	30.597		-5.101		25.496	2.092

 Bron : Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft
 Schatzamt - Monatliche Kassenlage.

(a) Het netto te financieren saldo dat gebaseerd is op de maandelijkse gegevens houdt geen rekening met de verrichtingen op de organieke fondsen.